

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพรรณไม้ดอกบางชนิด ในบริเวณวนอุทยานป่ากลางอ่าว อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ.2537 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2539 ได้สำรวจพบพืชใบเลี้ยงคู่ทั้งสิ้น 156 ชนิด จัดอยู่ใน 135 สกุล 60 วงศ์ เป็นไม้ต้น 67 ชนิด ไม้พุ่ม 19 ชนิด ไม้รอเลื้อย 5 ชนิด ไม้เถา 35 ชนิด ไม้ล้มลุก 24 ชนิด พืชเบียน 3 ชนิด และพืชอิงอาศัย 3 ชนิด ดังแสดงในตารางที่ 3 และได้จัดทำคำบรรยายลักษณะวงศ์ รูปวิธานจำแนกสกุล คำบรรยายลักษณะสกุล รูปวิธานจำแนกชนิด และคำบรรยายลักษณะชนิด โดยเรียงตามลำดับตัวอักษร ทั้งในระดับวงศ์ สกุล และชนิด ดังนี้

ตารางที่ 3 รายชื่อวงศ์ สกุล และชนิดของพืชใบเลี้ยงคู่ ที่พบบริเวณวนอุทยานป่ากลางอ่าว อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะ นิสัย
ACANTHACEAE	<i>Andrographis paniculata</i> Wall. ex Nees	ฟ้าทะลาย	กล.
	<i>Hemigraphis serpens</i> (Nees) Boerl	-	กล.
	<i>Pseuderanthemum latifolium</i> (Vahl) B.Hansen	เหมือดคนก	กล.
ALANGIACEAE	<i>Alangium salvifolium</i> (L.f.) Wang	ปรง	ต.
	ssp. <i>hexapetalum</i> (Lam.) Wang		
AMARANTHACEAE	<i>Allmania nodiflora</i> (L.) R.Br. ex Wight	-	กล.
ANACARDIACEAE	<i>Lannea coromandelica</i> (Houtt.) Merr.	กุ่ม อ้อยช้าง	ต.
	<i>Mangifera duperreana</i> Pierre	มะม่วงขี้ยา	ต.
	<i>Spondias pinnata</i> (L.f.) Kurz	มะกอก	ต.
ANCISTROCLADA- CEAE	<i>Ancistrocladus tectorius</i> (Lour.) Merr.	ค้อนหมาแดง	รล.
ANNONACEAE	<i>Artabotrys hexapetalus</i> (L. f.) Bhandari	กระดังงาจีน	รล.
	<i>Polyalthia evecta</i> (Pierre) Finet et Gagnep.	น้ำเต้าแก้ง	พ.

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะ นิสัย
	<i>Uvaria grandiflora</i> Roxb. ex Homen.	กล้วยหมูตั้ง	รล.
APOCYNACEAE	<i>Aganosma marginata</i> (Roxb.) G.Don	โมกเครือ	ล.
	<i>Alstonia scholaris</i> (L.) R.Br.	กัตบรรม	ค.
	<i>Ervatamia celastoides</i> Kerr	พริกนายพราน	พ.
	<i>Ichnocarpus frutescens</i> (L.) Ait	เครือปลาตงแดง	ล.
ARISTOLOCHIA- CEAE	<i>Aristolochia kerrii</i> Craib	-	ล.
ASCLEPIADACEAE	<i>Ceropegia lucida</i> Wall.	-	ล.
	<i>Dischidia bengalensis</i> Colebr.	เถาวัลย์ด้วน	อ.
	<i>Heterostemma piperifolium</i> King et Gamble	ตานตะกาง	ล.
	<i>Hoya parasitica</i> (Roxb.) Wall. ex Wight	นมพิศิตร	อ.
	<i>Hoya micrantha</i> Hook. f.	นมเมีย	อ.
	<i>Toxocarpus villosus</i> (Blume) Decne.	เถาวัลย์แดง	ล.
	<i>Tylophora asthmatica</i> (L.f.) Wight et Arn. ex Wight	เถาหนั่ง	ล.
ASTERACEAE	<i>Erigeron sumatrensis</i> Retz.	-	ลล.
	<i>Mikania cordata</i> (Burm.f.) B.L. Robinson	ขี้ไก่ย่าน	ล.
	<i>Tridax procumbens</i> L.	ตีนตุ๊กแก	ลล.
	<i>Vernonia cinerea</i> (L.) Less.	หญ้าตะของ	ลล.
	<i>Vernonia elliptica</i> DC.	ตานหม่อน	ล.
BARRINGTONIA- CEAE	<i>Careya sphaerica</i> Roxb.	กระโดน	ค.
BIGNONIACEAE	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	ค.
CAESALPINIACEAE	<i>Caesalpinia digyna</i> Rottler	กำจาย	ล.
	<i>Cassia occidentalis</i> L.	ขุมเห็ดเล็ก	ลล.
	<i>Cassia timoriensis</i> DC.	ขี้เหล็กเถิดค	ค.
CAPPARACEAE	<i>Capparis micracantha</i> DC.	ชิงชี่	ค.
CELASTRACEAE	<i>Bhesa robusta</i> (Roxb.) Hou	กระโคงแดง	ค.
	<i>Euonymus javanicus</i> Blume	กระดุกไก่	ค.
CLUSIACEAE	<i>Garcinia cowa</i> Roxb.	ชะมวง	ค.

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะ นิสัย
	<i>Garcinia rostrata</i> Hassk. ex Hook.f.	ม่วงลาย	ต.
	<i>Garcinia speciosa</i> Wall.	พะวา	ต.
COMBRETACEAE	<i>Combretum latifolium</i> Blume	เครืออวดเชือก	ล.
CONNARACEAE	<i>Cnestis palala</i> (Lour.) Merr.	หงอนไก่	รล.
	<i>Connarus cochinchinensis</i> (Baill.) Pierre	ถอบแถบ	รล.
CONVOLVULA- CEAE	<i>Hewittia scandens</i> (Milne) Mabberley	จิงจ้อเล็ก	ล.
	<i>Ipomoea quamoclit</i> L.	คอนสวรรค์	ล.
	<i>Xenostegia tridentata</i> (L.) Austin et Staples	เถาตดหมา	ล.
CUCURBITACEAE	<i>Solena heterophylla</i> Loureiro	คำลิ่งตัวผู้	ล.
	<i>Zehneria marginata</i> (Blume) Keraudren	แดงหนู	ล.
DILLENACEAE	<i>Dillenia obovata</i> (Blume) Hoogl.	สี่านใหญ่	ต.
	<i>Tetracera scandens</i> (L.) Merr.	กะปด ปดขม	ล.
DIPTEROCARPA- CEAE	<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G.Don	ชางนา	ต.
	<i>Hopea odorata</i> Roxb.	ตะเคียนทอง	ต.
	<i>Shorea farinosa</i> Fischer	กะบากคำ	ต.
	<i>Vatica cinerea</i> King	พันจ่า	ต.
EBENACEAE	<i>Diospyros malabarica</i> (Desv.) Kostel. var. <i>siamensis</i> (Hochr.) Phengklai	มะพลับ	ต.
	<i>Diospyros montana</i> Roxb.	ถ่านไฟตี	ต.
FABACEAE	<i>Abrus precatorius</i> L.	มะกล่ำตาหนู	ล.
	<i>Centrosema pubescens</i> Benth.	ถั่วลาย	ล.
	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	ล.
	<i>Crotalaria pallida</i> Ait.	หิ้งม่น	กล.
	<i>Crotalaria retusa</i> L.	-	กล.
	<i>Crotalaria verrucosa</i> L.	หิ้งหายใบใหญ่	กล.
	<i>Dalbergia tamarindifolia</i> Roxb.	-	ต.
	<i>Desmodium gangeticum</i> (L.) DC.	อีเหนียว	พ.

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะ นิสัย
	<i>Desmodium velutinum</i> (Willd.) DC. ssp. <i>velutinum</i>	หญ้าสองปล้อง	พ.
	<i>Flemingia macrophylla</i> (Willd.) Prain	ขมิ้นนาง	พ.
	<i>Phaseolus lathyroides</i> L.f.	ถั่วฝัก	ถล.
	<i>Pueraria phaseoloides</i> (Roxb.) Benth. var. <i>phaseoloides</i>	ถั่วเสี้ยนป่า	ถ.
	<i>Tephrosia noctiflora</i> Bojer ex Baker	-	ถล.
	<i>Uraria macrostachya</i> Wall.	หญ้าหางเสือ	ถล.
	<i>Vigna minima</i> (Roxb.) Ohwi et Ohashi	ถั่วทอง	ถ.
FLACOURTIACEAE	<i>Casearia grewiifolia</i> Vent.	กรวยป่า	ต.
	<i>Hydnocarpus kurzii</i> (King) Warb.	ง่าช้อย	ต.
HIPPOCRATEA- CEAE	<i>Hippocratea indica</i> Willd.	-	ถ.
LAMIACEAE	<i>Leucas zeylanica</i> (L.) R.Br.	หญ้าปริก	ถล.
LAURACEAE	<i>Beilschmiedia roxburghiana</i> Nees	มะดูก	ต.
	<i>Cinnamomum iners</i> Reinw. ex Blume	เชียด	ต.
	<i>Dehaasia cuneata</i> Blume	แหรช่อ	ต.
	<i>Litsea glutinosa</i> (Lour.) C.B. Rob.	หมีเหม็น	ต.
	<i>Neolitsea zeylanica</i> (Nees) Merr.	เหียน	ต.
LORANTHACEAE	<i>Dendrophthoe pentandra</i> (L.) Miq.	กาฝากมะม่วง	บ.
	<i>Macrosolen robinsonii</i> (Gamble) Danser	ประทัดดอกเล็ก	บ.
LYTHRACEAE	<i>Lagerstroemia siamica</i> Gagnep.	ตะแบกนา	ต.
	<i>Lagerstroemia speciosa</i> (L.) Pers.	อินทนิลน้ำ	ต.
MALVACEAE	<i>Hibiscus surattensis</i> L.	กระทงหมาบ้า	ถล.
	<i>Urena lobata</i> L.	ขี้ครอก	ถล.
MELASTOMATA- CEAE	<i>Melastoma malabathricum</i> L.	โคลงเคลงขี้นก	พ.
MENISPERMACEAE	<i>Cocculus orbiculatus</i> (L.) DC.	-	ถ.
	<i>Stephania japonica</i> (Thunb.) Miers.	ก้นปึก	ถ.
	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	เตาย่านาง	ถ.

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะ นิสัย
	<i>Tinospora baenzigeri</i> Forman	ชิงช้าชาติ	ถ.
MIMOSACEAE	<i>Adenantha pavonina</i> L.	บนชี	ต.
	var. <i>microsperma</i> (Teijsm et Binn.) Nielsen	มะกัลด้าไก่	
	<i>Albizia myriophylla</i> Benth.	ชะเอมป้า	ต.
	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lamk.) De Wit	กระถิน	พ.
MORACEAE	<i>Artocarpus lakoocha</i> Roxb.	มะหาด	ต.
	<i>Ficus benjamina</i> L.	ไทรช้อย	ต.
	<i>Ficus hispida</i> L.f.	มะเดื่อปล้อง	ต.
	<i>Ficus pruniformis</i> Blume	-	ต.
	<i>Ficus racemosa</i> L.	มะเดื่ออุทุมพร	ต.
	<i>Ficus stricta</i> Miq.	-	ต.
	<i>Maclura cochinchinensis</i> (Lour.) Corner	แกแล	ถ.
	<i>Malaisia scandens</i> (Lour.) Planch.	ข่อยย่าน	ถ.
	<i>Streblus asper</i> Lour.	ข่อย	ต.
MYRISTICACEAE	<i>Knema globularia</i> (Lamk.) Warb.	เสียดแรด	ต.
MYRSINACEAE	<i>Ardisia elliptica</i> Thunb.	รามใหญ่	ต.
MYRTACEAE	<i>Rhodamnia siamensis</i> Craib	พลองแก้มฮั่น	พ.
	<i>Syzygium cinereum</i> (Kurz)	แดง หัวนก	ต.
	P. Chantaranothai et J. Parnel		
	<i>Syzygium grande</i> (Wight) Walp.	กะเมา	ต.
	var. <i>grande</i> P.Chantaranothai et J. Parnel		
	<i>Syzygium gratum</i> (Wight) S.N. Mitra	เสม็ดขุน	ต.
	var. <i>gratum</i> P.Chantaranothai et J. Parnel		
OCHNACEAE	<i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	ช้างน้ำ	พ.
OLEACEAE	<i>Jasminum harmandianum</i> Gagnep.	ไล่ไก่	ถ.
OPLILACEAE	<i>Cansjera rheedii</i> Gamel.	นางจุ่ม	ต.
PASSIFLORACEAE	<i>Passiflora foetida</i> L.	กะทกรก	ถ.
RANUNCULACEAE	<i>Naravelia laurifolia</i> Wall.ex Hook.f. et Thoms.	กวางตุ๊ก	ถ.
RHAMNACEAE	<i>Ventilago calyculata</i> Tul.	แสงอาทิตย์	ต.
	<i>Zizyphus mauritiana</i> Lamk.	พุทรา	ต.

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะ นิสัย
RHIZOPHORACEAE	<i>Carallia brachiata</i> (Lour.) Merr.	เถียงพรัานางแ	ต.
RUBIACEAE	<i>Borreria articularis</i> (L.f.) William	-	ลล.
	<i>Chassalia curviflora</i> Thw.	เข็มพระราม	พ.
	<i>Ixora finlaysoniana</i> Wall. ex G. Don	เข็มพวงขาว	พ.
	<i>Ixora nigricans</i> Wight et Arn.	เข็มน้ำ	พ.
	<i>Mitragyna brunonis</i> Craib	กระท่อมหนู	ต.
	<i>Morinda elliptica</i> Ridl.	ขยเถื่อน	ต.
	<i>Oldenlandia ovatifolia</i> DC.	ผักค้ำคาว	ลล.
	<i>Paederia calycina</i> Kurz	กะรังตั้งกวาง	ล.
	<i>Paederia tomentosa</i> Blume var. <i>glabra</i> Kurz	ย่านพาไหม	ล.
	<i>Pavetta indica</i> L.	เข็มป่า	พ.
	<i>Prismatomeris malayana</i> Ridl.	กรัก	พ.
	<i>Randia siamensis</i> Craib	คัดเค้าเครือ	ล.
	<i>Rothmannia schoemanii</i> (Teijsm et Binn.)Tirveng	-	ต.
RUTACEAE	<i>Acronychia laurifolia</i> Blume	กะอวม	ต.
	<i>Atalantia monophylla</i> (Roxb.) DC.	มะนาวผี	ต.
	<i>Clausena excavata</i> Burm.f.	หวดหม่อม	ต.
	<i>Glycosmis pentaphylla</i> (Retz.) A.DC.	เขยตาย	ต.
SANTALACEAE	<i>Scleropyrum wallichianum</i> (Wight. et Arn.) Arn.	เหมือดคน	ต.
SAPINDACEAE	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหวด	ต.
SAPOTACEAE	<i>Manilkara hexandra</i> (Roxb.) Dubard	เกด	ต.
SCROPHULARIA- CEAE	<i>Lindernia crustacea</i> (L.) F.V.M. var. <i>crustacea</i>	หญ้ากาบหอยตัว เม็ย	ลล.
SIMAROUBACEAE	<i>Brucea javanica</i> (L.) Merr.	ราชคัค	ต.
	<i>Picrasma javanica</i> Blume	กอมขม	ต.
SOLANACEAE	<i>Physalis minima</i> L.	หญ้า ด้อมดอก	ลล.
STERCULIACEAE	<i>Helicteres hirsuta</i> Lour.	ปอเต่าไห้	พ.
	<i>Pterospermum grandiflorum</i> Craib	สะเต้า	ต.

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ลักษณะ นิสัย
STILAGINACEAE	<i>Antidesma ghaesembilla</i> Gaertn.	เม่าไข่ปลา	ต.
	<i>Antidesma montanum</i> Blume	มะเม่าขน	พ.
	<i>Antidesma velutinosum</i> Blume	มะเม่าควาย	พ.
THUNBERGIACEAE	<i>Thunbergia fragrans</i> Roxb.	หูกปากกา	กล.
TILIACEAE	<i>Corchorus aestuans</i> L.	ขี้ดมอญตัวผู้	กล.
	<i>Microcos tomentosa</i> Smith	พลับพลา	ต.
	<i>Triumfetta bartramia</i> L.	ป้อหุ่มยู	กล.
ULMACEAE	<i>Holoptelea integrifolia</i> (Roxb.) Planch.	กระเซา	ต.
	<i>Trema orientalis</i> (L.) Blume	พังแหรใหญ่	ต.
VERBENACEAE	<i>Clerodendrum paniculatum</i> L.	พนมสวรรค์	พ.
	<i>Clerodendrum viscosum</i> Vent.	นางแย้มป่า	พ.
	<i>Vitex canescens</i> Kurz	ผ้าเสียน	ต.
VISCACEAE	<i>Viscum ovalifolium</i> Wall. ex DC.	กาฝากไม้ตาตุ่ม	บ.

หมายเหตุ : ไม้ต้น = ต.

ไม้พุ่ม = พ.

ไม้ร่อเลื้อย = รล.

ไม้เลื้อย = ล.

ไม้ล้มลุก = ลล.

พืชเบียน = บ.

พืชอิงอาศัย = อ.

ศูนย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ACANTHACEAE

ไม้ล้มลุก (herb) ไม้เถา (climber) หรือ ไม้พุ่ม (shrub) ใบเดี่ยวเรียงเป็นคู่ตรงข้าม (opposite) มักพบผลึกซิทโทลิต (cystoliths) ไม่มีหูใบ (stipule) ดอกออกเป็นช่อที่ยอดหรือง่ามใบ ดอกสมบุรณ์เพศ (bisexual) สมมาตรด้านข้าง (zygomorphic flower) มีใบประดับ (bract) กลีบเลี้ยง (sepal) แยกหรือเชื่อมตรงโคน ปลายแยกเป็น 4-5 แฉก เรียงแบบ imbricate หรือ valvate ในดอกตูม กลีบดอก (petal) เชื่อมกันตอนโคนเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 กลีบไม่เท่ากันหรือเป็นแบบ bilabiate บางครั้งมี 1 ปาก (1-lipped) กลีบดอกเรียงซ้อนแบบ imbricate หรือ contorted เกสรเพศผู้ (stamen) มี 4 อัน แบบสั้น 2 ขาว 2 (didynamous) หรือ 2 อัน ติดอยู่บนหลอดกลีบดอกและเรียงสลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณู (filament) แยกจากกันหรือเชื่อมติดเป็นคู่ อับเรณู (anther) มี 2 ช่อง หรือ 1 ช่อง แตกตามยาวมีจานฐานดอก (disc) เกสรเพศเมีย (pistil) 1 อัน ฝังอยู่ในเหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2 คาร์เพล 2 ช่อง แต่ละช่องมีออวูล 2-จำนวนมาก placentation แบบ axile ผลแบบ capsule โดยแตกจากบนลงล่าง เมล็ดมักจะมีติ่งที่ข้อโค้ง (hook) ซึ่งยื่นมาจากแกนกลางของผล

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้ล้มลุกลำต้นทอดนอน (prostrate herb) ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate) เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 4 อัน แบบสั้น 2 ขาว 2 2. *Hemigraphis*
1. ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง ขอบใบเรียบ (entire) เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 2 อัน
 2. ช่อดอกแบบ panicle ขาว 3-9.5 ซม. ดอกสีขาว กลีบดอกเชื่อม ปลายแยกแบบ bilabiate เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 2 อัน ยอดเกสรเพศเมียเดี่ยวและโค้งเล็กน้อย ผลรูปทรงกระบอก (cylindric) หรือรูปกระสวย (fusiform) 1. *Andrographis*
 2. ช่อดอกแบบ spike หรือ raceme ขาว 15-30 ซม. ดอกสีม่วง กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอดยาวปลายแยก 5 กลีบ เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 2 อัน ไม่สมบูรณ์ 2 อัน ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ผลรูปกระบอง (clavate) 3. *Pseuderanthemum*

1. *Andrographis*

Wall., Pl.As.Rar. 3:77.1832; C.B.Clarke in Fl.Br.Ind. 4:501.1885; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:582.1923 ; Benoist in Fl.Gen.L.-C. 4:697.1935; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:574.1965.- *Erianthera* Nees in Wall.Pl.As.Rar. 3:77.1832.

ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยวออกสลับตั้งฉาก ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ออกตามง่ามใบ และปลายยอด มีใบประดับและใบประดับย่อย (bracteole) กติบเลี้ยงเชื่อมกันตอนโคน ปลายแยก 5 แฉก กติบดอกรูป bilabiate เกสรเพศผู้ 2 อัน ก้านชูอับเรณูแบนและมีขน อับเรณูรูปไข่กลับ (obovate) หรือรูปขอบขนาน (oblong) ยาวพื้นกติบดอก รังไข่อยู่เหนือวงกติบบนจานฐานดอก มี 2 ช่อง แต่ละช่องมี 4-7 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาวพื้นกติบดอกหรือไม่พื้น ปลายโค้งเรียบ หรือแยกเป็น 2 แฉกสั้น ๆ ผลแบบ capsule เมล็ด 6-12 เมล็ด

Andrographis paniculata Wall. ex Nees. in Wall.Pl.As.Rar. 3:116.1832; Clarke in Fl.Br.Ind. 4:501.1885; Ridl., Fl.Mal. & Pen. 2:582.1923; Benoist in Fl.Gen.I.-C. 4:698.1935; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:574.1965.

ไม้ล้มลุก สูง 30-50 ซม. ลำต้นและกิ่งเป็นสี่เหลี่ยม ใบรูปใบหอก (lanceolate) สี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด (rhomboid) หรือรูปเคียว (falcate) ขนาด 1-1.8 x 5-9 ซม. ปลายใบแหลม (acute) โคนใบสอบเรียว (attenuate) ขอบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบประมาณ 5 คู่ ก้านใบสั้นหรือไม่มี ช่อดอกย่อยแบบ spike หรือ helicoid ช่อดอกยาว 3-9.5 ซม. มีใบประดับรองช่อดอก 1 คู่ ยาว 1-1.5 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1-3 ซม. มีใบประดับย่อยเล็กๆ 4 ใบ ก้านดอกยาว 2-3 มม. ดอกตั้งขึ้น กติบเลี้ยงเชื่อม รูประฆัง ปลายแยกเป็น 5 แฉก รูปลิ้มปลายแหลมยาวประมาณ 3 มม. ด้านนอกมีขนสั้นปลายขนเป็นคุ่มดำ กติบดอกแบบ bilabiate สีขาว ยาว 1.0-1.3 ซม. ด้านบนมี 2 แฉก ด้านล่างมี 3 แฉก แฉกรูปลิ้น ด้านนอกมีขนสั้นปลายเป็นคุ่มปกคลุม เกสรเพศผู้ 2 อัน ก้านชูอับเรณู ยาวประมาณ 6 มม. มีขนที่ขอบ อับเรณูรูปไข่กลับ สีดำ ขนาด 1-1.5 มม. อยู่ชิดติดกัน ยาวพื้นกติบดอก รังไข่รูปไข่ ขนาด 0.5 x 1.2 มม. มีขนแบบ papilose ด้านนอก รังไข่อยู่บนจานฐานดอก ออวูลประมาณ 12 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 1 ซม. ยอดเกสรเพศเมียเป็นเส้นเรียว โค้ง ออกยาวประมาณ 1 มม. ผลตั้งขึ้นรูปยาวรีและแบน ขนาดประมาณ 0.4 x 1.5 ซม. ปลายและโคนแหลม มีขน ผลแก่แตกเป็น 2 ซีก แกนกลางของผลด้านในมีขอโค้งติดกับเมล็ด เมล็ดมี 12 เมล็ด รูปกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2-3 มม. (ภาพที่ 8)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วไปตามที่รกร้างหรือริมทาง และปลูกเป็นพืชสมุนไพร

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายบริเวณด้านหน้าที่ทำการวนอุทยาน

ชื่อพื้นเมือง.- ฟ้าทะลาย ทีปังยี หญ้ากันงู

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 90, 125 (BCU).

2. Hemigraphis

Nees in Candolle, Prodr. 11:722.1847; Clarke in Fl.Br.Ind. 4:422.1885; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:568-569. 1923; Benoist in Fl.Gen.I.-C. 4:651-652.1935; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:559-560.1965.

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งขึ้นหรือทอดนอน มีขน ขอบใบจักฟันเลื่อย หยักมน (crenate) หรือเรียบ ดอกช่อแบบ spike หรือเป็นกระจุก ออกตามปลายยอดหรือซอกใบ มีใบประดับ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมปลายแยก 5 แฉก รูปแถบแกมใบหอกขนาดเท่ากันหรือไม่เท่า ด้านในเกลี้ยง ด้านนอกมีขน กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอด รูประฆัง(campanulate) ปลายแยกเป็น 5 แฉก 3 แฉกบนเชื่อมกัน สูงกว่า 2 แฉกล่าง ในดอกตูม กลีบดอกเรียงแบบ contorted เกสรเพศผู้ 4 อัน แบบสั้น 2 ยาว 2 ติดอยู่บนหลอดกลีบดอก โคนก้านชูอับเรณูเชื่อมเป็นแผ่นบาง ฐานนอกยาวกว่าฐานใน ก้านชูอับเรณูมีขนหรือไม่มี อับเรณูรูปขอบขนาน รั้งไข่รูปขอบขนาน มี 2 ช่อง แต่ละช่องมี 4-6 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว ยอดเกสรเพศเมียแยก 2 แฉก ผลแบบ capsule รูปกระสวยมีขอโค้งบนแกนกลางผล เมล็ด 6-12 เมล็ดแบน มีขนปกคลุม

Hemigraphis serpens (Nees) Boerl.Handl.Fl.Ned.Ind. 2:658.1896. Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:560.1965.- **Ruellia serpens** Nees, in D.C. Prod. 9:145.1847.

ไม้ล้มลุกทอดนอนตามผิวดิน ลำต้น กิ่งก้านกลม มีขนแข็งเอน ตามข้อใบมีราก ใบรูปไข่(vate) ขนาด 2-3.5 x 2.5-6 ซม. ปลายแหลม โคนกลม ขอบจักฟันเลื่อย (serrate) แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ก้านใบยาว 1.5-2.5 ซม. ด้านบนเป็นร่องยาว ช่อดอกออกเป็นกระจุก มี 1-4 ดอก ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด ใบประดับรูปใบพาย (spathulate) ขนาด 1.5-8 มม. มีขนยาวทั้งสองด้าน กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเล็กน้อย ปลายแยก 5 แฉก แฉกรูปแถบ ปลายแหลม ขนาด 5-7 มม. มีขนยาวหนาแน่น กลีบดอกสีม่วง ยาว 1.5 ซม. โคนเชื่อมเป็นหลอดขนาดเล็ก แล้วขยายออกเป็นรูประฆังพองด้านเดียว ด้านนอกมีขนเล็กน้อย ปลายแยกเป็น 5 แฉก 2 แฉกบนรูปสามเหลี่ยม 3 แฉกล่างรูปกลม เมื่อบานจะโค้งออก เกสรเพศผู้ 4 อัน แบบสั้น 2 ยาว 2 โคนก้านชูอับเรณูเชื่อมกันเป็นแถบยาว ปลายแยกเป็นอิสระ มีขนยาวปกคลุม อับเรณูรูปยาวรี มีงอข (spure) ตั้งบนหลอดกลีบดอกมีขนยาวปกคลุมหนาแน่น รั้งไข่รูปไข่หรือรูปกระบอก

ขนาด 0.5 x 1.5 มม. มีขนยาวด้านบน มี 2 ช่อง ช่องละ 4 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาวเรียว 1 มม. ปลายแบน ยอดเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย (filiform) ปลายแยกเป็น 2 เส้น เส้นล่างสั้น เส้นบนยาวและโค้ง ผลแบบ capsule รูปกระสวยขนาด 2 x 6 มม. รอบผลเป็นสันนูนตามยาว 6 สัน ผิวเกลี้ยง ภายในมีเมล็ด 8 เมล็ด มีขอโค้งที่แกนกลางผล เมล็ดรูปเกือบกลมและแบน (ภาพที่ 9)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- ไทย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงกันยายน

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 46, 77, 543 (BCU).

3. *Pseuderanthemum*

Radlk. in Th.Dur.Ind.gen.:314.1888; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:588.1923; Benoist, Fl.Gen.I.-C. 4:716.1935; Backer & Bakf.f., Fl.Java 2:577.1965.

ไม้ล้มลุก หรือไม้พุ่มขนาดเล็กถึงกลาง ใบออกเป็นคู่ตรงข้าม ดอกช่อแบบ panicle raceme cyme หรือ spike ออกตามปลายยอด หรือง่ามใบ มีใบประดับและใบประดับย่อยขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเล็กน้อย ปลายแยกเป็นแฉกลึก 5 แฉก ๆ รูปแถบปลายแหลม มีขน กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอดยาว ปลายแยก 5 แฉก 2 แฉกบนเชื่อมกัน สูงกว่าแฉกอื่น และมีขนาดเล็กกว่า เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 2 อัน ไม่สมบูรณ์ 2 อัน ก้านชูอับเรณูสั้น อับเรณูรูปขอบขนาน มีจำนวนดอก รังไข่มี 2 คาร์เพล 2 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ขนาดเล็ก ผลแห้งแตกแบบ capsule รูปกระบอก มี 2 หรือ 4 เมล็ด ติดที่ขอโค้งบนแกนกลางผล (retinacula hook) เมล็ดรูปไข่ หรือกลมแบน

Pseuderathemum latifolium (Vahl) B.Hansen comb. nov. in Nordic J.Bot. 9(2):213.1989.-*Justicia latifolia* Vahl, Symb. Bot. 2:4.1791.- *Justicia palatifer* Wall., Pl.As.Rar. 1:80.1830. - *P. palatiferum* (Wall.) Radlk., Sitzungsber. Math.-Phys.Cl.Konigl.Bayer.Akad.Wiss.Munchen 13:286.1884; Benoist in Fl. Gen.1.-C. 4:721.1935.- *Eranthemum palatiferum* Nees in Wall.Pl.As.Rar. 3:108.1832; C.B. Clarke in Fl. Br. Ind. 4:498. 1885.

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง สูงประมาณ 30-50 ซม. ใบรูปใบหอก ขนาด 2-4 x 4.5-11 ซม. ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) โคนใบสอบเรียว ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนมีขนสั้นห่าง ๆ ปกคลุมถึงเกลี้ยง ด้านล่างเกลี้ยงมีตามเส้นใบ เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ก้านใบยาว 1-1.5 ซม. ช่อดอกแบบ spike ยาว 15-30 ซม. ออกที่ปลายยอด มีใบประดับรูปเคียว (falcate) ปลายแหลม มีขน กติบเกลี้ยง โคนเชื่อมเล็กน้อย ปลายแยก 5 แฉก รูปแถบปลายแหลม ขนาด 0.5-8 มม.มีขนสั้น กติบดอกสีม่วง ดอนโคนเชื่อมกัน ยาว 2.5-3 ซม. มีขนด้านนอก ปลายแยก 5 แฉก 3 แฉกต่างใหญ่กว่า 2 แฉกบน แฉกรูปไข่ (ovate) ปลายมน (obtuse) ขนาด 0.5-0.8 x 0.6-1.2 ซม. ก้านชูอับเรณู ยาว 1.5 มม. อับเรณูรูปขอบขนาน ขนาด 0.5 x 2 มม. รังไข่เกลี้ยงตั้งอยู่บนฐานดอก ขนาดเล็ก ก้านเกสรเพศเมีย ยาว 2.8-3 ซม. โคนก้านมีขน ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉกสั้น ๆ ผลรูปกระบอกปลายแหลม ขนาด 0.4 x 2 ซม. มีขนสั้นปกคลุม แก่แตกเป็น 2 ซีก จากปลายผล เมล็ดจำนวน 4 เมล็ด รูปเกือบกลม ขนาด 0.4 x 0.5 ซม. ผิวเมล็ดมีลายตาข่ายเป็นสันนูน มีขอ (hook) โค้งปลายแหลมที่แกนของผล กติบเกลี้ยงดิดทน (ภาพที่ 10)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : สุโขทัย ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี อุทัยธานี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : นครนายก ลพบุรี สระบุรี ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ชลบุรี ระยอง ; ภาคใต้ : ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี สงขลา พังงา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ลาว เวียดนาม ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายตามพื้นที่ป่า ทนร้อน ออกดอกและผลระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เหมียดนก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 42, 143 (BCU); Put 146 (BK); Kerr 16418 (BK).

ALANGIACEAE

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม บางครั้งมีหนาม ใบเดี่ยวเรียงสลับ (alternate) ไม่มีหูใบ ดอกออกเป็นช่อแบบ cymes ตามซอกใบ เป็นดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี (actinomorphic flower) ก้านดอกย่อยมีข้อต่อ กติบเดี่ยวปลายตัดตรง (truncate) หรือเป็นแฉก 4-10 แฉก กติบดอก 4-10 กติบ ส่วนมากเป็นรูปแถบ (linear) เรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม เมื่อดอกบานปลายกติบมักจะม้วนงอลง โคนกติบอยู่ชิดกันแต่ไม่เชื่อมกัน เกสรเพศผู้มีจำนวนเท่ากับกติบดอก เรียงสลับกับกติบดอก ก้านชูอับเรณูแยกจากกัน หรือเชื่อมกันเล็กน้อย ตอนโคน และมีขน อับเรณูแตกตามยาว เกสรเพศผู้อยู่รอบจานฐานดอก รังไข่ได้วงกติบ (inferior ovary) มี 1-2 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล หรือมีเพียงช่องเดียวที่มี 1 ออวูลเท่านั้น placentation แบบ apical ยอดเกสรเพศเมียคล้ายกระบอง (clavate) หรือเป็น 2-3 หัก ผลแบบ drupe มีเมล็ดแข็ง 1 เมล็ด

Alangium

Lam.nom.cons., Encycl. 1:174.1783; Harms in Engl.et Prantl, Nat.Pflanzenfam. 3(8):260.1868; Wang. in Engler, Pflanzenr., Heft 41(N,220b):6.1910; Eyrard in Lecomte, Fl.Gen.I.-C. 2:1184.1923; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:160.1965; Tardieu in Fl.C.L.V. 8:36.1968.

ลักษณะเช่นเดียวกับลักษณะวงศ์

Alangium salvifolium (L.f.) Wang. in Engl.Pflanzenr.:9.1910.- Grewia salvifolia L.f., Suppl.:490.1782.

ssp.hexapetalum (Lam.) Wang. in Engl., Pflanzenr.:9. 1910; Eyrard in Lecomte, Fl.Gen.I.-C. 2:1186. 1923; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:160.1965; Tardieu in Fl.C.L.V. 8:38.1968.- A. hexapetalum Lam., Enc. 1:175.1783.- A. lamarekii Thw., Enum.Pl.Zeyl.:133.1859; C.B.Clarke in Fl.Br.Ind. 2:741.1879; Ridl., Fl. Mal. Pen. 1:892.1967. - A. sundanum Miq.,Fl.Burm. 1:543.1877.

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงกลาง สูง 5-10 เมตร ผลัดใบ ใบรูปไข่กลับ ใบหอกกลับ (oblanccolate) หรือขอบขนาน ขนาด 4.5-7.5 x 11.5-17.5 ซม. ปลายแหลมเป็นติ่ง (cuspidate) โคนแหลม หรือเบี้ยว (oblique) ขอบเรียบ แผ่นใบบาง ด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนตามเส้นใบ และมีหมุดตันภายในมีดอมขน (domatia) อยู่บนง่ามเส้นแขนงใบ เส้นแขนงใบจำนวน 7-9 คู่ ก้านใบยาว 0.8-1.2 ซม. ดอกออกเป็นกระจุก หรือเป็นช่อแบบ

cyme มี 3-7 ดอก ก้านช่อดอกยาว 2-3 มม. มีใบประดับ 1 คู่ รูปไข่ยาวประมาณ 2 มม. ก้านดอกยาว 4-6 มม. มีใบประดับย่อยรูปแถบขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงรูปประจัน ยาว 3-4 มม. ปลายแยก 5 แฉก มีขนปกคลุมหนาแน่น กลีบดอก 7 กลีบ รูปแถบปลายแหลม ขนาด 0.2-0.3 x 1.8-2 ซม. ดอกบานกลีบมักโค้งออกและม้วนเป็นวง มีขนทั้งสองด้าน เกสรเพศผู้ประมาณ 18 อัน ตั้งอยู่บนขอบรอบจานฐานดอก ฐานดอกรูปกลมแบน ก้านชูอับเรณูยาว 1-1.2 ซม. มีขนที่โคนก้าน อับเรณูรูปกระบองยาว 5-6 มม. ปลายเป็นรูปกลม รังไข่มี 1 ช่อง 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมีย ยาว 1-1.2 ซม. กลีบเลี้ยง ขอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ผลไม่พบ (ภาพที่ 12)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ นครสวรรค์ ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** มหาสารคาม ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคกลาง :** กรุงเทพฯ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ชลบุรี ปราจีนบุรี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา จีน ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบใกล้ชายป่าด้านตะวันออกหรือชายฝั่งทะเล ออกดอกระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม และเป็นผลระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- ปฐู

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 230, 466 (BCU).

AMARANTHACEAE

พืชล้มลุกที่เป็นไม้เลื้อยหรือไม้พุ่มหายาก ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามหรือเรียงเวียนสลับ ขอบใบเรียบหรือเกือบเรียบ ไม่มีหูใบ ช่อดอกเป็นช่อเชิงประกอบ (compound inflorescence) ประกอบด้วยช่อแบบ spike หรือ capitulum อัดกันแน่น มีใบประดับย่อย ดอกเพศเดียว (unisexual) หรือสมบูรณเพศ ดอกไม่สมบูรณเพศ มักจะเป็นช่อหรือหนาม วงกลีบรวม 3-5 กลีบ กลีบบางและแห้ง เกสรเพศผู้จำนวนเท่ากับกลีบรวมและเรียงตรงข้ามกับกลีบ ก้านชูอับเรณูเชื่อมที่ฐาน อับเรณูแตกตามยาว ส่วนมากมีฐานจานดอก อยู่ภายในหลอดก้านชูอับเรณู เกสรเพศเมียมี 2-3(-4) คาร์เพล รังไข่เหนือวงกลีบ มี 1 ช่อง 1 ออวูล placentation แบบ basal ก้านเกสรเพศเมียอาจสั้นหรือยาว ขอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม (capitate) หรือ 2-3(-4) แฉก ผลเป็นแบบ utricle nut หรือ capsule แตกตามขวาง (circumscissile) มักจะมีวงกลีบรวมล้อมรอบ เมล็ด 1 เมล็ด

Allmania

R.Br. ex Wight in Hook., J.Bot. 1:226.1834; R.Br. in Wall., Cat. 6890-6892.1832 nom.nud.; Schinz in Pflanzenfam.ed.2, 16c:33.1934; K.Larsen in Flora of Thailand 5,4:380.1992.

พืชล้มลุก ใบเรียงเวียนสลับ ช่อดอกออกที่ยอดและออกตรงข้ามกับใบ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบรวม 5 กลีบ เกสรเพศผู้ 5 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมกันโคนโคน รังไข่รูปไข่ ก้านเกสรเพศเมียยาว ยอดเกสรเพศเมียเป็นคุ่ม ออวก 1 ออวก ตั้งตรงจากฐานของรังไข่ ผลแบบ capsule แยกตามขวาง ภายในมี 1 เมล็ด มีเยื่อหุ้มเมล็ดรูปถ้วย

Allmania nodiflora (L) R.Br.ex Wight, Hook.J.Bot. 1:226, t.128.1834; Hook.f. in Fl.Br.Ind. 4:716.1885; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 4:1059.1936; K.Larsen in Fl.C.L.V. 24:18.1989.& in Flora of Thailand 5,4:382, fig.84. 1992.- Celosia nodiflora L., Sp.Pl.:205.1753.- A. albida R.Br. in Wall.Cat. 6891 A & B.1832 nom. nud.; Hook.f., l.c.717; Gagnep., l.c.1059.-A. pyramidalis (Moq.-Tand.) Koord., Exk.Fl.Java 2:195.1912.

พืชล้มลุก ลำต้นทอดนอน หรือตั้งตรง สูงประมาณ 10-20 ซม. กิ่งก้านตั้งฉากกับลำต้นและทอดยาวตามพื้นดิน ใบรูปแถบหรือรูปไข่ปนขอบขนาน ขนาดประมาณ 0.4-1.5 x 2.5-8 ซม. ปลายแหลมโคนสอบ แฉกจนถึงหรือเกือบถึงง่ามใบ ขอบเรียบหรือมีขนรูปหนามโค้งประปราย แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบประมาณ 6 คู่ เห็นไม่ชัดเจน ก้านใบสั้นมาก ยาวประมาณ 0.3 ซม. ช่อดอกเป็นพุ่มกลม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1-2 ซม. ก้านช่อดอกยาว 0.2-0.8 ซม. ใบประดับและใบประดับย่อยรูปใบหอก ปลายแหลม ยาวประมาณ 4 มม. แห้งมีสีขาว ดอกย่อยสมบูรณ์เพศ กลีบรวมคล้ายใบประดับแต่ยาวกว่า ยาวประมาณ 5-6 มม. แห้งและบาง เกสรเพศผู้สั้นกว่ากลีบรวม โคนก้านชูอับเรณูเชื่อมกันเป็นรูปถ้วยเดี่ยวๆ รังไข่รูปไข่ ก้านเกสรเพศเมียยาวกว่าเกสรเพศผู้ปลายเป็นคุ่ม ผลรูปไข่ มีกลีบรวมติดทนอยู่ด้วย เมื่อแก่แตกตามขวาง เมล็ดกลมแบน ขนาด 0.2 ซม. สีดำ มีเยื่อบางหุ้มเมล็ด

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ระยอง จันทบุรี ตราด ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี ปัตตานี

การกระจายพันธุ์. - พบกระจายทั่วเอเชียเขตร้อน (Tropical Asia)

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นที่พื้นที่ทรายเป็นบริเวณตามฟักผ่อน ด้านหน้าที่ทำการวนอุทยานออกดอกและผลระหว่างเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 40, 134 (BCU).

ANACARDIACEAE

ไม้ต้นหรือไม้พุ่ม เปลือกมียาง (resinous bark) ใบเดี่ยวหรือใบประกอบ เรียงสลับ ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบช่อ panicle ดอกสมบูรณ์เพศหรือมีเพศเดียว กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอกมี (3-)5(-7) กลีบ หรือไม่มีกลีบดอก กลีบดอกแยกเป็นอิสระหรือหาได้ยากที่กลีบดอกเชื่อม เกสรเพศผู้ (5-)10 อัน ตั้งอยู่บนจานฐานดอก ก้านชูอับเรณูแยกเป็นอิสระ เกสรเพศเมียประกอบด้วย 1-5 คาร์เพล รังไข่เหนือวงกลีบ มี 1 ช่อง หายากที่มี 2-5 ช่อง ออวุล 1 ออวุล placentation แบบ apical ก้านเกสรเพศเมีย 1-3 ผลสดมีเนื้อแบบ drupe

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบเดี่ยว 2. *Mangifera*
1. ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ (odd pinnate)
 2. เส้นแขนงใบ 14-24 คู่ ส่วนที่ยังอ่อนอยู่เกลี้ยง มีเส้นขอบใบ (intramarginal vein) 3. *Spondias*
 2. เส้นแขนงใบ 7-10 คู่ ส่วนที่ยังอ่อนอยู่มีขน ไม่มีเส้นขอบใบ 1. *Lannea*

1. *Lannea*

A. Rich. in Guillemin c.s. Fl.Seneg.Tent. 1:153.1831; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:152.1965; Ding Hou, Fl.Mal. 1,8:476.1978.- *Haberlia* Dennst., Schluss.Hort.Mal.:30.1818.- *Odina* Roxb., Fl.Ind.ed.Carey 2:293.

ไม้ต้น ดอกแยกเพศอยู่คนละต้น ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ (odd pinnate) มีก้านใบ ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด ดอกมีเพศเดียว กลีบเลี้ยงมี 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ เรียงแบบ

ไม้ต้น ดอกแยกเพศอยู่คนละต้น ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ (odd pinnate) มีก้านใบ ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด ดอกมีเพศเดียว กลีบเลี้ยงมี 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ เรียงแบบ imbricate ในดอกตูม เกตือง เกสรเพศผู้ 8 อัน ก้านชูอับเรณูรูปกึ่งแคบ (subulate) เกตือง อับเรณูรูปไข่ ในดอกเพศเมียจะฝ่อและมีขนาดเล็ก งานฐานดอกกลม แบนหรือโค้ง รั้งไข่รูปไข่หรือรูปขอบขนาน มี 4 ช่อง และจะสมบูรณ์เพียง 1 ช่องเท่านั้น ก้านเกสรเพศเมียสั้น มี 4 อัน ยอดเกสรเพศเมียเล็กค่อนข้างกลม ในดอกเพศผู้รั้งไข่จะมีขนาดเล็กมาก ผลสดมีเนื้อแบบ drupe มี เมล็ดแข็ง 1 เมล็ด

Lanea coromandelica (Houtt.) Merr., J.Am.Arb. 19:353.1938; Backer & Bakf., Fl.Java 2:152.1965; Ding Hou in Fl.Mal. 1,8:478.1978; Keng, Conc.Fl.Sing.:123.1990.- Dialium coromandelicum Houtt.Nat. Hist. 2,2:39.1774.- Odina wodier Roxb., Fl.Ind.ed.Carey 2: 293.1832; Kurz, Fl.Burm. 1:321.1877; Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:29.1876; Lecomte in Fl.Gen.I.-C. 2:34.1908; Craib, Fl.Siam.En. 1:352.1926.- L. grandis (Dennst.) Engl. in Engl. & Prantl, Nat.Pfl.Fam.Nachtr. 1: 213.1897.- L. woodier (Roxb.) Adelb., Blumea 6:326.1948; Tardieu in Fl.C.L.V. 2:141, t.10, f.7-11.1962.

ไม้ต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูง 10-15 เมตร กิ่งอ่อนและช่อดอกมีขนรูปดาว (stellate hair) มีรอยแผลใบ (leaf scar) กระจายทั่วกิ่ง ก้านใบยาว 7-12 ซม. ใบย่อยเรียงตรงข้ามหรือเหลื่อมกันเล็กน้อย ใบย่อยรูปไข่หรือรูปไข่กลับ ขนาด 4-5 x 8-11 ซม. ปลายเรียวแหลม เป็นติ่งยาวทู่ๆ โคนเบี้ยว ขอบเรียบ แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนห่างๆ ตามเส้นกลางใบ และเส้นแขนงใบ เส้นแขนงใบ 7-10 คู่ ก้านใบย่อยยาว 0.2-2.5 ซม. มีขน ดอกมีทั้งดอกสมบูรณ์เพศและดอกเพศเดียว ส่วนใหญ่ดอกแยกเพศ ก้านดอกย่อยสั้นมากถึงไม่มี ดอกเพศผู้ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 มม. วงกลีบเลี้ยงมี 4(-5) กลีบ โคนกลีบเชื่อม ปลายเป็นแฉก รูปไข่ ขนาด 0.5 x 1 มม. ปลายแฉกมนด้านบนนอกมีขน กลีบดอกรูปใบหอกกลับ หรือรูปรีขนาด 1 x 2.5 มม. เกตือง เกสรเพศผู้มี 8 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 2.5 มม. เกตือง รั้งไข่ไม่สมบูรณ์ขนาดเล็ก ดอกเพศเมีย กลีบเลี้ยงและกลีบดอกคล้ายในดอกเพศผู้ รั้งไข่รูปไข่หรือขอบขนาน ก้านเกสรเพศเมียสั้นมี 4 แฉก ผลรูปขอบขนาน สุกมีสีแดง ขนาด 0.5-0.8 x 1.0-1.2 ซม. เมล็ดแข็งมี 1 เมล็ด (ภาพที่ 13)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ แม่ฮ่องสอน ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : อุรธานี ; ภาคตะวันออก : อุบลราชธานี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ตราด

การกระจายพันธุ์. - อินเดีย พม่า จีน ทาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย
ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณกลางป่าและใกล้ที่ทำกรวนอุทยาน ออกดอกและผลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- กูก อ้อยช้าง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 233, 449, 484 (BCU).

2. *Mangifera*

L., Gen.Pl.ed.5:93.1754 and Sp.Pl.:200.1753; Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:13.1876; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:148.1965; Ding Hou, Fl.Mal. 1,8:423.1978.

ไม้ต้น ใบเดี่ยวเวียนสลับ มักจะเป็นกลุ่มที่ปลายกิ่ง ขอบเรียบ เกือบมีก้านใบ ช่อดอกแบบ panicle ออกตามปลายยอดหรือง่ามใบ ดอกย่อยจำนวนมาก ขนาดเล็ก มีเพศเดียวหรือสมบูรณ์เพศ ก้านดอกเป็นข้อต่อ (articulate) กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ กลีบดอก 4-5 กลีบ ในดอกตูมเรียงตัวแบบ imbricate กลีบด้านในเป็นต่อมหนาหรือเป็นสัน (ridge) 3-5 สัน งานฐานดอกล้อมรอบฐานรองดอกซึ่งขยายยกขึ้นมาเป็นปุ่มหรือหยักเว้า เกสรเพศผู้อยู่ภายในหรือที่ขอบนอกของงานฐานดอก ที่สมบูรณ์ 1(-2) อัน ที่ไม่สมบูรณ์ 2-5 อัน มักจะมีขนาดเล็ก รังไข่มี 1 ช่อง 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียออกทางด้านข้างของรังไข่ ยอดเกสรเพศเมียรูปกลมแคบ ผลแบบ drupe มี 1 เมล็ด

Mangifera duperreana Pierre, Fl.For.Cochinch.:t.362.1897; Lecomte, Fl.Gen.I.-C. 2:14.1908; Fl.Siam. En. 1:343.1926; Tardieu, Fl.C.L.V. 2:85.1962.- *Phanrangia poilanei* Tardieu, Bull.Soc.Bot.France 95:779. 1948.

ไม้ต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูง 15-25 เมตร ลำต้นเปลาตรง เรือนยอดเป็นพุ่มกว้าง กิ่งอ่อนมีขนสั้น ใบรูปขอบขนาน ขนาด 4-7 x 15-22 ซม. ปลายสอบเรียวแหลม โคนสอบเรียวหรือรูปกลม (cuncate) ขอบเรียบหรือเป็นคลื่น (undulate) แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง (coriaceous) ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน ด้านบนเป็นมัน เส้นแขนงใบ 14-18 คู่ ก้านใบยาว 1.5-3 ซม. ช่อดอกแบบ panicle ขนาดใหญ่ ยาวถึง 30 ซม. มีขนยาวหนาแน่นทั้งช่อดอก ดอกขนาดเล็ก กลีบเลี้ยง 5 กลีบๆ รูปไข่ ขนาด 1-1.5 x 1.5-2 มม. ปลายมน ขอบจักซี่

ฟัน (dentate) มีขนด้านนอก กลีบดอก 5 กลีบ ๆ รูปขอบขนาน ขนาด 0.5-1 x 2-3 มม. ปลายกลีบและขอบจักซี่ฟันเล็กน้อย ด้านในมีสันหรือเส้นตามยาว 3-5 แนว ส่วนใหญ่จะมี 3 แนว เกสรเพศผู้มี 5-8 อัน สมบูรณ์ 5(-6) อัน ไม่สมบูรณ์มี 0-3 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 2 มม. ตั้งบนจานฐานดอกซึ่งเป็นพู ๆ มีจำนวนเท่าเกสรเพศผู้ที่สมบูรณ์ อับเรณูรูปไข่ รังไข่เกลี้ยง รูปเกือบกลมหรือรูปไข่ ส่วนใหญ่เหี่ยวและฝ่อไป ก้านเกสรเพศเมีย ออกเฉียงไปทางด้านข้าง ปลายโค้ง ยอดเกสรเพศเมียเป็นช่องเปิด 1 รู ผลรูปเกือบกลมแกมรูปไข่ป้อม ขนาด 3.5 x 4 ซม. ผิวเกลี้ยง สุกมีสีเหลือง กลิ่นหอม (ภาพที่ 11)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออก : นครราชสีมา สุรินทร์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี จันทบุรี ปราจีนบุรี ตราด ; ภาคใต้ : ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง

การกระจายพันธุ์.- กัมพูชา เวียดนาม ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศใต้และทิศตะวันออก ออกดอกระหว่างเดือนธันวาคม-มกราคม เป็นผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- มะม่วงขี้ยา มะม่วงคัน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 421, 424 (BCU).

3. Spondias

L., Gen.Pl.ed.5:175.1754; Sp.Pl.:371.1753; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:150.1965; Ding Hou, Fl.Mal. 1,8:479.1978.- Solenocarpus W. & A.Prod. 1:171.1834.

ไม้ต้นผลัดใบ ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ พบน้อยที่เป็นใบประกอบแบบขนนกสองชั้น (bipinnate) หรือใบเดี่ยว มีก้านใบ ใบย่อยเรียงสลับหรือเกือบตรงข้าม ขอบเรียวจักฟันเลื่อย หยักมนหรือหยักมนถี่ (crenulate) มีเส้นขอบใบ ช่อดอกแบบ panicle ออกที่ปลายช่อหรือง่ามใบ มักออกดอกก่อนผลิใบ ดอกสมบูรณ์เพศหรือเพศเดียว กลีบเลี้ยง (4-)5 กลีบ กลีบดอก (4-)5 กลีบ เรียงแบบ valvate ในดอกตูมเกลี้ยง เกสรเพศผู้มี 8(-10) อัน ก้านเกสรเพศผู้รูปติ่มแคบ หรือรูปเส้นด้าย เกลี้ยงหรือมีปุ่มเล็ก ๆ (papillose) ฐานฐานดอกอยู่ด้านในของวงเกสรเพศผู้ (intrasteminal) เป็นรูปถ้วยสั้น ๆ หรือกลมและแบน หยักมนถี่ ๆ

เกี้ยงหรือมีปุ่มเล็ก รังไข่มี (4-) 5 หรือ 1 ช่อง ผิวเกี้ยง ก้านเกสรเพศเมีย (4-) 5 และแยกเป็นอิสระ หรือมีเพียง 1 อัน ยอดเกสรเพศเมียเป็นรูปช้อนสั้น ๆ ผลแบบ drupe มี (4-) 5 หรือ 1 ช่อง

Spondias pinnata (L.f.) Kurz in Pegu Rep.A.:44.1875; Craib, Fl.Siam.En. 1:356.1926; Tardieu in Fl.C.L.V. 2:133.1962; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:151.1965; Ding Hou in Fl.Mal. 1,8:483.1978; Keng, Conc.Fl.Sing.:124.1990.- *Mangifera pinnata* L.f., Suppl.:156.1781.- *S. mangifera* Willd., Sp.Pl. 2:751.1799; Hook.f., Fl.Br.Ind.2:42.1876.- *Poupartia pinnata* (L.f.) Blanco, Fl.Filip.:393.1837.

ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูง 15-25 เมตร ลำต้นเปลาตรง กิ่งอ่อนมีรอยแผลใบ (scar) และช่องอากาศ (lenticel) กระจายทั่วผิว ใบประกอบ ขาว 28-40 ซม. ก้านใบยาว 8-10 ซม. ใบย่อยออกตรงข้าม รูปรี รูปขอบขนานหรือรูปใบหอกกลับ ขนาด 2-6.5 x 4-15 ซม. ใบย่อยที่ฐานขนาดเล็กกว่าใบที่ปลาย ปลายใบเป็นติ่งแหลมหรือเรียวแหลม โคนแหลม กลมหรือเบี้ยว ขอบเรียบ แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบเกี้ยง เส้นแขนงใบ 14-24 คู่ ปลายเส้นแขนงใบเชื่อมกับเส้นขอบใบก่อนถึงขอบใบเป็นแนวขอบรอบแผ่นใบ ก้านใบย่อยยาว 0.3-2 ซม. ดอกออกเป็นช่อแบบ panicle ตามง่ามใบหรือเหนือรอยแผลใบตามปลายกิ่ง ดอกสีขาว ขนาดเล็ก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 4 มม. ไม่มีก้านดอก จึงเห็นเป็นกลุ่ม ๆ อยู่บนช่อดอก กลีบเกี้ยง 5 กลีบ ร่วงง่าย กลีบดอก 5 กลีบ รูปขอบขนาน เกสรเพศผู้ 10 อัน เกสรเพศเมียปลายแยกเป็น 4-5 แฉก รังไข่ป้อม ไม่มีก้านภายในแบ่งเป็น 5 ช่อง หลอดท่อเกสรเพศเมียมี 5 อัน ผลรูปกลมรีหรือรูปไข่ขนาด 2.5-3 x 3.5-4 ซม. แก่มีสีเหลือง เมล็ดกลมรี ขนาดใหญ่ 2 x 3 ซม. แข็ง ผิวเป็นเทียนขรุขระ

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ; ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช ภูเก็ต

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย จีน พม่า กัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบที่ชายป่าด้านทิศตะวันตก

ชื่อพื้นเมือง.- มะกอก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 111, 358 (BCU).

ANCISTROCLADACEAE

ไม้รอเลื้อย (scandent) กิ่งมีขอม้วนงอสำหรับยึดเกี่ยวไม้อื่น ใบเดี่ยวเรียงสลับ มักเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบและปลายยอดบนกิ่งที่โค้งงอ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี มีขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอดสั้น ปลายแยกเป็นแฉก 5 แฉก โคนกลีบเลี้ยงจะเชื่อมกับโคนของรังไข่ และส่วนที่แยกจะขยายขนาดไม่เท่ากัน ลักษณะคล้ายปีกติดทนกับผล กลีบดอก 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมกัน เรียงตัวแบบ contorted ในดอกตูม เกสรเพศผู้ (5-)10 อัน โคนก้านชูอับเรณูกว้าง รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ ประกอบด้วย 3 คาร์เพล มี 1 ช่อง 1 ออวูล placentation แบบ basal ก้านเกสรเพศเมียหนา ยอดเกสรเพศเมียมี 3 แฉก ผลแบบ nut มีปีกที่เจริญมาจากกลีบเลี้ยงล้อมรอบ เมล็ด 1 เมล็ด

Ancistrocladus

(Wall., Numer.List :1052.1829.nom cons.) ex Arnott, Nov.Act 18:325.1836; V.Steenis in Fl.Mal. 1.4:8.1948.

ลักษณะเช่นเดียวกับลักษณะของวงศ์

Ancistrocladus tectorius (Lour.) Merr., Lingn.Sc.J. 6:329.1930; Comm.Lour.:275.1935; Steenis in Fl. Mal. 1.4:9.1948.- **Bembix tectoria** Lour.Fl.Coch. 282.1790.- **A. pinangianus** (Wall.Cat.:1054.1832.nomen) Planch., Ann.Sc.Nat. 3.13:318.1849; Dyer in Fl.Br.Ind. 1:300.1874; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:251.1922.

ไม้รอเลื้อยขนาดใหญ่ ลำต้นเลื้อยพาดพันไม้ต้นอื่น ๆ กิ่งก้านเล็ก ๆ เปลี่ยนเป็นขอแข็งโค้งงอเพื่อยึดเกาะ ใบรูปใบหอกกลับขนาด 6.5-8 x 27-32 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาและกระด้าง ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ด้านบนเป็นรูเล็กกระจายทั่วแผ่นใบ เส้นกลางใบนูนเป็นสันใหญ่ ด้านล่างของแผ่นใบ เส้นแขนงใบจำนวนมาก ปลายเส้นแขนงใบเชื่อมกันก่อนถึงขอบใบ ก้านใบสั้นมากหรือไม่มี ดอกและผลไม่พบ (ภาพที่ 14)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : ลำปาง ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : นครพนม ; ภาคตะวันออก : สุรินทร์ นครราชสีมา ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : สุพรรณบุรี สระบุรี ; ภาคตะวันออก : ชลบุรี ตราด ปราจีนบุรี ; ภาคใต้ : ยะลา นราธิวาส สตูล พังงา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบเป็นพืชทรนร่มหรือต้องการแสงน้อย กระจายทั่วไป

ชื่อพื้นเมือง.- ค้อนหมาแดง ถิ่นกวาง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 359 (BCU).

ANNONACEAE

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบเรียบ ไม่มีหูใบ ดอกเดี่ยว หรือเป็นช่อ ดอกมีหลายแบบ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง 3 กลีบ แยกกัน กลีบดอก 6 กลีบ แยกกัน หรือเป็น 2 วง ๆ ละ 3 กลีบ ทั้งสองวงอาจมีลักษณะเหมือนหรือต่างกัน เกสรเพศผู้จำนวนมาก เรียงเวียนสลับ ก้านชูอับเรณูหนา เกสรเพศเมียจำนวนมาก แยกกัน (apocarpous pistil) รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ placentation แบบ marginal หรือ basal ผลกลุ่ม (aggregate fruit) ผลย่อยแบบ berry เมล็ด 1-จำนวนมาก อาจมีเนื้อหุ้ม เมล็ด (aril)

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. กิ่งอ่อน ขอค่อน และใบมีขนรูปดาว ดอกขนาดใหญ่ เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 8 ซม. กลีบดอกสีแดง 3. *Uvaria*
1. กิ่งอ่อน ขอค่อน และใบไม่มีขนรูปดาว ดอกขนาดเล็กกว่า เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1-5 ซม.
 2. กลีบดอกวงในยาวกว่าวงนอก ดอกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 ซม. 2. *Polyalthia*
 2. กลีบดอกวงในสั้นกว่าวงนอก ดอกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4-5 ซม. 1. *Artabotrys*

1. *Artabotrys*

R.Br., Bot.Reg. t.423.1820; Hutch., Gen.Fl.Pl. 1:99.1964; H.Huber in Fl.Ceyl. 5:50.1985.

ไม้รอเลื้อย ดอกเดี่ยวหรือออกเป็นกระจุก 1-3 ดอก ก้านดอกมักเป็นรูปขอโค้งและแข็ง กลีบเลี้ยง 3 กลีบ เรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม กลีบดอก 6 กลีบ กลีบดอกวงในสั้นกว่ากลีบดอกวงนอก แต่ละวงเรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม โคนกลีบดอกเป็นคอกอดล้อมเกสรเพศผู้และเพศเมียไว้ภายใน เกสรเพศผู้จำนวนมากล้อมกลุ่มเกสรเพศเมีย ก้านชูอับเรณูแผ่แบน เกสรเพศเมียรูปไข่กลับ หรือรูปขอบขนานแกมรูปแถบ รังไข่แต่ละอันมี 1 ช่อง ช่องละ 2 ออวูล placentation แบบ basal ผลย่อยจำนวน 10-20 ผล รูปรี หรือรูปไข่กลับ โคนผลตอ ไม่มีก้านผล หรือเกือบมีก้านผล ผลแก่เป็นสีดำ ไม่แตก ภายในมี 1-2 เมล็ด

Artabotrys hexapetalus (L.f.) Bhandari, Baileya 12:149.1965; H.Huber in Fl.Ceyl. 5:51.1985. - *Anona hexapetala* L.f., Suppl.Pl.: 270.1781.-*Artabotrys odoratissimus* R.Br., Bot.Reg. t.423.1820; Hook.f., Fl.Br. Ind. 1:54.1872; Kurz, Fl.Burm. 1:31.1877; Brandis, Ind.Trees.:21.1906; Craib in Fl.Siam.En. 1:34.1925.-*Artabotrys uncinatus* (Lam.) Merr., Philipp.J.Sci. 7:234.1912; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:114.1963.

ไม้รอเลื้อย ลำต้นมีหนามเป็นแท่งยาว กิ่งมีขอ มีขนปกคลุม ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุมหนาแน่น ใบรูปไข่กลับ รูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ หรือรูปรี ขนาด 4-8.5 x 8.5-24 ซม. ปลายใบแหลมหรือเรียวแหลม โคนใบแหลมหรือมนกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสีน้ำตาลห่าง ๆ เส้นแขนงใบ 8-10 คู่ ก้านใบยาว 5-7 มม. แห้งมีสีดำ มีขนยาวปกคลุม ดอกเดี่ยว ออกบนขอ ห้อยลง ก้านดอกยาว 0.5-2 ซม. ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4-5 ซม. กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยม ขนาด 6-7 x 4-7 มม. ปลายแหลมโค้งออก มีขนสั้นปกคลุมทั้งสองด้าน กลีบดอกรูปไข่แกมขอบขนาน ปลายมน ยาวประมาณ 2-5 ซม. โคนกลีบเป็นตุ้มโค้ง มีขนทั้งสองด้าน อับเรณูรูปขอบขนานหรือรูปแถบ ยาว 1.5-2 มม. เกสรเพศเมียจำนวนประมาณ 14 อัน รังไข่รูปกรวย ขนาดยาว 1.5-2 มม. ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอก ปลายโค้งออก ผลกลุ่ม จำนวน 10-15 ผล ก้านผลยาวประมาณ 2 ซม. ผลย่อยรูปไข่ ปลายแหลมก่อนไปทางด้านข้าง ผลขนาด 1.5-2.2 x 2.2-2.8 ซม. ด้านนอกมีขนกิ่งเกลี้ยง เปลือกแข็ง เมล็ด 1-2 เมล็ด รูปกลมรี ขนาด 1 x 1.5 ซม. ผิวไม่เรียบ สีดำ (ภาพที่ 15)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย ลาว เวียดนาม อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงกรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- กระดังงาจีน การเวก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 260, 337, 477 (BCU).

2. *Polyalthia*

Blume, Fl.Jav.Anonac.:68.1829; Hutch., Gen.Fl.Pl. 1:100.1964.

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ดอกออกตามง่ามใบ หรือตรงข้ามใบ บางครั้งพบว่าดอกมีเพศเดียว กลีบเลี้ยง 3 กลีบ เรียงแบบ valvate หรือ imbricate ในดอกตูม กลีบดอก 6 กลีบ กลีบดอกชั้นในมักยาวกว่ากลีบดอกชั้นนอก กลีบเรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม กลีบบาง รังไข่ 3-จำนวนมาก แต่ละรังไข่มี 1 ช่อง ช่องละ 1-2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียไม่มี หรือมีแต่สั้นมาก ยอดเกสรเพศเมียรูปขอบขนาน หรือเป็นตุ่ม ผลกลมหรือรูปขอบขนาน มีก้านผล ภายในมี 1 เมล็ด

Polyalthia evecta (Pierre) Finet et Gagnep. in Bull.Soc.Bot.Fr. 53 Mem. 4:91.1906; Craib, Fl.Siam.En. 1:42.1925; Ast in Suppl.Fl.Gen.I.-C. 1:74.1938. - *Unona evecta* Pierre, Fl.For.Cochinch.:t.31.1891.

ไม้พุ่ม สูงถึง 3 ม. กิ่งอ่อนมักคดเคี้ยวเล็กน้อย ยอดอ่อนมีขนปกคลุมหนาแน่น ใบรูปขอบขนาน หรือขอบขนานแกมรูปใบหอกกลับ ขนาด 2-4.5 x 6-13.5 ซม. ปลายใบมนถึงแหลม โคนใบแหลมและเบี้ยวเล็กน้อย ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนยาวเอนห่าง ๆ พบมากตามเส้นทางเดินป่า แขนงใบ 8-10 คู่ เส้นกลางใบขนานด้านล่าง เป็นร่องด้านบน ก้านใบสั้น อ้วน ยาว 1-3 มม. มีขนยาว ดอกเดี่ยว ออกตรงข้ามใบ ก้านดอกยาว 1.5-3.5 ซม. มีขนยาวห่าง ๆ ใบประดับรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก 1 อันที่ก้านดอก กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยม ขนาด 1.5-2 x 1.5-2 มม. ปลายแหลม ด้านนอกมีขนยาว กลีบดอกสีเหลือง ชั้นนอกขนาดเล็กกว่าชั้นใน กลีบชั้นนอกรูปสามเหลี่ยมแกมรูปไข่ ขนาด 2-3 x 3-5 มม. มีขนด้านนอก กลีบชั้นในรูปไข่แกมขอบขนาน ขนาด 3-5 x 8-10 มม. ปลายมน มีขนด้านนอก เกสรเพศผู้ประมาณ 15 อัน อับเรณูรูปขอบขนานหรือรูปแถบ ยาว 1 มม. เกสรเพศเมียประมาณ 24 อัน รังไข่รูปทรงกระบอกยาว 1 มม.

มีขนยาวหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียสั้นมาก ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม มีขนยาวรอบ ผลกลุ่มมี 3-10 ผล รูปกลม หรือกลมรี ขนาด 7-9 x 10-11 มม. มีขนสั้นปกคลุม ก้านผลยาว 1-2 ซม. ก้านผลย่อยยาว 0.8-1.2 ซม. (ภาพที่ 16)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออก : นครราชสีมา ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- กัมพูชา ลาว ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบตามเส้นทางกลางป่า ดอกและผลออกเกือบตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.- น้ำเต้าแก้ง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 25, 68, 144, 180, 201, 254, 333, 360, 529 (BCU).

3. *Uvaria*

L., Sp.Pl.:536.1753; Gen.Pl.ed 5:240.1754; Hutch., Gen.Fl.Pl. 1:82.1964.

ไม้เลื้อย หรือ ไม้ต้นขนาดเล็ก มักมีขนรูปดาว ใบเรียงสลับ ดอกเดี่ยว ออกที่ยอด ก้านใบ เหนือง่ามใบ หรือออกตรงข้ามกับใบ มีใบประดับที่ก้านดอก กลีบเลี้ยง 3 กลีบ เรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม กลีบดอก 6 กลีบ บางครั้งอาจพบ 7-8 กลีบ เรียงเป็นวง 2 วง แต่ละวงเรียงตัวแบบ imbricate ฐานดอกนูน เกสรเพศผู้จำนวนมาก อาจพบเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ แกนอับเรณู (connective) ปลายตัด รังไข่ 10-จำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียสั้นและหนา มักมีขนด้านนอก ออวุลจำนวนมาก ผลแบบ berry รูปขอบขนาน หรือรูปไข่ หรือกึ่งทรงกลม มีก้านผล เมล็ด 1-จำนวนมาก

Uvaria grandiflora Roxb. ex Homen., Hort.Hafn.Suppl.:140.1819; Fl.Ind. 2:665.1824; Huber in Fl.Ceyl. 5:13.1985; Keng, Conc.Fl.Sing.:14.1990.- *U. purpurea* Blume, Bijdr. 11.1825; Hook.f. & Thoms., Fl.Ind.: 95.1855; Hook.f., Fl.Br.Ind. 1:47.1872; Kurz, Fl.Burm. 1:27.1877; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:31.1922; Craib, Fl. Siam.En. 1:31.1925; Ast, Supp.Fl.Gen.I.-C. 1:63.1938; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:103.1963.

ไม้เลื้อย กิ่งอ่อน ยอดอ่อนมีขนยาว หรือขนรูปดาวสีน้ำตาลแดงปกคลุมหนาแน่น ใบรูปขอบขนาน ขนาด 2.5-9.5 x 5.5-27.5 ซม. ปลายใบสอบเรียวและแหลม โคนใบหยักเว้าเล็กน้อย หรือมนกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบมีขนรูปดาวทั้งสองด้าน ด้านล่างหนาแน่นกว่าด้านบน เส้นแขนงใบ 9-18 คู่ ฐานและเห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 5-8 มม. มีขนรูปดาวหนาแน่น ดอกเดี่ยวออกตามปลายยอด ปลายกิ่ง ก้านดอกยาว 2.5 ซม. มีใบประดับรูปวงคล้ายใบที่ก้านดอก 2 ใบ รูปไข่ ขนาด 1-1.1 x 1.6-2 ซม. มีขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่น กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน ขนาด 1.4-1.5 x 2.3-2.5 ซม. ปลายมน มีขนรูปดาวทั้งสองด้าน กลีบดอกสีแดง รูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ ขนาด 1.3-1.6 x 3-4 ซม. เกสรเพศผู้จำนวนมาก รูปขอบขนาน มีขนด้านข้าง ขนาดประมาณ 1.5 x 7 มม. เรียงอัดแน่นบนฐานดอก เกสรเพศเมียอัดแน่นอยู่กลางดอก รังไข่รูปขอบขนาน หรือทรงกระบอก ยาว 5-6 มม. มีขนปกคลุมหนาแน่น ยอดเกสรเพศเมียเป็นปากแตร มียางเหนียว ผลไม่พบ (ภาพที่ 17)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์; ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช ปัตตานี ตรัง

การกระจายพันธุ์.- จีน อินเดีย พม่า เวียดนาม อินโดจีน มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณเส้นทางกลางป่า ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์

ชื่อพื้นเมือง.- ก้วยหมูตัง ย่านนมควาย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 260 (BCU).

APOCYNACEAE

ไม้ล้มลุกไม้เลื้อย ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้น มียางขาว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม เป็นวงรอบ (whorl) หรือ เรียงสลับ ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ raceme cyme หรือดอกเดี่ยว ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยงเชื่อมติดโคนใบ ปลายแยก 5 กลีบ กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ในดอกตูมเรียงซ้อนกันแบบ contorted เกสรเพศผู้มี 5 อัน ติดอยู่บนหลอดกลีบดอก สลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูแยกเป็นอิสระ อับเรณูมักเป็นรูปห้วลูกศร (sagittate) รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ หรือกึ่งใต้วงกลีบ (half-inferior) มี 2 อันแยกกัน หรือเชื่อมติดกันเป็นบางส่วน ส่วนก้านเกสรเพศเมียและยอดเกสรเพศเมียเชื่อมติดกัน รังไข่แต่ละอันมี 1 ช่อง placentation แบบ marginal หรือรังไข่ประกอบด้วย 2 คาร์เพลเชื่อมกัน placentation แบบ axile หรือ parietal ผลแบบ follicle capsule drupe หรือ berry เมล็ดมักมีขนเป็นพู่ หรือมีเยื่อหุ้ม

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้ต้น หรือ ไม้พุ่ม กลีบดอกบิดเวียนซ้าย
 2. ไม้ต้นสูง 15-20 ม. ใบเรียงเป็นวงรอบ ผลรูปทรงกระบอกยาว 35-40 ซม. เมล็ดมีขนที่ปลายทั้งสองด้าน 2. *Alstonia*
 2. ไม้พุ่มสูง 1-2 ม. ใบเรียงตรงข้าม ผลรูปไข่ หรือรูปขอบขนาน ยาว 2-3 ซม. เมล็ดไม่มีขน แต่มีเยื่อหุ้มเมล็ด 3. *Ervatamia*
1. ไม้เถี่ยวเนื้อแข็ง กลีบดอกบิดเวียนขวา
 3. ลำต้นมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุมหนาแน่น เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ปลายเส้นแขนงใบยาวจรดขอบใบ 4. *Ichnocarpus*
 3. ลำต้นไม่มีขน แต่มีช่องอากาศกระจายทั่วผิว เส้นแขนงใบ 10-15 คู่ ปลายเส้นแขนงใบเชื่อมกันก่อนถึงขอบใบ 1. *Aganosma*

1. *Aganosma*

G.Don, Gen.Hist. 4:77.1837; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:237.1963; H.Huber in Fl.Ceyl. 4:54.1983.

ไม้เถี่ยวเนื้อแข็ง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ช่อดอกแบบ corymb หรือ cyme ออกตามปลายยอด มีขนปกคลุมทั้งช่อ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ โคนกลีบเลี้ยงด้านในมีต่อม 5 อัน เรียงสลับกับกลีบกลีบดอกรูป salver form เกือบ เรียงซ้อนทับบิดเวียนขวาในดอกตูม เกสรเพศผู้ติดอยู่บริเวณตอนล่าง ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของหลอดกลีบดอก อับเรณูรูปหัวลูกศรแกมใบหอก ปลายแหลม เชื่อมติดกับปลายก้านเกสรเพศเมีย และอยู่ภายในหลอดกลีบดอก มีจานฐานดอกรูปวงแหวน เป็นหลอด หักเป็นพู หรือหักซี่ฟัน รั้งไข่ 2 อัน มีหรือไม่มีขน ออกุลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียเกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียรูปกรวยแคบ ผลแบบ follicle รูปแถบ กลม เมล็ดรูปไข่ หรือรูปแถบแกมขอบขนาน มักแบนและเกลี้ยง มีขนเป็นพู่ ร่วงง่าย

Aganosma marginata (Roxb.) G.Don, Gen.Syst. 4:77.1837; Wight Ic.tab.425; A.DC.Prodr. 8:433; Kurz, Fl.Burm. 2:186.1877; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:663.1882; Ridley, Fl.Mal.Pen. 2:365.1923; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 3:1222.1933; Backer&Bakh.f., Fl.Java 2:237.1965. - *A. acuminata* G.Don, l.c. - *Echites marginata* Roxb., Fl.Ind. 2:16.1832. - *E. acuminata* Roxb., Fl.Ind. 2:15.1832.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กิ่งอ่อนและลำต้นมีช่องอากาศกระจายห่าง ๆ ใบรูปขอบขนาน หรือรูปรี ขนาด 2.5-3 x 6.5-9.5 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ หรือย่นเป็นคลื่น เส้นแขนงใบ 10-15 คู่ ปลายเส้นแขนงใบเชื่อมกันก่อนถึงขอบใบ ก้านใบยาว 4-6 มม. ช่อดอกแบบ compound cyme ออกที่ง่ามใบ หรือปลายกิ่ง ยาว 7-9 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1.5-2.5 ซม. ใบประดับรูปกลมแคบ ยาว 5 มม. เป็นคู่ รองช่อดอกและช่อดอกย่อย ก้านดอกไม่มี หรือมีแต่สั้นมาก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นหลอดยาว 5 มม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปใบหอก ขนาด 2 x 6 มม. กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว 7 มม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปแถบ ขนาด 0.2 x 1 ซม. ดอกบานกลีบบิดเวียนขวา ปากหลอดกลีบดอกมีขนยาวหนาแน่น เกสรเพศผู้ไม่มีก้านชูอับเรณู มีจานฐานดอกเป็นพู หรือหยักตื้น ๆ 5 อัน ล้อมรอบรังไข่ รังไข่อยู่กิ่งได้วงกลีบ มี 2 คาร์เพล ออวุลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียยาว 2 มม. ปลายก้านมีขนสั้นห่าง ๆ ยอดเกสรเพศเมียรูปกลมรี หรือรูปไข่ ปลายเป็น 2 แฉกแหลมประกบกัน ผลไม่พบ (ภาพที่ 18)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แม่ฮ่องสอน; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : นครราชสีมา; ภาคตะวันออก : ระยอง; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี กระบี่

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบริเวณชายป่า และเส้นทางกลางป่า ออกดอกระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- โมกเครือ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 223, 237, 269 (BCU).

2. Alstonia

R.Br., Mem.Wern.Nat.Hist.Soc. 1:75.1811; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:226.1963; H.Huber in Fl.Ceyl. 4:40.1983.

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงเป็นวงรอบ มี 3-8 ใบ เส้นใบแบบขนนก เส้นแขนงใบจำนวนมากกางขนานกัน ช่อดอกแบบ panicle หรือ corymb ออกตามปลายยอด หรือเหนือง่ามใบ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 5 กลีบ กลีบเลี้ยงเป็นแฉกลึก ไม่มีต่อมที่โคนกลีบ กลีบดอกรูป salver form หลอดกลีบดอกตอนบนขยายกว้าง

โคนสอบแคบ กลีบดอกเรียงซ้อนทับบิดเวียนซ้ายในดอกตูม เกสรเพศผู้ติดอยู่ตอนบนของหลอดกลีบดอก ส่วนที่กว้าง อับเรณูแยกกันกับยอดเกสรเพศเมีย ไม่มีจานฐานดอก รังไข่มี 2 อัน ออวูลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียสั้น เกติ่ง ยอดเกสรเพศเมียปลายแหลม หรือแยกกันเป็น 2 แฉก ผลแบบ follicle 1 คู่ ห้อยลง รูปแถบ ผลแก่แตกเป็น 2 ซีก เมล็ดรูปขอบขนาน หรือรูปแถบ มีขนยาวที่ปลายทั้งสองด้าน

Alstonia scholaris (L.) R.Br., Mem.Wern.Nat.Hist.Soc. 1:76.1811; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:642.1882; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:346.1923; Pitard in Fl.Gen.1.-C. 3:1164.1933; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:226.1965; H. Huber in Fl.Ceyl. 4:42.1983; King, Conc.Fl.Sing.:143.1990.- *Echites scholaris* L., Mart. 1:53.1767.

ไม้ต้นสูง 15-20 ม. เปลือกสีเทา ใบเดี่ยวเรียงเป็นวงรอบ 4-8 ใบ ใบรูปใบพาย รูปใบหอกกลับ หรือ ขอบขนาน ขนาด 2-5.5 x 7-18.5 ซม. ปลายใบมนหรือเว้าเล็กน้อย โคนใบสอบแคบเป็นรูปติ่ม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบเกลี้ยง ด้านบนเป็นมัน ด้านล่างสีซีดด้าน เส้นแขนงใบ 22-45 คู่ ขนานกัน ก้านใบยาว 0.5-2 ซม. โคนก้านใบมีต่อมเป็นแท่งโค้ง 1 อัน ช่อดอกแบบ compound umbel หรือ compound cyme ออกที่ปลายยอด ยาว 4-5 ซม. ทุกส่วนของช่อดอกมีขนปกคลุมด้านนอก ก้านช่อดอกยาว 1.2-1.5 ซม. ก้านช่อดอกย่อยยาว 1-2 ซม. มีใบประดับรูปติ่มขนาดเล็กมาก ยาว 1.5-2.5 มม. ดอกสีขาว ดอกบานขนาด เส้นผ่านศูนย์กลาง 5-6 มม. กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปประฉิ่ง ปลายแยก 5 กลีบ รูปไข่หรือสามเหลี่ยม กลีบดอกโคนเชื่อมเป็นหลอดยาว 7 มม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปเกือบกลมและโค้งออก ที่คอหลอดดอกมีขนยาวหนาแน่น ก้านชูอับเรณูยาว 5 มม. รังไข่รูปไข่ มีขนยาวปกคลุมหนาแน่น ยอดเกสรเพศเมียรูปกลม ปลายแยกเป็น 2 แฉก ผลเป็นแท่งกลมยาว ห้อยลง 1 คู่ ยาวประมาณ 35-40 ซม. ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1.5 มม. แห้งแล้วแตกด้านเดียว เมล็ดรูปสี่เหลี่ยมแบน ขนาด 1-1.5 x 6-7 มม. ปลายทั้งสองด้านมีขนยาวคล้ายไหม (ภาพที่ 19)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ชลบุรี ; ภาคใต้ : ปัตตานี ยะลา สตูล

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทุกประเทศ

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบริเวณริมถนน ชายป่าด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ ออกดอกระหว่างเดือน ตุลาคมถึงธันวาคม ออกผลระหว่างเดือนธันวาคมถึงกุมภาพันธ์

ชื่อพื้นเมือง.- สัตบรรณ ตีนเป็ด พญาสัตบรรณ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 123, 182, 237 (BCU).

3. *Ervatamia*

Stapf. In Dyer, Fl.Trop.Afr. 4,1:126.1902; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:340.1923; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:228.1965.- *Tabernaemontana* L., Sp.Pl. 1:210.1753.

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ช่อดอกแบบ cyme ออกที่ปลายยอด กลีบเลี้ยงและกลีบดอก มีอย่างละ 5 กลีบ กลีบเลี้ยงเป็นแฉกกลีบประมาณครึ่งหนึ่งหรือมากกว่า แฉกกลีบรูปขอบขนาน หรือเกือบกลม มีต่อมที่โคนกลีบด้านใน กลีบดอกรูป salver form แฉกกลีบดอกเรียงซ้อนบิดเวียนซ้าย เกสรเพศผู้ติดบนหลอดกลีบดอก ก้านชูอับเรณูสั้น หรือไม่มี อับเรณูไม่เชื่อมติดกับยอดเกสรเพศเมีย ไม่มีจานฐานดอก รังไข่ 2 อัน แยกจากกัน เกือบๆ ออกลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมีย 1-2 อัน ผลแบบ follicle 2 ผล กางแยกจากกัน เมล็ดมีเยื่อ หรือเนื้อหุ้มเมล็ด สีแดงหรือสีส้ม

Ervatamia celastroides Kerr in Kew Bull.:87.1937; Craib in Fl.Siam.En. 2,5:442.1939.

ไม้พุ่มขนาดเล็กสูง 1-2 เมตร ใบรูปไข่กลับ หรือใบหอกกลับ ขนาด 2-5 x 5.5-10.5 ซม. ปลายใบมนแล้วขึ้นเป็นคิงแหลม โคนใบสอบรูปติ่ม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 8-10 คู่ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 2-4 ซม. มีหูใบรูปสามเหลี่ยมเป็นคู่โอบลำต้นหรือกิ่ง อยู่ระหว่างง่ามใบ ช่อดอกแบบ compound cyme ยาว 3 ซม. ก้านช่อดอกยาว 2-4 มม. มีใบประดับรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมยาว 2 มม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปไข่ ปลายแหลม ขอบกลีบมีขนครุย โคนกลีบเลี้ยงมีต่อมเป็นแท่งรูปขอบขนาน จำนวน 2-3 อันต่อกลีบ กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว 1 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปช้อนหรือรูปขอบขนาน ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.8-2 ซม. กลีบบิดเวียนซ้าย กลางดอกหรือปากหลอดกลีบดอกสีเหลืองอ่อน ก้านชูอับเรณูสั้นมาก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 2 คาร์เพล 2 ช่อง แต่ละช่อง placentation แบบ marginal ไม่มีจานฐานดอก ก้านเกสรเพศเมียยาว 5 มม. ยอดเกสรเพศเมียปลายแหลม แยกเป็น 2 แฉก ผลแบบ follicle เป็นคู่ รูปขอบขนานหรือรูปไข่ ขนาด 0.7-0.9 x 2-3 ซม. ปลายเรียวแหลม และโค้งเป็นงอวย ยาว 1-1.2 ซม. มีสันตามยาว 3 แนว เมล็ดมี 4-9 เมล็ด รูปสามเหลี่ยม หรือรูปไข่ ขนาด 2.5-3 x 5-6.5 มม. มีเยื่อสีส้มแดงหุ้มเมล็ด (ภาพที่ 21)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : ตาก ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลย ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกระจายทั่วไป ออกดอกและผลตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.- พริกนายพราน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 9, 113, 188, 244, 314, 353 (BCU); Put 3219 (BK).

4. *Ichnocarpus*

R.Br., Mem.Wern.Nat.Hist.Soc. 1:61.1811; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:239.1965; H.Huber in Fl.Ceyl. 4:71.1983.

ไม้เถียงเนื้อแข็ง ไม้มีน้ำยางขาว ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ช่อดอกแบบ cyme หรือ panicle ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ โคนกลีบเลี้ยงด้านในมีต่อม กลีบเลี้ยงเป็นแฉกถี่ประมาณครึ่งหนึ่งหรือมากกว่า แฉกกลีบรูปสามเหลี่ยมแกมรูปไข่ กลีบดอกรูป salver form สีขาวหรือเหลือง ตอนบนของโคนหลอดกลีบดอกขยายออก กอหลอดกลีบดอกมีขน กลีบดอกเรียงบิดเวียนขวา เกสรเพศผู้ติดอยู่บนหลอดกลีบดอกบริเวณที่ขยายออก ก้านชูอับเรณูสั้นมาก อับเรณูติดกันกับยอดเกสรเพศเมีย ฐานฐานดอกเป็นแท่งตรง 5 อัน รังไข่มี 2 อัน มีขน ออวุลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียเกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียรูปไข่ ปลายแหลม ผลแบบ follicle กางออก เมล็ดจำนวนมาก รูปแถบ ค่อนข้างแบน ปลายข้างหนึ่งมีขน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Ichnocarpus frutescens (L.) W.T.Aiton, Hort.Kew ed 2, 2:69.1811; Kurz, Fl.Burm. 2:185.1877; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:669.1882; Ridley, Fl.Mal.Pen. 2:364.1923; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 3:1255.1933; Kerr, Fl.Siam.En. 2:466.1939; Backer&Bakh.f., Fl.Java 2:239.1965; Huber, Fl.Ceyl. 4:71.1983; Middleton in Blumea 39:77.1994.- *Apocynum frutescens* L., Sp.Pl.:213.1753.- *Ichnocarpus ovatifolius* A.DC., Prod. 8:435.1844; Ridley, Fl.Mal.Pen. 2:364.1923; Pitard, Fl.Gen.I.-C. 3:1254.1933.- *Ichnocarpus frutescens*

var. pubescens Kurz, Fl.Burm. 2:185.1877.- Ichnocarpus microcalyx Pitard, Fl.Gen.I.-C. 3:1254.1933; Kerr, Fl.Siam.En. 2:467.1939.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้นและกิ่งมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม ใบรูปรี หรือขอบขนาน ขนาด 3-4 x 7-10 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบแหลมหรือมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน หรือมีขนห่างๆ ตามเส้นใบด้านล่าง เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ฐานเห็นชัดด้านล่าง ด้านบนเป็นร่องยาวตามเส้นกลางใบ ก้านใบยาว 6-9 มม. มีขนสีน้ำตาลปกคลุม ดอกช่อแบบ cyme ออกตามง่ามใบและปลายยอด ช่อดอกยาว 2-11 ซม. ก้านช่อดอกยาว 0.5-2.5 ซม. ก้านดอกย่อยยาว 2-3 มม. มีขนสีน้ำตาล ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6-8 มม. กลีบเลี้ยงรูปไข่ ขนาด 0.5 x 0.5 มม. ปลายแหลม ขอบกลีบมีขน กลีบดอกสีขาว โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอดยาว 3 มม. ปลายแยก 5 กลีบ กลีบซ้อนบิดเวียนขวา ปากหลอดกลีบดอกมีขนยาวสีขาวหนาแน่น ก้านชูอับเรณูสั้นมาก มีจานฐานดอกรูปกระบอก 5 อัน แยกจากกัน ล้อมรอบรังไข่ รังไข่มีขนยาวปกคลุมด้านบน มี 2 คาร์เพลแยกกัน ก้านเกสรเพศเมียเชื่อมกัน ยอดเกสรเพศเมียกลม ด้านบนเป็นหนามแหลม 1 อัน ผลไม่พบ (ภาพที่ 20)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่; ภาคตะวันออก : นครราชสีมา อุบลราชธานี; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ สระบุรี อ่างทอง; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ชลบุรี ปราจีนบุรี; ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าโคยรอบ ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์

ชื่อพื้นเมือง.- เกรือปลาแดง เถาโก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 156, 426 (BCU).

ARISTOLOCHIACEAE

ไม้ล้มลุก หรือ ไม้เลื้อย ลำต้นตั้งตรง ทอดนอน หรือเลื้อยพัน ใบเดี่ยว เรียงสลับ ไม่มีหูใบ ดอกเดี่ยว หรือเป็นช่อดอกแบบ raceme หรือ cyme ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี หรือสมมาตรด้านข้าง กลีบเลี้ยงเชื่อมกันตรงโคน ปลายแยก 3-4 กลีบ กลีบดอกไม่มี-เกสรเพศผู้ มี 6-จำนวนมาก มักเชื่อมกับเกสรเพศเมีย เป็นเส้าเกสร (gynostemium) เกสรเพศเมียประกอบด้วย 4-6 คาร์เพล รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ มี 4-6 ช่อง ออวุลจำนวนมาก placentation แบบ axile หรือ parietal ยอดเกสรเพศเมีย 3-6 แฉก ผลแบบ capsule มีเมล็ดมาก เมล็ดขนาดเล็ก

Aristolochia

L., Sp.Pl. 1:960.1753; Schmidt in Pflanzfam.ed.2.16b:235.1935; L. Phuphathanaphong in Flora of Thailand 5,1:1.1987.

ไม้ล้มลุก ลำต้นทอดนอน พาดเลื้อย (scrambling) หรือไม้เถาเนื้อแข็ง ใบเดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบเรียบ หรือเป็น 3 แฉก เส้นใบแบบฝ่ามือ (palmately veined) หรือแบบขนนก (pinnately veined) ดอกเดี่ยว หรือดอกช่อแบบ racemose หรือ paniculate ดอกสมมาตรด้านข้าง วงกลีบรวม (perianth) โคนกลีบขยายเป็นกระเปาะ (uricle) และลดขนาดเป็นหลอดยาวเรียว ปลายเป็นปาก 1-2 ปาก (lipped) รังไข่รูป 6 เหลี่ยม มี 6 ช่อง แต่ละช่องมีออวุลจำนวนมาก เกสรเพศผู้ 6 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกัน ก้านเกสรเพศเมียรวมเป็นเส้าเกสร ยอดเกสรเพศเมียมี 3 แฉก หรือ 6 แฉก ผลแบบ capsule แตกตามแนวตะเข็บ (septicidal) โดยแตกจากโคนขึ้นมาเป็น 6 ซีก เมล็ดจำนวนมาก รูปแบน มีปีกหรือไม่มี เป็นตุ่ม (verrucose)

Aristolochia kerril Craib, in Kew Bull.:450.1911; L.Phuphathanaphong in Thai for.Bull.(Bot.) 15:44 fig.23. 1985; in Flora of Thailand 5.1:18.fig.12.1987.

ไม้เลื้อย ลำต้นเกลี้ยง ใบรูปหัวใจ (cordate) รูปสามเหลี่ยมหรือรูปใบหอก ขนาด 5-10 x 5-10 ซม. ปลายแหลมถึงเรียวแหลม โคนรูปหัวใจ ขอบเรียบ แผ่นใบบางคล้ายกระดาษ (chartaceous) ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสั้นละเอียด (puberulose) และมีต่อมที่ผิวใบทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบแบบฝ่ามือ 5 เส้น เห็นชัดทางด้านล่างของแผ่นใบ ก้านใบยาว 2-4.5 ซม. ช่อดอกแบบ raceme ออกเป็นกระจุก (fascicle) ตามง่ามใบ ช่อดอกยาว 2-4 ซม. มีขนละเอียด ใบประดับรูปใบหอก ขนาด 2-6 มม. มีเส้นใบตามยาว และมีต่อม

หัวแผ่นใบ ก้านดอกยาว 0.8-1.2 ซม. วงกลีบรวม เชื่อมกันเป็นหลอดยาว 2 ซม. สีม่วงหรือดำ โคนหลอดกลีบรวมเป็นกระเปาะ ทรงกลมหรือรี ขนาด 1 x 1 ซม. กลางหลอดกลีบรวมคอดเป็นหลอดยาว 0.1 x 1 ซม. ปลายหลอด กลีบขยายเป็นปากแตร รูปห้วลูกศร (sagittate) ขนาด 0.7 x 2 ซม. อับเรณูรูปรี ขนาดเล็ก เชื่อมติดกันอยู่ล้อมรอบโคนยอดเกสรเพศเมีย เส้นเกสร ขนาด 2 x 3 มม. รังไข่รูปไข่ ขนาด 1 x 4 มม. หักเป็น 6 พู มี 6 ช่อง แต่ละช่องมีออวูลจำนวนมาก ยอดเกสรเพศเมียเป็นแฉก 6 แฉก ผลไม่พบ (ภาพที่ 22)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ พะเยา แม่ฮ่องสอน ตาก ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- พบเฉพาะในประเทศไทย

นิเวศวิทยา.- พบในที่ร่มกลางป่า ออกดอกช่วงเดือนกันยายน

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 81 (BCU); Kasem 572 (BK); Kerr 12678A. (BK).

ASCLEPIADACEAE

ไม้ล้มลุกอายุหลายปี ไม้เถา ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก มีน้ำยางสีขาว ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม หรือเป็นวงรอบ ขอบใบเรียบ ไม่มีหูใบ หรือมีขนาดเล็ก ช่อดอกแบบ cyme raceme หรือ umbel ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมกัน มักมีต่อมที่โคนกลีบด้านใน กลีบดอก 5 กลีบ โคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็นกลีบ ในดอกตูมเรียงตัวแบบ convolute imbricate หรือ valvate มักมีวงที่เรียกว่า corona บนกลีบดอก เกสรเพศผู้ 5 อัน เชื่อมติดกับ corona ก้านชูอับเรณูเชื่อมกันเป็นแท่ง หรือแยกกัน แต่อยู่ชิดกัน อับเรณูอยู่ชิดกับยอดเกสรเพศเมีย และมักจะเชื่อมกัน ส่วนของเกสรเพศผู้ทั้งหมดคลุมรังไข่ และก้านเกสรเพศเมียไว้ อับเรณูมี 2 ช่อง เรณูอยู่รวมกันเรียก pollinium ซึ่งมักจะมีก้านเชื่อมกันเป็นคู่ เกสรเพศเมียประกอบด้วย 2 คาร์เพล ด้านบนเชื่อมกัน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 2 อันแยกกัน แต่ละอันมี 1 ช่อง มีออวูลจำนวนมาก placentation แบบ marginal ก้านเกสรเพศเมียมี 2 อัน ปลายก้านเชื่อมรวมกัน ยอดเกสรเพศเมียรูปจาน ปลายแยก 5 เหลี่ยม ผลเป็นแบบ follicle มักเป็นคู่ เมล็ดจำนวนมาก มักมีขนเป็นพู่

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. กลีบดอกเรียงแบบ imbricate ในดอกตูม

2. ดอกขนาดค่อนข้างใหญ่ กลีบดอกบิดเวียนซ้าย กลีบดอกรูปแถบ หรือขอบขนาน ก้านเกสรเพศเมียยาว 5. *Toxocarpus*
2. ดอกขนาดเล็ก กลีบดอกไม่บิดเวียน กลีบดอกรูปสามเหลี่ยม ไม่มีก้านเกสรเพศเมีย
..... 6. *Tylophora*

1. กลีบดอกเรียงแบบ valvate ในดอกตูม

3. พืชอิงอาศัย

4. ดอกบาน รูป rotate ใบรูปไข่หรือรูปรี 4. *Hoya*

4. ดอกบานรูปคนโท(urceolate) ใบรูปแถบหรือรูปขอบขนาน 2. *Dischidia*

3. ไม้เถาเลื้อย

5. กลีบดอกรูป rotate 5 กลีบ corona กางออกเป็นรูปคล้ายดาว 5 แฉก 3. *Heterostemma*

5. กลีบดอกโคนเชื่อมเป็นหลอด กลีบดอกแยกเป็น 5 แถบ ปลายดอกกลีบเชื่อมกัน corona เรียงเป็นวงรอบยอดเกสรเพศเมีย ปลายแยกเป็น 10 แฉก 1. *Ceropegia*

1. *Ceropegia*

L., Sp.Pl. 211.1753; Backer&Bakh.f., Fl.Java 2:257.1965; Huber in Fl.Ceyl. 4:114.1983.

ไม้เลื้อย มีหรือไม่มีหัว (tuber) ใบออกตรงข้าม ใบรูปไข่หรือรูปใบหอก มีขนเล็กน้อย ดอกเดี่ยวหรือดอกช่อแบบ cyme ออกที่ข้อระหว่างก้านใบ กลีบเลี้ยงโคนกลีบด้านในมีต่อมขนาดเล็กจำนวนมาก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยมแกมรูปสามเหลี่ยมแคบ กลีบดอกรูปกรวย เชื่อมเป็นหลอดยาว กลีบดอกเรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม ปลายกลีบเชื่อมกัน corona รูปถ้วย ตั้งอยู่บนหลอดเกสรเพศผู้ อับเรณูมีรังไข่รูปรีที่ด้านหลัง ก้านชูอับเรณูสั้นมาก เชื่อมติดที่ฐาน อับเรณูตรงหรือโค้ง ไม่มีเยื่อบาง pollinium เป็นก้อนเดี่ยว ๆ ยอดเกสรเพศเมียโค้งออก หรือถูกกดทับ ผลแบบ follicles กลม ยาว ผิวเรียบ เมล็ดมีขน

Ceropegia lucida Wall., Pl.As.Rar. 2:33, t.139.1831; Hook.f., Fl.Br.Ind. 4:73.1885; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:412.1923.

ไม้เถียง ลำต้นยาวเรียว เกือบกลม ใบรูปไข่หรือรูปใบหอก ขนาด 1-2.3 x 2.5-5 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมนหรือตัดตรง ขอบใบเรียบ มีขนห่าง ๆ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยง เห็นเส้นใบชัดทั้งสองด้าน ก้านใบยาว 1-1.5 ซม. ช่อดอกแบบ cyme มีดอกย่อย 1-3 ดอก ก้านช่อดอกยาว 3 มม. ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 1 ซม. เกือบกลม ก้านดอกย่อยรูปใบหอก ขนาด 1-3 มม. ก้านดอกยาว 2 ซม. โคนเชื่อมเป็นรูปทรงกระบอก สีขาว กลางดอกแยกเป็น 5 แฉก ปลายดอกก้านเชื่อมกันและบิดเป็นเกลียว สีม่วงดำ ด้านในปลายก้านมีขนยาวจำนวนมาก corona เรียงเป็นวงรอบยอดเกสรเพศเมีย ปลายแยกเป็น 10 แฉก แฉกรูปสามเหลี่ยม สีม่วง มีขนครุย เกสรเพศผู้ 5 อัน มีรูปร่างรูปช้อน หรือรูปใบพาย ขนาดยาว 1.3 มม. จำนวน 5 อันยื่นออกมา อับเรณูมี 5 คู่ รังไข่มี 2 คาร์เพล แยกกัน ปลายเชื่อมกัน ผลไม่พบ (ภาพที่ 23)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- ไทย มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณด้านทิศตะวันตก และทิศใต้ของป่า ออกดอกระหว่างเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 119 (BCU).

2. *Dischidia*

R.Br.Mem.Wern.Nat.Hist.Soc. 1:32.1811, prepr.1810; Huber in Fl.Ceyl. 4:111.1983.- *Collyris* Vahl, Skr.Nat.Selsk.Kiobenh:110.1810.

พืชอิงอาศัย ลำต้นเลื้อยพัน หรือห้อยลง ใบเดี่ยวออกตรงข้าม หนาอวบน้ำ ก้านใบสั้น หรือไม่มีก้านใบ ช่อดอกแบบ umbel หรือเป็นช่อกระจุก ออกตามข้อ มีดอกย่อย 1-หลายดอก ดอกมีสีขาว หรือเขียว หรือแดง ขนาดเล็ก ก้านดอก 5 ก้าน แยกกัน ก้านรูปไข่ ก้านดอกรูปคนโท โคนก้านเชื่อม ปลายแยก 5 ก้าน

กลีบรูปสามเหลี่ยม ตื้นกว่าหลอดกลีบดอก เรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม corona เป็นแผ่น มี 5 กลีบ อยู่บน
 แห่งเกสรเพศผู้ ตั้งตรง โคนกลีบเป็นก้าน ปลายกลีบอาจเรียบ หรือแยกเป็น 2 แฉก หรือเป็นแขน โค้งงอรูปตัว
 อักษร T บางชนิด corona ไม่พัฒนา เกสรเพศผู้ติดที่ฐานหลอดกลีบดอก บนอับเรณูมีเนื้อเยื่อยื่นออกไปเป็น
 แผ่นบาง ในแต่ละช่องอับเรณูมี pollinium 1 ก้อน ยอดเกสรเพศเมียแบน หรือรูปกรวย ก้านเกสรเพศเมียสั้น
 ผลแบบ follicle รูปกลมยาว ปลายแหลม เมล็ดขนาดเล็ก มีขนเป็นพู่ยาว

Dischidia bengalensis Colebr., Trans.L.Soc. 12:357.1817; Hook.f., Fl.Br.Ind. 4:50.1885; Ridl., Fl.
 Mal.Pen. 2:405.1923; Kerr, Fl.Siam.En. 3.1:43.1951; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:263.1965; Keng,
 Conc.Fl.Sing. :148.1990.- *D. spatulata* Blume, Bijdr.:1060.1826.

พืชอิงอาศัย ลำต้นยาวเรียว เกือบไม่มีจำนวนน้อย ใบรูปแถบ ขนาด 0.2-0.3 x 2.4-2.6 ซม. ปลายใบ
 กลม โคนใบสอบแคบรูปกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยง เส้นใบเห็นไม่ชัดเจน ก้านใบสั้นมาก
 ยาวเพียง 1 มม. หรือไม่มีก้านใบ ช่อดอกแบบ umbel หรือออกเป็นกระจุก มี 5-6 ดอก กลีบเลี้ยงรูปไข่ หรือ
 รูปสามเหลี่ยม ยาว 1 มม. แนบติดโคนหลอดกลีบดอก กลีบดอกรูปคนโท สีขาว ขนาดยาว 2.5 x 3 มม. โคน
 เรื่อมเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 กลีบรูปสามเหลี่ยม ด้านนอกเกลี้ยง ด้านในมีขนยาวสีขาว corona มี 5 กลีบ
 ลักษณะเป็นแผ่นบาง ปลายกลีบแยกเป็น 2 แฉก ขอบกลีบหยักเป็นคลื่น pollinium รูปกระบอง ยาวรี
 สีเหลือง อับเรณูอยู่ในหลอดเกสรเพศผู้ มีรยางค์บาง จำนวน 5 อัน รูปสามเหลี่ยมปิดทับด้านบน ผลแบบ
 follicle จำนวน 1-2 อัน ขนาด 0.2 x 7 ซม. มีกลีบเลี้ยงติดทน (ภาพที่ 24)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : นครสวรรค์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาค
 ตะวันออกเฉียงใต้ : ตรัง ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา ภูเก็ต ตรัง นครศรีธรรมราช สงขลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บอร์เนียว นิวกินี

นิเวศวิทยา.- พบเกาะหรือพันเลื้อยบนไม้ต้น ตามเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือน
 กุมภาพันธ์ถึงกรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เถาวัลย์ด้วน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 217, 401 (BCU).

3. Heterostemma

Wight & Arn. ex Wight, Contr.Bot.India:42.1834; Backer&Bakh.f., Fl.Java 2:273.1965.

ไม้เลื้อย หรือ ไม้พุ่ม ใบเดี่ยวออกตรงข้าม มีขน ช่อดอกแบบ umbel หรือ cyme ออกตามข้อระหว่าง ก้านใบ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อม ปลายแยกเป็น 5 กลีบ มีต่อม หรือเกสร 5 อันที่โคนกลีบด้านใน กลีบดอกรูปถ้วย หรือรูป rotate ปลายแยกเป็น 5 กลีบ เรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม corona เป็นเกสร 5 อัน อยู่บนยอดของ หลอดเกสรเพศผู้ แผ่นนอกคล้ายรูปดาว เกสรเพศผู้ติดอยู่บนโคนหลอดกลีบดอก อับเรณูสั้น มีรยางค์ที่ ปลายแกนอับเรณู pollinium เป็นก้อนเดี่ยว รังไข่แยกจากกัน หรือเชื่อมกัน มีขนสั้น ยอดเกสรเพศเมียแบน และเป็นตุ่มตรงกลาง ผลแบบ follicle รูปแถบ โคนผลเชื่อมกัน ปลายแยกจากกัน เมล็ดมีขนยาว

Heterostemma piperifolium King et Gamble in Journ.As.Soc.Beng.lxxiv, 2:557.1907; Ridl., Fl. Mal.Pen. 2:393.1923; Kerr in Fl.Siam En. 3.1:33.1951.- **H. villosum** Cost. in Fl.Gen.I.-C. 4:122.1912.

ไม้เลื้อย กิ่งอ่อนมีขนแข็งสีน้ำตาลแดง ใบรูปไข่ หรือรูปหัวใจ ขนาด 3-5 x 5-10 ซม. ปลายใบแหลม ถึงเรียวแหลม โคนใบกลม หรือหยักเว้ารูปหัวใจ ขอบใบเรียบ แผ่นใบสด หนา อวบน้ำ แห่งจะบาง ผิวใบมี ขนปกคลุมทั้งสองด้าน เส้นโคนใบ 3-5 เส้น เส้นแขนงใบ 3-4 คู่ ก้านใบยาว 2-7.5 ซม. มีขน ช่อดอกแบบ umbel มีดอกย่อย 6-12 ดอก ก้านช่อดอกยาวประมาณ 2 ซม. ก้านดอกย่อยยาว 1.2-1.4 ซม. มีขนปกคลุมทุก ส่วน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปไข่ ขนาด 1 x 2 มม. ขอบกลีบบาง มีขนครุย ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.8- 1.2 ซม. กลีบดอกรูปกงล้อ สีเหลือง โคนเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม แผ่นนอกมีขน corona 5 กลีบ กลีบรูปแถบยาว 2 มม. ปลายแหลม เรียงสลับบนแฉกกลีบดอกคล้ายรูปดาว ผลรูปทรง กระบอกยาวเรียว ยาว 9-14 ซม. เมล็ดมีขนยาว (ภาพที่ 28)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : สระบุรี ; ภาคตะวันออกเฉียง ใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- ไทย เวียดนาม มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตกและตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือน กันยายน-พฤศจิกายน

ชื่อพื้นเมือง.- ตานตะกาง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 89, 116 (BCU).

4. Hoya

R. Br., Mem. Wern. Nat. Hist. Soe. 1:26.1811, prepr. 1810; Huber in Fl. Ceyl. 4:109.1983.

พืชอิงอาศัย หรือ ไม้เลื้อย ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม หยาบและอวบน้ำ ช่อดอกแบบ umbel ออกตามง่ามใบ ตามข้อ หรือที่ปลายยอด กลีบเลี้ยงขนาดเล็ก 5 กลีบ มีต่อมที่โคนกลีบด้านใน กลีบดอกเชื่อมกันเป็นรูป rotate หรือโคนเชื่อมกันเป็นรูประฆัง (campanulate) ปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบรูปไข่ หรือรูปสามเหลี่ยม เรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม corona 5 กลีบ ลักษณะเป็นแผ่นอยู่ในแนวราบ หรือเป็นกลีบแข็งตั้งขึ้นคล้าย มงกุฎ ปลายแยกกลีบโค้งเข้าเป็นงอวยแหลมหรือโค้งมน เชื่อมติดกับแท่งเกสรเพศผู้ อับเรณูมีเยื่อบาง ๆ ที่ ปลาย pollinium รูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้างรูปกระบอก ในแต่ละช่องของอับเรณูมี pollinium 1 ก้อน ผล แบบ follicle รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ผิวเรียบ มักออกเป็นคู่หรือเดี่ยว ห้อยลง

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ใบขนาด 4-6 x 10-14 ซม. เส้นโคนใบ 3 เส้น เห็นชัดด้านต่าง กลีบดอกสีขาว ปลายแยก corona เป็น
งอวยแหลม 1. *H. parasitica*
1. ใบขนาด 2-2.5 x 5.5-6.5 ซม. เส้นใบไม่ชัดเจน กลีบดอกสีม่วงแดง ปลายแยก corona โค้งมน
..... 2. *H. micrantha*

1. *Hoya parasitica* (Roxb.) Wall. ex Wight, Contrib. Bot. Ind.:37.1834; Hook.f., Fl. Br. Ind. 4:57.1885.; Ridl., Fl. Mal.Pen. 2:396.1923; Cost. in Fl. Gen. I.-C. 4:134.1912, Kerr in Fl. Siam. En. 3.1:40.1951; Keng, Cone.Fl.Sing.:149.1990. - *Asclepias parasitica* Roxb., Hort. Beng.:20.1814. -*H. ridleyi* King et Gamble in Journ. As. Soc. Beng. IXXIV, 2:575.1907.

พืชอิงอาศัย ขึ้นบนต้นไม้อื่น ใบรูปรี รูปไข่ หรือรูปขอบขนาน ขนาด 4-6 x 10-14 ซม. ปลายใบแหลม เรียวแหลม โคนใบมน หรือรูปกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาอวบน้ำ ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นโคนใบ 3 เส้น ก้านใบยาว 1.5-3 ซม. ช่อดอกแบบ umbel มีดอกย่อย 20-30 ดอก ดอกมีกลิ่นหอม ก้านช่อดอกยาว 3.5-8.5 ซม. แกนช่อดอกยาว 0.2-2.5 ซม. ก้านดอกย่อยยาวประมาณ 2 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ยาว 1 มม. ด้านนอกมีขน ด้านในเกลี้ยง กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมปลายแยก 5 กลีบ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1-1.2 ซม. กลีบรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด (rhomboid) ตั้งขึ้น ปลายหยักเป็น 3 แฉก แฉกบนโค้งออก มีเส้นกลีบดอกตามยาว corona 5 แฉก แต่ละแฉกเป็นกลีบแข็งตั้งขึ้นเป็นวงคล้ายมงกุฏ ปลายแฉกโค้งแหลม โคนแฉกบวมพอง ผลไม่พบ (ภาพที่ 25)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ นครสวรรค์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ระยอง ชลบุรี ตราด จันทบุรี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบนต้นไม้อื่น กระจายทั่วไป ออกดอกระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- นมพิจิตร

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 214, 216, 301 (BCU).

2. *Hoya micrantha* Hook.f. in Fl.Br.Ind. 4:55.1883.-Kerr in Fl.Siam.En. 3.1:38.1951.

พืชอิงอาศัย ลำต้นเล็กเรียวยาว เกลี้ยง ใบรูปรี ขนาด 2-2.5 x 5.5-6.5 ซม. ปลายใบแหลมถึงเรียวแหลม โคนใบแหลม หรือรูปกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา อวบน้ำ ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นใบสังเกตเห็นได้ยาก ก้านใบยาว 5 มม. ช่อดอกแบบ umbel ห้อยลง ออกตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 3 ซม. ก้านดอกยาว 0.5-2.3 ซม. เกลี้ยง ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 6 มม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปไข่แกมรูปสามเหลี่ยม ขนาด 1 x 1.5 มม. กลีบดอกสีม่วงแดงถึงดำ โคนเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ขนาดประมาณ 2 x 4 มม. ปลายแหลมโค้งออก ด้านในมีขนแบบเกล็ดหนาแน่นที่โคนกลีบ corona สีม่วงดำ มี 5 แฉก corona อันใน (inner corona) ตั้งขึ้นแบบหลอดเกสรเพศผู้ ปลายโค้งมน โคนบวมพอง corona อันนอก (outer corona) โอบล้อมด้านในไว้ ปลายจรดกันหยักเป็น 2 แฉก ผลไม่พบ (ภาพที่ 26)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : ลำปาง เพชรบูรณ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ชลบุรี : ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี พังงา

การกระจายพันธุ์.- พม่า ไทย มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบนต้นไม้อื่น บริเวณกลางป่า ออกดอกระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม

ชื่อพื้นเมือง.- นมเมีย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 215 (BCU).

5. *Toxocarpus*

Wight & Arn. ex Wight, Contr.Bot.India 61:1834; Backer&Bakh.f., Fl.Java 2:254.1965; Huber in Fl.Ceyl. 4:89.1983.

ไม้เลื้อย หรือ ไม้พุ่ม ใบออกตรงข้าม มีขนหรือไม่มี ช่อดอกแบบ cyme ออกตามข้อระหว่างคู่ก้านใบ กติบเลี้ยงโคนเชื่อมเล็กน้อย ปลายแยกเป็นแฉกกลีบ 5 แฉก เกติง โคนกติบด้านในไม่มีต่อม กติบดอกโคนเชื่อม ปลายแยก 5 กติบ กติบบิดเวียนซ้ายในดอกตูม corona เป็นเกติคหรือแผ่น มี 5 อัน เชื่อมติดที่โคนหลอดเกสรเพศผู้ ก้านชูเกสรเพศผู้ติดที่โคนหลอดกติบดอก ในแต่ละช่องอับเรณูมี pollinium 2 ก้อน ก้านเกสรเพศเมียยาว ปลายก้านเป็นรูปกระสวย ยาวกว่าเส้าเกสรเพศผู้ ยอดเกสรเพศเมียเป็นจงอยยาว ผลแบบ follicle 2 ผล ปลายผลแยกจากกัน ผลกลม ปลายผลเรียวแหลม ผิวเรียบ เมล็ดแบน รูปไข่ เป็นจงอย มีขนยาว สีขาว

Toxocarpus villosus (Blume) Decne, DC.Prodr. 8:506.1844; Hook.f., Fl.Br.Ind. 4:13.1885; Brandis, Ind.Trees:469.1906; Cost. in Fl.Gen.I.-C. 4:51.1912; Backer&Bakh.f., Fl.Java 2:225.1965.- *Secamone villosa* Blume, Bijdr.:1050.1826. - *T. hosseusii* Schlechter in Engl.Bot.Jahrb. xl.Beibl. 92, 1.1908; Cost. in Fl.Gen.I.-C. 4:52.1912.

ไม้เลื้อย ลำต้นมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุมหนาแน่น ใบรูปรี หรือรูปไข่ ขนาด 2.5-3.5 x 5.5-7.5 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบด้านบนมีขนห่างๆ ถึงเกลี้ยง ด้าน

ล่างมีขนปกคลุมทั่วแผ่นใบ เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ เส้นกลางใบด้านบนเป็นร่อง ด้านล่างขน ก้านใบยาว 6-8 มม. มีขน ช่อดอกแบบ cyme ก้านช่อดอกยาว 1 ซม. มีใบประดับรองช่อดอก ก้านดอกย่อยยาว 2 มม. มีใบประดับย่อยรองดอกย่อย กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมยาว 1 มม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปแถบ ขนาด 1.5 x 3 มม. ปลายแหลม ด้านนอกมีขน กลีบดอกสีเหลือง โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว 3-4 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปขอบขนาน ขนาด 1.5-2 x 8-9 มม. ปลายแหลม ดอกบานกลีบบิดเวียนซ้าย ปากหลอดกลีบดอกมีขนยาว corona มี 2 ชั้น ชั้นละ 5 แฉก แฉกรูปขอบขนาน แฉกกลีบชั้นนอกสั้นกว่าชั้นใน ปลายแฉกหยักซี่ฟัน 3-5 ซี่ เกสรเพศผู้ 5 อัน เชื่อมติดกับโคนก้านเกสรเพศเมียโดยรอบ มีเชือบาง อับเรณูมี 5 คู่ มี pollinium 2 ก้อน pollinium ไม่มีก้านเชื่อม (translator) ก้านเกสรเพศเมียโคนป่องเล็กน้อย มีขนหนาแน่น ปลายบิดเป็นเกลียว ผลไม่พบ (ภาพที่ 27)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ นครสวรรค์ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลย อุบลราชธานี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ไทย จีน เวียดนาม อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าโดยรอบ ออกดอกและผลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงพฤศจิกายน

ชื่อพื้นเมือง.- เถาวัลย์แดง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T.Jonganurak 92, 115 (BCU).

6. Tylophora

R.Br., Mem.Wern.Nat.Hist.Soc. 1:28.1811; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:259.1965; Huber in Fl.Ceyl. 4:90.1983.

ไม้เถา หรือ ไม้พุ่ม ใบมีขน ช่อดอกแบบ umbel หรือ cyme ออกตามซอกระหว่างคู่ก้านใบ กลีบเลี้ยงมีต่อม 5 อันที่โคนกลีบด้านใน กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยม หรือรูปไข่ ปลายแหลม กลีบดอก 5 กลีบ โคนเชื่อมสั้น ๆ กลีบรูปไข่ เรียงตัวแบบบิดเวียนในดอกตูม corona ชั้นเดียว มีแฉกตรง 5 แฉก มีเนื้อ แฉกรูปสามเหลี่ยมเชื่อมติดกับเส้าเกสรเพศผู้แต่ไม่เลยออกไป แกนอับเรณูเป็นเชือบางที่ปลาย pollinium เป็นก้อน

เด็วในแต่ละช่องอับเรณู ขนาดเล็กหรือเกือบกลม ยอดเกสรเพศเมียมีตุ่มกลมตรงกลาง ผลแบบ follicle เป็นเส้นมากหรือน้อยแล้วแต่ชนิด ผลรูปใบหอกแกมรูปไข่ ปลายแหลม ผิวเรียบ เมล็ดมีขนที่ปลายเป็นพู่

Tylophora asthmatica (L.f.) Wight & Arn. ex Wight, Contr.Bot.India:51.1834; Hook.f., Fl.Br.Ind. 4:44.1883; Cost. in Fl.Gen.I.-C. 4:109.1912; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:392.1923; Kerr in Fl.Siam.En. 3.1:24.1951.- *Asclepias asthmatica* L.f., Suppl.Pl.:171.1781. - *T. indica* (Burm.f.) Merr., Philipp.J.Sci. 19:373.1921; Kerr in Fl.Siam.En. 3.1:23.1951; Huber in Fl.Ceyl. 4:91.1983. - *Cynanchum indicum* Burm.f., Fl.Ind. 70.1768.

ไม้เลื้อย ลำต้นเรียวยาว มีขน ใบรูปไข่ หรือรูปไข่แกมรูปใบหอก ขนาด 2.5-3.5 x 6-7 ซม. ปลายใบแหลม หรือเป็นติ่งแหลม โคนใบรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 4-5 คู่ ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. มีขนปกคลุม ช่อดอกแบบ cyme umbel ออกตามข้อใกล้ง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 5 มม. ใบประดับรูปใบหอกยาว 3 มม. ก้านดอกย่อยยาว 3-4 มม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปใบหอกยาว 2 มม. ด้านนอกมีขน กลีบดอกสีเขียวอมเหลือง 5 กลีบ รูปไข่ ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 4-5 มม. ดอกตูมกลีบเรียงตัวแบบ imbricate ผลแบบ follicle เป็นคู่ ผลรูปทรงกระบอก ปลายเรียวแหลม ขนาด 1 x 6 ซม. เมล็ดมีขนที่ปลาย

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : นครพนม ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ตราด จันทบุรี ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบตามชายป่าด้านทิศเหนือ ออกดอกและผลระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เถาหนัง ท้าวพันราก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 153 (BCU); Put 1063 (BK).

ASTERACEAE (COMPOSITAE)

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม พบน้อยที่เป็นไม้เถาหรือไม้ต้น ใบเดี่ยวหรือใบประกอบ เรียงสลับ ตรงข้ามหรือเป็นวงรอบข้อ (whorl) ไม่มีหูใบ ช่อดอกเป็นแบบ capitulum มีฐานรองดอกที่ขยายใหญ่ขึ้น มีวงใบประดับ (involucre bract) ล้อมรอบ ดอกย่อยแต่ละดอกมีหรือไม่มีใบประดับย่อย ซึ่งมีลักษณะเป็นแผ่น หรือเป็นเส้น อยู่บนฐานรองดอก ใบประดับนี้อาจคงอยู่หรือร่วงหลุดไป ดอกสมบูรณ์เพศหรือมีเพศเดียว กลีบเลี้ยงไม่มีหรือลดรูปเป็นเส้น (pappus) ดอกในช่อต่างกันเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มดอกที่อยู่ตรงกลางช่อเรียก disc flower กลีบดอกเชื่อมกันตอนโคนเป็นหลอดสั้น ๆ ปลายแยกเป็น 5 กลีบ สมมาตรตามรัศมี กลุ่มดอกที่อยู่รอบนอกเรียก ray flower กลีบดอกเชื่อมกันตอนโคนเป็นหลอดสั้น ๆ ปลายแยกเป็น 1 กลีบ รูปร่างคล้ายลิ้น (ligulate form) สมมาตรด้านข้าง หรือดอกในช่อมีแต่ disc flower อย่างเดียว ดอกอาจเป็นดอกสมบูรณ์เพศทั้งช่อ หรือ disc flower สมบูรณ์เพศ หรือเพศผู้อย่างใดอย่างหนึ่ง ray flower เป็นดอกไม้สมบูรณ์เพศ หรือเพศเมีย เกสรเพศผู้มี (4-5) อัน อับเรณูเชื่อมกันเป็นวงอยู่รอบก้านเกสรเพศเมีย (syngenacious) เกสรเพศเมียประกอบด้วย 2 คาร์เพล มี 1 ช่อ 1 ออวูล placentation แบบ basal ก้านเกสรเพศเมียเรียวยาว ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ผลแห้งแบบ achene

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้ล้มลุก ลำต้นพันเลื้อย ใบรูปไข่หรือสามเหลี่ยม โคนเว้ารูปหัวใจ วงใบประดับมีชั้นเดียว ใบประดับ 4 อัน 2. *Mikania*
1. ไม้ล้มลุก ลำต้นตรงหรือทอดนอน ใบรูปไข่ รูปใบหอก รูปขอบขนาน หรือรูปแถบ โคนใบแบบอื่น ๆ ใบประดับจำนวนมาก
 2. ใบเดี่ยวออกตรงข้าม ช่อดอกเดี่ยว ๆ 3. *Tridax*
 2. ใบเดี่ยวเรียงสลับ ช่อดอกเชิงประกอบแบบ corymb
 3. ไม่มีก้านใบ ใบประดับรูปแถบแกมรูปใบหอก ดอกสีเหลือง 1. *Erigeron*
 3. มีก้านใบ ใบประดับรูปขอบขนานหรือรูปรี ดอกสีชมพูหรือขาว 4. *Vernonia*

1. *Erigeron*

L., Gen.Pl.ed.5.:856.1754; Gagnep in Fl.Gen.L.-C. 3:617.1924; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:385.1965; Grierson in Fl.Ceyl. 1:153.1980.

ไม้ล้มลุกอายุปีเดียวหรือหลายปี ลำต้นตรงหรือทอดนอน ใบเดี่ยวเรียงสลับ ไม่มีก้านใบ ขอบใบเรียบ จักชีฟัน หรือเป็น 3 แฉก ช่อดอกเชิงประกอบแบบ panicle หรือเป็นช่อเดี่ยว ๆ ตามง่ามใบและปลายยอด ดอกมีหลายเพศ (heterogamous) วงใบประดับเรียงเป็นวงหลายชั้น ตั้งแต่ 2-จำนวนมาก ใบประดับรูปแถบแกมรูปใบหอก แฉก ray flower เป็นดอกเพศเมีย มีจำนวนมาก เรียงเป็นวงมีหลายชั้น กลีบดอกรูปลิ้น (ligulate) หรือรูปหลอดแคบ ปลายเป็นแฉกแบบเส้นด้ายสั้น ๆ disc flower เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ดอกรูปหลอดและค้อย ๆ กว้างขึ้น ที่ปลายมี 5 แฉก เกสรเพศผู้มี 5 อัน อับเรณูปลายแหลม โคนเรียบ ก้านเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก รูปสามเหลี่ยมปลายทู่ ผลรูปรี หรือไข่กลับ มี 4 มุม หรือเหลี่ยม ค่อนข้างแบน มีขน pappus บาง หรือแข็ง

Erigeron sumatrensis Retz., Obs. 5:28.1789; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:196.1923; Craib, Fl.Siam.En. 2,3:1936; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:385.1965; Keng, Conc.Fl.Sing.:168.1990.- E. linifolius Willd., Sp.Pl. 3:1955.1804; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:254.1881. in nota; Gagnep., Fl.Gen.I.-C. 3:619.1924.

ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว สูง 50-80 ซม. ลำต้นตรง กลมเป็นร่องหรือสันตามยาว มีขนปกคลุม ใบรูปแถบ ขนาด 0.25-1.2 x 3-6 ซม. ปลายแหลม โคนสอบแคบจนถึงกึ่งหรือลำต้น ขอบเรียบหรือจักฟันเลื่อยห่างๆ แผ่นใบบาง มีขนทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบเห็นไม่ชัด ก้านใบไม่มี ช่อดอกย่อยออกเป็นกระจุก ช่อดอกยาวถึง 10 ซม. ก้านช่อดอกยาว 2-6 ซม. ก้านดอกยาว 0.3-1 ซม. ทุกส่วนมีขนปกคลุม วงใบประดับมีประมาณ 3 ชั้น ใบประดับรูปแถบ แฉก ขนาดเล็กปลายแหลม มีขน ray flower ยาวประมาณ 0.4 ซม. กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยกเป็นลิ้น 2 แฉก แฉกเรียบหรือจักซี่ฟัน 2 อัน disc flower จำนวน 6-11 กลีบดอกเชื่อมรูปกรวย สีเหลือง ยาว 4 มม. เกสรเพศผู้ 5 อัน อับเรณูปลายแหลม โคนสอบเรียวยาว รั้งไข่อูปรูปไข่ ขนาดเล็กมาก pappus สีขาว เมื่อแก่เป็นสีน้ำตาล ผลรูปรีหรือไข่กลับ ขนาด 1-2 มม. สีน้ำตาล มีขนโดยรอบ ด้านบนมีขน pappus ยาวสีขาว (ภาพที่ 31)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** นครพนม ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ตราด ; **ภาคใต้ :** ภูเก็ต ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- เวียดนาม พิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านตะวันตก

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 355 (BCU).

2. Mikania

Willd.Sp.Pl. 3:1742.1803 nom.cons.; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:379.1965; Grierson in Fl.Ceylon 1:146.1985.

ไม้เลื้อยหรือไม้พุ่ม ใบเดี่ยวออกตรงข้าม ก้านใบยาว เส้นใบแบบฝ่ามือ 3 เส้น ช่อดอกเชิงประกอบแบบ corymb ออกตามง่ามใบและปลายกิ่ง ดอกย่อยขนาดเล็ก มี 4 ดอก ดอกสมบูรณ์เพศ มีวงรีประดับรูปขอบขนาน จำนวน 4 อัน ขนาดใกล้เคียงกัน มีใบประดับขนาดเล็กที่โคนช่อดอก กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอดยาว ปลายแยก 5 กลีบ อับเรณูมีรยางค์ ก้านเกสรเพศเมียยาวเรียวพันกลีบดอก ผลรูปขอบขนาน ปลายตัดและเป็นเหลี่ยม pappus กล้ายขนจำนวนมาก

Mikania cordata (Burm.f.) B.L.Robinson in Contrib.Gray Herb., cib:65.1934; Craib, Fl.Siam.En. 2,3:250.1936; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:380.1965; Grierson in Fl.Ceylon 1:146.1985; Keng, Conc.Fl.Sing.:169.1990.- Eupatorium cordatum Burm.f., Fl.Ind.:176, t.58 fig.2.1768.- M. scandens Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:244.1881; Ridley, Fl.Mal.Pen. 2:181.1923; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 3:504.1924. non Willd.

ไม้เลื้อย มักพันเลื้อยเป็นพุ่มคลุมยอดไม้ ลำต้นเป็นสัน มีขนสั้น ๆ ใบรูปหัวใจ หรือรูปสามเหลี่ยม หรือรูปไข่แกมสามเหลี่ยม ขนาด 3-7 x 4-8 ซม. ปลายเรียวแหลม โคนเว้าเป็นติ่งหู หรือรูปหัวใจขอบจักซี่ฟันห่าง ๆ แผ่นใบบาง ผิวใบค่อนข้างเกลี้ยง หรือมีขนกระจายทั้ง 2 ด้าน หรือมีต่อมด้านล่าง เส้นใบแบบฝ่ามือ 3 เส้น เห็นชัดทั้ง 2 ด้าน ก้านใบยาว 1-7.5 ซม. มีขนยาวห่าง ๆ ดอกมีขนาดเล็กเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1-2 มม. มีวงรีประดับรูปขอบขนาน ยาว 3-4 มม. ปลายแหลม บางคล้ายกระดาษ pappus สีขาว ยาว 2-3 มม. กลีบดอกสีขาวหรือเหลืองอ่อน ยาว 2-3 มม. อับเรณูสีเทาอมน้ำเงิน ยาว รังไข่รูปกรวย ผสมแห้งสีน้ำตาลเข้ม รูปขอบขนาน แฉก ยาวประมาณ 2-3 มม. จำนวนมาก ยาว 2-3 มม. สีขาว (ภาพที่ 33)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ลำปาง ; ภาคตะวันออก : อุบลราชธานี ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ระนอง

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา จีน ทาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย
ไทย

นิเวศวิทยา.- พบชายป่าด้านทิศใต้ ออกดอกและผลระหว่างเดือนตุลาคม ถึงมกราคม

ชื่อพื้นเมือง.- ชี้ไก่ย่าน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 162 (BCU).

3. *Tridax*

L., Sp.Pl. 2:900.1753; Gen.Pl. 382.1754; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:414.1965; Grierson, Fl.Ceylon 1:232.1980.

ไม้ล้มลุกอายุหลายปีหรือ 1 ปี ลำต้นทอดนอน หรือตั้งตรง มีขนยาวปกคลุม หรือมีต่อม ใบเดี่ยวออกตรงข้าม ขอบเรียบหรือเป็นแฉกรูปขนนก ช่อดอกเดี่ยว ๆ รูปคล้ายระฆัง ก้านช่อดอกยาว วงใบประดับขนาดใกล้เคียงกัน เรียงเป็นวง 2-3 วง เป็นรูประฆัง ray flower สีขาวหรือสีนวล กลีบดอกรูปดิสก์ disc flower กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอดรูประฆัง สีเหลือง ปลายแยก 5 แฉก อับเรณูรูปหัวลูกศร ปลายเป็นรยางค์รูปไข่ ปลายแหลม ก้านเกสรเพศเมียมีรยางค์รูปกลมแคบ ฐานดอกรูปกรวยหรือโค้ง มีกาบคืดทน ลักษณะบางและแห้ง (scarious) รองผล ผลรูปลูกข่าง (turbinate) หรือกลม หรือเป็นต้น pappus ยาวคล้ายขนนก

Tridax procumbens L., Sp.Pl. 2:900.1753; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:311.1881; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:186.1923; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 3:609, fig.66.1924; Craib, Fl.Siam.En. 2,3:282.1936; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:414.1965; Grierson in Fl.Ceylon 1:232.1980; Keng, Conc.Fl.Sing.:170.1990.

พืชล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นตั้งตรง และมีขนยาวปกคลุม ใบรูปไข่หรือรูปใบหอก ขนาด 0.5-1.5 x 1.5-4 ซม. ปลายแหลม โคนรูปกลม ขอบจักฟันเลื่อยหรือเว้าเป็นแฉกลึก แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนสาททั้ง 2 ด้าน

เส้นแขนงใบ 4-5 คู่ ก้านใบยาว 0.2-0.7 ซม. มีขนยาวปกคลุม ดอกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.8-1.6 ซม. ออกตามปลายยอด ก้านช่อดอกยาวได้ถึง 20.5 ซม. มีขนปกคลุมตลอด วงใบประดับขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.6-1 ซม. ใบประดับด้านนอกสุดรูปใบหอกแกมรูปไข่ ขนาด 0.25 x 0.4 ซม. ใบประดับด้านในถัดไปรูปขอบขนานปลายแหลมหรือมน ขนาด 2 x 5-6 มม. ด้านนอกมีขนหนาแน่น ray flower สีน้ำตาล มี 5-6 ดอก หลอดกลีบดอกยาว 0.3 ซม. มีขน กลีบรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ สีน้ำตาล ยาว 0.4-0.5 ซม. ปลายเป็นแฉก 2-3 แฉก disc flower สีเหลือง กลีบดอกยาว 0.5-0.6 ซม. มีขน ผลมีขนยาวปกคลุมหนาแน่น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.2 ซม. มี pappus เป็นขนแข็ง เปราะ กระจายออกตามแนวรัศมี ยาวไม่เท่ากัน (ภาพที่ 29)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วไป

การกระจายพันธุ์.- ถิ่นเดิมอยู่ทวีปอเมริกา พบกระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าโดยรอบ

ชื่อพื้นเมือง.- ดินตุ๊กแก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 159 (BCU).

4. Vernonia

Schreber, Gen. 2:541.1791, nom.cons.; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:371.1965; Grierson in Fl.Ceylon 1:120.1980.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียวหรือหลายปี หรือไม้พุ่ม หนายากที่เป็นไม้ดินขนาดเล็ก ใบเดี่ยวเรียงสลับ ผิวใบด้านล่างมักมีต่อม เส้นใบแบบขนนก ดอกเป็นช่อกระจุก ขนาดเล็ก รวมอยู่บนช่อดอกแบบ panicle หรือ corymb มีดอกชนิดเดียวแบบ disc flower ดอกสมบูรณ์เพศ วงใบประดับรูประฆัง มีหลายชั้น กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอด มี 5 กลีบ สีม่วง ชมพู หรือขาว เกสรเพศผู้รูปลูกศร ปลายแหลม โคนรูปหัวลูกศร ก้านเกสรเพศเมียยาว ปลายแยกเป็นแฉก รูปลิ้นแฉบ มีขน ผลแบบ achene รูปขอบขนาน กลมหรือเป็นเหลี่ยมหรือสัน มี 5-10 สัน และพบว่ามีต่อมเสมอ pappus เป็นขนยาวสีแดงหรือสีขาว มี 2 ชั้น ชั้นนอกขนสั้นกว่าชั้นใน

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ไม้เลื้อย ใบรูปรี ขอบใบเรียบหรือจักฟันเลื่อยห่าง ๆ ด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสีเงิน คล้ายเส้นไหม
ปกคลุมหนาแน่น 2. *V. elliptica*
1. ไม้ล้มลุก ใบรูปไข่ รูปใบหอกหรือรูปขอบขนาน ขอบใบจักฟันเลื่อย มีขนปกคลุมทั้ง 2 ด้าน
..... 1. *V. cinerea*

1. *Vernonia cinerea* (L.) Less. in *Linnaea* 4:291.1829; Hook.f., *Fl.Br.Ind.* 3:233.1881; Ridl., *Fl.Mal.Pen.* 2:188.1923; Gagnep. in *Fl.Gen.I.-C.* 3:484.1924; Craib, *Fl.Siam.En.* 2,3:236.1936; Backer & Bakh.f., *Fl. Java* 2:373.1965; Grierson in *Fl.Ceylon* 1:133.1980; Keng, *Conc.Fl.Sing.*:171.1990.- *Conyza cinerea* L., *Sp.Pl.*:862.1753.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นตรง สูงประมาณ 30-80 ซม. ลำต้นกลมและเป็นสัน หรือร่องตามยาว มีขนนุ่ม ปลายขนเป็นต่อม ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ ใบรูปไข่ ใบหอก หรือขอบขนาน ขนาด 0.5-2.5 x 1-5.5 ซม. ปลายแหลม โคนสอบแคบหรือรูปลิ้ม ขอบจักฟันเลื่อยตื้น ๆ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนทั้ง 2 ด้าน ด้านล่างมีต่อม เส้นแขนงใบ 4-5 คู่ ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. ดอกออกเป็นกระจุกบนช่อเชิงประกอบแบบ corymb ออกที่ยอด ดอกยาว 0.5-0.7 ซม. ก้านดอกยาว 0.8-1 ซม. วงใบประดับมี 3-4 ชั้น ใบประดับรูปขอบขนาน ยาว 0.4-0.5 ซม. ปลายแหลมมีขน กลีบดอกโคนเชื่อมเป็นท่อ ยาวประมาณ 0.3-0.4 ซม. ปลายแยก 5 แฉก สีม่วงหรือชมพู เกสรเพศผู้มี 5 อัน อับเรณูยาวประมาณ 0.4 ซม. ก้านชูอับเรณูยาวใกล้เคียงกับอับเรณู ก้านเกสรเพศเมีย ยาวเท่ากับหลอด กลีบดอก ออกเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก คล้ายเส้นด้าย สีชมพู รังไข่รูปไข่ขนาดยาว 1 มม. มีขน ด้านบนมี pappus ปกคลุม วงใบประดับบานออกเมื่อเป็นผล ผลรูปทรงกระบอกกลม ยาว 1-2 มม. มีขน ปลายผลมี pappus เป็นขนยาวสีขาว (ภาพที่ 32)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วประเทศ

การกระจายพันธุ์.- พบกระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบกระจายตามชายป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงกันยายน

ชื่อพื้นเมือง.- หญ้าละออง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 67 (BCU).

2. *Vernonia elliptica* DC. in Wight, Contrib.Bot.Ind.:5.1834; Craib, Fl.Siam.En. 2,3:239.1936; Grierson, Fl.Ceylon 1:135.1970.- *V. elaeagnifolia* DC., Prodr. 5:22.1836; Kurz, Fl.Burm. 2:80.1877; Hook.f., Fl.Br. Ind. 3:237.1881; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:187, fig.85.1923; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 3:476, fig.40.1924; Keng, Conc.Fl. Sing.:171.1990.

ไม้เถาเลื้อย ลำต้นและกิ่งเป็นสันตามยาว มีขนสีเงินปกคลุม ใบเดี่ยวเรียงสลับรูปรีหรือรูปขอบขนาน ขนาด 0.8-3.2 x 2-6 ซม. ปลายแหลม โคนแหลมหรือมนกลม ขอบเรียบหรือจักฟันเลื่อยห่าง ๆ แผ่นใบบางค่อนข้างเหนียว ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสีเงินปกคลุมหนาแน่น เส้นแขนงใบ 6-8 คู่ ฐานและเห็นชัด ด้านล่าง ก้านใบยาว 0.2-0.7 ซม. ด้านบนเป็นร่องยาว มีขน ดอกออกเป็นช่อกระจุกแน่นบนช่อดอกเชิงประกอบแบบ corymb ออกที่ยอด ปลายกิ่งหรือง่ามใบ ช่อดอกยาวถึง 15 ซม. วงใบประดับเรียงเป็นวงหลายชั้น ใบประดับรูปรีหรือรูปขอบขนาน ยาว 2-3 มม. ปลายแหลมหรือมน ขอบเป็นชายครุยเล็กน้อย มีขนสั้น กลิบบอกเชื่อมเป็นหลอดยาว 4 มม. ปลายจักเป็นแฉก 5 แฉก แฉกรูปแถบหรือขอบขนาน เกสรเพศผู้ 5 อัน ผลรูปกรวย ยาว 1 มม. สีดำ มีสันตามยาว 5 สัน ด้านปลายผลมีขนแปะพิศ (ภาพที่ 30)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านฝั่งตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- ตานหม่อน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 288 (BCU).

BARRINGTONIACEAE (LECYTHIDACEAE)

ไม้ต้น หายากที่เป็นไม้พุ่ม ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ (spiral) มักจะเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง ดอกออกเป็นช่อ แบบ raceme corymb หรือ spike กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ แยกจากกัน ทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอก เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม เกสรเพศผู้จำนวนมาก รังไข่ได้วงกลีบ มี 2-4 ช่อง แต่ละช่องมีออวูล 2-จำนวนมาก placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมียยาวเรียว ยอดเกสรเพศเมียเล็ก ผลมีเนื้อเป็นเส้นใย แบบ berry หรือผลแห้ง ไม้แตก มีปีก 4 ปีก

Careya

Roxb., Hort. Beng. 54.1814; Knuth, Pflanzenfam. 105, IV. 219a:50. 1939.

ไม้ต้นหรือไม้พุ่ม ใบเรียงเวียนสลับ เป็นกระจุกที่ยอด ดอกขนาดใหญ่ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันตอนโคน เป็นรูปประฉิ่งหรือรูปกรวย (funnel) หนา เกสรเพศผู้เรียงเป็นหลายวง โคนก้านชูอับเรณูมักจะเชื่อมกันเล็กน้อย วงนอกสุด ก้านชูอับเรณูมักจะยาว ส่วนวงในสุดมักจะสั้น หรือทั้งวงนอกสุดและวงในสุดเป็นเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ ไม่มีอับเรณู งานฐานดอกเป็นรูปวงแหวน ล้อมรอบรังไข่ ก้านเกสรเพศเมียยาว ยอดเกสรเพศเมียเล็ก ผลรูปไข่หรือกลม ขนาดใหญ่ มีกลีบเลี้ยงติดทนอยู่ที่ปลายผล

Careya sphaerica Roxb., Hort.Beng.:52.1814; Kurz, Fl.Burm.1:500.1877; Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:511:1879.

ไม้ต้นผลัดใบ สูง 8-15 ม. ใบรูปไข่กลับ ขนาด 10-15 x 18-30 ซม. ปลายใบแหลมหรือเป็นติ่งสั้น ๆ หรือมน โคนใบสอบเรียว หรือเบี้ยว ขอบใบหยักมนตื้น ๆ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 9-10 คู่ ก้านใบยาว 1-3 ซม. ดอกออกเป็นช่อ spike ยาว 1.5-3.5 ซม. ไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกันเป็นรูปประฉิ่ง-ปลายแยกกัน 4 กลีบ รูปเกือบกลม ขนาด 1-1.3 x 1-1.2 ซม. ด้านนอกมีขน กลีบดอก 4 กลีบ สีขาว รูปขอบขนาน หรือรูปแถบปลายกลีบมน ขนาด 0.5-0.6 x 3.5-4 ซม. ก้านชูอับเรณูยาว 2-2.5 ซม. อับเรณูรูปไข่ รังไข่มี 4 ช่อง ออวูลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียในดอกตูมยาว 1-1.2 ซม. ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม ผลแบบ berry รูปไข่หรือกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 6.5-7 ซม. ด้านนอกมีขนสั้น กลีบเลี้ยงติดทน (ภาพที่

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ; ภาคใต้ : พบเกือบทุกจังหวัด

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนมกราคมถึงมิถุนายน

ชื่อพื้นเมือง.- กระโดน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 296, 478, 492 (BCU).

BIGNONIACEAE

ไม้ต้น หรือไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ใบเดี่ยวหรือใบประกอบ มีทั้งใบประกอบแบบขนนก (pinnate) และใบประกอบแบบนิ้วมือ (palmate) บางครั้งอาจพบใบเดี่ยว ใบย่อยที่ปลายของใบประกอบแบบขนนกอาจเปลี่ยนเป็นมือจับ (tendril) ใบออกเป็นคู่ตรงกันข้าม ไม่มีหูใบ ดอกมักจะสวयสะจุดดา ออกเป็นช่อแบบ cymose เป็นดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรด้านข้าง กลีบเลี้ยงเชื่อมกันตอนโคนเป็นหลอดปลายแยกเป็น 5 กลีบ 5 แฉก ดัดตรงหรือแบบ bilabiate เกสรเพศผู้ที่สมบูรณ์ 4 อัน แบบสั้น 2 ยาว 2 ติดอยู่บนหลอดดอก และมักจะมีเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์อีก 1 อัน รังไข่เหนือวงกลีบ มี 2 ช่อง placentation แบบ axile หรือบางครั้งมี 1 ช่อง placentation แบบ parietal ออวูลมีเป็นจำนวนมาก ยอดเกสรเพศเมียเป็น 2 หยัก งานฐานดอกล้อมรอบรังไข่ ผลแบบ capsule เมล็ดเป็นจำนวนมาก มีปีก

Oroxylum

Vent., Dec.Gen.Nov.:8.1808, T.Santisuk in Flora of Thailand 5,1:37.1987.

ไม้ต้น ผลัดใบ ใบประกอบแบบขนนก 2-3(-4) ชั้น ขนาดใหญ่มาก ที่ข้อของใบทุกข้อมีรอยต่อ (articulated) ใบย่อยจำนวนมาก ขอบใบเรียบ ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอด ดอกขนาดใหญ่ มีกลิ่นเหม็น (fetid) บานตอนกลางวัน กลีบเลี้ยงรูปประฆัง โคนดัดตรง กลีบหนาคลายหนัง และติดทนอยู่กับผล ดอกรูปกรวย 5 กลีบ ยาวไม่เท่ากัน เกสรเพศผู้ 5 อัน ก้านชูอับเรณูยาวไม่เท่ากันอยู่ภายในหลอดกลีบดอก ผลรูปแถบ

แบน ขนาดใหญ่ คล้ายดาบ แยกตามแนวตะเข็บ ผันทั้งแบนและหนาคล้ายหนัง เมล็ดขนาดใหญ่คล้ายงาน มีปีกบางใส

Oroxylum indicum (L.) Kurz, Fl.Burm. 2:237.1877; C.V.Clarke in Fl.Br.Ind. 4:378.1884; Ridl., Fl. Mal.Pen. 2:548.1923; P.Dop in Fl.Gen.I.-C. 4.570.fig.61, 2-3.1930; T.Santisuk in Thai For.Bull.(Bot.) 8:5.1974; Steenis in Fl.Mal. 1.8:128.fig.5,7.1977; Santisuk & Vidal in Fl.C.L.V. 22:9.Pl.1,1-7.1985; T. Santisuk in Flora of Thailand 5.1:36.1987.- *Bignonia indica* var. *O.* L., Sp.Pl.:625.1753.- *Bignonia pentandra* Lour., Fl.Cochinch.:379.1790.

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูงประมาณ 7-12 เมตร ใบยาวประมาณ 60-120 ซม. ใบย่อยรูปไข่หรือรี ขนาด 3-6 x 6.5-12 ซม. ปลายใบเป็นติ่งแหลมยาว โคนตัดหรือเบี้ยว ขอบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ก้านใบย่อยยาว 0.5-3 ซม. ช่อดอกยาว 35-40 ซม. มีใบประดับรูปสามเหลี่ยม ขนาด 1.5 x 1 ซม. ปลายแหลมโอบก้านดอก ก้านดอกยาว 5 ซม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นรูปถ้วย ขนาด 2 x 3.5 ซม. เนื้อหนาปลายแยกเป็นกลีบไม่แน่นอน ปากถ้วยเป็นสันแข็งด้านหนึ่ง กลีบดอกส่วนที่เชื่อมกันเป็นกรวยยาว ประมาณ 9 ซม. กลีบรูปขอบขนาน ปลายแผ่นบานออกเป็นคลื่นย่น ด้านในมีขนดอม ด้านนอกเกลี้ยง ก้านชูอับเรณูมีขนยาวปกคลุมที่โคนก้าน รังไข่รูปทรงกระบอก ตั้งอยู่บนจานฐานดอกรูปกลมแป้น placentation แบบ parietal ออวุลจำนวนมาก ผักแบนยาวรูปขอบขนาน ขนาด 7-10 x 60-120 ซม. ปลายแหลม เมล็ดขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. มีปีก (ภาพที่ 35)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ แพร่ ตาก สุโขทัย ; ภาคกลาง : สระบุรี กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ; ภาคใต้ : ชุมพร ตรัง ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- พบกระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบด้านทิศตะวันออกของป่า

ชื่อพื้นเมือง.- เพกา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 368 (BCU).

CAESALPINIACEAE

ไม้พุ่ม ไม้ต้น พืชยืนต้นที่เป็นไม้ล้มลุก ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว สองชั้น หรือใบเดี่ยว ปลายใบ
เว้าเป็น 2 แฉก หรือแยกจนเป็นใบย่อย 1 คู่ เรียงสลับหรือเวียนสลับ มีหูใบ ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle
ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรด้านข้าง ฐานรองดอกมีหลายแบบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ หรือน้อย
กว่าหรือไม่มีกลีบดอก เรียงแบบ imbricate ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 10 แยกหรือเชื่อมกัน และมักพบว่ามีเกสร
เพศผู้ที่ลดรูปเสมอ รังไข่ 1 คาร์เพล อยู่เหนือวงกลีบ มี 1 ช่อง ออวูล 1-จำนวนมาก placentation แบบ
marginal ผลแบบ legume บางครั้งผลแก่ไม่แตก มีปีก

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น มีหนาม เกสรเพศผู้ที่สมบูรณ์ 10 อัน อับเรณูแตกตามยาว .. 1. *Caesalpinia*
1. ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว ไม่มีหนาม เกสรเพศผู้ที่สมบูรณ์ 5-10 อัน มีเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ อับเรณู
แตกเป็นรูที่ปลาย (pore slit) หรือปรีเป็นร่องสั้นๆ 2. *Cassia*

1. *Caesalpinia*

L., Sp. Pl.: 380. 1753; Hutchinson, Gen. Fl. Pl. 1: 260. 1964; Larsen et al in Flora of Thailand 4.1: 61. 1984.-
Mezoneuron Desf., Mem. Mus. Hist. Nat. Paris 4: 245. 1818.

ไม้เลื้อย ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก มีหนาม (prickle) มีหรือไม่มีหูใบ อาจติดทนหรือร่วงง่าย
ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น แกนกลาง (rachis) มีหนาม ใบย่อยออกตรงข้ามหรือเรียงสลับ ไม่มีหรือมี
ก้านใบย่อย ช่อดอกแบบ panicle หรือ raceme ออกตามง่ามใบหรือที่ยอด ดอกสมบูรณ์เพศ ฐานดอกสั้น กลีบ
เลี้ยง 5 กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน กลีบล่างสุด 1 กลีบเป็นรูปคอก (hood-shape) เรียงแบบ imbricate ในดอกตูม
กลีบดอก 5 กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน กลีบบนสุดรูปร่างต่างจากกลีบอื่นๆ เกสรเพศผู้ 10 อัน แยกจากกัน โคน
ก้านช่อดอกมีขนปกคลุม รังไข่มีขนปกคลุมหรือเกลี้ยง ออวูล 1-10 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาวเรียว ยอด
เกสรเพศเมียรูปกรวยหรือแยกเป็น 2 แฉก ผลเมื่อแก่อาจแตกหรือไม่แตก มีปีกหรือไม่มีปีก อาจมีหนามปก
คลุม หรือผลบิดเวียน หรือเป็นร่อง เมล็ดตรงกลมหรือแบน รูปวงกลม รูปรี หรือรูปไต

Caesalpinia digyna Rottler, Ges.Naturf.Freunde Berlin Schrift. 4:200.t.3.1803; Bak. in Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:256.1878; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 2:182.1913; Craib in Fl.Siam.En. 1:501.1928; Backer & Bakh.f., Fl. Java 1:546.1964; Vidal in Fl.C.L.V. 18:41.Pl.6, 1-7.1980; Larsen et al in Flora of Thailand 4.1:75.1984.

ไม้ร้อเลื้อย หรือไม้เลื้อย ลำต้นและกิ่งมีหนามโค้ง-ยาวประมาณ 23-25 ซม.ช่อใบย่อย (pinnae) 8-12 คู่ ใบย่อยออกตรงข้าม 8-12 คู่ รูปขอบขนาน ขนาด 0.3-0.4 x 0.9-1.1 ซม. ปลายใบย่อยกลมถึงหยักเว้า โคนเบี้ยว ขอบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนทั้งสองด้าน ก้านใบยาว 3.5-4 ซม. แกนกลางยาว 18 ซม. มีขนเล็กน้อย กิ่งเกลี้ยง มีหนามโค้งลงเป็นคู่ตามข้อ ก้านใบและก้านใบย่อย ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบและปลายช่อ ช่อดอกยาว 15-25 ซม. มีใบประดับรูปลิ้นแฉก ยาวประมาณ 5 มม. มีขนยาวปกคลุมด้านนอก ก้านดอกเรียวยาวประมาณ 2 ซม. กางออกตั้งฉากกับแกนช่อ ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5-2 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีเขียว กลีบล่างสุดเป็นรูปคีม ยาวประมาณ 8 มม. ส่วนอีก 4 กลีบ รูปกลมขนาดใกล้เคียงกัน ติดที่ปากฐานดอก กลีบดอก สีเหลือง 5 กลีบ กลีบบนสุด โคนกลีบเรียวยาวเป็นก้านกลีบดอก (petal clawed) มีขนด้านในและตามขอบก้าน กลีบยื่นและเป็นคลื่น มีจุดสีน้ำตาลกระจายบนกลีบ กลีบดอกอีก 4 กลีบ ลักษณะคล้ายกัน คือ กลีบจะกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6-7 มม. ก้านกลีบดอกสั้น มีสีเข้มกว่าแผ่นกลีบ มีขนด้านในและที่ขอบ กลีบมีเส้นตามยาวประมาณ 7 เส้น มีจุดสีน้ำตาลกระจายทั่วแผ่นกลีบ เกสรเพศผู้มี 10 อัน ก้านชูอับเรณู มีขนสีเหลืองทองปกคลุมหนาแน่น รังไข่มีขนยาวสีขาวบริเวณรอยเชื่อม (suture) ก้านเกสรเพศเมียปลายโค้งงอ ออวูลประมาณ 2-4 ออวูล ผลไม้แตก รูปขอบขนาน ขนาด 1.8-2 x 3-5 ซม. ผิวเกลี้ยง ปลายผลหักแหลมเอนไปข้างเดียว เมล็ดมี 2-4 เมล็ด รูปกลมรี ขนาด 9-10 มม. สีดำ เกลี้ยง (ภาพที่ 37)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลย ขอนแก่น ; ภาคตะวันออก : นครราชสีมา ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ปราจีนบุรี ชลบุรี จันทบุรี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- ศรีลังกา อินเดีย เนปาล พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม จีน มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกระหว่างเดือนมิถุนายนถึงกันยายน ออกผลระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- กำาย หนามหัน ขี้แรด หนามแดง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jomganurak 64, 348 (BCU).

2. Cassia

L., Sp.Pl.:376.1753; Hutchinson, Gen.Fl.Pl. 1:246.1964; Larsen in Flora of Thailand 4.1:1984.

ไม้ต้น ไม้พุ่ม และไม้ล้มลุก ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียวปลายคู่ (even pinnate) มักจะมีต่อมที่โคนก้านใบ (foliar gland) ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ดอกสมบูรณ์เพศ สีเหลือง ชมพู หรือแดง ฐานดอกสั้นมาก กลีบเลี้ยงเรียงซ้อนแบบ imbricate ในดอกตูม กลีบดอกมี 5 กลีบ เกสรเพศผู้มี 10-5 อัน อับเรณูแตกเป็นรูหรือปรีเป็นช่องสั้น ๆ ออวูลจำนวนมาก ผลมีหลายรูป แก่แล้วไม่แตกหรือแตก

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ไม้ล้มลุกหรือไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 50-150 ซม. ใบย่อยจำนวน 3-5 คู่ โคนก้านใบมีต่อม กิ่งอ่อน ยอดอ่อน เกือบหรือมีขนเล็กน้อย 1. *C. occidentalis*
1. ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 5-10 ม. ใบย่อยจำนวน 10-22 คู่ โคนก้านใบไม่มีต่อม กิ่งอ่อน ยอดอ่อนมีขนสีทองหนาแน่น 2. *C. timoriensis*

1. *Cassia occidentalis* L., Sp.Pl.:377.1753; Bak in Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:262.1878; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 2:169.1913; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:618.1922; Craib in Fl.Siam.En. 1:512.1928; K. & S.S. Larsen in Fl.C.L.V. 18:93.1980; in Flora of Thailand 4.1:113.1984.- *C. planisliqua* L., Sp.Pl.:377.1753.

ไม้พุ่มขนาดเล็ก หรือ ไม้ล้มลุก สูง 50-150 ซม. ใบยาว 7-12 ซม. ก้านใบยาว 2-3.5 ซม. โคนก้านใบมีต่อมด้านบน 1 อัน ใบย่อยออกตรงข้าม 3-5 คู่ ใบรูปรี ขนาด 2-3 x 4-10 ซม. ปลายเรียวแหลมโคนกลมและเบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบค่อนข้างเกลี้ยง ก้านใบย่อยยาว 2 มม. หูใบรูปแหลมแกมรูปแถบ หรือรูปเคียว ยาว 1-2 ซม. ร่วงง่าย ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอด ช่อดอกสั้น มีดอก 2-4 ดอก ใบประดับรูปแถบ ร่วงง่าย ก้านดอกยาว 5 มม. มีขน กลีบเลี้ยงสีขาว มี 5 กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน กลีบต่างรูปกลม กลีบอื่นรูปไข่ กลีบดอกสีเหลือง 5 กลีบ รูปไข่กลับหรือกลมรี ขนาด ไม่เท่ากันประมาณ 1.3-1.5 x 1-2 ซม. ก้านกลีบดอกสั้นมาก เกสรเพศผู้มี 9-10 อัน สมบูรณ์ 6 อัน ไม่สมบูรณ์ 3-4 อัน อับเรณูรูปทรงกระบอก ปลายเป็นรูเปิด ก้านชูอับเรณูแบน มีปีกเหลืองยื่นออกทั้ง 2 ข้าง รังไข่มีขน ก้านเกสรเพศเมียโค้ง เกือบ ผสมแบน รูปขอบขนาน ปลายแหลมมีดั่งสั้น ขนาด 0.7-0.8 x 5-10 ซม. สีน้าตาล ผิวเกลี้ยง ดั่งมีขนประปรายและผนังผลชั้นนอกหักเป็นคลื่น เมล็ดรูปรีค่อนข้างกลม ขนาด 3 x 4 มม. ประมาณ 30-40 เมล็ด

ประเทศไทย.- เป็นวัชพืชทั่วไป กระจายทั่วประเทศ

การกระจายพันธุ์.- กระจายทั่วเขตร้อน มีถิ่นเดิมจากอเมริกาใต้

นิเวศวิทยา.- พบตามชายป่าโดยรอบ ออกดอกและผลตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.- ชุมเห็ดเล็ก ขี้เห็ดเล็ก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 152 (BCU).

2. *Cassia timoriensis* DC., Prod. 2:499.1825; Backer & Bakh.f., Fl.Br.Ind. 2:265.1878; Gagnep. in Fl. Gen.I.-C. 2:164.1913; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:617.1922; Craib in Fl.Siam.En. 1:514.1928; Larsen et al in Flora of Thailand 4.1:111.1984; forma xanthoema (Miq.) de Wit, Webbia 11:273.2955; K. & S.S. Larsen in Fl.C.L.V. 18:88. 1980.

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 5-10 ม. กิ่งก้านและส่วนต่างๆ มีขนสีทองปกคลุม มีหูใบ ใ้คงรูปคล้ายพัด และเป็นติ่งยาวทางด้านข้าง ประกบเป็นคู่ตามง่ามใบ ขนาดประมาณ 0.5 x 1.5 ซม. ก้านใบยาวประมาณ 2 ซม. มีขน ใบย่อยเรียงตรงข้ามกัน ประมาณ 20-22 คู่ รูปขอบขนาน ขนาด 0.7-1.2 x 3-5 ซม. ปลายกลมถึงแหลม มีติ่งหนาม (mucronate) โคนแหลม และเบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน ด้านล่างมีขนหนาแน่น ก้านใบย่อยยาว 1.5 มม. ช่อดอกยาว 6-30 ซม. ออกตามง่ามใบหรือที่ยอด ทุกส่วนมีขนสีทองปกคลุม ใบประดับรูปไข่ ปลายแหลม ขนาด 0.8 x 1.1 ซม. มีขนทั้งสองด้าน ร่วงง่าย กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน รูปไข่แกมขอบขนาน ขนาด 0.4-0.8 x 0.8-1.2 ซม. มีขนด้านนอก กลีบดอกสีเหลือง 5 กลีบ รูปไข่กลับ ขนาด 1-1.5 x 1.5-2.0 ซม. ปลายกลีบมนกลม เกสรเพศผู้ 10 อัน สมบูรณ์ 7 อัน อับเรณูยาว 5-10 มม. สีนํ้าตาล มีรูเปิดที่ปลาย เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ 3 อัน อดรูปยาวประมาณ 2 มม. รังไข่รูปขอบขนาน เกือบกลม ก้านเกสรเพศเมียเกือบขยด ยอดเกสรเพศเมียแบนและโค้งงอ หักเป็นคลื่น ผลแบน ผิวเกลี้ยง ขนาด 1-1.2 x 8-12 ซม. แก่แล้วแตกตามแนวตะเข็บ เมล็ดจำนวน 14-22 เมล็ด รูปขอบขนาน ขนาดประมาณ 2-5 มม. ผิวเป็นมัน (ภาพที่ 36)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วประเทศ

การกระจายพันธุ์.- ศรีลังกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบตามชายป่า ริมถนน และกลางเส้นทางกลางป่า ออกดอกระหว่างเดือนมิถุนายนถึงกันยายน ออกผลระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคม

ชื่อพื้นเมือง.- ขี้เหล็กเลือด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 59, 73, 195 และ 345 (BCU).

CAPPARACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม ไม้ต้น หรือไม้เลื้อย มักจะมีหูใบเป็นหนาม ใบเดี่ยว หรือใบประกอบแบบนิ้วมือ มีใบย่อย 3-7 ใบ เรียงสลับ ดอกเดี่ยวหรือดอกช่อแบบ raceme corymb หรือ umbellate ออกที่ปลายกิ่ง ช่อใบ หรืออาจออกเรียงเป็นแถว กลีบเลี้ยง 4-6 แยกจากกัน หรือไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้ 6-จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูแยกจากกัน อับเรณูแตกตามยาว บางครั้งมีก้านชูเกสรร่วม (androgynophore) รังไข่เหนือวงกลีบอาจมีหรือไม่มีก้านเกสรเพศเมีย (gynophore) มี 1-3 ช่อง placentation แบบ parietal ออวุลมีน้อยถึงจำนวนมาก ผลมีเนื้อแบบ berry หรือผลแห้งแบบ capsule มีก้านผลซึ่งเจริญมาจากก้านดอกและก้านชูเกสรเพศเมีย เมล็ดมี 1-จำนวนมาก

Capparis

L., Sp. Pl. 1:503.1753; Pax in Pflanzenfam. 3(2):229.1894; Jacobs, Blumea 12:405.1965; K. Chayamarit in Flora of Thailand 5,3:242.1991.

ไม้พุ่ม ไม้ต้น หรือไม้เลื้อย กิ่งก้านมักมีขนถึงเกลี้ยง บางครั้งมีใบเกล็ด (cataphyll) หุ้มที่ฐานของยอดอ่อน ใบเดี่ยวเรียงสลับ ขอบใบเรียบ เส้นกลางใบและเส้นใบขนและเห็นชัดด้านต่าง หูใบเป็นหนามตรงหรือโค้ง ดอกเด่น เรียงเป็นแถวเหนือง่ามใบ หรือเป็นช่อแบบ raceme umbel fascicle หรือดอกเดี่ยวออกที่ง่ามใบและที่ยอด กลีบเลี้ยง 4 กลีบ แยกจากกัน เรียงเป็นสองชั้น กลีบคู่รูปรีหรือ กลีบคู่ในแผ่แบน กลีบดอก 4 กลีบ เรียงแบบ imbricate ในดอกตูม คู่บนโคนกลีบเชื่อมกัน คู่ต่างแยกเป็นอิสระ เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูแยกเป็นอิสระ ก้านชูเกสรเพศเมียยาวเท่ากันกับก้านชูอับเรณู รังไข่มี 1 ช่อง ออวุลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียไม่มี ผลแบบ berry รูปกลมหรือรูปรี เมล็ดมี 1-จำนวนมาก เมล็ดรูปไต (reniform) มีเยื่อหุ้ม

Capparis micracantha DC., Prod. 1:247.1824; Hook.f. & Thoms. in Fl.Br.Ind. 1:179.1872; Kurz, Fl. Burm. 1:61.1877; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 1:186.1908; Craib in Fl.Siam.En. 1:82.1925; Jacobs in Fl. Males. 1.6:85.1960; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:185.1963; K. Chayamarit in Flora of Thailand 5.3:246.1991.- *C. roydsiaefolia* Kurz, Fl.Burm. 1:61.1877; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 1:196.1908.- *C. bariensis* Pierre ex Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 1:188.1908.- *C. donnaiensis* Pierre ex Gagnep., in Fl.Gen.I.-C. 1:186.1908.

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูงประมาณ 5 ม. ลำต้นมีหนามขนาดใหญ่ ปลายทู่ กิ่งมีลักษณะคด (zigzag) เกือบ ปลายยอดมีใบเกล็ด ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปรีหรือรูปไข่ ขนาด 5-10 x 8-13 ซม. ปลายใบกลมหรือห้กเว้าเล็กน้อย และมีติ่งแข็ง โคนใบกลมหรือเว้ากึ่งรูปหัวใจ (sub-cordate) ขอบใบเรียบ แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 5-7 คู่ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. โคนก้านใบมีหนามค่อนข้างตรง เป็นคู่ 1 คู่ ยาว 2-5 มม. ดอกออกเรียงเป็นแถวบนกิ่งเหนือง่ามใบ ก้านดอกยาว 5-6 มม. มีขนหรือเกือบเกลี้ยง มีใบประดับรูปใบหอกหรือรูปแถบ ขนาด 1 x 5 มม. กลีบเลี้ยง 4 กลีบ แยกจากกัน รูปไข่หรือรูปขอบขนาน โค้งเป็นอู้ง ขนาด 2 x 5 มม. สีเขียว ด้านนอกมีขน ขอบกลีบมีขนครุย กลีบดอก 4 กลีบ สีขาว รูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ หรือรูปพาย ขนาด 0.6 x 1.3 ซม. กลีบแยกเป็น 2 คู่ กลีบคู่บนจะใหญ่กว่ากลีบคู่ล่างเล็กน้อย สีขาว กลีบคู่ล่างกลางกลีบมีสีเหลือง เส้นบนกลีบดอกเรียงตามยาวเห็นชัดเจน มีขนปกคลุมทั้งสองด้าน เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูยาว 1.5 ซม. เกือบ ก้านชูเกสรเพศเมียยาว 1.5-1.8 ซม. รังไข่รูปไข่ มี 1 ช่อง ออวูลจำนวนมาก ยอดเกสรเพศเมียมีขน ผลไม่พบ (ภาพที่ 38)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : ลำปาง แพร่ สุโขทัย พิชญโลก กำแพงเพชร นครสวรรค์ ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** ขอนแก่น เพชรบูรณ์ สกลนคร ; **ภาคตะวันออก :** นุรีรัมย์ นครราชสีมา สุรินทร์ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** อุทัยธานี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี ; **ภาคกลาง :** กรุงเทพฯ ชัยนาท นครนายก สระบุรี ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ชลบุรี ปราจีนบุรี ระยอง ; **ภาคใต้ :** ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา นราธิวาส ปัตตานี สตูล ยะลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า อินโดจีน จีน อันดามัน มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบชายป่าด้านทิศตะวันตก ออกดอกและผลเกือบตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.- ชิงซี่

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 317 (BCU).

CELASTRACEAE

ไม้พุ่ม ไม้ต้น หรือ ไม้เถา ใบบนเดี่ยวออกเป็นคู่ตรงข้ามหรือเรียงสลับ หูใบเล็ก ร่วงง่ายหรือไม่มี ดอก มีขนาดเล็กออกเป็นช่อ เป็นดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ แยกจากกัน เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 4-5 อัน สลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูแยกจากกัน ติดอยู่ที่ขอบหรือต่ำกว่า ขอบของจานฐานดอก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มีจานฐานดอก บางครั้งอาจเชื่อมกับจานฐานดอกจึงดูเหมือนอยู่ ได้วงกลีบ รังไข่มี 2-5 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล placentation แบบ axile หรือ basal ผลแบบ capsule ผลมี เนื้อแบบ berry drupe หรือผลแห้งไม่แตกแบบ samara เมล็ดมักจะมีเยื่อหุ้ม (aril) ติดวยาง

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบเรียงสลับ ช่อดอกแบบ raceme panicle 1. *Bhesa*
1. ใบออกตรงข้าม สลับตั้งฉาก ช่อดอกแบบ cyme 2. *Euonymus*

Bhesa

Ham. ex Arn.Edinb., New Phil.J. 16:315.1834; Ding Hou, Blumea Suppl. 4:150.1958; in Fl.Mal. 1,6:280. 1962.- *Kurrimia* Wall. ex Arn., Nov.Act.Ac.Caes.Leop.-Car. 18:328.1836.

ไม้ต้น ไม้ผลัดใบ ลำต้นเป็นพุ่ม กิ่งกลม หูใบ หุ้มยอดอ่อน ร่วงง่าย ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ ขอบ ใบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง เส้นกลางใบและเส้นใบนูนทั้งสองด้าน เส้นใบย่อยตามขวางเห็นชัดเจน ก้านใบกลม ปลายก้านหนารูปหัวเข่า (knee) ช่อดอกแบบ raceme panicle ออกตามง่ามใบ ใบประดับขนาดเล็ก ร่วงง่าย ก้านดอกเป็นข้อต่อ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเล็กน้อย ปลายแยก 4-5 กลีบ เรียงแบบ imbricate ในดอก ตูม กลีบดอก 4-5 กลีบ สีขาวถึงเขียว มีกลิ่นหอม เรียงแบบ contorted ในดอกตูม เกสรเพศผู้อยู่บนจานฐาน ดอกหรือใต้ขอบจานฐานดอก จานฐานดอกมีเนื้อเรียบหรือหยักเป็นพู เกสรหรือมีขน รังไข่มีขนปกคลุม มี 2 ช่อง ช่องละ 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียมี 2 อัน รูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศเมียขนาดเล็ก ผลแบบ capsule เรียบ หรือเป็น 2 พู แก่แล้วแตกตามยาวเป็น 2 ซีก หรือแตกด้านเดียว เมล็ด 1-2 เมล็ด มีเยื่อหุ้มเมล็ดทั้งหมดหรือหุ้ม บางส่วน

Bhesa robusta (Roxb.) Hou, Blumea Suppl. 4:152.1958; Whitmore, Tree Fl.Mal. 1:161.1972; Ding Hou in Fl.Mal. 1,6:283.1962.-***Celastrus robustus*** Roxb., Fl.Ind., ed Carey 2:395. 1824.- ***Kurrimia robusta*** Kurz, Fl.Burm. 1:153.1877; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 1:893.1912; Keng, Conc.Fl.Sing.:115.1990.- ***K. pulcherrima*** Wall.Cat. 4334.1831; Lawson in Fl.Br.Ind. 1:622.1875; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:452.1967.

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง 8-10 ม. เปลือกเรียบ เรือนยอดโปร่ง มีหูใบรูปใบหอก ปลายเรียวแหลม ใบรูปขอบขนาน ขนาด 4.5-6 x 12-18 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบมนหรือแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบเกลี้ยงทั้งสอง เส้นแขนงใบจำนวน 12-14 คู่ เห็นชัดทั้งสองด้าน เส้นใบนูนด้านล่าง ก้านใบยาว 1.5-2.8 ซม. ปลายก้านบวมหนา ดอกไม่พบ ผลแบบ capsule รูปกระสวยหรือขอบขนาน ปลายเรียวแหลมขนาด 0.6-1 x 2.5-3.2 ซม. เปลือกสีส้ม แข็ง ผิวเกลี้ยง กลางผลเป็นร่องลึกตามยาวทั้งสองด้าน ภายในมี 1 เมล็ด เมล็ดรูปขอบขนาน ขนาดประมาณ 0.5-0.8 x 1.5-2 ซม. โคนเมล็ดมีเชือกบางสีส้มหุ้ม ยาวประมาณครึ่งหนึ่งของความยาวเมล็ด ปลายเชื่อมเป็นแฉกหรือริ้ว ไม้แน่นอน (ภาพที่ 40)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ชลบุรี ปราชินบุรี ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร ยะลา สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกลางป่า ออกผลประมาณเดือนมกราคม

ชื่อพื้นเมือง.- กระโดงแดง พรหมมะคด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 176 (BCU) ; Kerr 11399 (BK).

Euonymus

Tournef. ex L., Gen.Pl.ed.5:91.1753; Ding Hou in Fl.Mal. 1,6:245.1962.- ***Pragmotessara*** Pierre, Fl.For. Coch.sub t:309.1894.- ***Quadripterium*** Tardieu, Bull.Soc.Bot.Fr. 95:179.1948; Fl.Gen.I.-C.Suppl.:809. 1948.

ไม้ต้นขนาดเล็ก หรือไม้พุ่ม เกลี้ยง ผลัดใบหรือไม่ผลัดใบ ใบเดี่ยวออกตรงข้ามสลับตั้งฉาก หูใบรูปใบหอก ร่วงง่าย ช่อดอกแบบ cyme ออกตามง่ามใบ ก้านดอกเป็นข้อต่อ ดอกสมบูรณ์เพศ ขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันน้อย ปลายแยกเป็นแฉกลึก 4-5 แฉก เรียงซ้อนแบบ imbricate ขอบกลีบเรียบ แยก ไม่เป็นระเบียบ (erose) หรือหยักซี่ฟันเล็ก ๆ กลีบดอก 4-5 กลีบ เรียงแบบ imbricate ในดอกตูม ขอบเรียบหรือหยักไม่เป็นระเบียบ มีขนครุย (ciliate) สั้น ๆ หรือเป็นชายครุย (fimbriate) ยาว งานฐานดอกมีเนื้อหรือบาง เป็นเหลี่ยม 4-5 เหลี่ยม หรือเป็นพู 4-5 พู หรือกลม ผิวเรียบหรือมีปุ่มเล็กๆ เกสรเพศผู้ตั้งอยู่บนงานฐานดอก ก้านชูอับเรณูมีหรือไม่มี รังไข่อยู่บนหรือจมอยู่ในงานฐานดอกมักเป็นเหลี่ยม 4-5 เหลี่ยม แต่ละช่องมีออวูล 2 ออวูล มักติดที่ฐานมุมด้านในหรือห้อยลง ก้านเกสรเพศเมียไม่มีหรือมี ผลแบบ capsule มี 4-5 เหลี่ยมหรือช่อง แฉกตามช่อง รูปกลมหรือรูปกระสวย เปลือกเรียบ หรือมีหนามขู่ (echinate) ปลายผลมนแหลมหรือตัดตรง เมล็ดสีดำ มักมีเยื่อสีส้มหุ้มที่โคนเมล็ดหรือหุ้มทั้งหมด

Euonymus javanicus Blume, Bijdr.:1146.1827; laws in Fl.Br.Ind. 1:607.1875; Kurz, Fl.Burm. 1:249.1877; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 1:869.1912; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:445.1922; Craib in Fl.Siam.En. 1:279.1926; Tardieu in Suppl. Fl.Gen.I.-C.:788.1948; Ding Hou in Fl.Mal. 1,6:248.1962.- ***E. coriaceus*** Ridl., Fl.Mal.Pen. 5:299. 1925.

ไม้ต้น สูง 3-5 ม. ใบรูปรี รูปไข่กลับ หรือรูปขอบขนาน ขนาด 3-5 x 6-10 ซม. ปลายใบมน กลม โคนใบมน กลม หรือเบี้ยว ขอบใบหยักมน ถึงจักฟันเลื่อย แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบ 8-10 คู่ เส้นใบขนานด้านล่าง ก้านใบยาว 0.6-1 ซม. เป็นร่องยาวด้านบน มีหูใบเป็นคู่บริเวณง่ามใบ หูใบรูปกลมแคบหรือคล้ายหนามยาว 1.5-5 มม. ช่อดอกแบบ cyme panicle หรือ corymb ออกตามง่ามใบและตามกิ่ง ช่อดอกยาวประมาณ 3 ซม. มีใบประดับรูปกลมแคบ ขนาดเล็กมาก ดอกขนาดเล็ก กลีบเลี้ยง 5-6 กลีบ รูปครึ่งวงกลมหรือเกือบกลม ขนาดประมาณ 1 มม. กลีบดอก 5-6 กลีบ ขอบขนาน หรือขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาด 2 x 4 มม. เกสรเพศผู้ 5-6 อัน เท่ากันจำนวนกลีบดอกเรียงสลับกับกลีบดอก ตั้งอยู่บนงานฐานดอก รังไข่อยู่บนงานฐานดอก placentation แบบ basal มี 2 ช่อง ก้านเกสรเพศเมีย อวบน้ำ รูปกรวยคว่ำ ยอดเกสรเพศเมียปลายเปิดเป็นช่องด้านบน 1 ช่อง ผลไม่พบ (ภาพที่ 39)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ตรัง นครศรีธรรมราช ภูเก็ต

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ นิวินี

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบริเวณลานพักผ่อนใกล้ที่ทำการวนอุทยานฯ ออกดอกช่วงเดือนมิถุนายน

ชื่อพื้นเมือง.- กระตุกไก่

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 349 (BCU).

CLUSIACEAE (GUTTIFERAE)

ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้น มีน้ำยาง (resinous juice) ซึ่งเมื่อถูกอากาศจะเป็นสีเหลือง ใบเดี่ยวออกเป็นคู่ตรงข้าม ไม่มีหูใบ ดอกเพศเดียวอยู่ต่างต้น (dioecious) หรือมีทั้งดอกเพศเดียวและดอกผสมเพศ อยู่ร่วมต้น (polygamous) ใตยาคที่เป็นดอกผสมเพศ กลีบเลี้ยง 2-6 เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม กลีบดอกจำนวนมากเท่ากับกลีบเลี้ยง เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม ดอกเพศผู้มีเกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูแยกจากกัน หรือเชื่อมกันตอนโคนเป็นกลุ่มๆ และอยู่ตรงข้ามกับกลีบดอก อาจพบรังไข่ซึ่งไม่ผสมพันธุ์อยู่ด้วย ในดอกเพศเมียอาจพบเกสรเพศผู้ซึ่งไม่ผสมพันธุ์ รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 1-หลายช่อง ออวูลมี 1-จำนวนมาก placentation แบบ axile basal หรือ parietal ยอดเกสรเพศเมียมีเท่ากับจำนวนช่องของรังไข่ และมักจะแผ่ออกตามรัศมี (radiate) ผลแห้งแบบ capsule หรือมีเนื้อแบบ berry drupe เมล็ดขนาดใหญ่มีเยื่อหุ้ม

Garcinia

L., Gen.ed.1:343.1737; Kostermans in Fl.Ceylon 1:73.1980.

ไม้ต้น เปลือก กิ่ง และผล มักมียางขาวหรือเหลือง ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก เส้นใบแบบร่างแห ช่อดอกแบบ raceme หรือเป็นดอกเดี่ยว ออกเป็นกระจุก ตามง่ามใบหรือปลายยอด มีทั้งดอกเพศเดียวและดอกผสมเพศร่วมต้น หรือดอกเพศเดียวอยู่ต่างต้น กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ เรียงตัวแบบ imbricate กลีบดอก 4-5 กลีบ เรียงตัวแบบ contorted ดอกเพศผู้ เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูอาจเชื่อมเป็นกลุ่มเดี่ยวอยู่กลางดอก หรือเชื่อมเป็นกลุ่มจำนวนมากเท่ากับจำนวนกลีบดอก อับเรณูมี 2 ช่อง แฉกตามแนวขวาง หรือแตกเปิดออกเป็นวงรอบ มีเกสรเพศผู้ไม่ผสมพันธุ์ หรือไม่พบ ดอกเพศเมียขนาดใหญ่ มักออกเป็นดอกเดี่ยว มีเกสรเพศผู้ไม่ผสมพันธุ์เรียงเป็นแถวเดียว ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดเป็นวงที่ฐานดอก หรือเป็นก้านสั้นแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ รังไข่เหนือวงกลีบ มี 2-12 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมียสั้นหรือไม่มี ยอดเกสรเพศเมียรูปโล่ (peltate) รูปจาน (discoid) ปลายแยกเป็นแฉกตามจำนวนช่องของรังไข่ มักมีปุ่มเล็ก ๆ ผลแบบ berry มี 1-12 เมล็ด เมล็ดขนาดใหญ่ มีเยื่อฉ่ำน้ำหุ้ม

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ใบกว้าง 2-3.5 ซม. แผ่นใบบางถึงหนา ดอกเล็ก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5-1 ซม.
 2. ปลายใบแหลม-เรียวแหลม ใบรูปรี ค่อนข้างยาว หรือรูปใบหอก รังไข่มี 6-8 ช่อง ยอดเกสรเพศเมียแผ่รูปจาน ไม่มียางเหนียว 1. *G. cowa*
 2. ปลายใบแหลมยาวคล้ายหาง หรือเป็นติ่งสั้น ใบรูปไข่หรือรูปรี รังไข่มี 3-4 ช่อง ยอดเกสรเพศเมียแผ่รูปจาน สีแดง มียางเหนียว 2. *G. rostrata*
1. ใบกว้าง 4-10 ซม. แผ่นใบหนามาก ดอกใหญ่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 ซม. 3. *G. speciosa*

1. *Garcinia cowa* Roxb., Fl.Ind. 2:622.1832; Kurz, Fl.Burm. 1:90.1877; Craib in Fl.Siam.En. 1:114.1925; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C., Suppl.1:261.1943; Whitmore in Tree Fl.Mal. 2:208.1973.

ไม้ต้น สูงถึง 15 ม. ใบรูปรีหรือรูปใบหอกขนาด 2.5-3.5 x 8-11 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบรูปกลมหรือมน ขอบใบเรียบ ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบจำนวนมากเห็นไม่ชัดเจน ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. ดอกออกเป็นกระจุกหรือดอกเดี่ยว ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด สีเหลืองอ่อน ก้านดอกยาว 3-5 ม. ดอกเพศผู้ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.8-1 ซม. กลีบเลี้ยง 4 กลีบ รูปไข่ ขนาดใหญ่กว่ากลีบเลี้ยง เกสรเพศผู้จำนวนมาก ตั้งอยู่บนก้านชูเกสรเพศผู้ (androphore) อับเรณูรูปขอบขนาน ดอกเพศเมียกลีบเลี้ยงและกลีบดอกคล้ายในดอกเพศผู้ มีเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ 4 กลุ่ม รอบรังไข่ รังไข่กลม มี 6-8 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล ยอดเกสรเพศเมียบานรูปโล่หรือจาน ปลายเป็นแฉกเท่าจำนวนช่องของรังไข่ ผลกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-3.5 ซม. สุกมีสีส้ม ปลายผลมียอดเกสรเพศเมียติดทน ขั้วผลมีกลีบเลี้ยงติดทน มีเมล็ดถึง 8 เมล็ด เมล็ดรูปครึ่งวงกลม มีเนื้อสีส้มหุ้ม (ภาพที่ 43)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : อุตรธานี ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ สุรินทร์ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : สระบุรี ; ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า จีน ไทย มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบกระจายทั่วไป ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคมถึงกุมภาพันธ์

ชื่อพื้นเมือง.- ชะมวง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 189, 425, 448, 473 (BCU).

2. *Garcinia rostrata* Hassk. ex Hook.f. in Journ.Linn.Soc. 14:485.1875; Kurz, Fl.Burm. 1:89.1877; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:169. 1922.

ไม้ต้น สูง 3-6 ม. ทุกส่วนเกลี้ยง ไม่มีขน ก้านใบยาว 3-5 มม. ใบรูปไข่หรือรูปรี ขนาด 2-3.2 x 4.5-7.5 ซม. ปลายใบยาวคล้ายหาง หรือเป็นติ่งสั้น โคนใบรูปกลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบถี่ จำนวนมากกว่า 20 คู่ ก้านใบยาว 3-5 มม. ดอกออกเป็นช่อกระจุก หรือดอกเดี่ยว ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด จำนวน 1-3 ดอก ก้านช่อดอกยาว 1 มม. ก้านดอกยาว 0.3-1.1 ซม. มีใบประดับที่โคนก้านดอก ดอกเพศเมียขนาดเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ 5-6 มม. กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 3-4 กลีบ รูปไข่หรือกลมเป็นช่อกิ่ง รังไข่รูปถ้วย ประกอบด้วย 3 คาร์เพล 3 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล ยอดเกสรเพศเมียแผ่บานรูปจาน ผิวด้านบนไม่เรียบ แต่จะเป็นปุ่ม ๆ มีสีแดง และบางเหนียว ดอกเพศผู้และผลไม่พบ

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ตราด ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี ตรัง

การกระจายพันธุ์.- พม่า ไทย มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- ม่วงลาย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 280 (BCU); Ploernchit 837 BKF.

3. *Garcinia speciosa* Wall., Pl.As.Rar. 3:37, t.258.1832; Hook.f., Fl.Br.Ind. 1:260.1875; Kurz. Fl.Burm. 1:88. 1877; Brandis, Ind.Trees:50.1906; Craib in Fl.Siam.En. 1:117.1925.

ไม้ต้น สูง 6-10 ม. ใบรูปรีหรือรูปไข่ ขนาด 4-9.5 x 10-16 ซม. ปลายใบแหลม มน โคนใบแหลมหรือเบี้ยวเล็กน้อย ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนามาก ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบถี่ จำนวนมาก เส้นกลางใบนูนเด่นชัดทั้ง 2 ด้าน ก้านใบยาว 2.5-3 ซม. ดอกออกเป็นช่อกระจุก ออกตามปลายยอด ดอกย่อยจำนวน 3-7 ดอก ดอกเพศเมีย ก้านดอกยาว 0.8-1 ซม. ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-3.5 ซม. กลีบเลี้ยง 4 กลีบ

รูปไข่ถึงกลมเป็นตั้งโค้ง ขนาด 0.4-0.6 x 0.8-1 ซม. กลีบดอก สีเหลืองอ่อน 4 กลีบ รูปกลมหรือรูปไข่กว้าง เป็นตั้งโค้ง ขนาด 1-1.2 x 1.4-1.6 ซม. รังไข่รูปไข่ มี 8 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมียสั้นมาก ยอดเกสรเพศเมียแผ่นแบนคล้ายจานหรือรูปไต ปลายแยกเป็นแฉกเท่าจำนวนช่อง ของรังไข่ ดอกเพศผู้ไม่พบ ผลกลมรูปไข่หรือกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2-2.5 ซม. ผิวเกลี้ยง สีเขียว มี กลีบเลี้ยงและยอดเกสรเพศเมียติดทนอยู่ด้วย เมล็ด 8 เมล็ด รูปครึ่งวงกลม มีเนื้อสีขาวหุ้ม (ภาพที่ 41)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ เชียงราย พิจิตร ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** หนองคาย ; **ภาค ตะวันตกเฉียงใต้ :** ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคใต้ :** สุราษฎร์ธานี ตรัง

การกระจายพันธุ์.- พม่า ไทย

นิเวศวิทยา.- พบตามเส้นทางกลางป่า และบริเวณใกล้ที่ทำการ ออกดอกและผลระหว่างเดือน ธันวาคมถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- พะวา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 419, 434 (BCU).

COMBRETACEAE

ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้รอเลื้อย ใบเดี่ยวออกตรงข้าม เรียงสลับ หรือ เรียงเป็นวงรอบข้อ ไม่มีหูใบ ช่อดอก แบบ spicate หรือ raceme ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอดติดกับรังไข่ ปลาย แยก 4-8 กลีบ เรียงแบบ valvate ในดอกตูม กลีบดอก 4-5 กลีบ เรียงแบบ imbricate หรือ valvate ในดอกตูม หรือ ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้ 4-10 อัน ก้านชูอับเรณูโค้งงอ (inflexed) ในดอกตูม ก้านชูอับเรณูติดตรงกลาง อับเรณู อับเรณูแตกตามยาว งานฐานดอกอยู่เหนือรังไข่ รังไข่อยู่ได้วงกลีบ มี 1 ช่อง ออวูล 2-6 ออวูล placentation แบบ apical ผลส่วนมากจะมีปีก และไม้แตก เมล็ดห้อย (pendulous).

Combretum

Loefling, Her Hisp.:308.1758 nom.cons.; Exell, J.Bot. 69:116.1931; Fl.Mal. 1,4:535.1954; Exell & Stace, Bolm.Soc.Brot. 40:18.1966. Lecompte in Fl.C.L.V. 10:32.1969, W. Nanakorn in Thai For.Bull.(Bot.) 16:155.1986.

ไม้พุ่มหรือไม้เถาเลื้อย เนื้อแข็ง พบยากที่เป็น ไม้ต้นขนาดเล็ก ผลัดใบ มีขนแบบขนเดี่ยวหรือขนต่อม (glandular hairs) หรือเกล็ด (scales) ในส่วนที่ยังอ่อนอยู่ เช่น ตามใบ ดอก และผล ใบเดี่ยวออกตรงข้าม มีขนหรือไม่มี บางครั้งก้านใบติดทนและคล้ายหนาม ช่อดอกแบบ spike หรือ raceme มีใบประดับรองรับ ดอกสมบูรณ์เพศ ก้านดอกมีหรือไม่มี มีเกล็ด กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นรูปถ้วยหรือรูปกรวย ปลายแยก 4-5 กลีบ หลุดร่วงง่าย กลีบดอก 4-5 กลีบ ร่วงง่ายมาก เกสรเพศผู้จำนวน 2 เท่าของจำนวนกลีบเลี้ยง รังไข่มี 2-4 ออวูล ผลแบบ drupe มีสัน (ridge) 5 แนว หรือผลแบบ nut มีปีก 4-5 ปีก

Combretum latifolium Blume, Bijdr. 2:641.1825 non G.Don 1827; Exell, Sunyat. 1:88.1933; in Fl.Mal. 1,4:542, fig.1a, 1c.1954; Lecompte in Fl.C.L.V. 10:51, Pl.V.1969; W. Nanakorn in Thai for.Bull.(Bot.) 16:178.1986.- **C. extensum** Roxb.(Hort.Beng.:28.1814 nom.nud.) ex Don, Trees.L.Soc.Lond. 15:414, 422.1827; Roxb., Fl.Ind.ed.2:229.1832; Craib in Fl.Siam.En. 1:615.1931.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กิ่งและก้านกลม ใบรูปรี รูปรีกว้างหรือรูปขอบขนาน ขนาด 6-9 x 10-14.5 ซม. ปลายแหลมเป็นติ่งหู โคนกลม มนหรือเบี้ยว ขอบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ก้านใบยาวประมาณ 1 ซม. ช่อดอกแบบ raceme หรือ spike ออกตามง่ามใบและปลายยอด ปลายกิ่งดอกย่อยจำนวนมากหนาแน่น เป็นช่อยาว 4-11 ซม. ด้านนอกมีขนสั้นปกคลุมทุกส่วน ก้านช่อดอกยาว 1-6 ซม. ใบประดับรูปแถบยาว 0.8-1 มม. ก้านดอกสั้นมากหรือไม่มี กลีบเลี้ยงเชื่อมกัน ยาว 6-8 มม. โคนเป็นหลอดรูปกระสวย (fusiform) กลางหลอดสอบแคบ แล้วขยายออกเป็นรูปกรวย ปลายแยกเป็นแฉกรูปสามเหลี่ยม 4 แฉก ขนาด 1.5 x 2 มม. ด้านนอกมีขนสั้นและขนเป็นตุ่ม ปลายปากหลอดกลีบเลี้ยงด้านในมีงานฐานดอกเป็นวง มีขนยาวปกคลุมหนาแน่น กลีบดอกแยก 4 กลีบ เรียงสลับกับแฉกกลีบเลี้ยง รูปไข่ขนาด 1 x 1.2 มม. ปลายกลีบแยกเป็น 2 แฉก ตื้น ๆ สีขาวนวลหรือเหลืองอ่อน เกสรเพศผู้ 8 ตั้งบนหลอดกลีบเลี้ยง เหมือนงานฐานดอกเกสรเพศผู้ยาว 4-5 มม. มีขนต่อมปกคลุม รังไข่รูปทรงกระบอกยาว 4 มม. เป็น 4 เหลี่ยม มี 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 0.8-1 ซม. มีขนต่อมปกคลุม ผลแบบ nut รูปขอบขนาน มีปีก 4 ปีก ขนาด 2.5 x 3.5 ซม. ปีกเกลี้ยง เปลือกผลมีขนสั้น เมล็ด 1 เมล็ด รูปขอบขนาน ขนาดปลายและโคนแหลม มีสันนูนตามยาว 4 แนว (ภาพที่ 44)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วทุกภาค

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า จีน ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ นิวกีนี
ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันออก(ด้านชายฝั่งทะเล) ออกดอกและผลระหว่างเดือน
มกราคม ถึงกุมภาพันธ์

ชื่อพื้นเมือง.- เกรืออวคเชือก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T.Jonganurak 190, 194, 227, 228 (BCU).

CONNARACEAE

ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง หรือไม้รอเลื้อย ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียวปลายคี่ เรียงสลับ ไม่มีหูใบ ช่อดอกออกเป็นกระจุกตามง่ามใบ หรือช่อดอกแบบ panicle ออกที่ยอด ดอกสมบูรณ์เพศ พบยากที่เป็นดอกเพศเดียว สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง และกลีบดอกอย่างละ (4)-5 กลีบ แยกจากกัน เรียงแบบ imbricate หรือ valvate ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 5-10 อัน สมบูรณ์ทั้งหมด หรือมีบ้างที่ไม่สมบูรณ์ ก้านชูอับเรณูแยกหรือเชื่อมกันที่โคน อับเรณูมี 2 ช่อง แยกตามยาว เกสรเพศเมียประกอบด้วย 1-5 คาร์เพล แยกกัน รังไข่มี 1 ช่อง 2 ออวูล ผลแห้งแตก เมล็ด 1 เมล็ด มีเยื่อหุ้ม

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบย่อยจำนวนประมาณ 15-31 ใบ ไม่มีต่อม หรือขนต่อมปกคลุมส่วนต่างๆ ของดอกหรือใบ ผลรูปรี ปลายเป็นงอย มีขนปกคลุมหนาแน่น 1. *Cnestis*
1. ใบย่อยจำนวน 3-7 ใบ มีต่อมโต (glandular-punctate) หรือขนต่อมปกคลุมส่วนต่างๆ ของดอกหรือใบ ผลรูปกลม ไม่มีงอย และไม่มีขนปกคลุม 2. *Connarus*

1. *Cnestis*

Juss., Gen.:374.1789; Schellemb. in Pflangenr. 103:28.1938; Andreas & Prop, Blumea 7:602.1954; J.E. Vidal in Flora of Thailand 2.2:119.1972.- *Thyrsanus* Lour., Fl.Cochinch.:284.1790.

ไม้เถียงเนื้อแข็ง หรือไม้รอเถียง ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อยขอบเรียบ ดอกออกเป็นกระจุกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ เกสรเพศผู้ 10 อัน สมบูรณ์ทั้งหมด ก้านชูอับเรณูแยกเป็นอิสระ ขาวไม่เท่ากัน เกสรเพศเมียประกอบด้วย 5 คาร์เพล แยกกัน ก้านเกสรเพศเมียมีหลายแบบ รังไข่มีขนยาวปกคลุม ผลมี 1-5 ผลต่อดอกหนึ่งดอก ปลายผลเป็นงอย, (beak) มีขนหนาแน่น เปลือกด้านในมีขนยาวห่าง เมล็ดมีเยื่อหุ้ม

Cnestis palala (Lour.) Merr., J.Straits Brch R.Asiat.Soc. 85:201.1922; Craib, Fl.Siam.En. 1:364.1928; Roy.For.Dep., Siam.Pl.Names:130.1948; Leenh. in Fl.Mal.I 5:499.1958; Vidal in Fl.C.L.V. 2:13. pl.1 (1-9).1962; in Flora of Thailand 2.2:118.1972.- *Thyrsanus palala* Lour., Fl.Cochinch.:284. 1790.-*C. ramiflora* Griff., Notvl. 4:432.1854; Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:54.1876; Lecomte in Fl.Gen.1-C. 2:44.fig.7.1908; Ridl., Fl. Mal.Pen. 1:554.1922.

ไม้รอเถียง หรือไม้เถียงเนื้อแข็ง กิ่งอ่อนมีขนหนาแน่น ใบย่อยประมาณ 19 ใบ รูปขอบขนานหรือรูปรี ขนาด 1-3 x 1.5-8 ซม. ปลายใบมนหรือแหลม โคนใบกลมหรือรูปหัวใจ และเบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนหนาแน่น เส้นแขนงใบ 4-7 คู่ ก้านใบย่อยสั้น ช่อดอกแบบ panicle ออกตามกิ่งหรือลำต้น ยาวประมาณ 5 ซม. ใบประดับรองช่อดอกรูปแถบยาว 1 มม. ก้านดอกย่อยยาว 1 มม. ดอกเล็ก กลีบเลี้ยงรูปแถบยาว 3 มม. ด้านนอกมีขนปกคลุมมากกว่าด้านใน กลีบดอกรูปใบหอก ยาว 3 มม. เกือบถึง เกสรเพศผู้เกลี้ยง รังไข่มีขนสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียเกลี้ยง ผลแบบผลกลุ่ม 1-5 ผล ผลย่อยแบบ drupe ขนาดประมาณ 1.5 x 3 ซม. ปลายแหลมงอนเป็นงอย สุกมีสีส้มแดง ผิวเปลือกด้านนอกมีขนสั้นปกคลุมหนาแน่น ผิวเปลือกด้านในที่ติดกับเมล็ดมีขนยาว สีขาว เอนแนบผิว เมล็ด 1 เมล็ด มีเยื่อหุ้มบริเวณโคนเมล็ด (ภาพที่ 42)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : ลำปาง ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี จันทบุรี ตราด ; ภาคใต้ : ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต สงขลา ตรัง ยะลา

การกระจายพันธุ์.- พม่า หมู่เกาะอันดามัน ลาว เวียดนาม มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าดงดิบตะวันตก ออกดอกระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงมกราคม ออกผลระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม

ชื่อพื้นเมือง.- หงอนไก่

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 179, 372, 403 (BCU).

2. *Connarus*

L., Sp.Pl. 2:675.1753; Gen.Pl.ed. 5:305.1754; Schellenb. in Pflanzenr. 103:216.1938; J.E.Vidal in Flora of Thailand 2,2:126.1972.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ ขอบใบย่อยเรียบ บางครั้งอาจมีต่อมใสที่แผ่นใบ ช่อดอกแบบ panicle ออกที่ปลายยอด หรือกิ่งปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง กลีบดอก และเกสรเพศผู้ มักมีต่อมใส กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ เรียงแบบซ้อนเหลื่อม เกสรเพศผู้มี 10 อัน โคนก้านชูอับเรณูเชื่อม ก้านชูอับเรณูมีขนต่อม รังไข่รูปทรงกลม มีขนปกคลุม มี 1 คาร์เพล ก้านเกสรเพศเมียยาวเรียว มีขนต่อมครึ่งบนของก้าน ผลคล้ายฝัก (pod) มีก้านผล เมล็ดมี 2 พู และมีเชื้อหุ้มเมล็ด (aril)

Connarus cochinchinensis (Baill.) Pierre, Fl.For.Cochinch. 5:pl.378A.1898; Lecomte in Gen.I.-C. 2:54. fig.7(a).1908; Craib, Fl.Siam.En. 1:362.1928; Roy.For.Dep., Siam.Pl.Names:138.1948; Leenh. in Fl.Mal. 1.5:536.1958; Vidal in Fl.C.L.V. 2:59.pl.6(11-18).1962; in Flora of Thailand 2.2:130.1972.- *Tricholobus cochinchinensis* Baill., Adansonia 9:150.1869.- *C. stictophyllus* Kurz, Fl.Burm. 1:548.1877.- *C. cochinchinensis* Pierre var. *corymbosus* Pierre, Fl.For.Cochinch. 5:pl.378.1898; Lecomte in Fl.Gen.I.-C. 2:55.1908.

ไม้รอเลื้อย หรือไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ใบย่อยมี 5-7 ใบรูปรี ขนาด 2-5 x 4-12 ซม. ปลายเรียวแหลม โคนมน แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบเกลี้ยง ดอกช่อแบบ panicle ออกที่ยอด และง่ามใบบริเวณปลายกิ่ง ช่อดอก

ยาว 6-13 ซม. มีขนปกคลุม ใบประดับที่ช่อดอกย่อยรูปสามเหลี่ยม ปลายแหลม ขนาด 5 x 10 มม. กลีบเลี้ยงรูปใบหอก ปลายแหลม ยาว 5 มม. มีขนปกคลุมด้านบนหนาแน่น กลีบดอกสีขาว รูปใบหอกหรือรูปแถบ ยาว 1 ซม. ด้านนอกมีขนยาวห่าง (pilose) ด้านในมีขนต่อม เกสรเพศผู้ต้น 5 อัน ยาว 5 อัน ผลกลม หรือรูปรีเบี้ยว ๆ (obliquely ellipsoid) ขนาด 1-1.5 x 1.5-2 ซม. (ภาพที่ 45)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : หนองคาย ; ภาคตะวันออก : นครราชสีมา อุบลราชธานี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : อุทัยธานี ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ระยอง ตราด ; ภาคใต้ : ชุมพร

การกระจายพันธุ์.- ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกลางแจ้ง และชายป่าด้านทิศใต้ ออกดอกระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ ออกผลระหว่างเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ถอบแถบ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 165, 220, 446 (BCU).

CONVOLVULACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้เถา ไม้พุ่ม หรือพืชเบียน ลำต้นมักพันเถาหรือทอดนอน มียางขาว ใบเดี่ยวเรียงสลับ ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ cyme ออกตามง่ามใบ หรือที่ยอด มีใบประดับ ดอกสมบูรณ์เพศ สม่ำเสมอตามวัชมี กลีบเลี้ยงมี 5 กลีบ กลีบดอกเชื่อมรูปกรวยหรือรูประฆัง ปลายเว้า 5 หัก กลางกลีบมีแถบ (midpetaline band) เกสรเพศผู้มี 5 หรือ 10 อัน ติดอยู่ที่โคนหลอดกลีบดอกและเรียงสลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูมีขน หรือไม่มี อับเรณูมี 2 พู ละอองเรณู (pollen) ผิวเรียบหรือเป็นหนาม มีจานฐานดอกเป็นวงหรือรูปถ้วย รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 2 คาร์เพล 2 หรือ 1 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียมี 1 อัน รูปเส้นด้าย (filiform) อาจมี 1 อัน หรือแยกเป็นแฉก หรือ 2 อัน ยอดเกสรเพศเมียมีหลายแบบ อาจเป็นรูปกลม รี เป็นตุ่ม หรือเส้นด้าย ผลแบบ capsule แตกตามยาวหรือตามขวาง หรือผลมีเนื้อ

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบหยักเว้าเป็นแฉกลึก คล้ายขนนกหรือก้างปลา มีหูใบเทียม (pseudostipule) ดอกสีแดง เรณูมีหนาม ...
..... 2. *Ipomoea*
1. ใบแบบอื่นๆ ไม่มีหูใบ ดอกสีเหลืองหรือขาว เรณูไม่มีหนาม
 2. กลีบเลี้ยงวงนอกรูปไข่กว้างมีขนาดใหญ่และยาวกว่ากลีบเลี้ยงวงใน รังไข่มีขน 1. *Hewittia*
 2. กลีบเลี้ยงรูปใบหอกแกมรูปไข่หรือรูปใบหอก มีขนาดใกล้เคียงกัน รังไข่เกลี้ยง ... 3. *Xenostlgea*

1. *Hewittia*

Wight & Arnott, Madrus J.Sci. 1(5):22.1837; Van Ooststr., Fl.Mal. 1,4:438.1965; Backer & Bakh.f., Fl. Java 2:488.1965; Austin in Dassanayake, Fl.Ceylon 1:312,1980.

ไม้ล้มลุก ลำต้นทอดนอนหรือพันเลื้อย ใบรูปไข่ รูปสามเหลี่ยม หรือรูปหัวใจ ปลายแหลม โคนเว้า รูปหัวใจ ขอบเรียบ หรือเป็นคลื่น หรือเป็นแฉก ดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อแบบ cyme จำนวนดอกน้อย ออกตามง่ามใบ มีใบประดับรูปไข่หรือรูปหอก ปลายแหลม กลีบเลี้ยงมี 5 กลีบ 2 กลีบด้านนอกขนาดใหญ่กว่าอีก 3 กลีบด้านใน ติดทนจนถึงเป็นผล กลีบดอกรูปประฆังกว้าง ปลายเว้าตื้นๆ 5 หยัก เกสรเพศผู้และเกสรเพศเมีย อยู่ภายในหลอดดอก เกสรเพศผู้มี 5 อัน ละอองเรณูมีผิวขุ่น มีจานฐานดอก รังไข่มี 1 ช่อง ก้านเกสรเพศเมียมี 1 อัน ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ผลเป็นแบบแคปซูล มีขนปกคลุม เมล็ดมี 4 เมล็ด หรือน้อยกว่า สีดำ หรือน้ำตาลดำ

Hewittia scandens (Milne) Mabberley in Taxon 25(5/6):606.1980.- *Convolvulus scandens* Milne, Descr.Cat. Seeds E.Indies:2.1773.- *C. sublobatus* L.f., Suppl.:135.1781.- *Argyreia cymosa* (non Sweet) Clarke in Hook.f., Fl.Br.Ind.4:190.1833, quoad specim.Philip.- *Hewittia sublobata* (L.f.) O.Ktze. in Rev.Gen.Pl.:441. 1891; Van Ooststr., Fl.Mal. 1,4:438.1953; Austin in Dassanayake, Fl.Ceylon 1:312. 1980; Khan, Fl.Bangladesh:18.1985.

ไม้ล้มลุก ทอดนอนตามผิวดินหรือพันเลื้อย ลำต้นเป็นริ้วหรือเหลี่ยม มีขน ใบขนาด 3-8 x 3.5-9 ซม. แผ่นใบบาง มีขนทั้ง 2 ด้านหรือเกลี้ยง เส้นแขนงใบ 5-9 คู่ ก้านใบยาว 1-5.5 ซม. มีขนหนาแน่น ช่อดอกแบบ cymes 2-3 ดอก ก้านช่อดอกยาวถึง 8.5 ซม. มีขน ก้านดอกยาว 0.3 ซม. มีขน มีใบประดับรูปใบหอก ยาว

0.5-1 ซม. มีขน กลีบเลี้ยงมีขน ถู้นอกรูปไข่ กว้าง ขนาด 0.6-0.8 x 1-1.3 ซม. กลีบเลี้ยงอันที่ 3 เบี้ยว ขนาด ประมาณ 0.6 x 1.2 ซม. กลีบเลี้ยงอยู่ในรูปใบหอกแกมรูปไข่ ขนาดเล็กกว่า ยาวประมาณ 1 ซม. กลีบดอกรูป ระฆัง สีเหลือง ตรงกลางสีแดงเข้ม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3 x 2.5 ซม. แฉกกลางกลีบมีขนด้าน นอก โคนก้านชูอับเรณูแบนและมีขนสีขาวปกคลุม งานฐานดอกเป็นวง รั้งไข่อุปกรวยแกมรูปไข่ มีขน ก้าน เกสรเพศเมียสั้นยาว ยอดเกสรเพศเมีย 2 แฉก รูปขอบขนานแกมรูปไข่ ผลค่อนข้างกลม สีน้ำตาลและมีขน เมล็ดสีดำเกลี้ยง (ภาพที่ 47)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : น่าน นครสวรรค์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ปราจีนบุรี ชลบุรี ระยอง ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- พบกระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นตามพื้นที่รกร้างกลางเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคม ถึง มีนาคม

ชื่อพื้นเมือง.- จิงจ้อเล็ก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 286, 437 (BCU).

2. Ipomoea

L., Sp.Pl.:159:1753; Gen.Pl.ed. 5,:76.1754; Ridl., Fl.Mal.Pen.: 2:459.1923; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:490.1965; Austin in Fl.Ceylon 1:314.1980.

ไม้พุ่ม ไม้ล้มลุก ลำต้นเถี่ยพัน หรือแผ่คลุมดิน ใบเดี่ยวเรียงสลับ ขอบเรียบหรือเป็นแฉกแบบฝ่ามือ ดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อดอกแบบ cymes ออกตามง่ามใบ มีใบประดับเล็กถึงใหญ่ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตร ตามรัศมี กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบรูปไข่ รูปรี รูปขอบขนาน รูปใบหอก หรือรูปแถบ ขนาดเท่ากันหรือไม่เท่ากัน กลีบเลี้ยงคงอยู่ติดกับผล กลีบดอกเชื่อมรูปกรวย รูประฆัง หรือรูปหลอด ปลายบานออกและเว้าตื้น ๆ 5 หยัก และมีแฉกกลางกลีบ เกสรเพศผู้มี 5 อัน แยกจากกัน ติดอยู่ที่โคนหลอดดอก ก้านชูอับเรณูยาวไม่เท่ากัน อาจสั้นหรือยาวกว่ากลีบดอก ละอองเรณูมีผิวเป็นหนาม มีงานฐานดอก รั้งไข่อุปกรวย 2 คาร์เพล มี 2 ช่อง หรือ

บางครั้งอาจพบ 4 ช่อง มีออวูล 2-4 ออวูลต่อ 1 ช่อง ก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มหรือแยกเป็น 2 แฉก ผลแบบ capsule เมล็ด 4 เมล็ด หรือน้อยกว่า เกือบหรือมีขน

Ipomoea quamoclit L., Sp.Pl.:159.1753; Clarke in Fl.Br.Ind. 4:199.1885; Gagnep. et Courchet in Fl. Gen.I.-C. 1:235.1915; Ooststr. In Fl.Mal. 1,4:482.1953; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:491.1965; Austin in Fl.Ceylon 1:338.1980; Keng, Conc.Fl.Sing.:174.1990.- *Quamoclit vulgaris* Choisy, Mem.Soc.Phys. Geneve 6:434.1834.- *Quamoclit pinnata* Bojer, Hort.Maurit.:224.1837.

ไม้ล้มลุก อายุหนึ่งปี ลำต้นเลื้อยพัน ขนาดเล็ก เรียว ใบเดี่ยว รูปไข่หรือรูปขอบขนาน ขนาด 1.5-4 x 3-5.5 ซม. ขอบใบหยักเป็นแฉกลึกคล้ายขนนก หรือก้างปลา มีหูใบเทียม (pseudostipule) ที่โคนก้านใบ ดอกเดี่ยวหรือดอกช่อแบบ cyme 1-4 ดอก ออกตามง่ามใบ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางดอก 1-1.5 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1.5-7 ซม. ก้านดอกยาว 0.5-2 ซม. ใบประดับขนาดเล็ก รูปสามเหลี่ยม กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน ขนาดยาวไม่เท่ากัน กลีบดอกสีแดง โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว 1.5-2 ซม. ปลายแยก 5 แฉก รูปสามเหลี่ยม ขนาด 1-1.5 ซม. เกสรเพศผู้และเพศเมียยาวพันกลีบดอก ก้านชูอับเรณูยาวไม่เท่ากัน และมีขนที่โคน รังไข่รูปไข่ เกือบ ก้านเกสรเพศเมียยาวเรียว และเกือบ ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม ผลรูปไข่ ขนาดประมาณ 0.5 x 0.8 ซม. มี 4 เมล็ด เมล็ดรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาด 0.2 x 0.5 ซม. สีดำ (ภาพที่ 48)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- ต้นกำเนิดบริเวณทวีปอเมริกาใต้ ปัจจุบันมีการนำมาเพาะปลูกและกระจายทั่วไปในเขตร้อนโลกเก่า (Old World Tropics)

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตก ออกดอกและผลระหว่างเดือนตุลาคม ถึง พฤศจิกายน

ชื่อพื้นเมือง.- คอนสวรรค์

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 122 (BCU).

3. *Xenostegia*

Austin & Staples, *Brittonia* 32(4):533.1980.

ไม้ล้มลุก ลำต้นเลื้อยพันหรือเลื้อยตามพื้นดิน ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปแถบ หรือรูปแถบแกมรูปขอบขนาน ปลายแหลม หู่ ตัดถึงหยักเว้า หรือเป็นติ่งแหลม และหยักซี่ฟัน โคนเป็นรูปหัวใจหรือรูปหัวใจ (hastate) หรือติ่งหู (auriculate) ขอบเรียบ ที่โคนขอบใบมักจักซี่ฟัน ก้านใบยาวประมาณ 0.5-3 มม. ดอกช่อแบบ cyme มี 1-2 ดอก กลีบเลี้ยงขนาดไม่เท่ากัน กลีบดอกเชื่อมรูปกรวย หรือรูปประพัง ปลายแยกมี 5 แฉก สีเหลืองหรือขาว อับเรณูเมื่อแห้งแล้วแตกจะมีลักษณะตรง ตะอองเรณูมีผิวเรียบ และมีช่องเปิดกลมกระจายทั่วผิว รังไข่เกลี้ยง ก้านเกสรเพศเมีย 1 อัน ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็นตุ่มกลม 2 อัน และไม่เป็นคลื่น ผลกลมหรือรูปไข่ ผิวเกลี้ยงถึงมีขน เมล็ด 4 เมล็ด หรือน้อยกว่า

Xenostegia tridentata (L.) Austin et Staples in *Brittonia* 32(4):533.1980.- *Convolvulus tridentatus* L., *Sp.Pl.*:157.1753.- *Ipomoea tridentata* (L.) Roth. in Roemer, *Arch.Bot.* 1,2:38.1798; Clarke, *Fl.Brit.Ind.* 4:203.1883.- *Merremia tridentata* (L.) H.Hall., *Bot.Jahrb.Syst.* 16:552.1893; Austin in Dassanayake, *Fl.Ceylon* 1:351.1980.- *Merremia hastata* (Desv.) Hall.f., *Bot.Jahrb.Syst.* 16:552.1893; Kerr, *Fl.Siam.En.* 3,2:3. 1954; Austin in Dassanayake, *Fl.Ceylon* 1:351.1980.- *Merremia tridentata* (L.) Hall.f. ssp.*hastata* (Desv.) Van Ooststr., *Blumea* 3:317.1939; id. in *Fl.Mal.* 1,4:445.1953; Kerr, *Fl.Siam.En.* 3,2:3.1954; Austin in Dassanayake, *Fl.Ceylon* 1:351.1980.- *Merremia tridentata* ssp.*genuina* Van Ooststr., *Blumea* 3:315. 1939; Austin in Dassanayake, *Fl.Ceylon* 1:351.1980.

ไม้ล้มลุก ลำต้นเลื้อยพัน หรือทอดนอน เกลี้ยง ใบรูปขอบขนานแกมรูปแถบ หรือแกมรูปใบหอก ขนาด 0.5-1.2 x 2.5-5 ซม. ปลายสอบแหลม และมีติ่ง โคนเป็นรูปติ่งหู หรือรูปหัวใจหรือรูปหัวใจ ขอบเรียบ บริเวณโคนขอบใบจะจักเป็นซี่ฟัน แผ่นใบบาง เกลี้ยง เส้นแขนงใบประมาณ 8-13 คู่ ก้านใบสั้นมากหรือไม่มี ดอกเดี่ยวหรือดอกช่อแบบ cyme มี 2-3 ดอก ออกตามง่ามใบ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.5 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1.5-4 ซม. ใบประดับรูปแถบขนาดเล็กมาก ยาวประมาณ 7 มม. ก้านดอกยาว 0.7-1 ซม. กลีบเลี้ยงรูปใบหอกแกมรูปไข่ หรือรูปใบหอก ปลายเรียวแหลม ขนาด 1-2 x 4-5 มม. กลีบดอกรูปกรวย ยาว 1.4-1.5 ซม. สีขาวหรือเหลืองอ่อน กลางดอกมีสีม่วงแดง หรือน้ำตาลแดง เกลี้ยง ก้านเกสรเพศผู้ที่โคนมีขนห่างๆ งานฐานดอกบาง ผลกลมหรือรูปไข่ เกลี้ยง เมล็ดมี 4 เมล็ด เกลี้ยง สีดำหรือน้ำตาล (ภาพที่ 46)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ; ภาคตะวันออก : สุรินทร์ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ระยอง ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต นครศรีธรรมราช ตรัง สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา

การกระจายพันธุ์.- พบกระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นตามพื้นที่รกร้าง และพื้นที่ย่อยกระจายตามริมทางเดินหัวป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เถาตคหมา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 76 (BCU).

CUCURBITACEAE

ไม้เลื้อย หรือไม้ล้มลุก มักจะมีมือเกาะออกตรงข้ามกับใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับ ขอบเรียบหรือเว้าแบบฝ่ามือเป็นแฉก 3-5 แฉก หรือ 7 แฉก ช่อดอกมีหลายแบบ ออกตามง่ามใบ จำนวน 1 ดอก ถึงจำนวนมาก ส่วนมากดอกจะใหญ่ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยก 5 กลีบ กลีบดอกเชื่อมเป็นรูประฆังรูปกรวย หรือเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 กลีบ หรือ 5 กลีบแยกกัน เกสรเพศผู้ 3-5 อัน มักจะเห็น 3 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมหรือแยกกัน อับเรณู 1-2 ช่อง ดอกเพศเมียมักจะไม่พบเกสร เกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ ผันรังไข่เชื่อมกับหลอดของกลีบเลี้ยง รังไข่อยู่ได้วงกลีบ ส่วนมากประกอบด้วย 3 คาร์เพล placentation แบบ parietal แต่จะมีผนังมากันเป็น 3 ช่อง ก้านเกสรเพศเมีย 1-3 ผลแบบ pepo เมล็ดจำนวนมาก

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ดอกเพศผู้มีเกสรเพศผู้ 3 อัน 2 อัน อับเรณูมี 2 ช่อง และอีก 1 อัน อับเรณูมี 1 ช่อง เกสรเพศเมียไม่สมบูรณ์ มี 3 พู และมีขน เมล็ดผิวเรียบ 1. Solena
1. ดอกเพศผู้มีเกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูมี 2 ช่อง ทั้ง 3 อัน เกสรเพศเมียไม่สมบูรณ์ เป็นรูปไข่หรือเกือบกลม ไม่มีขน เมล็ดผิวขรุขระ 2. Zehneria

1. Solena

Loureiro in Fl.Cochinch.ed. 1:514.1790; Fl.C.L.V. 15:62.1975.

ไม้ล้มลุก เป็นเถาเลื้อย ต้นแยกเพศ ใบรูปสามเหลี่ยม หรือรูปอื่นๆ ผิวใบเกลี้ยงหรือตากล มือเกาะไม้ แยกแขนง ไม่มีขน ช่อดอกเพศผู้แบบ corymb หรือแบบช่อ umbel ก้านช่อดอกสั้น ก้านดอกเกลี้ยง มีใบประดับรูปใบหอก ขนาดเล็ก ดอกขนาดเล็ก รูปประจักษ์ กลีบเลี้ยงเชื่อมปลายแยก 5 กลีบ กลีบดอกเชื่อมกัน ตอนโคน ปลายแยก 5 กลีบ ดอกเพศผู้มีเกสรเพศผู้ 3 อัน 2 อัน อับเรณูมี 2 ช่อง และ 1 อัน อับเรณูมี 1 ช่อง ก้านชูอับเรณูแยก หรือเชื่อมกันที่โคนและมีเกสรเพศเมียไม่สมบูรณ์อยู่ด้วย ดอกเพศเมียเป็นดอกเดี่ยว หรือเป็นช่อแบบ racemes ก้านช่อดอกยาว ใบประดับรูปใบหอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกลักษณะเหมือนในดอกเพศผู้ รังไข่รูปขอบขนาน มีขน หรือเกลี้ยง จานฐานดอกล้อมรอบโคนก้านเกสรเพศเมีย มีเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ 3 อัน ติดอยู่ที่โคนหลอดกลีบดอก หรือที่ฐานดอก ผลมีเนื้อ เมล็ดจำนวนมาก เมื่อแก่ไม่แตก ผลรูปขอบขนาน เกลี้ยง เมล็ดกลมแบน และเกลี้ยง

Solena heterophylla Loureiro, Fl.Cochinch.ed. 1:514.1790; Willd., Sp.Pl.:618.1805; Keraudren in Fl.C.L.V. 15:63.1975.- *Bryonia hastata* Lour, l.c.:594.1790.- *Zehneria umbellata* (Kl. ex Willd.) Thw., Enum.Pl.Zeyl.:125.1864; Clarke in Hook.f. Fl.Brit.Ind. 2:625.1879.- *Melothria heterophylla* (Lour.) Cogn., in DC., Mon.Phan. 3:618.1881; Gagnep., Fl.Gen.I.-C. 2:1063.1921; Craib, Fl.Siam.En. 1(4):762.1931; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:297.1963.

ไม้เถาเลื้อย ลำต้นเป็นเหลี่ยม และเป็นร่องตามยาว ผิวเกลี้ยง ใบมีหลายรูป เป็นรูปสามเหลี่ยม รูปหัวใจรูป และรูปเงี่ยงใบหอก ขนาด 3-8 x 3-9 ซม. ปลายแหลมถึงเรียวแหลม ขอบหยักซี่ฟันห่าง ๆ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยง ทั้ง 2 ด้าน เส้นใบแบบฝ่ามือ 5 เส้น ก้านใบยาว 0.5-2 ซม. ไม่มีขน ช่อดอกแบบ corymbose หรือ raceme ยาว 1-2.5 ซม. ออกตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 0.1-1 ซม. ดอกเพศผู้ ก้านดอกยาว 3-5 มม. มีใบประดับรูปใบหอก ดอกสีขาว ขนาดเล็ก ยาวประมาณ 4 มม. กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปประจักษ์ ปลายแยก 5 แฉก ๆ รูปลิ้นแฉก กลีบดอกเชื่อมปลายแยก 5 แฉก ๆ รูปสามเหลี่ยม ไม่มีขน เกสรเพศผู้ 3 อัน โคนก้านชูอับเรณูเชื่อมกันใกล้ฐานหลอดกลีบดอก อับเรณูรูปโค้ง มี 2 พู ติดเหลือง เกสรเพศเมียไม่สมบูรณ์ มี 3 แฉก ๆ เป็นตุ่มมีขน ดอกเพศเมียออกเดี่ยว ๆ กลีบเลี้ยง กลีบดอก มีลักษณะเหมือนดอกเพศผู้ รังไข่กลม ก้านเกสรเพศเมียยาว ยอดเกสรเพศเมีย 3 อัน แต่ละอันแยกเป็น 2 แฉก ผลรูปขอบขนาน รูปรีแดง ขนาด 1.5-2 x 3.5-4 ซม. เมล็ดจำนวนมาก ผิวเรียบ ขนาดประมาณ 0.5 ซม

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วไป

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า จีน ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย
ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณเส้นทางกลางป่า จำนวนมาก

ชื่อพื้นเมือง.- ตำลึงตัวผู้

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 526 (BCU).

2. *Zehneria*

Endlicher, Prodr.Fl.Norfolk:69.1833; Miq., Fl.Ind.Bat. 1:654.1856; Clarke in Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:624. 1879; Keraudren in Fl.C.L.V. 15:50.1975.- *Melothria* L., Sp.Pl.,ed. 1:35.1753; Benth. & Hook.f., Gen.Pl. 1:830.1867; Gagnep., Fl.Gen.I.-C. 2:1058.1921; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:296.1963.

ไม้ล้มลุก ดอกเพศเดียว อยู่บนต้นเดียวกัน หรือต่างต้น อายุ 1 ปี หรือหลายปี ลำต้นเลื้อย หรือเกาะ เลื้อย มือเกาะ ไม่แยกแขนง ใบเดี่ยวมักเป็นแฉก ขอบใบหยักซี่ฟันห่าง ๆ แผ่นใบบาง สากมือหรือเกลี้ยง ดอก เพศผู้ขนาดเล็ก มีก้านดอก มักออกเป็นช่อแบบ raceme หรือเป็นกระจุก ไม่มีก้านช่อดอก หรือมี มีใบประดับ เล็กมากหรือไม่มี ดอกรูประฆังหรือรูปกรวย กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมปลายแยก 5 แฉก ๆ รูปซี่ฟัน กลีบดอกเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบ ขอบเรียบ เกสรเพศผู้ 3 อัน ก้านชูอับเรณูตั้งที่หลอดกลีบดอกหรือที่ฐานดอก อับเรณูมี 2 ช่อง เชื่อมติดกันหนาและมีตุ่ม มีเกสรเพศเมียไม่สมบูรณ์อยู่ด้วย ดอกเพศเมีย ขนาดเล็ก ออกเป็นช่อแบบ raceme หรือดอกเดี่ยว วงกลีบลักษณะเหมือนดอกเพศผู้ รั้งไข้วรูปไข่หรือรูปกระสวย ออกลจำนวนมาก ก้าน เกสรเพศเมียมีต่อมที่โคนก้าน ยอดเกสรเพศเมียมี 3 อัน ผลแบบมีเนื้อหลายเมล็ด ที่ผิวเป็นทวคล้ายหรือเป็น ตุ่มตะเข็บ มีขอบหรือสัน เป็นร่อง รูปกลมหรือรูปกระสวย เกลี้ยง เมล็ดขนาดเล็ก รูปรี และแบน

Zehneria marginata (Blume) Keraudren, comb.nov., in Fl.C.L.V. 15:55.1975.- *Bryonia marginata* Bl., Bijdr.:924.1826.- *Melothria marginata* (Bl.) Cogn., in DC., Mon.Phan. 3:593.1881; Backer & Bakh.f., Fl. Java 1:296. 1963.- *M. affinis* King, Journ.As.Soc.Beng. 67:38.1898; Cogn., Pflanzenr. 1.c.:94.1916.

ไม้เถาเลื้อย ลำต้นและกิ่งเป็นเหลี่ยม หรือเป็นสันและมีร่องตามยาว เกือบ มีขนแข็งออกตรงข้ามใบ ใบรูปสามเหลี่ยม หรือมี 3-5 แฉก ขนาด 4-8 x 4-9 ซม. ปลายเรียวแหลม โคนเว้าหรือตัด ขอบหยักฟันเลื่อยห่างๆ หรือเป็นติ่งแหลมห่างๆ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนเป็นหนามแหลม ปกคลุมทั้ง 2 ด้าน เส้นใบ 5-7 เส้น ก้านใบยาว 1-5.5 ซม. มีขนยาวปลายแหลมจำนวนมาก ช่อดอกแบบ corymbose หรือ raceme ออกตามง่ามใบ ดอกเพศผู้และเพศเมียเกิดบนต้นเดียวกัน ดอกเพศผู้ก้านช่อดอกยาว 3-5 ซม. เกือบ ก้านดอกยาว 3-5 มม. ดอกขนาดเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.8-1 ซม. สีเหลือง กลีบเลี้ยงเชื่อมกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยก 5 แฉก ๆ รูปกลมแคบหรือเป็นติ่ง กลีบดอกเชื่อมกันปลายแยกเป็น 5 กลีบ ๆ รูปไข่ ปลายแหลม ขนาด 3 x 4 มม. ก้านใบเป็นตุ่มเล็ก ด้านนอกมีขน โคนก้านช่อดอกมีขน และเชื่อมติดกับหลอดกลีบดอก อับเรณูเป็น 2 พู รั้งไข่ไม่สมบูรณ์ รูปไข่ เกือบ ดอกเพศเมียเป็นดอกเดี่ยวก้านดอกยาวประมาณ 1-5 ซม. ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกลักษณะเหมือนดอกเพศผู้ รั้งไข่รูปกระสวย ยาว 0.25-0.3 ซม. ด้านนอกมีขน ยอดเกสรเพศเมียเป็น 3 แฉก ๆ แผ่นบนพับจับ ผลกลมรี เกือบ ขนาด 1-1.2 x 1-1.5 ซม. ก้านผลยาว 1.5 ซม. เมล็ดจำนวนมาก รูปไข่ค่อนข้างแบน ขนาด 0.2 x 0.3 ซม. ปลายแหลม ผิวขรุขระ (ภาพที่ 49)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : สุโขทัย ; ภาคกลาง : สระบุรี ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- ลาว กัมพูชา เวียดนาม อินโดนีเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงสิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- แดงหนู

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 8, 37, 364 (BCU); Kerr 12876 (BK).

DILLENACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้เลื้อย หรือไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ขอบใบเรียบหยักซี่ฟัน เส้นแขนงใบเด่นชัดทางด้านล่างของแผ่นใบ ช่อดอกแบบ cyme raceme panicle หรือดอกเดี่ยว ออกตามปลายยอด หรือด้านข้างของกิ่ง ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี สีขาวหรือเหลือง ดอกขนาดเล็กถึงใหญ่ กลีบเลี้ยงแยกจากกันมี (4)-5 กลีบ เรียงแบบ imbricate ในดอกตูม ติดทนกับผล กลีบดอก 5 กลีบ หรือน้อยกว่า ร่วงเร็ว เกสรเพศผู้จำนวนมาก อับเรณูแตกที่ปลายหรือแตกตามยาว เกสรเพศเมียจำนวนมากแยกกัน รั้งไข่ (1)-20 อยู่เหนือวงกลีบ placentation แบบ parietal หรือ basal ผลแบบ follicle หรือ berry

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้ต้นหรือไม้พุ่ม ใบใหญ่ ขนาด 6.5-13 x 8-27 ซม. ดอกใหญ่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3-16 ซม. รังไข่ประกอบด้วย 4-20 คาร์เพล กลีบเลี้ยงขยายขนาดเมื่อเป็นผล 1. *Dillenia*
1. ไม้เถาเลื้อย ใบเล็กกว่า ขนาด 2.5-6 x 5.5-14 ซม. ดอกเล็ก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.6-1 ซม. รังไข่ประกอบด้วย 1-4 คาร์เพล กลีบเลี้ยงไม่ขยายขนาดเมื่อเป็นผล 2. *Tetracera*

1. *Dillenia*

L., Sp.Pl.:535.1753; Gen.Pl.ed. 5:239.1754; Hoogl. in Fl.Mal. 1.4:154.1951; in Flora of Thailand 2.1:95.1970.- *Colbertia* Salisb., Parad.Landin. 2(1):sub t.73.1807.

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ผลัดใบ หรือไม้ผลัดใบ ใบกว้าง เส้นแขนงใบตรงและขนานกัน ขอบใบเรียบ หยักมน หรือจักฟันเลื่อย ก้านใบบางชนิดเป็นปีกหุ้มกิ่ง (amplexicaul wings) ดอกช่อแบบ raceme หรือเป็นกระจุกสั้น ๆ หรือเป็นดอกเดี่ยว ออกตามปลายยอด ปลายกิ่ง ใบประดับขนาดเล็กร่วงง่าย ดอกขนาดกลางถึงใหญ่ ฐานรองดอกรูปกรวย กลีบเลี้ยง 5 กลีบ อวบน้ำ และขยายขนาด เมื่อเป็นผล โดยจะโอบและหุ้มผลเอาไว้ กลีบดอก 5 กลีบ รูปช้อน บางและร่วงง่าย เกสรเพศผู้จำนวนมาก รังไข่มี 4-20 คาร์เพล แต่ละคาร์เพลมีออวุล 4-จำนวนมาก ผลแบบ follicle หรือ berry เมื่อแก่มีทั้งแตกและไม่แตก ที่ไม่แตกจะมีกลีบเลี้ยงขยายขนาดหุ้มผลไว้ ส่วนที่แตกกลีบเลี้ยงจะขยายขนาดแล้วแผ่บานออก เมล็ดมีหรือไม่มีเยื่อหุ้มเมล็ด

Dillenia obovata (Bl.) Hoogl. in Fl.Mal. 1.4:173.fig.13.1951; in Flora of Thailand 2.2:99.1972.- *Colbertia obovata* Blume,Bijdr. 1:6.1825.- *D. aurea* auct.non Sm.:Hook.f. & Thoms. in Hook.f., Fl.Br.Ind. 1:37. 1872; Kurz, Fl.Burm. 1:20.1877; Fin. & Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 1:21.1907; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:11.1922; Craib, Fl.Siam.En. 1:21.1925.

ไม้ต้น ผลัดใบ สูงประมาณ 10-15 ม. ใบรูปไข่กลับ ขนาด 6.5-13 x 8-27 ซม. ปลายใบกลม โคนใบรูปกลม ขอบใบจักซี่ฟัน มีติ่งสั้นยื่นต่อออกมาจากเส้นแขนงใบทุกเส้น แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนยาวห่างตามเส้นใบ เส้นกลางใบด้านบนเป็นร่องลึก ด้านล่างนูนเป็นสันยาว เส้นแขนงใบ 18-22 คู่ ก้านใบยาว 2 ซม. ลักษณะแบนและเป็นครีbsd้านข้าง มีขนยาวห่างปกคลุม ดอกออกเป็นกระจุก 2-3 ดอก หรือเป็นดอกเดี่ยว สีเหลือง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 12-16 ซม. ออกตามกิ่งหรือปลายกิ่ง ก้านดอก

ยาว 1-3.5 ซม. มีขนปกคลุม โคนก้านดอกมีใบประดับรูปช้อน ด้านนอกมีขนหนาแน่น ขนาด 0.5 x 1 ซม. ประมาณ 5 ใบ เรียงรอบก้านดอก กลีบเลี้ยงรูปไข่ถึงกลม ขนาดใหญ่ประมาณ 1.5 x 2 ซม. หนา ด้านนอกมีขน ด้านในเกลี้ยง กลีบดอกรูปไข่กลับ สีเหลือง ขนาด 4 x 6 ซม. ลักษณะบางและร่วงง่ายมาก เกสรเพศผู้จำนวนมาก เรียงเป็น 2 วง วงนอกสั้น ยาวประมาณ 1 ซม. จำนวนประมาณ 150 อัน วงในยาวประมาณ 2 ซม. จำนวนประมาณ 18 อัน ก้านชูอับเรณูโค้งงอออกด้านนอก รังไข่มี 10 คาร์เพล โคนเชื่อมกันปลายแยกโค้งออกด้านนอก เกลี้ยง ขนาด 0.2 x 1.3 ซม. คาร์เพลหนึ่งมีออวูลประมาณ 32 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 2 ซม. ผลกลม อวบน้ำ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3 ซม. หุ้มด้วยกลีบเลี้ยงทั้ง 5 กลีบ ผลไม่แตก สุกมีสีส้ม เมล็ดไม่มีเยื่อหุ้ม (ภาพที่ 50)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคตะวันออก :** ชัยภูมิ นครราชสีมา ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** จันทบุรี ชลบุรี ตราด ; **ภาคใต้ :** ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต สงขลา สตูล ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ส้าน มะส้าน ส้านใหญ่

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 290, 504 (BCU).

2. Tetracera

L., Sp.Pl.:533.1753; Gen.Pl.ed. 5:237.1754; Hoogl. in Fl.Mal. 1,4:141.1951.- Delima L., Gen.Pl.ed. 5:231.1754.

ไม้พุ่มไม้ผลัดใบ หรือไม้เถา ขอบใบเรียบ หรือจักฟันเลื่อย ดอกช่อแบบ panicle ออกที่ยอด ดอกจำนวนน้อยถึงจำนวนมาก ขนาดเล็ก ฐานดอกแบน กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ ติดทนแต่ไม่ขยายขนาดเมื่อเป็นผล กลีบดอก 3-5 กลีบ ยาวเท่ากับกลีบเลี้ยง หรืออาจยาวกว่า เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูยาว อับเรณูสั้น รังไข่ 1-4 อัน แต่ละอันมี 4-20 ออวูล ผลแบบ follicle รูปไข่หรือทรงกลม เปลือกหนาด้านบนแห้ง แตก

ตามยาว 1-2 แนว ก้านเกสรเพศเมียติดทนกับผลเหมือนงอวยตัน ๆ เมล็ดรูปไต รูปไข่ หรือทรงกลม ผิวเกลี้ยง และมีเยื่อหุ้มเมล็ด ขอบเยื่อเป็นชายครุย (fimbriate) หรือจักเป็นครุย (laciniate)

Tetracera scandens (L.) Merr., Int.Rumph.:365.1917; Hoogl. in Fl.Mal. 1.4:143.1951; in Flora of Thailand 2.2:106.1972.- *Tragia scandens* L. in Stickm., Herb.Amb.:18.1754.- *Delima sarmentosa* var. *hebecarpa* (DC.) Hook.f. & Thoms., Fl.Ind. 1:61.1855; in Fl.Br.Ind. 1:31.1872.- *T. sarmentosa* var. *hebecarpa* (DC.) Martelli in Becc., Malesia 3:150.1886; Fin. & Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 1:16.1907.- *T. hebecarpa* (DC.) Boerl., Cat.Hort.Bog.:3.1899; Craib, Fl.Siam.En. 1:19.1925.- *D. sarmentosa* auct.non L.: Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:3.1922.

ไม้เถาเนื้อแข็ง เลื้อยพันปกคลุมเรือนยอดไม้อื่น ใบรูปไข่กลับ ขนาด 2.5-6 x 5.5-14 ซม. ปลายใบมน และเป็นติ่งแหลม โคนใบมนหรือรูปติ่ม ขอบใบจักฟันเลื่อยบริเวณปลายใบ ส่วนโคนใบเรียบ แผ่นใบสาบ มีขนสาบมือ (scabrid) ทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 12 คู่ ก้านใบยาว 1.5 ซม. ช่อดอกยาวประมาณ 10 ซม. มีใบประดับรองช่อดอก ดอกย่อยมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน ก้านดอกยาว 1 มม. กลีบเลี้ยงรูปกลมหรือโค้งเป็นรูปจาน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 มม. ด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอก 3 กลีบ รูปรีเป็นตั้งโค้ง ขนาด 3 x 4 มม. สีขาว เกือบเกลี้ยง เกสรเพศผู้จำนวนมาก ยาวประมาณ 3.5 มม. ปลายก้านชูอับเรณูแบนเป็นรูปสามเหลี่ยมที่ปลายมีอับเรณูกลมติดอยู่ รังไข่ 1 อัน มีขน ปกคลุมหนาแน่น มี 1 คาร์เพล 1 ช่อง มีออวูล 10 ออวูล ผลรูปไข่ ขนาด 6 x 10 มม. ปลายแหลมเป็นงอวยยาว 1-3 มม. เมล็ด 1-2 เมล็ด รูปไข่ ขนาด 3 x 4 มม. มีเยื่อบาง สีแดง ยาว 2 มม. หุ้มเมล็ด (ภาพที่ 52)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ ภูเก็ต นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา นราธิวาส ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า จีน ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบตามชายป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมิถุนายน

ชื่อพื้นเมือง.- กะปัด ปดควาย ถิ่นแรด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 234, 267, 307, 475 (BCU).

DIPTEROCARPACEAE

ไม้ต้น ผลัดใบหรือไม่ผลัดใบเนื้อไม้มีชั้นหรือยาง ใบเดี่ยวเรียงสลับ มักมีขนรูปดาว (stellate) หรือ เกตุรูปไต (peltate scale) หูใบขนาดเล็กหรือใหญ่ ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี มีกลิ่นหอม ไม่มีใบประดับ กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอดสั้นหรือยาว ปลายแยก 5 กลีบ เรียงตัวแบบ imbricate หรือ valvate ปกติจะขยายขนาดเจริญเป็นปีกเมื่อเป็นผล กลีบดอก 5 กลีบ แยกจากกันหรือเชื่อมเล็กน้อย กลีบซ้อนบิดเวียนมาก และมีขนปกคลุม เกสรเพศผู้จำนวนมาก มักแยกจากกัน อับเรณูมี 2 พู แยกตามยาว แกนอับเรณู (connective) ยื่นยาว ฝังไข้อยู่เหนือวงกลีบ หรือกิ่งโค้งงอกลีบ มี 3 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล ถึงจำนวนมาก placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมีย 1 อัน โคนก้านมักจะขยายออกเป็นฐาน (stylopodium) ผลแบบ nut มักมี 1 เมล็ด และมีกลีบเลี้ยงที่เจริญเป็นปีก มี 2, 3 หรือ 5 ปีก ติดอยู่ที่โคนผล

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. กลีบเลี้ยงขยายขนาดเจริญเป็นปีกยาว 2 ปีก ปีกสั้น 3 ปีก
 2. ปีกยาว มีเส้นตามยาวปีก 3 เส้น 1. *Dipterocarpus*
 2. ปีกยาว มีเส้นตามยาวปีกมากกว่า 3 เส้น
 3. เส้นตามยาวปีก 5 เส้น 4. *Vatica*
 3. เส้นตามยาวปีก 7-9 เส้น 2. *Hopea*
1. กลีบเลี้ยงขยายขนาดเจริญเป็นปีกยาว 3 ปีก ปีกสั้น 2 ปีก 3. *Shorea*

1. *Dipterocarpus*

C.F.Gaertn., Fruct. 3:50.1805; T.Smitinand et al in Thai For.Bull.(Bot) 12:24.1979; P.S.Ashton in Fl. Ceylon 1:368.1980.

ไม้ต้นขนาดใหญ่ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ขนาดใหญ่ หนาค่อนข้างแผ่นหนัง เส้นกลางใบนูนเป็นสันตรง เส้นแขนงใบเรียงขนานกัน ปลายเส้นโค้งค่อนที่ขอบใบ เส้นใบย่อยมักเป็นรูปขั้นบันได (scalariform) ขอบใบหยักมนหรือเป็นคลื่น หูใบรูปแถบ หุ้มยอดอ่อน มักมีสีแดงหรือชมพู หลุดร่วงง่าย ช่อดอกแบบ raceme หรือเป็นดอกเดี่ยว มีใบประดับร่วงง่าย ดอกขนาดใหญ่ ปกติมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นหลอดหุ้มรังไข่ แต่ไม่เชื่อมติดกับรังไข่ ยาว 2 กลีบ สั้น 3 กลีบ กลีบดอกเชื่อมติดกันที่โคน ปลายแยก กลีบ

เรียงบิดเวียน เกสรเพศผู้ 15-36 อัน ยังกองเรียงอยู่เป็นวงรอบรังไข่เมื่อดอกหลุดร่วงแล้ว อับเรณูรูปแถบ รังไข่เหนือวงกลีบ มี 3 ช่อง อยู่ภายในฐานดอก มีขนปกคลุม ก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย หรือกระบอง ฐานก้านเกสรเพศเมียนา และมียัน ผลแบบ nut รูปไข่ ปลายแหลม มีขน ถูกหุ้มปิดหรือล้อมด้วยชั้นของกลีบเลี้ยงที่ขยายขนาดเจริญเป็นปีกใหญ่ 2 ปีก และเป็นแฉกรูปหู (ear-shape) 3 ปีก ปีกมักหนาคล้ายแผ่นหนัง และมีเส้น 3 เส้น

Dipterocarpus alatus Roxb. ex G.Don, Gen.Syst. 1:812.1831; Dyer. in Fl.Br.Ind. 1:298.1875; Kurz. Fl. Burm. 1:116.1877; Guerin in Fl.Gen.I.-C. 1:373.1910; Craib, Fl.Siam.En. 1:133.1925; T.Smitinand et al in Thai For.Bull.(Bot) 12:31, fig.8.1979.

ไม้ต้นขนาดใหญ่สูง 20-30 ม. ไม้ผลัดใบ ลำต้นเปลาตรง เปลือกเรียบ หนา สีเทา โคนต้นมักเป็นพูพอน เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ใบรูปไข่แกมรูปใบหอกขนาดใหญ่ ประมาณ 8-15 x 20-35 ซม. ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบรูปติ่ม ขอบใบเรียบหรือหยักมนเล็กน้อย แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ด้านบนเกลี้ยงหรือมีขนที่เส้นกลางใบ ด้านล่างมีขนปกคลุมหนาแน่น เส้นแขนงใบ 14-16 คู่ ก้านใบยาว 3-4.5 ซม. มีหูใบรูปแถบขนาดใหญ่ สีชมพู-แดงหุ้มปลายยอด หลุดร่วงง่าย มีขนสีน้ำตาลปกคลุม ข้อดอกสั้นออกตามง่ามใบบริเวณปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมรูปถ้วย ยาวประมาณ 1.3 ซม. ปลายแยก 5 แฉก แฉกยาว 2 แฉกรูปคล้ายลิ้น ขนาดประมาณ 0.6 x 1.6 ซม. แฉกสั้น 3 แฉกรูปสามเหลี่ยม ปลายแหลม ขนาดประมาณ 0.6 x 0.6 ซม. ด้านนอกมีขนรูปดาวปกคลุม และเป็นครีบหรือสันตามยาวกลางแฉกทุกแฉก ด้านในมีขนสั้นสีขาวปกคลุม กลีบดอกสีชมพูเป็นแถบยาว โคนกลีบเชื่อมติดกัน ปลายแยก 5 กลีบ รูปขอบขนาน ขนาด 0.5-0.6 x 2.8-3 ซม. ปลายกลม ด้านนอกมีขนสั้นและขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่น ด้านในเกลี้ยง เกสรเพศผู้ 30 อัน เรียงเป็นวง 3 วงซ้อนกัน ก้านชูอับเรณูรูปใบหอก ยาว 3.5 มม. เกลี้ยง อับเรณูรูปขอบขนาน ยาว 5 มม. ปลายแกนอับเรณูเป็นติ่งแหลมยาว 3 มม. รังไข่รูปไข่ ขนาด 4 x 6 มม. มีขนยาวสีเงินปกคลุม ก้านเกสรเพศเมียยาว 6 มม. ครีบบนเกลี้ยง ครึ่งล่างมีขน ยอดเกสรเพศเมียรูปกรวย ผลกลมกึ่งรูปไข่ ขนาด 1.5-2.5 x 1.5-3 ซม. มีขนยาวและขนรูปดาวปกคลุม โคนกลีบเลี้ยงที่หุ้มผลเป็นครีบหรือสันตามยาว 5 ครีบ ปีกยาว 2 ปีก รูปขอบขนาน ขนาด 1.5-2 x 7-11 ซม. ปลายโค้งมน มีเส้นตามยาวปีก 3 เส้น มีขนยาวห่างๆ ปกคลุมทั้งสองด้าน ปีกสั้น 3 ปีก รูปสามเหลี่ยมหรือรูปใบหู ขนาด 0.6-1 x 0.8-1.1 ซม. ขอบยื่นเป็นคลื่น กลางปีกพับแบ่งครึ่ง มีขนยาวและขนรูปดาวปกคลุม (ภาพที่ 51)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ นครสวรรค์; ภาคตะวันออก : นครราชสีมา สุรินทร์; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลย หนองคาย นครพนม; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ชลบุรี ปราจีนบุรี; ภาคใต้ : ชุมพร

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย บังกลาเทศ พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายทั่วไป ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคมถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- ยางนา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 450 (BCU).

2. Hopea

Roxb., Pl. Coromandel 3:7.1811, nom. cons.; Dyer, Fl. Br. Ind. 1:308.1874.; Backer & Bahk.f., Fl. Java 1:330.1963; T. Smitinand et al., Thai For. Bull. (Bot) 12:42.1980; in Fl. C. L. V. 25:62.1990.- Diotycarpus Dunn, Kew Bull.:387.1920.

ไม้ต้นขนาดกลางถึงใหญ่ ไม้ผลัดใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ โคนใบมักเบี้ยว เส้นกลางใบนูนเห็นชัดด้านล่าง มักมีขนหรือต่อม domatia ตามง่ามเส้นแขนงใบ ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบหรือที่ยอด ใบประดับขนาดเล็ก ร่วงง่าย หรือติดทน ดอกขนาดเล็ก ดอกตูมรูปไข่หรือกลม กลีบเลี้ยง 5 กลีบ แยกจากกัน กลีบวงนอก 2 กลีบ ค่อนข้างหนาและใหญ่กว่า กลีบวงใน 3 กลีบ กลีบดอกสีเหลืองหรือสีนวล โคนกลีบเชื่อม กลีบเรียงบิดเวียน เกสรเพศผู้ 15 อัน อับเรณูมี 4 ช่อง ปลายมีรยางค์แข็ง โคนก้านชูอับเรณูกว้างกว่าปลาย รังไข่มี 3 ช่อง ก้านเกสรเพศเมียสั้น รูปทรงกระบอก ยอดเกสรเพศเมียหนาฐานก้านเกสรเพศเมียกว้าง ผลแบบ nut รูปไข่หรือขอบขนาน ปลายเป็นติ่งแหลมสั้น หุ้มด้วยวงกลีบเลี้ยงที่ขยายขนาดเจริญเป็นปีก 5 ปีก 2 ปีก วงนอกขนาดใหญ่และยาวกว่า 3 ปีก ของวงใน

Hopea odorata Roxb., Hort. Beng.:24.1814; Pl. Corom. 3:7.t.120.1819; Dyer in Fl. Br. Ind. 1:308.1975; Kurz, Fl. Burm. 1:120.1877; Guerin in Fl. Gen. I.-C. 1:373.1910; Craib, Fl. Siam. En. 1:147.1925; Symington, Mal. For. Rec. 16:137.1943; T. Smitinand et al in Thai For. Bull. (Bot) 12:50. fig. 10. 1979.

ไม้ต้นขนาดกลางสูง 5-15 ม. ไม้ผลัดใบ ใบรูปไข่หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาด 3-5 x 7-11 ซม. ปลายใบแหลมถึงเรียวแหลม โคนใบมนกลมหรือสอบรูปลิ้น และมักเบี้ยว (oblique) ขอบใบเรียบ เมื่อแห้งจะย่นเป็นคลื่น แผ่นใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ด้านล่างเส้นกลางใบนูนและมีต่อม domatia เกลี้ยงตามง่ามเส้นแขนง

ใบ เส้นแขนงใบ 9-12 คู่ ก้านใบยาว 1-1.5 ซม. ช่อดอกแบบ raceme มักห้อยลง ออกตามง่ามใบและปลายกิ่ง ยาว 6-11 ซม. มีกลิ่นหอม ก้านช่อดอกยาว 1-3 ซม. มีขนสั้นนุ่มที่เงินปกคลุมทุกส่วน ดอกย่อยจำนวนมาก ขนาดเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.6-1 ซม. เรียงเป็นแถวบนก้านช่อดอกย่อย ไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกันยาว 3 มม. ปลายแยกเป็นแฉกรูปไข่ สั้น 3 แฉก ยาว 2 แฉก ขนาด 1-1.5 x 1-2 มม. มีขนสั้นนุ่มปกคลุมทั้งสองด้าน กลีบดอกสีเหลือง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.6-1 ซม. โคนกลีบดอกเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบ รูปขอบขนานขนาด 2 x 4 มม. ขอบกลีบข่นและหยักเป็นคลื่น กลีบซ้อนบิดเวียน ด้านในและส่วนที่ถูกซ่อนทับเกลี้ยง ด้านนอกมีขนสั้นปกคลุม เกสรเพศผู้ 15 อัน แนบติดกับหลอดกลีบดอก ก้านชูอับเรณูโคนแบน ปลายสอบแหลมเป็นเส้นยาว 1 มม. อับเรณูรูปขอบขนาน ปลายมีติ่งแหลมยื่น 1 อัน รั้งไข่รูปไข่หรือรูปกรวย ขนาด 1 x 1.5 มม. มีตุ่มเล็ก ๆ ปกคลุม มี 1 ช่อง 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 1 มม. เกลี้ยง ผลรูปไข่ ปลายเป็นติ่งแหลม ขนาด 3 x 5 มม. มีขนสั้น และยางใส กลีบเลี้ยงติดทน โคนกลีบหุ้มผล ปลายแยกเป็นปีกยาว 2 ปีก รูปใบหอกกลับ รูปขอบขนาน หรือรูปใบพาย ขนาด 1-1.5 x 4-6 ซม. ปลายปีกมนกลม โคนปีกสอบแคบ มีเส้นตามยาวปีก 7-9 เส้น ส่วนอีก 3 ปีก รูปไข่ ขนาดเล็กประมาณ 0.2 x 1 ซม. ปลายแหลม โคนกลีบเชื่อมติดผล มีขนเดี่ยวและขนรูปดาวปกคลุม (ภาพที่ 54)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ลำปาง ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช

การกระจายพันธุ์.- พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม หมู่เกาะอันดามัน มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกระจายทั่วไป และพบมากบริเวณด้านทิศเหนือของป่า ออกดอกระหว่างเดือนธันวาคมถึงมีนาคม ออกผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- ตะเคียนทอง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 183,265,447 (BCU).

3. Shorea

Roxb. ex Gaertn.f., Fruct. 3:48.1805; P.S.Ashton in Fl.Ceyl. 1:381.1980; T.Smitinand et al in Fl.C.L.V. 25:84.1990.-Doona Thw.,Hook.J.Bot.4:7.1852.- Isoptera Scheff. ex Burck.,Med.Lands Pl.Tuin. 3:27.1886.

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบแก่เกลี้ยง เส้นกลางใบเป็นร่องด้านบน เส้นใบย่อยเรียงแบบขนันบันได หูใบขนาดค่อนข้างใหญ่ ร่วงง่าย ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบหรือที่ยอด ใบประดับใหญ่ ร่วงง่าย บางครั้งติดทน ดอกค่อนข้างใหญ่ สีเหลืองหรือขาว กลีบเลี้ยงแยกจากกัน 5 กลีบ วงนอกมี 3 กลีบ ขนาดจะใหญ่และยาวกว่าวงในซึ่งมี 2 กลีบ ติดทนและขยายใหญ่ขึ้นเมื่อเป็นผล กลีบดอกโคนกลีบเชื่อมกัน กลีบเรียงบิดเวียน เกสรเพศผู้ 15-30 อัน รังไข่เกลี้ยงหรือมีขน ยอดเกสรเพศเมียมักเว้าลึกเป็น 3 แฉก ผลแบบ nut หุ้มด้วยโคนกลีบเลี้ยงที่ขยายใหญ่เป็นปีกยาว 3 ปีก ต้น 2 ปีก แต่ละปีกมีเส้นตามยาวหลายเส้น

Shorea farinosa Fischer, Kew Bull.Misc.Inf.:461.1926; Symington, Mal.For.Rec. 16:36.1943; T. Smitinand et al in Thai For.Bull.(Bot) 12:72.1979.

ไม้ต้นขนาดกลางสูง 10-15 ม. ไม้ผลัดใบ กิ่งอ่อนมีขน กิ่งแก่เกลี้ยง หูใบหลุดร่วงง่าย ใบรูปไข่ รูปรีรูปขอบขนาน ขนาด 3.5-6.5 x 7.5-16 ซม. ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบมนถึงกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา เกลี้ยงทั้งสองด้าน ด้านล่างใบเส้นกลางใบนูนเป็นสันแข็ง มีต่อม domatia ที่มีขนยาวห่างตามง่ามเส้นแขนงใบ เส้นแขนงใบ 12-17 คู่ ก้านใบยาว 1.5-2.5 ซม. มีขนเป็นกระจุกห่างๆ สีขาวและขุยสีน้ำตาลปกคลุม ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ออกตามง่ามใบและปลายยอด ปลายกิ่ง ยาว 8-15 ซม. ทุกส่วนมีขนสั้น สีขาว ขนแบบกระจุก และขุยสีน้ำตาลปกคลุม ไม่มีก้านดอก ดอกจำนวนมาก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2.5 ซม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกัน ยาว 7.5 มม. ปลายแยก 5 กลีบ ต้น 2 กลีบ ยาว 3 กลีบ กลีบรูปไข่ ปลายแหลมหรือมน ขนาด 2.5-4 x 4.5-5.5 ซม. มีขนขาวปกคลุมด้านบนและปลายกลีบด้านใน กลีบดอกสีเหลือง โคนเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบ รูปขอบขนาน ขนาดประมาณ 0.6 x 1.3 ซม. ปลายกลีบหักเว้าเล็กน้อยหรือตัดตรง ขอบกลีบบิดหรือม้วน ด้านนอกมีขนยาวนุ่มสีขาวปกคลุมหนาแน่น ด้านในและส่วนด้านนอกที่ถูกซ่อนทับเกลี้ยง มีเส้นตามยาวกลีบ 13-15 เส้น เกสรเพศผู้ 25 อัน เรียงเป็น 2 วง วงใน 10 อัน วงนอก 15 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 3 มม. เกลี้ยง โคนแบน ปลายเป็นเส้น อับเรณูรูปขอบขนาน ปลายมีดิ่งแหลมยื่นยาวเป็นสองเท่าของอับเรณู รังไข่รูปไข่ ขนาด 2 x 2.5 มม. มีขนสั้นปกคลุม มี 3 ช่องๆ ละ 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียเกลี้ยง ยาว 2-3 มม. ยอดเกสรเพศเมียมี 3 แฉก ผลรูปไข่หรือรูปกระสวย ขนาด 0.9-1 x 1.7-2.0 ซม. ปลายผลแหลมเป็นดิ่ง มีขนยาวและยางเหนียวปกคลุม กลีบเลี้ยงติดทน ขยายขนาดหุ้มผล และเป็นปีกยาว 3 ปีก ต้น 2 ปีก โคนปีกหุ้มผลมิดชิด ปีกยาวรูปแถบขนาด 0.9-1.3 x 8-9.5 ซม. ปลายปีกมน โคนปีกคอดเว้าเล็กน้อย หนาแข็งเหมือนเนื้อไม้ ด้านนอกมีขนสั้นและขุยสีน้ำตาลปกคลุม มีเส้นตามยาวปีก 10-13 เส้น ปีกต้นรูปแถบ ขนาด 0.4-0.5 x 5-6 ซม. ปลายสอบแคบ แหลมหรือมน โคนปีกแผ่โค้งโอบหุ้มผล แข็ง มีขนและยางเหนียวเคลือบโคนปีก มีเส้นตามยาวปีก 7-8 เส้น (ภาพที่ 56)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชตบุรี; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์; ภาคใต้ : ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี กระบี่ ตรัง นราธิวาส สตูล

การกระจายพันธุ์.- พม่า กัมพูชา มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นชายป่าด้านทิศตะวันออก และทิศเหนือ ออกดอกและผลระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- กระบากดำ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 471 (BCU).

4. Vatica

L., Mant.Pl. 2:152.1771; Dyer in Fl.Br.Ind. 1:301.1874; Kurz, Fl.Burm. 1:122.1877; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:243.1922.; T.Smitinand et al in Fl.C.L.V. 25:45.1990.

ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง กิ่งอ่อน ยอดอ่อนมักมีขนยาว สีน้ำตาลแดงปกคลุม ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปใบมีหลายแบบ เส้นใบเป็นร่างแหเห็นชัดทั้งสองด้าน ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอดหรือตามง่ามใบ ดอกสีขาวครีม มีกลิ่นหอมมาก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกันเป็นหลอดสั้น ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ขยายขนาดเป็นปีกและคงอยู่กับผลทั้งหมด หรือเป็นปีกยาว 2 ปีก ปีกสั้น 3 ปีก กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน ด้านนอกมีขนรูปดาว เกสรเพศผู้ 15 อัน 10 อันอยู่ตรงข้ามกับกลีบเลี้ยง และ 5 อันอยู่ตรงข้ามกับกลีบดอก รังไข่มี 3 ช่อง ก้านเกสรเพศเมียสั้น ปลายกว้าง ยอดเกสรเพศเมียเป็น 3 แฉก ผลแบบ nut กลม มีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม แยก หรืออยู่ภายในหลอดกลีบเลี้ยง ปลายแฉกเป็นปุ่ม เป็นแฉก หรือเป็นปีก มักมี 5 ปีก สั้น 3 ปีก ยาว 2 ปีก

Vatica cinerea King, J.As.Soc.Bengal 62:104.1893; Symington, Mal.For.Rec. 16:218; T.Smitinand et al in Thai For.Bull.(Bot.) 12:1979. - *Synaptea lankaviensis* Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:241.1922.- *S. cinerea* Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:243.1922.

ไม้ต้น ขนาดเล็กสูงประมาณ 3 ม. ไม้ผลัดใบ ใบรูปใบหอก รูปรี รูปใบหอกแกมรูปรี และรูปขอบขนาน ขนาด 2.5-10 x 13-24 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบแหลมรูปติ่ม หรือสอบเรียว ขอบใบเรียบ แผ่นใบค่อนข้างหนาคล้ายแผ่นหนัง เกือบทั้ง เส้นแขนงใบ 8-11 คู่ เห็นได้ชัดทางด้านล่าง ก้านใบยาว 1-1.2 ซม. ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอด ปลายกิ่ง และตามง่ามใบ ช่อดอกยาว 4-12 ซม. ก้านช่อดอกยาว 0.5-1.5 ซม. มีขนยาวสีน้ำตาลเป็นกระจุก (cymose) ปกคลุม ดอกสีขาว กลิ่นหอมมาก ก้านดอกยาว 0-4 มม. มีขนแบบกระจุกหนาแน่น กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมกันเป็นรูปถ้วยยาว 2 ซม. ปลายแยก 5 กลีบ สั้น 3 กลีบ ยาว 2 กลีบ รูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน ขนาด 1-2 x 3-4.5 มม. มีขนสั้นทั้งสองด้าน กลีบดอก 5 กลีบ แยกจากกัน รูปใบหอกกลับหรือรูปขอบขนาน ขนาด 0.3-0.5 x 1.6-2 ซม. ด้านนอกมีขนรูปดาว เรียงแบบบิดเวียนในดอกตูม เกสรเพศผู้มี 15 อัน แบ่งเป็น 2 ชั้น ชั้นนอกมี 10 อัน ชั้นใน 5 อัน ยึดกันแน่นอยู่รอบรังไข่ ก้านชูอับเรณูแบน ยาว 0.5-1 มม. อับเรณูรูปขอบขนาน ขนาด 0.5 x 1 มม. ปลายมีติ่งแหลม รังไข่รูปครึ่งวงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 มม. มีขนกระจุกหนาแน่น มี 3 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล ผดแบบ nut กลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 มม. กลีบเลี้ยงติดทน ขยายขนาดเจริญเป็นปีกยาว 2 ปีก สั้น 3 ปีก โคนกลีบเชื่อมติดผล ปีกยาวรูปพาย ขนาด 0.8-1 x 3.2-4 ซม. เส้นปีกตามยาว 5 เส้น ปีกสั้นรูปใบหอก ขนาด 0.25-0.3 x 1-1.2 ซม. เส้นปีกตามยาว 5 เส้นเช่นกัน มีขุยสีน้ำตาลปกคลุมทุกส่วน (ภาพที่ 53)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : ลำปาง แพร่ น่าน; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศรีสะเกษ; ภาคกลาง : สระบุรี ลพบุรี; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์; ภาคใต้ : พบกระจายทุกจังหวัด (ตรง สตูล)

การกระจายพันธุ์.- พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันออก และตะวันตก ออกดอกระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายน ออกผลระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน

ชื่อพื้นเมือง.- พันจำ สักน้ำ สะเดาปีก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 246, 271, 304, 316 (BCU).

EBENACEAE

ไม้ต้นและไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบเรียบ ไม่มีหูใบ ดอกเดี่ยวหรือดอกช่อแบบ cyme ออกตามง่ามใบ ดอกเพศเดี่ยว ต่างคัน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 3-7 กลีบ กลีบเลี้ยงโคนกลีบเชื่อมกัน ติดทนกับผล กลีบดอกเรียงแบบ contorted และ โคนกลีบเชื่อมเช่นกัน เกสรเพศผู้จำนวน 2-4 เท่าของกลีบดอก ก้านชูอับเรณูแยก หรือเชื่อม ในดอกเพศเมียพบเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ ในดอกเพศผู้พบรังไข่ที่ไม่สมบูรณ์ รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 2-16 ช่อง ช่องละ 1-2 ออวูล placentation แบบ apical ก้านเกสรเพศเมียมี 1-8 แยก หรือโคนเชื่อมกัน ผลแบบ berry เมล็ด 1-จำนวนมาก

Diospyros

L., Sp.Pl.:1057.1753; Hiern, Trans.Camb.Phil.Soc. 12.1:144.1873; Bakh., Bull.Jard.Bot.Btzg.Ser. 3.15:6. 1936; C.Phengkhai in Flora of Thailand 2.4:1981.- Maba J.R. & G.Forst., Char.Gen.Pl.:121.no.61. t.61. 1776.

ไม้ต้น ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว (distichous) เส้นใบแบบขนนก ช่อดอกแบบ cymose หรือแบบกระจุก ออกตามง่ามใบหรือที่กิ่ง (ramiflorous) พบซากที่ออกตามลำต้น (cauliflorous) หรือเป็นดอกเดี่ยว ดอกเพศเดี่ยวอยู่ต่างคัน บางครั้งอยู่ร่วมต้น หรือมีดอกเพศเดี่ยวและดอกสมบูรณ์อยู่ต้นเดียวกัน สมมาตรตามรัศมี ทุกส่วนเมื่อแห้งจะเปลี่ยนเป็นสีดำ กลีบเลี้ยง โคนเชื่อม ปลายแยกเป็นแฉกตั้งแต่ถึงถึง ขยายขนาดและติดทนเมื่อเป็นผล เรียงแบบ valvate หรือ imbricate ในดอกตูม กลีบดอกร่วงง่าย โคนกลีบเชื่อมกัน ปลายกลีบบานออก เรียงแบบ contorted ในดอกตูม เกสรเพศผู้จำนวน 6-จำนวนมาก หรือเป็นคู่ ติดอยู่ที่ฐาน หลอดกลีบดอก หรือเรียงเป็นกลุ่มบนฐานรองดอก อับเรณูมี 2 ช่อง แดงตามยาว รังไข่ไม่สมบูรณ์ พบในดอกเพศผู้ เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์พบในดอกเพศเมีย รังไข่มี (3)-4(-16) ช่อง ช่องละ 1(-2) ออวูล ก้านเกสรเพศเมียมี 1-5 ผลแก่แล้วไม่แตก อาจเป็นผลมีเนื้อ หรือแห้ง หรือแข็งเหมือนไม้ ภายในมีเมล็ด 1-จำนวนมาก

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ลำต้นและปลายกิ่งไม่มีหนาม ใบรูปขอบขนาน หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ขนาด 6 x 16 ซม. แผ่นใบ หนาคล้ายแผ่นหนัง ก้านเกสรเพศผู้มีขน ผลกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-5 ซม. ตุกมีติเหลืออง ส้ม 1. *D. malabarica* var. *siamensis*

1. ลำต้นและปลายกิ่งมีหนาม ใบมีหลายรูปแบบ ขนาด 4 x 8 ซม. แผ่นใบบาง ก้านเกสรเพศผู้เก้ถึง ผลกลมเล็ก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.5 ซม. สุกหรือแห้งมีสีดำ 2. *D. montana*

1. *Diospyros malabarica* (Desv.) Kostel., Allg.Med.Pharmae.Fl. 3:1099.1834; C.Phengkklai in Flora of Thailand 2.4:329.1981.- *D. embryopteris* Pers., Syn.Pl. 2:624.1807; include. var. *atrata* Thw. & Hook.f., En.Pl.Zeyl.:178.1860; Kurz, Fl.Burm. 2:128.1877; Clark in Fl.Br.Ind. 3:556.1882.- *D. peregrina* auct. non (Gaertn.) Gurke:Gurke in Pflanzenfam. 4:164.1897; Fletcher in Fl.Siam.En. 2:376.1938.

var. *siamensis* (Hochr.) Phengkklai comb.nov. in Flora of Thailand 2.4:329.1981.- *D. siamensis* Hochr., Pl. Bogor.Exsicc.:36.1904; Fletcher in Fl.Siam.En. 2:380.1938.- *D. embryopteris* Pers. var. *siamensis* (Hochr.) Lec. in Fl.Gen.I.-C. 3:958.1930.

ไม้ต้นสูงประมาณ 8-10 ม. เปลือกเรียบสีค่อนข้างดำ ใบรูปขอบขนาน หรือรูปขอบขนานแกมรูปใบหอกกลับ ขนาด 2.5-6 x 7-16 ซม. ปลายใบมนหรือแหลม โคนใบมนกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบ 10-17 คู่ เห็นชัดด้านล่าง เส้นใบสานเป็นร่างแห เห็นชัดเจนด้านบน ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. ดอกเพศเดียวต่างต้น ดอกเพศผู้เป็นช่อดอกแบบ cyme ออกตามง่ามใบปลายกิ่ง ก้านดอกยาว 2 มม. มีใบประดับ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4-5 กลีบ กลีบเลี้ยงเชื่อม รูประฆังกว้าง ยาว 2-3 มม. ปลายแยกเป็นกลีบรูปสามเหลี่ยม ยาวเท่ากับครึ่งหนึ่งของความยาวทั้งหมด มีขนปกคลุมหนาแน่นทั้งสองด้าน กลีบดอกเชื่อมกันรูปคนโท หรือรูปไข่ยาว 7 มม. ปลายแยกเป็นรูปสามเหลี่ยม ยาว 1 ใน 3 ของความยาวกลีบดอก มีขนปกคลุมตอนกลางบริเวณปลายกลีบด้านบนนอก ด้านในเกลี้ยง เกสรเพศผู้จำนวน 34 อัน ก้านชูอับเรณูมีขนปกคลุม รังไข่ไม่สมบูรณ์ มีขนปกคลุม ดอกเพศเมียเป็นดอกเดี่ยว กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4 กลีบ ก้านดอกยาว 2 มม. กลีบเลี้ยงยาว 5 มม. โคนเชื่อม ปลายแยกรูปสามเหลี่ยม มีขนปกคลุมหนาแน่นทั้งสองด้าน กลีบดอกยาว 7 มม. สีขาว-เหลือง โคนเชื่อมรูประฆัง ด้านนอกมีขนบริเวณต้นกลางกลีบ ด้านในเกลี้ยง รังไข่รูปไข่ มีขนคล้ายไหมปกคลุม หรือเกลี้ยง มี 4 คาร์เพล 4 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมีย 4 อัน ยอดเกสรเพศเมีย 8 อัน เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์มี 8-12 อัน มีขนปกคลุม ผลแบบ berry กลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3.5-4.5 ซม. เกลี้ยง มีกลีบเลี้ยงขยายขนาดติดทน รูประฆังหรือแบน แฉกกลีบตั้งขึ้น ก้านผลยาว 2-5 มม. (ภาพที่ 55)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วทุกภาค

การกระจายพันธุ์.- พม่า ลาว กัมพูชา ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายทั่วไป ออกดอกระหว่างเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ออกผลระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- มะพลับ มะพลับใหญ่ พลับ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 422, 485, 486 (BCU).

2. *Diospyros montana* Roxb., Pl. Corom.:37.t.48.1795; Fletcher in Fl. Siam. En. 2:374.1938; C. Phengklai in Flora of Thailand 2.4:308.1981.- *D. cordifolia* Roxb., Pl. Corom.:38.t.48.1975; Kurz, Fl. Burm. 2:130.1877; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2:295.1923; Lec. in Fl. Gen. I.-C. 3:940.1930.- *D. calcarea* Fletcher, in Fl. Siam. En. 2:366.1938.

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 5-10 ม. ลำต้นและกิ่งมีหนามตรง ใบมีหลายรูปและหลายขนาด ใบที่โคนกิ่งจะมีขนาดเล็กกว่าใบถัดขึ้นไป ใบรูปรี รูปขอบขนาน รูปไข่ หรือรูปไข่กลับ ขนาด 1-4 x 1-8 ซม. ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบแหลม กลม คัดตรง หรือเว้ารูปหัวใจ ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นกลางใบด้านบนเป็นร่อง ด้านล่างขน เส้นแขนงใบ 5-7 คู่ ใบแห้งมีสีดำ ก้านใบยาว 3-4 มม. มีขนตามกิ่งและต้นที่ยังอ่อนอยู่ ดอกเพศผู้เป็นช่อดอกแบบ cymose ออกตามซอกใบ ดอกออกพร้อมช่วงผลิใบใหม่ ก้านดอกยาว 1-2 มม. ดอกรูประฆัง สีขาว กลีบเลี้ยงรูประฆัง ก่อนข้างกว้าง ยาว 1-2 มม. ปลายแยก 4 กลีบ ถึงถึงใกล้ฐาน มีขนปกคลุมทั้งสองด้าน กลีบดอกเชื่อมรูปคนโท ยาว 4-9 มม. ปลายแยก 4 กลีบ ถึงครึ่งหนึ่งของดอก สีขาว เกลี้ยงทั้งสองด้าน เกสรเพศผู้ 14-20 อัน เกลี้ยง อับเรณูมีขนเรียงเป็นแนวตามรอยตะเข็บ ดอกเพศเมียไม่พบ ผลแบบ berry กลมหรือรี ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.5 ซม. ผลแก่แห้งกลายเป็นสีดำ กลีบเลี้ยงติดทน แฉกกลีบเลี้ยงโค้งพับลง และเป็นคลื่น ก้านผลยาว 0.8-1.4 ซม. เมล็ดประมาณ 8 เมล็ด (ภาพที่ 57)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วทุกภาค

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตก

ชื่อพื้นเมือง.- ถ่านไฟผี มะเกลือป่า

8. กลีบดอกอยู่ต่างบริเวณ หรือเป็นวงรอบโคนปาก

7. ใบย่อยปลายด้านหนึ่งใบแนบกับด้านอื่น ใบใหม่โตใหม่ 3 เส้น

6. ใบประกอบแบบขนนกใบย่อย 3 ใบ ใบย่อยเรียวตรงข้างด้าน

4. ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่

5. ไม้ในสกุลจากถิ่น ส่วนต่างๆ ในไม้ดอกถิ่น ใบย่อยปลายด้านหนึ่งใบแนบกับ ... 4. *Crotalaria*

7. *Pterandra* มีถิ่นใบแนบด้าน

5. ไม้ในสกุลที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบเขตร้อนชื้น ใบและกลีบเลี้ยงมีต่อรงถิ่น (resinous gland) ใบย่อยปลายด้าน

4. ใบประกอบแบบขนนกใบย่อย ใบเดี่ยวใบเป็นคู่

3. ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ หรือใบประกอบรูปนิ้วมือ

3. ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ 1. *Abrus*

1. ใบประกอบ มีใบย่อย 2-จำนวนมาก

2. ไม้ที่มีใบย่อยหลายแบบเป็นต้นๆ คือเชื่อมกัน มีขนรูปคีมหรือใบ 6. *Desmodium*

2. ไม้ที่มีใบย่อย 5-มากกว่าประกอบ ขนของ ขนอ่อน 4. *Crotalaria*

1. ใบเดี่ยวหรือใบประกอบ มีหนึ่งใบย่อย (*unifoliate*)

รูปพรรณสัณฐานของ

มาก ผลแบบ legume มีแกวหรือแตกหรือไม่แตก เมล็ดมี 1-จำนวนมาก

diadelphous) ๑ใบเรียงแต่ความาวาง ๒ใบอยู่เหนือควา ๑ใบอยู่ข้างล่าง *marginal* มี 1 ของ ๑๑จำนวน
อยู่ติดกัน แต่มี 10 ถึง ๑๕ ใบเรียงเป็นวงรอบโคนกลีบเลี้ยง (monadelphous) หรือเชื่อมติดต่อกัน (9+1)
คู่ข้าง (wing) เรียงขนานกัน ขอบกลีบคู่ข้าง (keel) ซึ่งเป็นกลีบที่อยู่ภายในคู่ข้างของกลีบเลี้ยงหรือ
ในดอกมี กลีบคาง (standard) 1 กลีบ ขนาคใหญ่กว่าทุกกลีบ อยู่ด้านบน ในดอกจะมีขนาคกลีบไว้กลีบ
imbriate ในดอกมี กลีบคางรูปคอกตัว (papilionaceous) 5 กลีบ แบบหรือเชื่อมกัน เรียงตัวแบบ vexillary
ยอด คอกตัวมีขนาคด้านข้าง กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 4 หรือ 5 แฉก เรียงตัวแบบ
หรือเรียงเวียนสลับ มีขนาคและอาจมีขนาค (stipe) ค้าง คอกตัวหรือคอกตัว ออกตามง่ามใบหรือปลาย
ไม้เลื้อย ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ลำต้นมีขนาคหรือขนาค ใบเดี่ยวหรือใบประกอบ เรียงสลับ

FABACEAE

ศาสตราจารย์ ดร. T. Jongsamrak 192, 232 (BCU).

9. หูใบรูปใบหอก หรือรูปไข่ติดแนบโคนก้านใบ กลีบดอกคู่ต่างไม่บิดเวียนแต่ จะโค้งมา
หาโคนก้าน หรือบิดเวียนแต่ไม่เกิน 1 รอบ 12. *Vigna*
9. หูใบรูปสามเหลี่ยม กลีบดอกคู่ต่างบิดเวียน 1-5 รอบ 8. *Phaseolus*
8. กลีบดอกคู่ต่างไม่บิดหรือเป็นจอย 9. *Pueraria*
7. ใบย่อยปลายก้านมีเส้นใบแบบขนนก..... 2. *Centrosema*
6. ใบประกอบแบบมีใบย่อย 5 ใบขึ้นไป ใบย่อยเรียงตรงข้ามหรือเรียงสลับ
10. ไม้เถาเลื้อยเนื้อแข็ง ใบย่อยเรียงสลับ ฝักรูปถัน บาง แก่แล้วไม่แตก 5. *Dalbergia*
10. ไม้ล้มลุก ไม้เลื้อยกิ่งไม้พุ่ม ใบย่อยเรียงตรงข้าม ฝักรูปขอบขนาน หรือพับตามข้อต่อ
ระหว่างเมล็ด แก่แล้วแตก
11. ลำต้นตั้งตรง กลีบกลางขนาดเล็ก
12. ใบย่อยขนาดเล็ก 5-7 คู่ เส้นแขนงใบเรียงขนานถี่ 10-15 คู่ ฝักตรง ... 10. *Tephrosia*
12. ใบย่อยขนาดใหญ่ 1-3 คู่ เส้นแขนงใบห่าง 8-10 คู่ ฝักพับสลับไปมาบริเวณข้อต่อ
ระหว่างเมล็ด 11. *Uraria*
11. ลำต้นเลื้อย กลีบกลางขนาดใหญ่ 3. *Clitoria*

1. *Abrus*

Adans., *Fam.Pl.* 2:327.1763; Rudd in *Fl.Ceylon* 1:445.1980.- *Hoepfneria* Vatke, *Oesterr.Bot.Zeitschr.* 29:222.1879.

ไม้ล้มลุก ลำต้นเลื้อยพัน หรือไม้เถาเนื้อแข็ง ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ ใบย่อยจำนวนมาก เรียงตรงข้าม แกนข้อใบยาวเลยใบคู่ปลายเล็กน้อย มีหูใบและหูใบย่อยขนาดเล็ก ช่อดอกแบบ raceme หรือช่อกระจุกออกตามง่ามใบหรือปลายยอด ดอกรูปหลอด กว้าง กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมรูประฆัง ปลายแยกเป็นแฉกสั้น ๆ 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวหรือสีชมพู เกสรเพศผู้ 9 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมกันโคนโคน ปลายแยกจากกัน รังไข่มีออวุลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียสั้นและเกลี้ยง บางครั้งอาจโค้ง ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ฝักแห้งแล้วแตกเป็น 2 ซีก เมล็ดรูปเกือบกลม หรือรูปรี

Abrus precatorius L., Syst.Nat., ed.12, 2:472.1767; Baker in Fl.Br.Ind. 2:175.1876; Gamble, Fl.Madras 1:349.1918; Rudd in Fl.Ceylon 1:446.1980.- *Glycine abrus* L.Sp.Pl.:753.1753.

ไม้เถาเลื้อย ลำต้นกลม กิ่งอ่อนมีขนยาวเอนห่าง ๆ ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ ยาว 6-12 ซม. ก้านใบยาว 1-2 ซม. แกนกลางเป็นร่องยาวด้านบน และมีขนยาวปกคลุม ใบย่อยจำนวน 10-15 คู่ รูปขอบขนานและรูปไข่กลับ ขนาด 0.5-0.8 x 0.8-2.2 ซม. ปลายตัดตรง กลม หรือเว้าตื้น และมีคั้งสั้น โคนกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนยาวเอน เส้นแขนงใบ 8 คู่ ก้านใบย่อยยาว 0.4 มม. หรือไม่มี หูใบรูปลิ้นแฉกยาว 2 มม. หูใบย่อยขนาดเล็กมาก ยาว 0.1 มม. ช่อดอกแบบ raceme ออกตามปลายยอด ช่อดอกยาว 5-9 ซม. ใบประดับรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็กมาก 1 คู่ อยู่ชิดโคนกลีบเลี้ยง ก้านดอกย่อยยาว 1-1.5 มม. กลีบเลี้ยงรูปประฆังยาว 2.5 มม. ปลายแยกเป็น 5 หยัก ตื้น ๆ หรือเป็นคลื่น กลีบดอกสีม่วง กลีบกลางรูปวงกลมขนาด 1 x 1.1 ซม. ปลายกลีบหยักเว้าตื้น ก้านกลีบยาว 1 มม. กลีบคู่ข้างรูปเดี่ยว ขนาด 0.3 x 1 ซม. โคนมีติ่ง ก้านกลีบยาว 4 มม. กลีบคู่ล่างรูปเดี่ยว ขนาด 0.35 x 1 ซม. ปลายกลีบแหลม โคนมีติ่ง ก้านกลีบยาว 4 มม. เกสรเพศผู้ 9 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกลุ่มเดียว ยาว 1.1 ซม. รังไข่รูปขอบขนาน ยาว 2 มม. มีขนปกคลุมหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียสั้นมากยาว 0.3-0.5 มม. เกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียรูปโล่ ฝักรูปขอบขนาน ขนาด 1.2 x 4 ซม. มีขนสั้นละเอียดปกคลุม ผลแห้งแตกเป็น 2 ซีก ก้านผลยาว 1.5 มม. ภายในมีเมล็ด รูปไข่ ขนาด 4 x 6 มม. ผิวเกลี้ยงเป็นมันสีแดง ขั้วเมล็ด (hilum) สีดำ (ภาพที่ 58)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วประเทศ

การกระจายพันธุ์.- กระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบกระจายทั่วไปตามเส้นทาง และที่รกร้าง ออกดอกและผลระหว่างเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง.- มะกั้ตาหนู

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 57, 79 (BCU).

2. *Centrosema*

ไม้เลื้อย ใบประกอบมีขนใบย่อย (mitfoliate) ใบย่อยรูปไข่ มีขนหูใบและหูใบย่อย ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบ ดอกย่อย 1-จำนวนมาก ใบประดับสีเขียวและใบประดับย่อยสีน้ำตาล ออกแน่นใหญ่ กลีบเลี้ยงรูปรีครึ่ง ปลายแฉก 5 กลีบ กลีบงุ้ม โคนเชื่อมกัน กลีบดอกสีม่วง กลีบกลีบต่างรูปรีครึ่งวงโค้งเชื่อมกัน ปลายเชื่อมที่โคนกลีบ มีขนจำนวนมากปกคลุม กลีบกลีบต่างแยกจากกัน กลีบรูปต่างรูปรีครึ่งวงโค้ง กลีบเลี้ยงรูปรีครึ่งวงโค้งเชื่อมกัน กลีบกลีบต่าง กลีบกลีบเลี้ยงมีขนจำนวนมาก กลีบกลีบเลี้ยงรูปรีครึ่งวงโค้งเชื่อมกัน กลีบกลีบเลี้ยงมีขนจำนวนมาก กลีบกลีบเลี้ยงมีขนจำนวนมาก กลีบกลีบเลี้ยงมีขนจำนวนมาก (separate) แขนงต่าง ปลายแยกหรือรวมกันตามดอก กลีบรูปรีครึ่งวงโค้งเชื่อมกัน

Centrosema pubescens Benth., *Comm. Leg. Gen.*: 55, 1837; *Backer & Bakht. Fl. Java* 1: 624, 1963; *Rudd in Fl. Ceylon* 7: 302, 1991; *C. Niyomdharm in Thai For. Bull.* (Bot.) 22: 44, 1994. - *Clitoria plumieri* Tuss., *Fl. Ant.* 4: 79, 1827. - *Bradburya pubescens* (Benth.) *Kuntze, Rev. Gen. Pl.* 1: 164, 1891.

ไม้เลื้อย มีขนยาวอ่อนๆ 7 แขนงลำต้น มีขนใบ รูปไข่ถึง รูปรี ปลายเส้นใบ 1.5 x 3 มม. ปลายแหลม โคนตัด มีขนที่ปลาย 2.5-4.5 ซม. แกนกลางยาว 1-1.5 ซม. ลำต้นมีใบร่อง มีขนหนาแน่น ใบย่อยใบขนยาวโตใหญ่กว่าใบคู่ต่าง รูปไข่หรือรูปรี ปลาย 2.5-3.5 x 5.5-7.5 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมนหรือรูปสามเหลี่ยม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง มีใบมีขนที่ร่องลำต้น แผ่นขนใบ 6-7 คู่ ใบคู่ต่างออกตรงข้าม รูปไข่ ปลาย 2-3.5 x 4-7 ซม. ปลายใบแหลมถึงรีหรือกลม โคนใบกลมถึงรีหรือกลม ขอบใบมีขนที่ร่องของลำต้น ใบมีขนที่ปลายแหลม ปลายใบย่อยใบขนยาว 3 มม. มีขนหนาแน่น หูใบย่อยรูปไข่แกวยาว 3 มม. มีขนของลำต้นออก ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอด มี 1-3 ดอก กลีบดอกยาว 7-16 ซม. มีขนยาวตามโคนกลีบ ใบประดับรูปรีครึ่งวงโค้ง กลีบกลีบเลี้ยง 0.9-1.2 ซม. กลีบเลี้ยง ใบประดับย่อยรูปไข่ จำนวน 1 คู่ ขนาดประมาณ 5 x 8 มม. หูมีขนที่ปลายใบ ปลายใบประดับย่อยเป็นรูปสามเหลี่ยม ขนาดของโคนแหลม ปลายแฉก 4 กลีบ ยาว 3.5 มม. กลีบรูปกลมปลายแหลม 2 คู่ ยาว 3 x 3 มม. กลีบรูปรี ยาว 1.5 x 3 ซม. กลีบต่างรูปไข่แกวยาว 3 มม. ปลายเชื่อมที่โคนกลีบ โคนกลีบเป็นรูปหัวใจ มีขนหนาแน่นและขรุขระตามขอบของกลีบกลีบ กลีบกลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอด ปลายแฉก 4 กลีบ กลีบ กลีบเลี้ยง ยาว 0.6 x 2.5 ซม. โคนกลีบเป็นรูปหัวใจหรือรีของยาว ขอบมน ก้านกลีบยาว 3 มม. กลีบรูปรีครึ่งวงโค้ง ยาว 3.3 x 3 ซม. ปลายกลีบรีด้าน โคนกลีบเป็นรูปหัวใจ มีขนหนาแน่นและขรุขระตามขอบของกลีบกลีบ

รูปไข่ เบี้ยว ขนาด 1.2 x 2.3 ซม. โคนกลีบเป็นติ่งยาวคล้ายเส้นด้าย เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม ยาว 3 ซม. รังไข่รูปขอบขนาน ยาว 1-1.3 ซม. มีขนยาวปกคลุม ออวุลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมีย ยาว 2 ซม. โคนก้านกลมยาวเรียวมีขน ปลายก้านแบน เกือบถึง ยอดเกสรเพศเมียแบนและมีขนสั้นที่ปลาย ฝักยาวตรง ขนาด 0.5-0.7 x 9-17 ซม. ปลายเป็นจอย ภายในมีเมล็ด 10-20 เมล็ด (ภาพที่ 67)

ประเทศไทย.- พบขึ้นกระจายทั่วประเทศ

การกระจายพันธุ์.- พืชถิ่นเดิมแถบอเมริกาเขตร้อน แล้วกระจายตามเขตร้อนทั่วโลก

นิเวศวิทยา.- พบริมถนนหรือชายป่าด้านทิศตะวันตก

ชื่อพื้นเมือง.- ถั่วลาย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 117 (BCU).

3. *Cliitoria*

L., Sp.Pl. 753.1753; Benth., J.L.Soc.Bot. 2:33-44.1858; Hutchinson. Gen.Fl.Pl. 1:446.1964; Rudd in Fl. Ceylon 7:305.1991.- *Ternatea* Tourm. Ex L., Syst.Nat.ed 1.1735.- *Neurocarpum* Desv., J.Bot.(Desvaux) 1:119.1813, 2:75,1814.

ไม้เลื้อย หรือ ไม้พุ่ม ลำต้นตั้งตรง มักมีขนรูปตะขอก้าง ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ มีใบย่อย 3-9 ใบ มีหูใบและหูใบย่อย ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบ ดอกย่อยจำนวนมาก ใบประดับ 2-6 ใบ ติดทน หรือร่วงง่าย ใบประดับย่อย 2 ใบ ติดทน ดอกขนาดใหญ่ ก้านดอกบิดพลิกกลับ กลีบเลี้ยงรูปกรวย ปลายแยก 5 กลีบ ปลายกลีบแหลมถึงเรียวแหลม กลีบดอกสีขาวหรือม่วง กลีบกลางขนาดใหญ่และยาวที่สุด กลีบโค้งพับลง กลีบคู่ข้างชิดกันกับกลีบคู่ล่าง กลีบคู่ล่างขนาดเล็กและสั้นที่สุด เกสรเพศผู้มีก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม เกสรเพศผู้ด้านบนแยกเป็นอิสระ รังไข่มีก้าน (stipitate) มีขนปกคลุมหนาแน่น ออวุล 2-จำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียยาวตรง มีขนที่ปลาย ยอดเกสรเพศเมียมีขนที่ฐาน ฝักรูปแถบหรือขอบขนาน แบนข้าง เมื่อแห้งแตกเป็น 2 ซีก มักบิดเวียน เมล็ดรูปไข่หรือขอบขนานแกมรูปรี 2-10 เมล็ด

Clitoria ternatea L., Sp.Pl.ed.1.2:753.1753; Baker, in Hook.f., Fl.Bri.Ind. 2:208.1876; Gagnep., Fl. Gen.l.-C. 2:310.1916; Craib, Fl.Siam.En. 1(3):436.1928; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:623.1963; Thuan, Fl.C.L.V. 17:44. 1979; Rudd in Fl.Ceylon 7:305.1991.- *Ternatea vulgaris* H.B.K., Nov.Gen.Sp. 6:415. 1824.

ไม้เลื้อย มีขนสั้นเอน ใบประกอบแบบขนนก ปลายถี่ ใบย่อย 5-7 ใบ หูใบรูปแถบ ขนาด 0.5 x 3 ซม. ก้านใบยาว 5-9 ซม. ใบย่อยรูปไข่ ไข่กลับ หรือรูปรี ขนาด 1.5-3.5 x 2-4.5 ซม. ปลายใบกลม หรือเว้าตื้น โคนใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านล่าง มีขนสั้นตามเส้นใบ เส้นแขนงใบประมาณ 5 คู่ ก้านใบย่อยยาว 1-2 มม. หูใบย่อยรูปเส้นค้าย ยาว 1.5 มม. ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบ มักพบเป็นดอกเดี่ยว ก้านช่อดอกยาวประมาณ 5 มม. เกสรตัวผู้ ใบประดับรูปไข่ ขนาด 0.8 x 2.5 มม. อยู่ที่โคนก้านดอก ก้านดอกยาว 4 มม. มีขนสั้นปกคลุม ใบประดับย่อยรูปกลม ขนาด 5 x 6 มม. ช่อกีบเลี้ยงมีขนสั้นด้านนอก กีบเลี้ยงโคนเชื่อม ยาว 9 มม. ปลายแยก 5 กีบ กีบล่างยาวกว่าทุกกีบ กีบดอกสีน้ำเงิน หรือสีม่วงเข้ม กีบกลางรูปไข่กลับ ขนาด 3.3 x 4 ซม. ปลายกีบเว้าตื้น ก้านกีบสั้นมากหรือไม่มี กีบคู่ข้างรูปไข่กลับ ขนาด 1 x 1.4 ซม. ปลายแหลม ก้านกีบยาว 1 ซม. กีบคู่ล่างรูปรีหรือรูปไข่ ขนาด 4 x 8 มม. ปลายมน ก้านกีบยาว 1 ซม. เกสรเพศผู้ยาว 1.5 ซม. รังไข่รูปขอบขนาน ยาว 7 มม. มีขนยาวปกคลุมหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียยาว 1.3 ซม. ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม โคนมีขนยาว ฝักรูปแถบ ขนาด 1 x 10 ซม. มีขนปกคลุม ผลแห้งแล้วแตกเป็น 2 ซีก ภายในมี เมล็ดรูปไต (reniform) 5-10 เมล็ด(ภาพที่ 59)

ประเทศไทย.- กระจายทั่วประเทศ

การกระจายพันธุ์.- กระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกและผลตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.- อัญชัน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 377 (BCU).

4. *Crotalaria*

L., Sp.Pl. 714.1753; Niyomdham, Thai For.Bull.(Bot.) 11:113.1978; Rudd in Fl.Ceylon 7:185.1991.- *Goniogyna* DC., Ann.Sci.Nat.Bot., Ser.1,4:91.1825.- *Heylandia* DC., Prod. 2:123.1825.- *Priotropis* Wight & Arn., Prod. 1:180.1834.

ไม้ล้มลุกหรือไม้พุ่ม ใบเดี่ยว หรือใบประกอบแบบนิ้วมือ มีใบย่อย 3-5 ใบ หูใบรูปเส้นด้ายหรือคล้ายใบ (foliaceous) ติดทนหรือร่วงง่าย ช่อดอกแบบ raceme head หรือ fascicle ออกตามปลายยอด ง่ามใบหรือออกตรงข้ามใบ มีใบประดับและใบประดับย่อย มักติดทน กลีบเลี้ยงรูปประฆัง ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ขนาดเท่า ๆ กัน หรือปลายกลีบอาจเป็นรูป subbilabiate กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลางมีรอยง่ามคล้ายแคลลัส (callus) 2 อัน ที่โคนกลีบด้านใน ด้านนอกเกลี้ยงหรือมีขน กลีบคู่ต่างเป็นจงอย เกสรเพศผู้มีก้านชูอับเรณูเชื่อมติดเป็นกลุ่มเดี่ยว เป็นแผ่นมีรอยแยกด้านบน อับเรณูมีสองแบบ คือ 5 อัน มีอับเรณูใหญ่ ก้านชูอับเรณูสั้น เรียงสลับกับอีก 5 อันที่มีอับเรณูเล็ก ก้านชูอับเรณูยาว รังไข่มีหรือไม่มีก้าน เกลี้ยงหรือมีขน ออวุล 2-จำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียโค้ง มีขน ฝักมักพอง แห้งแล้วแตก เมล็ด 1-จำนวนมาก

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ใบเดี่ยว

2. ดอกสีม่วง ชมพู หรือขาว รังไข่มีขน โคนยอดเกสรเพศเมียมีขนยาว ลำต้นเป็นที่เกลี้ยง

..... 3. *C. verrucosa*

2. ดอกสีเหลือง รังไข่เกลี้ยง โคนยอดเกสรเพศเมีย ไม่มีขน ลำต้นกลม

..... 2. *C. retusa*

1. ใบประกอบแบบนิ้วมือ มีใบย่อยสามใบ

..... 1. *C. pallida*

1. *Crotalaria pallida* Ait., Hort.Kew. 3:20.1789; Niyomdham, Thai For.Bull.(Bot.) 11:149, fig.10A.1978; Rudd in Fl.Ceyl. 7:211.1991.- *C. striata* DC., Baker in Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:844.1876; Gagnep., Fl.,Gen.I.-C. 2:347.1916; Craib, Fl.Siam.En. 1:374.1928; Handerson, Mal.Wild Flowers 1:71.1959.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรง สูงประมาณ 1 ม. กิ่งอ่อนมักมีร่องตามยาวและเป็นเกลี้ยง มีขนสั้นแนบชิดผิว ใบประกอบมีใบย่อย 3 ใบ ใบย่อยรูปรีหรือรูปไข่กลับ ขนาด 1.2-3.5 x 3-6 ซม. ปลายใบกลมหรือเว้ามนูน (retuse) โคนใบรูปติ่ม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนเอนแนบชิดผิว

ใบ เส้นแขนงใบประมาณ 7 คู่ ก้านใบยาว 2-3 มม. มีขน หูใบขนาดเล็กเป็นขนแข็ง (setaceous) ร่วงง่าย
 ช่อดอกแบบ raceme ยาว 16-26 ซม. ออกที่ยอด และง่ามใบ ใบประดับรูปเส้นด้าย ยาว 3 มม. ร่วงง่าย ก้าน
 ดอกยาว 3 มม. ใบประดับย่อยขนาดเล็ก คล้ายขนแข็ง อยู่บนหลอดกลีบเลี้ยง 1-2 อัน กลีบเลี้ยงเชื่อมรูประฆัง
 ปลายแยกเป็น 5 แฉก หลอดกลีบเลี้ยงยาวประมาณ 2-3 มม. โคนตัดตรงและยุบเข้าไปด้านในทำให้ก้านดอก
 เฉียงหรือเอน มีขนสั้นปกคลุม แฉกกลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยมยาว 3-4 มม. กลีบดอกสีเหลือง กลีบกลางรูปวง
 กลม ขนาด 0.9 x 1 ซม. มีติ่งที่โคนกลีบทั้ง 2 ข้าง ก้านกลีบขนาด 2 x 2 ซม. เป็นตุ้งโค้ง ภายในมีขนนุ่ม กลีบ
 คู่ข้างรูปเคียว ขนาด 0.5 x 1.2 ซม. ปลายแหลม ขอบกลีบด้านนอก และที่ขอบก้านกลีบมีขน ก้านยาว 2 มม.
 ก้านเกสรเพศผู้เชื่อมติดกลุ่มเดียว ยาว 1.3 ซม. รังไข่รูปขอบขนาน ยาว 6 มม. มีขนคล้ายขนสัตว์ปกคลุม
 หนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียเป็นดุม โคนมีขนยาว ฝักรูปทรงกระบอก ขนาด 0.5-0.8 x 4 ซม. ปลายแหลมโค้ง
 ขึ้นเล็กน้อย ผิวมีขน ก้านผลยาว 3 มม. กลีบเลี้ยงติดทน เมล็ดรูปไต ขนาด 2 x 3 มม. จำนวนมาก (ภาพที่ 61)

ประเทศไทย.- กระจายทั่วประเทศ

การกระจายพันธุ์.- พบกระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าโดยรอบ ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงกรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- หิงเม่น

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 159, 291, 367 (BCU).

2. *Crotalaria retusa* L., Syst.ed.10:1158.1759; Baker in Fl.Br.Ind. 2:75.1876; Gagnep., Fl.Gen.I.-C. 2:33
 b.1916; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:561.1922; Craib, Fl.Siam.En. 1:373.1928; Backer & Bakh.f., Fl.Java
 1:580.1963; Niyomdham, Thai For.Bull.(Bot.) 11:151.1978; Tuan, Phon & Niyomdham in Fl.C.L.V.
 23:223. 1987; Rudd in Fl.Ceyl. 7:192.1991.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว สูง 50-100 ซม. ลำต้นกลม กิ่งอ่อนเป็นร่องตามยาว และเป็นเหลี่ยม มีขนสั้นสี
 น้ำตาลเอนราบกับผิวลำต้น ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบรูปใบหอกกลับ และไข่กลับ ขนาด 1.5-2.5 x 5.5-8.5 ซม.
 ปลายใบกลมหรือตัดหรือเว้าคี่น ๆ โคนใบรูปติ่ม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขน
 สั้นเอนปกคลุมทั่วแผ่นใบ และมีจุดเล็กกระจายทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 6-10 คู่ ก้านใบยาว 2-3 มม. มีขน
 สั้นเอนหนาแน่น หูใบรูปติ่มแคบ ยาว 1 มม. มีขน ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอด ยาว 8-14 ซม. ดอกย่อย

12-30 ดอก ก้านช่อดอกไม่มี ก้านดอกยาว 2 มม. ใบประดับรูปเดี่ยวยาว 1 มม. กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปประฉิ่ง ปลายแยก 5 กลีบ หลอดกลีบเลี้ยงยาว 5 มม. กลีบบน 2 กลีบ รูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ที่สุด ขนาด 5 x 8 มม. กลีบล่างเล็กที่สุด ขนาด 1 x 3 มม. มีขนแข็งเอนปกคลุมด้านนอก กลีบดอกสีเหลือง กลีบกลางรูปกลมหรือรูปไข่ กลีบกว้าง ขนาด 2 x 1.8 ซม. ปลายเว้าตื้น โคนกลีบมีติ่งนูน 1 คู่ ก้านกลีบยาว 2.5-3 มม. แข็งและโค้งรูปดาบ ด้านในมีขนสีขาว ด้านนอกเกลี้ยง กลีบคู่ข้างรูปขอบขนาน ขนาด 0.7 x 1.4 ซม. ปลายมน ก้านกลีบยาว 4 มม. กลีบคู่ล่างรูปไข่ ขนาด 0.7 x 1.5 ซม. ปลายกลีบแหลมเป็นงอย ก้านกลีบยาว 2.5 มม. มีขนด้านใน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกลุ่มเดียว ยาว 1.2-1.5 ซม. รังไข่รูปขอบขนาน ขนาด 0.1-0.25 x 0.8-1 ซม. เกลี้ยงมีก้านชูยาว 1.5 มม. ออวุลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียยาว 1 ซม. โคนก้านโค้งปลายตรง แบน และบิดเป็นเกลียว 1-2 รอบ ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ฝักบวมพอง รูปทรงกระบอกถึงขอบขนาน ขนาด 0.7 x 3.5 ซม. ปลายฝักจะใหญ่กว่าโคน เกลี้ยง มีก้านเกสรเพศเมียและกลีบเลี้ยงติดทน ก้านผลยาว 1.1 ซม. เมล็ด 9-10 เมล็ด เมล็ดรูปไต ผิวเกลี้ยงเป็นมัน ขนาด 4 x 4 มม. (ภาพที่ 60)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออก : นครราชสีมา ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร สงขลา

การกระจายพันธุ์.- พบกระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- บริเวณชายป่าด้านฝั่งทะเล พื้นที่เปิด ขึ้นได้ถึงระดับสูงจากระดับน้ำทะเล 300 ม. ออกดอกและผลช่วงเดือนมิถุนายน

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 346 (BCU).

3. *Crotalaria verrucosa* L., Sp.Pl.:715.1753; Baker in Fl.Br.Ind. 2:77.1876; Gagnep., Fl.Gen.I.-C. 2:343.1916; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:561.1922; Craib, Fl.Siam.En. 1:375.1928; Backer & Bakf.f., Fl.Java 1:582.1963; Niyomdham, Thai For.Bull.(Bot.) 11:163.1978; Thuan, Phon & Niyomdham, Fl.C.L.V., 23:224.1987; Rudd in Fl.Ceyl. 7:188.1991.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรง สูง 1 ม. ลำต้นและกิ่งเป็นสี่เหลี่ยมและเป็นร่องตามยาว มีขนละเอียดปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ รูปไข่หรือรูปรี ขนาด 4-6.5 x 4-10 ซม. ปลายใบมน กิ่งแหลมและมี

ตั้งสั้น โคนใบรูปกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบบาง ผิวใบมีขนนุ่มทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ก้านใบยาว 2 มม. หูใบรูปเดี่ยวหรือรูปติ่ง ขนาด 0.3-0.7 x 0.5-1.2 ซม. มีขนติดทน ช่อดอกแบบ raceme ออกตรงข้ามใบ ช่อดอกยาว 1.5-17 ซม. ใบประดับรูปกลมแคบยาว 2.5 มม. ร่วงง่าย ก้านดอกยาว 3-4 มม. ใบประดับย่อยรูปเส้นด้าย กลีบเลี้ยงเชื่อมรูประฆังยาว 0.8-1 ซม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยมขนาดใกล้เคียงกัน 1.5-2.5 x 5-6 มม. มีขนด้านนอก กลีบดอกสีม่วง กลีบกลวงรูปกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 ซม. เกือบถึงกึ่งกลางกลีบ มีขนสั้น มีติ่งตั้งขึ้นที่โคนกลีบ 1 คู่ ก้านกลีบสั้นโค้ง มีขนนุ่มตรงกลาง กลีบคู่ข้างรูปไข่กลับ ขนาด 5 x 9 มม. ก้านกลีบยาว 2 มม. กลีบคู่ล่างรูปเดี่ยว ขนาด 0.5 x 1.0 ซม. ปลายสอบแหลมและโค้งเป็นงอวย ก้านกลีบยาว 2 มม. ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกลุ่มเดียว ยาวประมาณ 1 ซม. รังไข่รูปขอบขนาน ขนาด 1 x 4 มม. มีขน มีก้านแต่สั้นมากหรือไม่มี ออวูล 10-15 เมล็ด ก้านเกสรเพศเมียยาว 6 มม. ปลายเป็นขนยาว ยอดเกสรเพศเมียเป็นดุม ฝักรูปทรงกระบอก ขนาด 1 x 4 ซม. มีขนยาว เมล็ดจำนวนประมาณ 13 เมล็ด เมล็ดรูปไต ขนาด 2 x 3 มม. ผิวเรียบ (ภาพที่ 62)

ประเทศไทย.- กระจายทั่วประเทศ

การกระจายพันธุ์.- กระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นตามชายป่าและริมถนน ออกดอกและผลระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- หิงหยาใบใหญ่

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 133 (BCU).

5. *Dalbergia*

L.f., Suppl.:52.1781, nom.cons.; Hutchinson, Gen.Fl.Pl. 1:389.1964; Rudd in Fl.Ceyl. 7:218.1991.

ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้รอเลื้อย หรือไม้เถาเนื้อแข็ง ใบเดี่ยวหรือใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ มีใบย่อย (3-) 5-จำนวนมาก เรียงสลับ ใบย่อยเรียงสลับ มีหูใบ ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ออกตามง่ามใบหรือที่ยอด มีใบประดับและใบประดับย่อย ขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงรูประฆัง ปลายแยก 5 กลีบ กลีบล่างยาวกว่าทุกกลีบ กลีบดอก 5 กลีบ เกสรเพศผู้ 9 หรือ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกลุ่มเดียว หรือสองกลุ่มแบบ 9:1 หรือ 5:5 เชื่อมติดที่ฐานอับเรณู อับเรณูขนาดเล็ก แดงที่ปลายเป็นร่องสั้น ๆ รังไข่มีก้าน ออวูล 1- หรือ 2-4 ออวูล

ยอดเกสรเพศเมียขนาดเล็ก ฝักแห้งไม่แตก รูปกลม ขอบขนาน หรือจันท์เหลี่ยม (lunate) แบนและบาง ผิวเปลือกมีลวดลายแบบร่างแห เมล็ด 1-4 เมล็ด

Dalbergia tamarindifolia Roxb., Fl.Ind., 3:233.1832; Kurz, Fl.Burm. 1:348.1877; Hook.f.Fl.Br.Ind .2:234-235.1897; Craib in Fl.Siam.En. 1.3:483.1923; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:591.1967.

ไม้เถาเนื้อแข็ง กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ยาว 10-11 ซม. ก้านใบยาว 5-7 มม. ใบย่อยเรียงสลับ จำนวน 20-40 ใบ ใบย่อยรูปขอบขนานถึงรูปใบหอกกลับ ปลายใบตัด กลม หรือเว้าคี่ โคนใบเบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขน ก้านใบสั้นถึงไม่มี ช่อดอกแบบ panicle และ corymb ออกตามง่ามใบและที่ยอด ช่อดอกยาว 1-2 ซม. มีขนหนาแน่น ใบประดับรูปไข่ยาว 1 มม. ดอกสีขาว ก้านดอกยาว 1-2 มม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมรูประฆัง ปลายแยก 5 กลีบ มีขนด้านนอก กลีบดอก 5 กลีบ ก้านกลีบดอกยาว เกือบ เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกลุ่มเดียว รังไข่เกลี้ยง ฝักรูปขอบขนาน แบนและบาง ขนาด 1-1.2 x 4-6 ซม. ปลายแหลมเป็นจงอย ผิวเป็นลวดลายคาข่าย เมล็ด 1-2 เมล็ด อยู่กลางผล เมล็ดรูปยาวรี ขนาด 0.5 x 1.5 ซม.

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : กระบี่ ปัตตานี ภูเก็ต

การกระจายพันธุ์.- หิมาลัย อินเดีย พม่า จีน อินโดจีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.-

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 511 (BCU).

6. *Desmodium*

Benth. in Miq., Pl.Jungh.:224.1852; Benth. et Hook.f., Gen.Pl. 1:520.1865; Baker in Fl.Br.Ind. 2:164. 1876; H. Ohashi in Ginkgoana 1:95.1973.

ไม้ล้มลุก หรือ ไม้พุ่ม ลำต้นและกิ่งอ่อนมีขนรูปตะขอโค้ง ใบเดี่ยวหรือใบประกอบมีใบย่อย 3 ใบ มี ก้านใบ หูใบ และหูใบย่อย ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอดหรือง่ามใบ แกนกลางมีขนรูปตะขอโค้งขนาดเล็ก มีใบประดับ 3 อัน กลีบเลี้ยงรูปประฆังกว้างหรือรูปกรวย ปลายแยกเป็น 5 แฉก แฉกรูปสามเหลี่ยม กลีบดอก 5 กลีบ บาง กลีบกลางรูปไข่กลับถึงเกือบกลม บางครั้งปลายกลีบหักเว้าตื้น ไม่มีติ่งหู (auriculate) และ แคลโลส (callose) กลีบคู่ข้างปลายกลมมน ขนาดสั้นกว่ากลีบคู่ล่าง กลีบคู่ล่างมีก้านกลีบ เกสรเพศผู้มีก้านชู อับเรณูเชื่อมติดเป็นสองกลุ่ม ฝักไม่มีก้าน รูปแถบ แบนค่อนข้างเต่ง (turgid) มักหักเป็นข้อต่อ เมล็ดรูปรี หรือขอบขนาน

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ฝักใบด้านล่างมีขนยาวคล้ายขนสัตว์ปกคลุมหนาแน่น ด้านบนเกลี้ยง ก้านใบยาว 1.5-2 ซม. ก้านดอกยาว 3 มม. 1. *D. gangeticum*
1. ฝักใบมีขนทั้งสองด้าน ก้านใบยาว 2-8 มม. ก้านดอกยาว 1 มม. 2. *D. velutinum*

1. *Desmodium gangeticum* (L.) DC. Prodr. 2:327.1825, incl.var.Neaci.; DC.; Benth. in Fl.Hongk .84.1861; Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:168.1876, incl.var.maculatum (L.) Baker.; Gagnep. in Fl.Gen.I. 2:601.1920; Ridley in Fl.Mal.Pen. 1:610.1922; Craib in Fl.Siam.En. 1:407.1928; Backer et Bakh.f. in Fl. Java 1:607.1963; Ohashi in Ginkgoana 1:184.1973. - *Hedysarum gangeticum* L. in Sp.Pl. 746.1753.

ไม้พุ่ม ลำต้นกลม และเป็นร่องตามยาว เกลี้ยงหรือมีขน ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบรูปใบหอกแกมรูปไข่ ขนาด 3.5-6 x 7-11.5 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบกลม คัดตรงหรือรูปหัวใจตื้น ๆ ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ฝักใบด้านล่างมีขนคล้ายขนสัตว์หนาแน่น เส้นแขนงใบ 8-12 คู่ ก้านใบยาว 1.5-2 ซม. หูใบรูป สามเหลี่ยม ยาว 1 ซม. เกลี้ยง มีขนตามขอบใบ หูใบย่อยรูปแถบแกมรูปสามเหลี่ยม ยาว 7 มม. อยู่ที่ข้อต่อ ของก้านใบ ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอดและง่ามใบ ช่อดอกยาว 6-30 ซม. มีใบประดับรูปแถบ 3 อัน ปลายแหลม ใบประดับกลางขนาดใหญ่กว่าด้านข้าง ยาวประมาณ 2 มม. ก้านดอกยาว 3 มม. มีขน กลีบเลี้ยง

รูประฆัง ยาว 1 มม. ปลายแยก 4 กลีบ กลีบล่างยาวที่สุด กลีบบนเชื่อมปลายแยกเป็น 2 แฉกเล็ก ๆ กลีบดอก สีม่วงแดง กลีบกลางรูปสามเหลี่ยม ขนาด 2.5 x 3 มม. ปลายกลีบเว้าตื้น ก้านกลีบสั้นหรือไม่มี กลีบคู่ข้างรูป ขอบขนาน ขนาด 1.5 x 2.5 ซม. โคนกลีบเป็นติ่งหู 1 อัน ก้านกลีบยาวประมาณ 1 มม. กลีบคู่ล่างรูปเคียว ขนาด 1.5 x 3.5 ซม. ก้านกลีบเป็นแถบ เกสรเพศผู้ ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดตองกลุ่ม ยาว 3-4 มม. รังไข่ยาว 3 มม. มีขน ก้านเกสรเพศเมียโค้งยาว 1 มม. เกสรตัวเมีย ยอดเกสรเพศเมียเป็นคุ่ม ผักไถ่คอดหรือหยักมนเป็นข้อ ๆ 6-8 ข้อ มีขนรูปตะขอกปกคลุมหนาแน่น ผิวเปลือกมีลายตาข่าย ก้านผลยาว 3 มม. กลีบเลี้ยงติดทน เมล็ดรูปถั่ว หรือรูปรี ขนาด 1 x 1.5 มม. เกสรตัวเมีย (ภาพที่ 63)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลข อุครธานี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา หิมาลัย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย จีน ไต้หวัน อัฟริกา ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าที่เป็นพื้นที่เปิด ออกดอกและผลระหว่างเดือนตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง.- อีเหนียว

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 126 (BCU).

2. Desmodium velutinum (Willd.) DC., Prodr. 2:328.1825; Craib in Fl.Siam.En. 1:421. 1923; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:607.1963; Ohashi in Ginkgoana 1:192.1973.- Hedysarum velutinum Willd. Sp.Pl. 3(2) :1174.1802.- Desmodium latifolium (Roxb. Ex Ker) DC. Kurz in Fl.Burm. 1:385.1877.- var.virgatum Miq.l.c.247-Baker in Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:168.1876; Gagnep. in Fl.Gen.I. 2:600.1920.- Desmodium virgatum Zoll. et Mor. Ridley in Fl.Mal.Pen. 1:611.1967.

subsp.velutinum

ไม้พุ่ม ลำต้นและกิ่งกลม มีขนเหนียวติดกับกิ่ง ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ ขอบขนาน หรือรูปใบหอก ขนาด 1.5-6 x 5-14 ซม. ปลายใบแหลมหรือเรียวแหลม โคนใบกลม ขอบใบเรียบหรือเว้า แผ่นใบบาง ผิวใบ มีขนทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 8-11 คู่ ก้านใบยาว 2-8 มม. หูใบรูปสามเหลี่ยม ปลายเรียวแหลม ยาว 6 มม.

พบตามโคนกิ่ง โคนใบ หูใบย่อยรูปแถบ 1 คู่ ยาว 4 มม. พบตามรอยข้อต่อของก้านใบ ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอดและง่ามใบ ช่อดอกยาว 2.5-20 ซม. มีใบประดับรูปแถบ ยาว 2-3 มม. ร่องดอกย่อย 1-3 อัน ก้านดอกยาว 0.8-1 มม. กลีบเลี้ยงรูปประฆังยาว 1 มม. ปลายแยกเป็น 4 แฉก แฉกบนปลายแยกเป็น 2 แฉก กลีบต่างยาวกว่าทุกกลีบ กลีบดอกสีชมพู กลีบกลางรูปพัดขนาด 5 x 5 ซม. ปลายกลีบเว้าตื้น ๆ ไม่มีก้านกลีบ กลีบคู่ข้างขนาด 1.5 x 4.5 มม. ก้านกลีบยาว 1 มม. กลีบคู่ต่างขนาด 1.5 x 5.5-6 ซม. ก้านกลีบยาว 2 มม. เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม (9+1) ยาว 4.5 มม. รังไข่ยาว 4-5 มม. มีขนหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียโค้งยาว 1.5 มม. ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ฝักคอดหรือหยักมนเป็นข้อด้านเดียว 4-6(-8) ข้อ ฝักขนาด 0.3 x 2 ซม. มีขนแบบตะขอ โค้งปกคลุมหนาแน่น เมล็ดรูปถั่วขนาด 0.6 x 1 มม. (ภาพที่ 65)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : อุดรธานี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า อินโดจีน จีน ไต้หวัน มาเลเซีย อัฟริกา ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณริมป่าดิบ ออกดอกและผลช่วงเดือนกุมภาพันธ์

ชื่อพื้นเมือง.- หล้าสองปล้อง เหนียวใหญ่

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 205 (BCU).

7. Flemingia

Roxb. ex Ait.f., Hort.Kew ed.2,4:349.1812; Rudd in Fl.Ceyl. 7:359.1991.- Moghania J.St.Hil., J.Bot. (Desvaux) 1:16.1813; Hutch., GenFl.Pl. 1:422.1964.

ไม้พุ่ม ลำต้นตั้งตรง ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ หรือใบประกอบแบบนิ้วมือ มีใบย่อย 3 ใบ ใบย่อยมีจุดด่าง (gland-dotted) หูใบร่วงง่าย ไม่มีหูใบย่อย ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ออกตามง่ามใบ หรือที่ยอด ดอกย่อยจำนวนน้อย-จำนวนมาก ใบประดับคล้ายใบ มักติดทน ไม่มีใบประดับย่อย กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเล็กน้อย ปลายแยกเป็นแฉกยาว 5 แฉก มีจุดด่าง กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลางโคนกลีบเป็นติ่งหู กลีบคู่ข้างรูปไข่กลับ โคนกลีบมีติ่งหู กลีบคู่ต่างตรงหรือรูปเคียว เกสรเพศผู้มีก้านชูอับเรณูเชื่อมติดเป็นสองกลุ่ม ก้านชูอับเรณูด้านบนแยกเป็นอิสระ 1 อัน รังไข่มี 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศ

เม็ชขนาดเล็กหรือเป็นดุ่ม ฝักรูปไข่แกมขอบขนาน หรือกลม (terete) ก้านเกสรเพศเมียติดทน เมล็ดกลมมี 1-2 เมล็ด

Flemingia macrophylla (Willd.) Prain in J.As.Soc.Beng. 66(2):440.1897; Craib in Fl.Siam.En. 1(3):471.1928; Nguyen Van Thuan in Fl.C.L.V. 17:152.1979; Rudd in Fl.Ceyl. 7:362.1991.- *Crotalaria macrophylla* Willd., Sp.Pl. 3:982.1800.- *Moghania macrophylla* (Willd.) Kuntze; Backer & Bakh.f. in Fl. Java 1:638.1963.- *Flemingia congesta* Roxb. ex Ait.f.; Baker in Fl.Br.Ind. 2:228.1876; Gagnep. in Fl. Gen.I.-C. 2:302. 1916; Ridley in Fl.Mal.Pen. 1:566.1967.

ไม้พุ่ม สูง 1-2 ม. กิ่งแก่กลม กิ่งอ่อนเป็นสามเหลี่ยม มีขนคล้ายขนสัตว์ปกคลุมหนาแน่น ใบประกอบมีใบย่อย 3 ใบ ก้านใบยาว 4.5-9 ซม. เป็นร่องยาวด้านบนมีขนแข็งเอนหนาแน่น และมีต่อมชั้น (resinous gland) จำนวนมาก ใบย่อยที่ปลายรูปรีขนาดใหญ่มากกว่าใบคู่ล่าง ขนาด 3-6.5 x 8-19 ซม. ปลายใบเรียวแหลม และมีติ่งสั้น โคนใบรูปลิ้ม ขอบใบเรียบ ใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนยาวและต่อมชั้นกระจายทั่วแผ่นใบ มีเส้นโคนใบ 3 เส้น เส้นแขนงใบ 8-10 คู่ ใบย่อยคู่ล่างรูปขอบขนาน ขนาด 2.5-5.5 x 7-15.5 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเบี้ยว ขอบใบเรียบ ก้านใบย่อยยาว 2-7 มม. หูใบรูปสามเหลี่ยมร่วงง่าย ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบ และปลายยอด ช่อดอกยาว 3.5-5 ซม. ใบประดับรูปไข่เป็นดั่งโค้ง ขนาด 3 x 9 มม. ใบประดับย่อยขนาดเล็ก ก้านดอกยาว 2 มม. มีขนยาวเอนหนาแน่น กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมยาว 2 มม. ปลายแยกเป็นกลีบรูปใบหอก 5 กลีบ กลีบล่างยาว 9 มม. คู่ข้างและคู่บนยาว 6-7 มม. มีขนยาวเอนหนาแน่น กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลางรูปวงกลมขนาด 5.5 x 6.5 มม. สีขาว ชมพู มีเส้นตามยาวกลีบสีน้ำตาลแดง โคนกลีบเป็นติ่งหูทั้งสองข้าง ก้านกลีบโค้งเล็กน้อย ยาว 1 มม. กลีบคู่ข้างรูปเคียวขนาด 1.5 x 6 มม. สีชมพู โคนเป็นติ่งหู 1 อัน ก้านกลีบยาว 1.5 มม. กลีบคู่ล่างรูปเคียว ขนาด 2.5 x 8 มม. สีชมพู โคนไม่มีติ่ง ก้านกลีบยาว 2 มม. เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม (9+1) ยาว 7.5 มม. อับเรณูยาว 0.5 มม. แฉกตามยาว รั้งไข่อุปกริ่งวงกลม ขนาด 0.6-0.7 x 1-1.5 มม. ก้านเกสรเพศเมียยาว 9 มม. โคนมีขน ปลายเกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียเป็นรูปปากเปิด โคนมีขนปกคลุมรอบคล้ายหู้ ฝักรูปรีและบวมพอง ขนาด 0.6 x 1 ซม. มีขนสั้นละเอียดปกคลุม มีต่อมชั้นกระจายทั่วผล กลีบเลี้ยงและก้านเกสรเพศเมียติดทน เมล็ด 1-2 เมล็ด รูปไต สีดำ ขนาด 1.5-2.5 x 2-4 มม. ผิวเรียบ (ภาพที่ 68)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ปราจีนบุรี ; ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช ปัตตานี ภูเก็ต สงขลา สตูล สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า จีน ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์
ไทย

นิเวศวิทยา.- ขึ้นบริเวณชายป่า ริมทางรอบป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม

ชื่อพื้นเมือง.- ขมิ้นนาง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 155,187 (BCU).

8. Phaseolus

L., Sp.Pl.:723.1753; Rudd in Fl.Ceyl. 7:344.1991.

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง ทอดนอน หรือไม้เลื้อย มีขนรูปตะขอกิ่ง ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับ ใบย่อยรูปไข่หรือสี่เหลี่ยมขนมนเป็ยกปุน หูใบร่วงง่าย หรือติดทน มีหูใบย่อย ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบ ดอกย่อยจำนวนน้อย-มาก มีใบประดับและใบประดับย่อย กลีบเลี้ยงโคนเชื่อม ปลายแยก 4-5 กลีบ กลีบด้านบนแยกเป็น 2 แฉก หรือหยักเว้าตื้น ๆ กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลาง โคนกลีบมีติ่งหู กลีบโค้งพับลง กลีบคู่ข้างมักบิดตามกลีบคู่ล่าง กลีบคู่ล่างเป็นจงอย และบิดเวียน 1-5 รอบ เกสรเพศผู้ ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม ด้านบนแยกเป็นอิสระ 1 อัน รังไข่มีออวูล 2-จำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมีย โคนก้านเรียว ปลายก้านแบน โค้ง หรือบิด 1 รอบ เกสรหรือมีขน ฝักรูปแถบ ขอบขนาน หรือรูปเคียว แบน หรือบวม เต่ง มีจงอยติดทน เมล็ดรูปไต หรือขอบขนานแกมรูปไข่ เมล็ด 3-จำนวนมาก

Phaseolus lathyroides L., Sp.Pl. 2:1018.1763; K. Noda et al in Major Weeds in Thail.:96.1985.- *P. semierectus* L., Mant. 1:100.1767; Baker in Fl.Br.Ind. 2:201.1879; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:567.1967.

ไม้ล้มลุก สูง 50-100 ซม. ลำต้นตั้งตรง ทั้งลำต้นและกิ่งมีขนยาว สีขาวเป็นมันวาว ปลายขนลู่ลง ใบประกอบมีใบย่อย 3 ใบ ก้านใบยาว 1.5-4.5 ซม. โคนก้านบวมพอง ใบย่อยที่ปลายก้านขนาดใหญ่กว่าใบคู่ล่าง ใบรูปใบหอก หรือรูปขอบขนาน ขนาด 1.5-2 x 5.5-6.8 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบรูปลิ้น ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขน เส้น โคนใบ 3 เส้น เส้นแขนงใบ 6-9 คู่ ใบย่อยคู่ล่างออกตรง

ข้าม ขนาด 1.2-1.9 x 3.5-5.2 ซม. ลักษณะอย่างอื่นคล้ายใบที่ปลายก้าน หูใบรูปสามเหลี่ยม ขนาด 2 x 8 มม. ปลายแหลม ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอด และง่ามใบ ยาวประมาณ 40-45 ซม. มีขนปกคลุม ก้านดอกยาว 1 มม. กลีบเลี้ยงเชื่อมรูประฆังยาว 5 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ 3 กลีบล่างขนาดยาวกว่า 2 กลีบบน กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลางรูปใบพาย หรือหัวใจ สีเขียว ขอบกลีบสีม่วง ปลายกลีบเว้า ขนาด 0.7 x 1.4 ซม. กลีบคู่ข้างรูปเกือบกลม สีม่วงแดง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ยาว 0.8-1 ซม. ก้านกลีบยาว 1.3 ซม. กลีบคู่ล่างเขียวอ่อน บิดเวียน ขนาดยาว 1.8 ซม. เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม สีเขียว และบิดเป็นเกลียว ยาว 1.5 ซม. รังไข่ยาวประมาณ 1 ซม. มีขนปกคลุม ก้านเกสรเพศเมียสั้นและแบนโค้ง โคนยอดเกสรเพศเมียมีขน ยาว ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ฝักรูปทรงกระบอก หรือกลมยาว ขนาด 0.3-0.4 x 9-10.5 ซม. ปลายแหลมโค้ง เล็กน้อย มีขนปกคลุม เมล็ดจำนวน 20-22 เมล็ด เมล็ดรูปถั่ว ขนาด 2 x 3 ซม. (ภาพที่ 70)

ประเทศไทย.- พบเป็นวัชพืชกระจายทั่วทุกภาค

การกระจายพันธุ์.- พบกระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นตามชายป่าริมถนนด้านทิศตะวันตก ออกดอกและผลระหว่างเดือนกรกฎาคมถึง กันยายน

ชื่อพื้นเมือง.- ถั่วผี

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 354 (BCU).

9. Pueraria

DC., Ann.Sc.Nat. 9:97.1825; Hutchinson, Gen.Fl.Pl. 1:426.1964; Maesen, Agr.Uni.Wag. 85-1:9.1985; Rudd, Fl.Ceyl. 7:289.1991.

ไม้เลื้อย พบรากสะสมอาหาร ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับ ใบย่อยรูปไข่อาจ หยักเว้า ใบย่อยที่ปลายก้านเป็นรูปคล้ายสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด มีหูใบและหูใบย่อย ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ออกตามง่ามใบ มีใบประดับและใบประดับย่อย ร่วงง่ายหรือกึ่งติดทน กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 4-5 กลีบ กลีบบนมักเชื่อมกันยาวที่สุด กลีบดอก 5 กลีบ สีม่วงหรือชมพู กลีบกลาง โคนกลีบเป็นติ่ง หูทั้งสองข้าง กลีบคู่ข้างและกลีบคู่ล่างยาวเท่า ๆ กัน กลีบคู่ล่างเป็นจงอย และมักเชื่อมกัน เกสรเพศผู้ 10 อัน

ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกลุ่มเดียว รังไข่มีออวูลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียเป็นช่อกอ ปลายก้านเกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม บางครั้งมีขนห่าง ๆ ฝักรูปแถบยาว อาจกลม มีขนปกคลุม ฝักแห้งแล้วแตก เมล็ดขนาดเล็ก รูปไต หรือขอบขนานตามขวาง เมล็ดแบนข้าง

Pueraria phaseoloides (Roxb.) Benth., J.L.Soc.Bot. 9:125.1867; Baker in Fl.Br.Ind. 2:199.1876; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:571.1922; Backer & Bak.f., Fl.Java 1:632.1963; Rudd in Fl.Ceyl. 7:289.1991.- *Dolichos phaseoloides* Roxb., Fl.Ind. 3:316.1832.

var. *phaseoloides*.

ไม้ล้มลุก ลำต้นเลื้อยตามพื้น มีขนแถบซีกลำต้น มีรากออกตามข้อ ใบประกอบมีสามใบย่อย ก้านใบยาว 4-6 ซม. แกนกลางยาว 1.5-2.5 ซม. ใบย่อยปลายก้านรูปไข่ ขนาด 5.5-7 x 6.5-9 ซม. ปลายใบแหลมหรือมีติ่งสั้น โคนใบรูปสามเหลี่ยม ขอบใบเรียบ หรือเว้าเป็นแฉก 3 แฉก แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนมีขนสั้น ด้านล่างมีขนยาวหนาแน่น เส้นใบแบบนิ้วมือ 3 เส้น เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ เห็นชัดด้านล่าง ใบย่อยคู่ล่างออกตรงข้ามลักษณะคล้ายใบย่อยที่ปลายก้าน ขนาดใบเล็กกว่าหรือเท่ากัน ขอบใบสองข้างเว้าลึกไม่เท่ากัน โคนใบเบี้ยว ก้านใบย่อยยาว 2-3 มม. บวมพอง รูปสามเหลี่ยม ขนาด 1.5 x 3 มม. รูปไข่รูปแถบคล้ายหนามยาว 2 มม. ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบ ยาว 10-28 ซม. ก้านช่อดอกยาว 5-16.5 ซม. มีขนปกคลุม ใบประดับรูปใบหอก ยาว 2.5 มม. อยู่ซีกกลีบเลี้ยง ก้านดอกยาว 4 มม. มีขน กลีบเลี้ยงเชื่อมรูประฆัง ยาว 3 มม. ปลายแยก 4 กลีบ กลีบล่างสุดยาวที่สุด ยาว 2.5 มม. กลีบคู่ข้างขนาดใกล้เคียงกัน กลีบบนปลายแยกเป็น 2 แฉกย่อย กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลางรูปเกือบกลม สีม่วงขอบขาว ขนาด 1.5 x 1.5 ซม. ปลายกลีบเว้าตื้น โคนกลีบเป็นติ่งหูทั้งสองข้าง ก้านกลีบยาว 1.5 มม. กลีบคู่ข้างรูปใบหอกกลับ สีม่วงขอบกลีบสีขาว ขนาด 0.5 x 1 ซม. โคนกลีบเป็นติ่งหู 1 อัน ก้านกลีบยาว 3 มม. กลีบคู่ล่างรูปเคียว สีขาว ขนาด 0.3 x 1 ซม. ปลายกลีบโค้งเป็นงอ ยาว 3 มม. เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกลุ่มเดียว ยาว 1.2-1.3 ซม. เชื่อมติดกลางอับเรณู รังไข่รูปขอบขนาน แบน ยาว 9 มม. มีขนขาวปกคลุม ก้านเกสรเพศเมียโค้งยาว 2-5 มม. เกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ฝักไม่พบ (ภาพที่ 64)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วทุกภาค

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า จีน ลาว เวียดนาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบจำนวนมากบริเวณลานพักผ่อน หน้าที่ทำการวนอุทยาน ออกดอกและผลระหว่างเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน

ชื่อพื้นเมือง.- ถั่วเสียนป่า

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 132 (BCU).

10. *Tephrosia*

Pers., Syn.Pl. 2:328.1807, nom.cons.; Bosman & de Hass, Blumea 28:421-187.1983; Rudd in Fl.Ceyl. 7:145.1991.- *Cracca* L., Sp.Pl.:752.1753.

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี หรือไม้พุ่ม ลำต้นตั้งตรง ทอดชูด (decumbent) หรือทอดนอน ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ มีใบย่อย 3-จำนวนมาก บางครั้งเป็นใบประกอบรูปนิ้วมือ มีใบย่อย 3-7 ใบ หรือเป็นใบเดี่ยว หูใบคล้ายใบ หูใบย่อยพบยาก ใบย่อยออกตรงข้าม เส้นแขนงใบเรียงขนานชิดกันยาวจรดขอบใบ ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบ ที่ยอด หรือตรงข้ามใบ ใบประดับติดทน หรือร่วงง่าย ใบประดับย่อยพบยาก กลีบเลี้ยงรูปประฆัง ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ขนาดใกล้เคียงกัน กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลางมีขนปกคลุมด้านนอก เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม ด้านบนแยกเป็นอิสระ 1 อัน รังไข่ไม่มีก้าน มีออวูล 4-16 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียโค้ง เกสรหรือมีขน ยอดเกสรเพศเมียขนาดเล็ก เป็นตุ่ม หรือคล้ายแปรงฝักรูปแถบหรือขอบขนานแกมรูปแถบ ฝักตรง หรือรูปเคียว แบนข้าง ฝักแห้งแล้วแตกเป็น 2 ซีก เปลือกบิคน้ำมัน เมล็ดรูปไตแกมขอบขนานถึงรูปรี เมล็ดจำนวน 1-จำนวนมาก

Tephrosia noetiflora Bojer ex Baker, in Oliver, Fl.Tro.Afr. 2:112.1871; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:594.1963; Bosman & Hass, Blumea 28:458.1983; Rudd in Fl.Ceyl. 7:157.1991.- *Cracca noetiflora* (Baker) O.K., Rev.Gen.Pl. 1:175.1891.- *T. subamoena* Prain in King, J.As.Soc.Beng.6 6,2:86.1897, nom.inval.; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:581.1922.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว หรือหลายปี ลำต้นตั้งตรง สูงถึง 1.5 ม. มีขนปกคลุมหนาแน่น ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ยาว 5-125 ซม. ก้านใบยาว 0.6-2 ซม. แกนกลางยาว 5.5-7.5 ซม. ใบย่อยออกตรงข้าม มี 5-7 คู่ ใบย่อยรูปขอบขนานแกมใบหอกกลับ ขนาด 0.4-0.9 x 1-3.3 ซม. ปลายใบเว้าตื้นและมีติ่งสั้น โคนใบรูปลิ้นขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนปกคลุมด้านล่างด้านเดียว มีจุดขาวด้านบน เส้นแขนงใบ 10-15 คู่ เรียงขนานถี่ๆ เห็นชัดด้านบน หูใบรูปแถบยาว 8 มม. มีขนยาวปกคลุม ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอด และง่าม

ใบ ยาว 17-20 ซม. ก้านช่อดอกยาว 6.5-9 ซม. ก้านดอกยาว 2-3 มม. ใบประดับรูปแถบยาว 4 มม. กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปลิ้นแคบ ยาว 2-2.5 มม. ปลายแยกเป็น 4 กลีบ กลีบล่างยาวที่สุด กลีบบนปลายแยกเป็นแฉกย่อย 2 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลางรูปเกือบกลม ขนาด 0.8 x 1 ซม. ปลายกลีบเว้าตื้น สีขาว หรือชมพูอมม่วง ประติม้วงเข้มหรือสีน้ำตาลกระจายทั่วกลีบ ด้านนอกมีขนสีน้ำตาลทองปกคลุมหนาแน่น ก้านกลีบยาว 2-2.5 มม. กลีบคู่ข้างและคู่ล่าง ลักษณะคล้ายกัน รูปเคียว ขนาด 2.5-3 x 6.5-7 มม. มีจุดสีกระจายทั่วกลีบ ก้านกลีบยาว 2 มม. เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม (9+1) ที่โคนก้านชูอับเรณูเป็นดิ่งหู 1 คู่ รั้งไข่อาว 6 มม. มีขนสีทองหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียแบนยาว 4.5 มม. บิดเวียน 1 รอบ ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม มีขนเป็นพู่ ผักก่อนข้างแบนและยาว ขนาด 0.4-0.5 ซม. มีขนปกคลุมหนาแน่นแห้งแล้วแตกเป็น 2 ซีก เปลือกจะบิดม้วนเป็นเกลียว เมล็ด 8-10 เมล็ด เมล็ดรูปเมล็ดถั่ว ขนาด 2 x 3 มม. เปลือกหุ้มเมล็ดขรุขระ

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ นิวเกินี จีน ไต้หวัน พืชถิ่นเดิม แถบทวีปแอฟริกา

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าริมถนน ออกดอกช่วงเดือนสิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 65 (BCU).

11. *Uraria*

Desv., Journ.de Bot. 1:122, t.5, f.19.1813; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:610.1963; Hutch., Gen.Fl.Pl. 1:481.1964.

ไม้ล้มลุก หรือ ไม้พุ่ม ลำต้นตั้งตรง ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ ใบย่อยมี 1-9 ใบ ใบย่อยขนาดใหญ่ มีหูใบ และหูใบย่อย ดอกสีชมพู ช่อดอกแบบ spike raceme หรือ panicle ออกที่ยอด เป็นช่อยาว ก้านดอกย่อยโค้งขึ้นและติดทน มีใบประดับรูปไข่หรือรูปใบหอก ติดทนหรือร่วงง่าย กลีบเลี้ยงโคนเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบ รูปลิ้นแคบปลายแหลม กลีบบน 2 กลีบ มีขนาดสั้นที่สุด กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลางรูปไข่กลับ ไม่มีดิ่งที่โคนกลีบ ก้านกลีบสั้นมาก หรือไม่มี เกือบ กลีบคู่ข้างเชื่อมติดกับกลีบคู่ล่าง กลีบรูปขอบขนาน

แกมรูปเคียว กลีบคู่ต่าง โคงขึ้นเล็กน้อย ปลายกลีบมน เกสรเพศผู้ด้านบนแยกเป็นอิสระ ด้านล่างเชื่อมติดกัน
รังไข่ไม่มีหรือมีก้านสั้นมาก มีออวูล 2-จำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียคล้ายเส้นด้าย ฝักไม่มีก้านผล มักหัก
กอดระหว่างเมล็ด และพับจีบ (plicate) เมล็ดรูปเกือบกลม

Uraria macrostachrya Wall., Pl.As.Rar. 2, t.110.1829; Gagnep. in Fl.Gen.1.-C. 2:551.1916; Craib in Fl.
Siam.En. 1.3:427.1928.

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง สูง 40-60 ซม. ลำต้นมีขนปกคลุม ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงสลับ
ก้านใบยาว 6-14.5 ซม. ใบย่อย 3-7 ใบ รูปขอบขนาน รูปใบหอกกลับ หรือรูปรี ใบย่อยที่ปลายก้านมีขนาด
ใหญ่กว่าใบย่อยด้านข้าง ขนาด 2.3-6 x 6-19 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน หรือกลม หรือสอบรูปลิ้ม ขอบ
ใบเรียบ แผ่นใบค่อนข้างหนา ด้านล่างมีขนสาบมือ ด้านบนเกลี้ยง เส้นแขนงใบ 8-10 คู่ ก้านใบย่อยยาว 2-3
มม. มีหูใบรูปสามเหลี่ยม ขนาด 0.7 x 1.6 ซม. ปลายเรียวแหลม และโค้ง คล้ายหนาม มีขนยาวปกคลุมด้าน
นอก หูใบย่อยรูปเข็ม (needle) ขนาด 1 x 7 มม. มีขนปกคลุม ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอด ช่อดอกรูปทรง
กระบอกปลายเรียวแหลม หรือทรงกรวย ยาว 16-28 ซม. ดอกย่อยหนาแน่น ใบประดับรูปใบหอก ขนาด 0.2-
0.6 x 1.2-1.8 ซม. ปลายเรียวแหลม บางครั้งแยกเป็น 2 แฉก มีจุดสี กระจายทั่วแผ่นใบ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อม
ปลายแยก 5 กลีบ ขนาดใหญ่ 3 กลีบ และเล็ก 2 กลีบ กลีบยาว 0.4-0.7 ซม. ด้านนอกมีขนยาวและมีต่อม กลีบ
ดอก 5 กลีบ กลีบกลางสีชมพู รูปเกือบกลม ขนาด 0.8 x 1 ซม. เกลี้ยง กลีบคู่ข้างและกลีบคู่ล่างลักษณะ
เหมือนกัน ยาวประมาณ 1 ซม. เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม (9+1) ก้านชูอับเรณูยาว 7
มม. เกลี้ยง รังไข่ยาว 2 มม. มีขนยาวปกคลุม ก้านเกสรเพศเมียยาว 4.5 มม. มีขนยาวห่าง ๆ ยอดเกสรเพศเมีย
รูปกระบอกหรือทรงกระบอก ปลายมนกลม ยาว 3.5 มม. เกลี้ยง ฝักรูปขอบขนานแบน สีดำ พับงอสลักกัน
ยาวประมาณ 1 ซม. เมล็ดประมาณ 3 เมล็ด (ภาพที่ 69)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ เชียงราย นครสวรรค์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์
; ภาคใต้ : ชุมพร

การกระจายพันธุ์.- จีน พม่า ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นตามป่าที่แสงส่องถึง และตามชายป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนกันยายนถึง
มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.- หญ้าหางเสือ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 128, 435 (BCU).

12. Vigna

Savi, Nuovo Goim.Lett. 8:113.1824; Hutchinson, Gen.Fl.Pl. 1:438.1964; Rudd in Fl.Ceyl. 7:321.1991.-
Haydonia Wilezek, Bull.Jard.Bot.Etat 24:405.1954.

ไม้เลื้อย หรือไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง ไม่มีขนรูปตะขอกิ่ง ใบประกอบมีใบย่อย 3 ใบ หูใบโคนตัด หรือโค้งยื่นยาวออกไปเลยจุดที่ตัดกับกึ่ง หูใบย่อยติดทน ช่อดอกแบบ raceme หรือ unbel ออกที่ง่ามใบ หรือ ที่ยอด โคนก้านดอกมีปม ดอกจำนวนน้อยถึงมาก ใบประดับย่อยร่วงง่าย กลีบเลี้ยงโคนเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบ กลีบบนเชื่อมบางส่วน ปลายกลีบแหลม บางครั้งมีขนแข็ง กลีบดอกสีเหลือง ขาว ม่วง ชมพู มี 5 กลีบ กลีบกลางโค้งพับลง โคนกลีบเป็นติ่งทั้ง 2 ข้าง กลางกลีบด้านในมีจงอยยื่นออกมา กลีบคู่ล่างโคนกลีบตัดตรง ปลายมนหรือเป็นจงอย เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม ก้านบนแยกเป็นอิสระ รังไข่มีออวูลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียโค้งขึ้นมักบิดเวียน โคนก้านยาวเรียว ปลายก้านหนาและโค้งเข้า มีขนยาว ยอดเกสรเพศเมียเป็นจงอย ฝักรูปแถบ แห้งแล้วแตก มีจงอยติดทน เมล็ดรูปขอบขนาน หรือถึงรูปไต จำนวนมาก

Vigna minima (Roxb.) Ohwi et ohashi, J.Jap.Bot. 44:30.1969.- Phaseolus calcaratus Roxb. var.gracilis Prain, J.As.Soc.Beng. 66,2:50 & 424.1987; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 2:233.1916; Craib in Fl.Siam.En. 1:455.1928.- Vigna umbellata (Thunb.) Ohwi et Ohashi var. gracilis (Prain) Marechal, Mascherpa et Stainier in Taxon 27:201.1978; Thuan in Fl.C.L.V. 17:192.1979

ไม้ล้มลุก ลำต้นเลื้อย มีร่องดินตามยาวรอบลำต้น และมีขนสีเงินห่าง ๆ แนบชิดลำต้น ใบประกอบมีสามใบย่อยเรียงสลับ ก้านใบยาว 3.5-4.5 ซม. มีร่องตามยาวด้านบน 1 ร่อง ขอบสันร่องมีขนยาวเอนปกคลุมแกนกลางยาวประมาณ 1 ซม. ใบย่อยปลายก้าน รูปไข่หรือรูปใบหอกขนาด 2.5-3 ซม. x 5-7.5 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมนกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบยาว ผิวใบมีขนยาวห่าง ๆ ทั้งสองด้าน เส้นใบแบบนิ้วมือ 3 เส้น เส้นแขนงใบ 4 คู่ ใบย่อยคู่ล่างออกตรงข้าม รูปไข่ขนาด 2-3 x 4-6 ซม. แผ่นใบเรียว ปลายใบแหลม โคนใบกลมเบี้ยว ขอบใบเรียบ ลักษณะอื่นๆ คล้ายกับกับใบย่อยที่ปลายก้าน ก้านใบย่อยยาว 2 มม. หูใบรูปใบหอกขนาด 1 x 3 มม. หุ้มยอดอ่อน และติดแนบตามโคนก้านใบ ปลายเรียวแหลม โคนกลม ขอบเป็นขนครุย หูใบ

ย้อยรูปใบหอกแกมรูปไข่ ขนาด 0.4-0.5 x 1.5-2 มม. เกือบ คัดทอน ช่อดอกแบบ raceme ออกที่ยอด ยาว 7-16 ซม. ก้านช่อดอกยาวเรียว 6-14 ซม. ดอกออกปลายช่อ ใบประดับและใบประดับย่อยรูปใบหอก ยาว 1.5-2 มม. มีขนครุยที่ขอบใบ ร่วงง่าย ก้านดอกย่อยยาว 2 มม. โคนก้านดอกย่อยมีปุ่ม (nodose) กลีบเลี้ยงโคนเชื่อม รูปรีแกมไข่ ยาว 2 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม กลีบต่างยาวกว่าทุกกลีบ กลีบดอก 5 กลีบ กลีบกลางสี่เหลี่ยม รูปเกือบกลมขนาด 0.8 x 1.1 ซม. ปลายกลีบเว้าตื้น โคนกลีบเป็นติ่งหู 1 คู่ กลางกลีบด้านในมีเดือยเป็นงอวยแหลม ก้านกลีบโค้งยาว 1 มม. เกือบ กลีบคู่ข้างรูปไข่กลับ ขนาด 6 x 8 มม. โคนกลีบเป็นติ่งหู 1 อัน ก้านกลีบยาว 2 มม. กลีบคู่ข้างรูปเคียวโค้งมาก ขนาด 3 x 4 มม. ก้านยาว 2.5-3 มม. เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดสองกลุ่ม รังไข่ยาวประมาณ 6 มม. มีขนสั้นปกคลุม มีออวูล 8-10 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 1.2 ซม. ครึ่งล่างเป็นเส้นตรง มีขน ครึ่งบนแบนโค้งเป็นครึ่งวงกลม ยอดเกสรเพศเมียรูปปากฉลาม ด้านล่างมีขนยาว ฝักทรงกระบอกยาว ขนาด 0.35 x 5.5 ซม. มีกลีบเลี้ยงและใบประดับติดทน ฝักแห้งแตกเป็น 2 ซีก มีขนสั้นปกคลุม เปลือกบาง เมล็ด 8 เมล็ด รูปขอบขนาน ขนาด 2.5 x 4 มม. สีน้ำตาล ผิวเรียบแข็ง (ภาพที่ 66)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** เลย ; **ภาคตะวันออก :** ชัยภูมิ ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคใต้ :** สตูล

การกระจายพันธุ์. - ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบจำนวนน้อยบริเวณกลางเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน

ชื่อพื้นเมือง.- ถั่วทอง ถั่วผี

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 27 (BCU).

FLACOURTIACEAE

ไม้ต้น หรือ ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงสลับ บางครั้งมีจุดหรือเส้นโปร่งแสง (pellucid-dotted หรือ lined) รูปใบหอกหรือรูปไข่ ดอกเพศเดียวอยู่คนละต้น หรือดอกเพศเดียวและดอกสมบูรณ์เพศอยู่ต้นเดียวกัน ช่อดอกมีหลายแบบ ออกที่ยอด ก้านใบ หรือตามกิ่งแก่ ดอกสมบูรณ์ตามรัศมี กลีบเลี้ยง 3-6 กลีบ แยกจากกันหรือเชื่อม ในดอกตูมเรียง imbricate หรือ valvate และติดทนกับผล กลีบดอก 3-8 กลีบ หรือไม่มี ที่โคนด้านในมี

เกล็ดเรียงตรงข้ามกลีบ หรือไม่มี เกสรเพศผู้ 5-จำนวนมาก แยกเป็นอิสระหรือเชื่อมเป็นกลุ่ม อับเรณูมี 2 ช่อง
แตกตามยาว มีจานฐานดอก หรือไม่มี รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 1 ช่อง placentation แบบ parietal ออวูลมี 2-
จำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียมี 1-10 อัน แยกเป็นอิสระ หรือเชื่อมติดกัน ผลแบบ capsule หรือ berry หรือ
drupe มีเมล็ด 1-จำนวนมาก บางทีมีเยื่อหุ้มเมล็ด

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน โคนใบมนกลม หรือรูปไข่ ผลกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5 ซม. เปลือก
เรียบ มีขนสีน้ำตาลปกคลุม เนื้อผลหนา เมล็ดแข็งมาก ขนาดใหญ่ถึง 2.3 x 3.5 ซม. จำนวน 1-2 เมล็ด ...
..... 2. *Hydnocarpus*
1. ใบมีขนทั้งสองด้าน โคนใบเบี้ยว ผลรูปไข่ ขนาด 2 x 3.5 ซม. เปลือกเป็นสัน 3 อัน หรือ 3 ซีก ประกอบกัน
ผิวเกลี้ยง เนื้อผลบาง เมล็ดเปราะบาง ขนาดเล็ก 0.3 x 0.5 ซม. จำนวนมาก 1. *Casearia*

1. *Casearia*

Jacq., Enum.Pl.Carib.:4.1760; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:287.1963; Hutch., Gen.Fl.Pl. 2:227.1965;
Lescot, Fl.C.L.V. 15:44.1970.

ไม้ต้นและไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบเรียบ จักฟันเลื่อย หรือจักซี่ฟัน มีหนามสั้นที่ปลาย หูใบ
ขนาดเล็ก ดอกออกเป็นกระจุกตามง่ามใบ สีเขียวหรือเหลือง ใบประดับที่โคนก้านดอก กลีบเลี้ยงเชื่อมที่ฐาน
มีปลายแยกเป็น 5 กลีบ หรือแฉก เรียงแบบ imbricate ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้ 5-10 อัน เรียงเป็นวงชั้นเดียว
ตั้งอยู่บนหลอดกลีบเลี้ยง หรือที่ฐานกลีบเลี้ยง โดยเรียงสลับกับเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน
ก้านชูอับเรณูแยกเป็นอิสระ หรือโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกคล้ายแปรง เกลี้ยงหรือมีขน อับเรณูติดที่ฐาน
(basifixed) รังไข่ 2-4 คาร์เพลต เกลี้ยงหรือมีขน มีออวูลจำนวนน้อยหรือมาก ก้านเกสรเพศเมียสั้น ยอดเกสร
เพศเมียเป็นคุ่มกลม ผลสด หรือแห้ง เป็นแบบ capsule มี 3-4 ซีกประกอบกัน ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก มีเยื่อ
หุ้มเมล็ด

Casearia grewifolia Vent., Choix.-:48.1803; Craib, Contr.Fl.Siam, Aberdeen Univ.Studies 57:91.1912; Fl.Siam.En. 1:736.1931; Sleum., Fl.Mal. 1,5:93.f.36.1954; Lescot, Fl.C.L.V. 11:58, pl.V, 17-23.1970; Whitm., tree Fl.Malaya 2:140,142, f.1.1973; Sleum in Blumea 30:247.1985.- *C. kerrii* Craib, Kew Bull.:55.1911; Contr.Fl.Siam, Aberdeen Univ.Studies. 57:91.1912; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 2:1002.1921; Craib, Fl.Siam.En. 1;737.1931.- *C. oblonga* Craib, .Kew Bull.:405.1930; Fl.Siam.En. 1:738.1931. var.*grewifolia*.

ไม้ยืนต้น สูง 5-15 ม. กิ่งและก้านมีขนตรงสีขาวปกคลุม ใบรูปขอบขนาน ขนาด 4.5-6 x 14.5-20 ซม. ใบที่โคนกิ่งมีขนาดเล็ก ปลายใบแหลม โคนเบี้ยว ขอบจักฟันเลื่อย แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนเกลี้ยง มีขนตามเส้นใบ ด้านล่างมีขนยาวหนาแน่น เส้นแขนงใบ 10-14 คู่ ก้านใบยาว 0.2-0.5 ซม. มีขนหนาแน่น หูใบรูปสามเหลี่ยม ขนาดเล็กมาก ยาว 2 มม. ปลายแหลม หลุดร่วงง่าย ดอกออกเป็นกระจุกตามง่ามใบ มี 1-7 ดอก ก้านดอกยาว 0.6-0.8 ซม. มีขนหนาแน่น มีใบประดับขนาดเล็ก ยาว 0.1 ซม. ที่โคนก้าน วงกลีบรวม เชื่อมกันตอนโคนปลายแยก 5 กลีบ รูปไข่ขนาด 0.3-0.4 x 0.4-0.5 ซม. ปลายมนหุ้ม มีขนด้านบน เกสรเพศผู้ สมบูรณ์ 9 อัน ไม่สมบูรณ์ 9 อัน เรียงสลับกันเป็นวงรอบรังไข่ ก้านชูอับเรณูยาว 0.2 ซม. เกลี้ยง อับเรณูรูป หัวตุ๊กตาร เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์มีขนยาวพันกัน รังไข่รูปไข่ ขนาด 0.13-0.15 x 0.25-0.30 ซม. มีขนยาวปกคลุมด้านบน มี 3 คาร์เพล 1 ช่อง ออวูลรูปไข่ จำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียสั้นมาก มีขนสั้นห่าง ๆ ปกคลุมถึงเกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ผอแบบ berry รูปไข่ขนาด 1.6-2 x 3-3.5 ซม. ด้านนอกเป็นสันแข็ง 3 แนว ลูกสีเขียวส้ม เมล็ดจำนวนมาก รูปไข่ ขนาด 0.3 x 0.5 ซม. ก้านผลยาว 1-1.2 ซม. กลีบรวมติดทน (ภาพที่ 71)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา อุตรดิตถ์ ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** เลย ขอนแก่น ; **ภาคตะวันออก :** อุบลราชธานี ; **ภาคกลาง :** กรุงเทพฯ ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** จันทบุรี ชลบุรี ; **ภาคใต้ :** ชุมพร

การกระจายพันธุ์.- พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบริเวณชายป่าด้านฝั่งทะเล ออกดอกระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายน ออกผลระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- กรวยป่า

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 274, 309, 465 (BCU).

2. *Hydnocarpus*

Gaertn., Fruet. 1:288, t.60, f.3.1788; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1;283.1963; Hutch., Gen.Fl.Pl. 2:218.1967; Lescot, Fl.C.L.V. 15:7.1970.

ไม้ยืนต้น หรือไม้พุ่ม ไม้ใบขนาดเล็ก หลุดร่วงง่าย หรือไม่มี ใบเดี่ยวเรียงสลับ ขอบจักฟันหรือเป็นคลื่น หรือเรียบ ก้านใบสั้น ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบ ดอกย่อยจำนวนน้อย ดอกแยกเพศอยู่คนละต้น กลีบเลี้ยง 4-11(-12) กลีบขนาดไม่เท่ากัน แยกอิสระ เรียงแบบ imbricate กลีบดอกจำนวน 4-12(-13) กลีบ ขนาดเท่า ๆ กัน แยกกัน เรียงแบบ imbricate บริเวณโคนกลีบด้านในมีขนเป็นเกล็ดบางเรียงตรงข้าม กลีบดอกแต่ละกลีบ ในดอกเพศผู้มีเกสรเพศผู้ 5(-8 หรือ -15) อัน ทั้งที่สมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ ก้านชูอับเรณู โคนกว้าง อับเรณูรูปขอบขนานหรือรูปไข่ ดอกเพศเมียกลีบเลี้ยงและกลีบดอกคล้ายกัน มีเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์จำนวนมากถึง 5 อัน รังไข่ 3-5 คาร์เพล มี 1 ช่อง ออวุลจำนวนมาก ยอดเกสรเพศเมียแผ่แบน มี 3-5 แฉก แผ่ตามรัศมีหรือโค้ง ก้านเกสรเพศเมียสั้น ผลแบบ berry รูปกลมขนาดใหญ่ เปลือกผลหนา และแข็ง เมล็ดจำนวนน้อยถึงมาก แข็งและเปราะ ที่ผิวเมล็ดมีลวดลาย หรือเป็นสัน (striate)

Hydnocarpus kurzii (King) Warb. in Engler, Pflanzenfam. 3, 6a:21.1893; Craib, Fl.Siam.En. 1:97.1925; Lescot in Fl.C.L.V. 11:12.1970.- *Taraktogenos kurzii* King in Journ.As.Soc.Beng.lix. 2:123.1890.- *Hydnocarpus heterophyllus* Kurz, Fl.Burm. 1:77.1887.non Blume. ssp.*australis* Sleum., Bot.Jahrb. 69:23.1938; Fl.Mal. 1,5:21.1954; Whitm., Tree Fl.Malaya 2:150. 1973; Sleum. in Blumea 30:229.1985.- *Taraktogenos kurzii* auct., non King s.str.; Craib, Fl.Siam.En. 1:97. 1925.

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูงประมาณ 8-15 ม. เปลือกเรียบ กิ่งอ่อนหรือยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบรูปขอบขนาน ขนาด 5.5-8.5 x 25-32.5 ซม. ปลายสอบเรียวแหลม หรือแหลม โคนมนกลมหรือรูปปลีมีขอบจักฟันเลื่อยตื้น และห่าง แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นกลางใบนูนเป็นสันใหญ่ด้านล่าง เส้นแขนงใบจำนวนประมาณ 15 คู่ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 1-2 ซม. มีขน ดอกไม่พบ ผลแบบ berry กลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางถึง 5 ซม. ด้านนอกมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ไม่มีก้านผล เนื้อผลหนา ภายในมีเมล็ดอยู่กลางผล 1-2 เมล็ด เมล็ดรูปกลมรีหรือรูปไข่ ค่อนข้างแบน หรือแบน ขนาดใหญ่ถึง 2.3 x 3.5 ซม. ปลายและโคนแหลม แข็ง สีน้ำตาล มีเยื่อเป็นตาข่ายหุ้มเมล็ด-(ภาพที่ 72)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : น่าน ลำพูน แพร่ ตาก ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : พังงา นครศรีธรรมราช พัทลุง ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- พม่า มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกลางป่าบริเวณทิศเหนือ

ชื่อพื้นเมือง.- ง่าช้อย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 300, 341, 429 (BCU).

HIPPOCRATEACEAE

ไม้พุ่ม ไม้รอเลื้อย หรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม หูใบขนาดเล็กหรือไม่มี ช่อดอกแบบ cyme หรือเป็นกระจุก ออกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี ดอกขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดน้อย ปลายแยก 5 กลีบ กลีบเรียงแบบ imbricate ในดอกตูม กลีบดอก 5 กลีบ เรียงแบบ imbricate หรือ valvate ในดอกตูม มีจานฐานดอกรูปกรวย รูปถ้วย หรือแบน เกสรเพศผู้ (2-)3(-5) อัน ตั้งอยู่บนจานฐานดอก เรียงสลับกับกลีบดอก อับเรณูเป็นพู แดกตามขวางด้านบน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ อาจจมอยู่ในจานฐานดอกบางส่วนหรือทั้งหมด มี 3 ช่อง แต่ละช่องมี ออวูล 2-10 ออวูล placentation แบบ axile หรือ basal ก้านเกสรเพศเมียรูปกลมแคบ หรือสั้น มักแยกเป็น 3 แฉก ผลแบบ capsule อาจแบนข้าง (compressed) หรือผลแบบ baccate เมล็ดแบนข้าง มีปีกหรือเป็นเหลี่ยม

Hippocratea

L., Sp.Pl. 2:1191.1753; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:57.1965.

ไม้เถาเนื้อแข็ง ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม ขอบใบเรียบ หรือจักฟันเลื่อยตื้น ๆ แผ่นใบหนา เกือบ ขอบดอกแบบ cyme หรือ corymb ออกตามง่ามใบ ดอกสี่เหลี่ยมหรือเหลี่ยม กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม มักมีขน เกสรเพศผู้มี 3 อัน มีจานฐานดอกรูปกรวยหรือรูปถ้วย รังไข่มี 3 ช่อง แต่ละช่องมี 2-10 ออวูล placentation แบบ basal ก้านเกสรเพศเมียสั้น ขอดเกสรเพศเมียเป็น 3 แฉก ผลแบบ capsule มี 3 ช่อง ผลแก่แตกตามแนวตะเข็บ เมล็ดประมาณ 2-10 เมล็ด รูปขอบขนานแกมรูปไข่ ก้อนข้างแบน โคนเมล็ดเป็นปีกบาง

Hippocratea indica Willd., Sp.Pl. 1:193.1798; Lawson in Fl. Br.Ind. 1:624.1875; Kurz, Fl.Burm. 1:256.1877; Brandis, Ind.Trees:160, fig.73.1906; Pitard in Fl.Gen.L.-C. 1:898, fig.113.1912; Craib, Fl. Siam.En. 1:288.1925; Backer & Bakf.f., Fl.Java 2:57.1965; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:455.1967.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ใบเดี่ยวออกตรงข้าม ใบรูปรี รูปไข่กลับ หรือรูปรีแกมขอบขนาน ขนาด 3.5-5 x 5-7.5 ซม. ปลายใบแหลมเป็นติ่งสั้นและโค้งออก โคนใบรูปลิ้นหรือมนกลม ขอบใบจักฟันเลื่อยตื้น ๆ หรือเกือบเกลี้ยง แผ่นใบค่อนข้างหนา กิ่งหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 6-7 คู่ เห็นชัดทั้ง 2 ด้าน ก้านใบยาว 0.6-1 ซม. ช่อดอกแบบ cyme ออกตามง่ามใบ ช่อดอกยาวประมาณ 2 ซม. มีใบประดับและใบประดับย่อยรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก เป็นช่อโค้ง มีต้นกลางใบ ขอบใบเป็นขนครุย ก้านดอกยาว 1.5-2 มม. ดอกขนาดเล็กมาก ยาวเพียง 1-1.2 มม. เท่านั้น กลีบเลี้ยงโคนเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบ รูปไข่ ยาวประมาณ 0.5 มม. ปลายกลีบมน ขอบกลีบเป็นขนครุย กลีบดอกแยก 5 กลีบ รูปขอบขนาน ยาวประมาณ 0.8 มม. สีเขียวอ่อน เกสรเพศผู้ 3 อัน ตั้งอยู่บนจานฐานดอก ก้านชูอับเรณูยาว 0.2 มม. แบน อับเรณูรูปทรงกลม แตกตามขวางด้านบน รังไข่รูปกรวย จมอยู่ในจานฐานดอก มี 3 คาร์เพล 3 ช่อง แต่ละช่องมี 1-2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาวประมาณ 0.2 มม. ไม้พุ่มกลีบดอก ยอดเกสรเพศเมียขนาดเล็ก ผลไม่พบ (ภาพที่ 73)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : สระบุรี ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี สตูล

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ซิลอน พม่า เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- ชายป่าด้านฝั่งทะเล ออกดอกช่วงเดือนมีนาคม

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 289 (BCU); R. Gusink et al 7763 (BKF).

LAMIACEAE

ไม้ล้มลุก มีกลิ่น ลำต้นและกิ่งเป็นสี่เหลี่ยม ใบออกเป็นคู่สลับตั้งฉาก หรือเป็นวงรอบ ไม่มีหูใบ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรด้านข้าง ช่อดอกมีหลายแบบ อาจออกที่ซอกใบเป็นคู่ ออกเป็นช่อแบบ verticillate หรือเป็นช่อแบบ head raceme หรือ panicle กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก แบบ bilabiate หรือมากกว่า 5 แฉก มักคงอยู่จนกระทั่งเป็นผล กลีบดอกโคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก แบบ bilabiate เช่นกัน แต่มักร่วงง่าย เกสรเพศผู้มี 2 หรือ 4 อัน ติดอยู่บนหลอดกลีบดอก รังไข่เหนือวงกลีบ มี 4 พู จำนวนช่องมี 2 แต่ลูกถ้วยมี 4 แต่ละช่องมี 2 ออวูล placentation แบบ basal ก้านเกสรเพศเมียมี 1 อยู่ตรงกลางที่ฐานระหว่างพูของรังไข่ (gynobasic) ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ผลแบบ nut ขนาดเล็ก

Leucas

R.Br. Prodr.:504.1810; Benth & Hook.f., Gen. Pl. 2:1213.1876; Keng in Gard.Bull.Sing. 104:100.1969.

ไม้ล้มลุก ลำต้นและใบมีขนยาว ช่อดอกออกเป็นกระจุกตามง่ามใบ หรือแบบ verticillate บางครั้งอาจออกที่ปลายยอด ดอกขนาดเล็กถึงขนาดกลาง กลีบเลี้ยงเป็นสันตรงตามยาว ปากหลอดกลีบเลี้ยงเท่ากันหรือเบี้ยว ปลายแยกเป็นแฉก 8-10 แฉก ขนาดไม่เท่ากัน แฉกบนมีขนาดใหญ่กว่าทุกแฉก กลีบดอกแบบ bilabiate หลอดกลีบดอกมักอยู่ภายในหลอดกลีบเลี้ยง ปากกลีบบนตรง เป็นอู้งโค้ง ขอบกลีบมีขนหนาแน่น ปากกลีบล่างมี 3 แฉก กางออก แฉกกลางขนาดใหญ่ที่สุด เกสรเพศผู้ 4 อัน แบบสั้น 2 ยาว 2 คู่บนขนาดสั้นกว่าคู่ล่าง ตั้งอยู่ภายในปากหลอดกลีบดอกด้านบน ฐานดอกเรียบหรือเป็นพู ก้านเกสรเพศเมียรูปติ่มแคบ ยอดเกสรเพศเมีย แฉกบนขนาดเล็กกว่าแฉกล่าง ผลแบบ nut รูปไข่ เป็นสันตามยาว 3 สัน

Leucas zeylanica (L.) R.Br. in W.T.Aiton, Hort.Kew.ed.2,3:409.1811; Hook.f., Fl.Br.Ind. 4:689.1885; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:650.1923; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:623.1965; Keng in Gard.Bull.Sing. 104:101.1969.- *Phlomis zeylanica* L., Sp.Pl.:586.1753.- *Leucas malayana* Hance in Walp. Ann.Bot.Syst. 3.1852.

ไม้ล้มลุก สูง 25-52 ซม. ลำต้นเป็นเหลี่ยม มีขน ใบรูปแถบ หรือขอบขนาน หรือรูปรีแกมขอบขนาน ขนาด 1-15 x 5-9 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบรูปติ่ม ขอบใบจักฟันเลื่อยห่าง ๆ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 8-10 คู่ ก้านใบยาว 2-3 มม. ดอกออกเป็นช่อ verticillate ใบประดับขนาดสั้นกว่า

หลอดกลีบเลี้ยง กลีบเลี้ยงเป็นรูปประฆัง ยาว 6-8 มม. มีสันตามยาว 10 สัน ปลายแยกเป็นติ่งหนามสั้น ๆ 8 อัน
ปากหลอดกลีบเลี้ยงเบี้ยวเล็กน้อย กลีบดอกสีขาว ยาวประมาณ 1 ซม. โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยก 4
กลีบ กลีบบน รูปไข่กลับ มีขนยาวหนาแน่น กลีบล่าง ปลายแยก 3 แฉก แฉกกลางขนาดใหญ่ที่สุด เกสรเพศ
ผู้ 2 คู่ อยู่ในหลอดกลีบบน ผลรูปไข่กลับ ยาว 3 มม กว้าง 1 มม.

ประเทศไทย.- ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** จันทบุรี ; **ภาคใต้ :**
นครศรีธรรมราช นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณป่าด้านทิศตะวันตกและออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึง
ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- หญ้าปริก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 161 (BCU).

LAURACEAE

ไม้ต้น ไม้พุ่ม หรือไม้เถาเลื้อย ลำต้นและใบมักมีกลิ่น ใบเดี่ยว เรียงสลับ เรียงเกือบตรงข้าม หรือ
เวียนสลับ มักเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง ใบมีต่อมน้ำมัน ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ panicle spike raceme หรือ
umbel ออกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ หรือเพศเดียว สมมาตรตามรัศมี ส่วนประกอบของดอกเป็น 3 หรือ
จำนวนเท่าของ 3 ไม่มีกลีบดอก วงกลีบรวม 6 กลีบ เรียงเป็น 2 วง เกสรเพศผู้มี 3-4 วง วงที่ 3 มีต่อม 2 ต่อมที่
โคนก้านชูอับเรณูแต่ละอัน วงที่ 4 มักลดรูปเป็นเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ อับเรณูมี 2 หรือ 4 ช่อง แต่ละช่องมีฝา
ปิดเปิด ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดหลอดกลีบรวม รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 1 คาร์เพล 1 ช่อง 1 ออวูล placentation
แบบ apical ผลแบบ drupe หรือ berry เมล็ดขนาดใหญ่

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบเรียงตรงข้าม หรือเกือบตรงข้าม
 2. เส้นใบแบบขนนก อับเรณูมี 2 ช่อง 1. *Beilschmiedia*
 2. เส้นใบแบบฝ่ามือ มีเส้นโคนใบ 3 เส้น อับเรณูมี 4 ช่อง 2. *Cinnamomum*
1. ใบเรียงสลับ เรียงเวียนรอบกิ่ง หรือเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง
 3. ใบเรียงเวียนรอบกิ่ง หรือเรียงเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง เกสรเพศผู้ 9 อัน 3. *Dehaasia*
 3. ใบเรียงสลับ
 4. เส้นใบรูปขนนก เกสรเพศผู้ 12-26 อัน 4. *Litsea*
 4. เส้นใบออกใกล้โคนใบ 3 เส้น เกสรเพศผู้ 6 อัน 5. *Neolitsea*

1. *Beilschmiedia*

Nees, Wall.Pl.As.Rar. 2:69.1831; Hutch., Gen.Fl.Pl. 1:130.1964.

ไม้พุ่ม ไม้ต้น ใบเรียงเกือบตรงข้าม แผ่นใบหนา เส้นใบแบบขนนก ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ วงกลีบรวม 5-6 กลีบ ขนาดใกล้เคียงกัน เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 9 อัน 2 วงนอกมีอับเรณูหันเข้าสู่ใจกลางดอก ก้านชูอับเรณูไม่มีต่อมที่โคน วงที่ 3 อับเรณูหันออกด้านนอก โคนก้านชูอับเรณูมีต่อมข้างละ 1 ต่อม อับเรณูมี 2 ช่อง วงที่ 4 เป็นเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ มักมีรูปไข่ หรือรูปหัวใจ รังไข่กลม ก้านเกสรเพศเมียสั้น ผลรูปไข่ ขอบขนานหรือกลม

Beilschmiedia roxburghiana Nees in Wall. Pl.As.Rar. 2:69.1831; Kurz, Fl.Burm. 2:293.1877; Hook.f. in Fl.Br.Ind. 5:121.1886; Gamble, Fl.Madras:1220.1925; Kanjilal et al, Fl.Assam 4:51.1940; D.G.Long in Grierson & D.G.Long, Fl.Bhutan 1,2:256.1984.

ไม้ต้นสูง 8-15 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หรือเกือบตรงข้าม ใบรูปรี ขนาด 4-6.5 x 9-15 ซม. ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบประมาณ 8 คู่ ก้านใบยาว 1-1.2 ซม. เกลี้ยง ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด ก้านช่อดอกยาว 0.5-2 ซม. มีขนสั้นห่าง ๆ ก้านดอกย่อยยาว 1-5 มม. มีขน ดอกสีเหลือง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5 มม. วงกลีบรวมโคนเชื่อมรูประฆัง ปลายแยกเป็น 6 กลีบ กลีบรูปขอบขนานแคบ ปลายแหลม มี

ขนทั้งสองด้าน เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 9 อัน เรียงเป็น 3 วง ก้านชูอับเรณูมีขนปกคลุม อับเรณูมี 2 ช่อง รั้งไข่อูรูปกลม ก้านเกสรเพศเมียสั้น มีขนยาวปกคลุมทั้งรั้งไข่อูและก้านเกสรเพศเมีย ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม ผลสีเขียว รูปรี หรือรูปขอบขนาน ขนาด 0.8-1 x 1.5-2 ซม.

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แพร่ ลำปาง ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ชัยภูมิ ศรีสะเกษ ; ภาคกลาง : นนทบุรี สระบุรี ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ตราด ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- ภูฐาน อินเดีย พม่า ไทย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- มะดุก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 238, 506 (BCU).

2. Cinnamomum

Schaeff., Bot. Exped.:74.1760; Backer & Bakh.f., Fl. Java 1:120.1963; Hutch., Gen. Fl. Pl. 1:139.1964.

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม เปลือกลำต้นและใบมีกลิ่นหอม ใบเรียงตรงข้าม เส้นใบออกจากโคนใบ 3 เส้น ดอกสมบูรณ์เพศ หรืออาจเป็นดอกเพศเดียวและดอกสมบูรณ์ร่วมต้นเดียวกัน ดอกออกเป็นช่อแบบ panicle ตามง่ามใบ หรือที่ปลายยอด วงกลีบรวมโคนเชื่อมเป็นหลอดสั้น ๆ ปลายแยกเป็น 6 กลีบ ขนาดใกล้เคียงกัน เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 9 อัน วงที่ 1 และ 2 โคนก้านชูอับเรณูไม่มีต่อม อับเรณูหันเข้าสู่ใจกลางดอก (introrse) วงที่ 3 มีต่อมที่โคนก้านชูอับเรณูข้างละ 1 อัน อับเรณูหันออก (extrorse) อับเรณูมี 4 ช่อง วงที่ 4 เป็นเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ รูปหัวใจ หรือรูปหัวใจทศกร ก้านสั้นมาก รั้งไข่อูเหนือวงกลีบ อยู่ภายในวงกลีบรวมที่เชื่อมกัน ยอดเกสรเพศเมียรูปถ้วย หรือเป็น 3 แฉก ผลแบบ berry มีวงกลีบรวมติดทนอยู่ด้วย

Cinnamomum iners Reinw. ex Blume, Bijdr.:570.1826; Hook.f. in Fl.Br.Ind. 5:130.1886; Ridl., Fl. Mal.Pen. 3:92.1924; Lecomte in Fl.Gen.I.-C. 5:116.1914; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:121.1963; Kochummen in Tree Fl.Malaya 4:126.1989; Keng, Conc.Fl.Sing.:18.1990; Tvener, Gard.Bull.Sing.: 45.112.1993.

ไม้ต้นไม่ผลัดใบขนาดกลาง สูง 8-15 ม. ใบรูปรี รูปขอบขนาน หรือรูปไข่ค่อนข้างยาว ขนาด 2.5-5.5 x 7-15 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมนหรือแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาและเหนียวคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบด้านบนเป็นมัน ด้านล่างซีดด้าน และมีขนสั้นห่าง ๆ หรือเกลี้ยง เส้นใบ 3 เส้น ออกจากจุดเดียวกันเหนือโคนใบเล็กน้อย ก้านใบยาว 0.6-1 ซม. ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบใกล้ปลายยอด ช่อดอกยาว 6-12 ซม. ก้านช่อดอกยาว 2.5-5.5 ซม. ก้านช่อดอกย่อยยาวประมาณ 1 ซม. ก้านดอกยาว 4-7 มม. มีขนสั้นปกคลุมบริเวณปลายช่อดอก ดอกสีขาวแกมเขียว กลีบรูปไข่ ปลายแหลม ขนาดประมาณ 2 x 3 มม. มีขนปกคลุมทั้งสองด้าน ก้านชูอับเรณูมีขนด้านนอก รังไข่รูปไข่ขนาดยาวประมาณ 1 มม. เกลี้ยง ก้านเกสรเพศเมียยาว 0.8 มม. ยอดเกสรเพศเมียรูปไข่ ผลแบบ drupe รูปไข่ ขนาด 4-5 x 5-6 มม. เกลี้ยง แห้งมีสีดำ ก้านผลยาว 5-6 มม. วงกลีบรวมติดทน เมล็ดกลมแบน มี 1 เมล็ด (ภาพที่ 75)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ พิชญโลก ลำปาง ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ นครราชสีมา ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : จันทบุรี ตราด ปราณบุรี ; ภาคใต้ : ชุมพร ตรัง นราธิวาส ยะลา สงขลา สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- พม่า ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคมถึงมีนาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เขียด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 204, 428, 462 (BCU).

3. Dehaasia

Blume, Rumphia. 1:161.1835.; Hutch., Gen.Fl.Pl. 1:131.1964.

ไม้ต้น ใบเรียงสลับ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง เส้นใบแบบขนนก ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว ดอกสมบูรณ์เพศ ขนาดเล็ก วงกลีบรวมโคนเชื่อมเป็นหลอดสั้นมาก ปลายแยก 6 กลีบ 3 กลีบชั้นนอกขนาดเล็กกว่าชั้นใน เกสรผู้ 9 ชั้นเรียงเป็น 3 วง วงที่ 1 และ วงที่ 2 โคนก้านชูอับเรณูไม่มีต่อม อับเรณูหันเข้าสู่ใจกลางดอก วงที่ 3 มีต่อมที่โคนก้านชูอับเรณูข้างละ 1 ต่อม อับเรณูหันออก เกสรผู้ไม่สมบูรณ์ ไม่มีอับเรณูมี 2 ช่อง รังไข่เกลี้ยง ก้านเกสรเพศเมียสั้น ผลแบบ berry รูปขอบขนาน ก้านผลหนา มีเนื้อและสีส้ม วงกลีบรวมร่วงง่าย

Dehaasia cuneata Blume, Rump. 1:164.1835; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:125.1890; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:87. 1924; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:131.1963.- Haassia cuneata Nees, Syst.Laurin.:378.; Lecomte in Fl. Gen.I.-C. 5:151.1941.- Cryptocarya cuneata Blume, Bijd.:558.1825.- Cyanodaphne cuneata Blume, Mus.Bot. 1:333.1851.- Alseodaphne grandis Kurz, Fl.Burm. 2:293.1877.

ไม้ต้นไม่ผลัดใบ ขนาดเล็ก สูง 5-10 ม. ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ และเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง ใบรูปไข่กลับ ขนาด 6-11 x 11-17 ซม. ปลายใบมนหรือกลม โคนใบสอบรูปติ่ม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบประมาณ 10 คู่ ก้านใบยาว 1.5-3 ซม. ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด ช่อดอกยาว 2.5-9 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1-2 มม. มีขนสั้นปกคลุมด้านนอกทุกส่วนทั้งช่อดอก ใบประดับขนาดเล็กรองดอก วงกลีบรวมมี 6 กลีบ เรียงเป็นวง 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ กลีบรูป 3 เหลี่ยม มีขนทั้ง 2 ด้าน เกสรเพศผู้สมบูรณ์ 9 อัน เรียงเป็นวง 3 วง ก้านชูอับเรณูแบนและสั้น มีขนยาวปกคลุม อับเรณูมี 2 ช่อง รังไข่รูปไข่หรือกลม เกลี้ยง ก้านเกสรเพศเมียสั้น ยอดเกสรเพศเมียรูปงาน ผลไม่พบ (ภาพที่ 74)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบชายฝั่งด้านทิศตะวันตก ออกดอกระหว่างเดือนมีนาคม ถึง เมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- แพรช่อ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 247 (BCU).

4. Litsea

Lam., Dict. 3:574.1789; Hucth., Gen.Fl.Pl. 1:141.1964.

ไม้ต้นหรือไม้พุ่ม ใบเรียงสลับ เส้นใบรูปขนนก ใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ตา (bud) เปลือยหรือมีเกล็ด หุ้ม ดอกเพศเดียวอยู่ต่างต้น ช่อดอกแบบ umbel fascicle หรือ raceme ออกตามง่ามใบ ใบประดับ 4-6 ใบ กลีบรวม โคนเชื่อมเป็นหลอด รูปไข่ รูปประฆัง หรือสั้นมาก ปลายแยกเป็น 6 หรือ 4 กลีบ ขนาดใกล้เคียงกัน หรือขนาดเล็ก เรียงเป็น 3-4 วง เกสรเพศผู้ 9-12 อัน หรือมากกว่า เรียงเป็น 3-4 วง 2 วงนอกไม่มีต่อมที่โคน ก้านชูอับเรณู วงที่ 3 มีต่อม อับเรณูมี 4 ช่อง หันเข้าสู่ใจกลางดอกทั้งหมด ในดอกเพศผู้มีหรือไม่มีเกสรเพศเมียที่ไม่สมบูรณ์ ในดอกเพศเมียมีเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ 9-12 หรือมากกว่า เรียงเป็น 3-4 วง วงในโคนก้านชูอับเรณูมีต่อม ยอดเกสรเพศเมียขยายออก ผลรูปไข่หรือกลมติดอยู่บนหลอดวงกลีบรวม

Litsea glutinosa (Lour.) C.B.Rob., Philipp.J.Sci.(Bot) 6:321.1911; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:125.1963; DG.Long in Fl.Bhutan 1,2:277.1984.- *Sebifera glutinosa* Lour., Fl.Cochinch.:638.1790.- *Litsea sebifera* Pers., Synop. 2:4.1807.- *Litsea chinensis* Lam., Encycl. 3:574.1972; Gamble, Fl.Madras:1235.1925.

ไม้ต้น สูง 5-10 ม. กิ่งอ่อน มีขนปกคลุม ใบเรียงสลับ ใบรูปไข่กลับหรือรูปใบหอกกลับ ขนาด 2.5-6.5 x 5-13 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบรูปแหลมหรือมน ขอบใบเรียบ ผิวใบด้านบนมีขนที่เส้นกลางใบ ด้านล่างมีขนยาวห่าง ๆ และหนาแน่นที่เส้นใบ เส้นแขนงใบ 8-10 คู่ ก้านใบยาว 1-1.5 ซม. มีขนยาวปกคลุมหนาแน่น ช่อดอกแบบ umbel หรือ cyme ออกตามง่ามใบ ยาว 2-5 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1-2 ซม. ก้านดอกย่อยยาว 4-8 มม. ใบประดับรูปแถบ 1 อัน โด่งเล็กน้อย ติดที่โคนก้านช่อดอกย่อย ทุกส่วนบนช่อดอกมีขนปกคลุม ดอกเพศเมียไม่มีวงกลีบรวม รั้งไข่รูปไข่หรือกลม เกสรเพศผู้ ก้านเกสรเพศเมียเกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียแผ่เป็นรูปจาน มีเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ทั้งหมด รูปใบพายหรือเป็นก้อนกลม ดอกเพศผู้และผลไม่พบ (ภาพที่ 77)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : พิชญโลก แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : อุดรธานี ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ นครราชสีมา ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ชลบุรี ; ภาคใต้ : ตรัง ปัตตานี ยะลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายฝั่งด้านทิศตะวันออก และกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนเมษายน ถึง สิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- หมี่เหม็น อีเหม็น

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 505 (BCU).

5. Neolitsea

Merr., Philipp.Journ.Sci.Bot. 1: Suppl.56.1906; Hutch., Gen.Fl.Pl. 1:141.1964.

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเรียงสลับหรือเรียงตรงข้าม เส้นใบแบบขนนก มีเส้นโคนใบ 3 เส้น ช่อดอกแบบ umbel ไม่มีก้านช่อดอก ดอกเพศเดียวอยู่ต่างต้น วงกลีบรวม 4 กลีบ เกสรเพศผู้สมบูรณ์ในดอกเพศผู้มี 6 อัน เรียงเป็น 3 วง วงแรกและวงที่ 2 ไม่มีต่อม วงในสุดมีต่อม อับเรณูมี 4 ช่อง เกสรเพศผู้ทั้งหมดหันเข้าสู่ใจกลางดอก ดอกเพศเมียมีเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ 6 อัน รังไข่รูปไข่ ก้านเกสรเพศเมียหนา ยอดเกสรเพศเมียรูปโล่ ผลแบบ drupe ก้านดอกและวงกลีบรวมขยายใหญ่เมื่อเป็นผล

Neolitsea zeylanica (Nees) Merr., Philipp.Journ.Sci.Bot. 1:Suppl.56.1906; Lecomte in Fl.Gen.I.-C. 5:142.1914.; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:132.1924.- *Tetradenia zeylanica* Nees, Wall.Pl.As.Rar. 2:64.1831.

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 3-5 ม. ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีหรือรูปใบหอก ขนาด 3-5 x 8.5-13 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเป็นรูปติ่ม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 4-5 คู่ บริเวณใกล้โคนใบมีเส้นใบ 3 เส้น เห็นชัดเจนทั้ง 2 ด้าน ก้านใบยาว 1.5-2 ซม. ดอกเพศผู้ออกเป็นช่อ 1-3 ช่อตามง่ามใบ ไม่มีก้านช่อดอก มีใบประดับรูปเกือบกลมเป็นช่อดังโค้งจำนวน 4 อัน ด้านนอกมีขน ภายในช่อดอกมีดอกย่อย ประมาณ 5 ดอก ดอกขนาดเล็กมาก มีกลีบรวม 5 กลีบ กลีบรูปไข่ปลายแหลม บางและมีขนยาว เกสรเพศผู้ 6 อันเรียงเป็น 3 วง ดอกเพศเมียและผลไม่พบ (ภาพที่ 76)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรม
ราช ระนอง

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคม ถึง มีนาคม.

ชื่อพื้นเมือง.- เอียน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 175 (BCU).

LORANTHACEAE

พืชเบียน (parasite) อยู่บนไม้ต้นอื่น ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามหรือเรียงเป็นวงรอบ ขอบใบเรียบ บางครั้ง
ลดรูปเป็นเกล็ด ไม่มีหูใบ ดอกสมบูรณ์เพศ หรือดอกเพศเดียว มักมีติสไต สมมาตรตามรัศมี มีใบประดับ
1-3 ใบ กลีบอาจแยกเป็นกลีบเลี้ยง และกลีบดอกชัดเจน หรือเป็นวงกลีบรวม แยกหรือเชื่อมกัน เกสรเพศผู้
จำนวนเท่ากับกลีบดอกหรือวงกลีบรวม ติดอยู่บนหลอดกลีบ เรียงตรงข้ามกลีบ มีหรือไม่มีจานฐานดอก มีรัง
ไข่ไม่สมบูรณ์ในดอกเพศผู้ เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ มีในดอกเพศเมีย รังไข่อยู่ได้วงกลีบ มี 1 ช่อง ออวุล 1 ไม่
ชัดเจน ก้านเกสรเพศเมียเป็นปุ่มกลม ผลแบบ berry หรือ drupe มี 1 เมล็ด

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 6 กลีบ ใบประดับ 2 หรือ 3 ใบ ชิดโคนกลีบเลี้ยง 2. *Macrosolen*
1. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ ใบประดับ 1 ใบ ชิดโคนกลีบเลี้ยง 1. *Dendrophthoe*

1. *Dendrophthoe*

C.Mart. in Fl. 1:109.1830; Danser, Bull.Jard.Bot.Buitenzong 3,16:28.1938; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:72.1965.

ช่อดอกแบบ raceme หรือ spike ออกตามด้านข้างของกิ่ง หรืออาจพบบ้างที่ออกที่ยอด ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี มีใบประดับ 1 ใบที่โคนกลีบเลี้ยง กลีบเลี้ยงเชื่อมกันเป็นหลอด ปลายหยักคี่ ๆ กลีบดอกเชื่อมกันเป็นหลอด ปลายแยก 5 กลีบ กลีบรูปขอบขนาน หรือรูปแถบแคบ ดอกบานกลีบโค้งลง เกสรเพศผู้ 5 อัน โคนก้านชูอับเรณูเชื่อมติดหลอดกลีบดอก ปลายก้านแยกเป็นอิสระ รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ ผลรูปไข่

Dendrophthoe pentandra (L.) Miq., Fl.Ind.Bat. 1,1:818.1856; Danser in Bull.Jard.Bot.Buitenzorg, 3,16:29.1938.- *Loranthus pentandrus* L., Mantissa 1:63.1767; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:155.1924.

กิ่งก้านมีรูอากาศเป็นขีดตามขวาง ใบเดี่ยวเรียงสลับเกือบตรงข้าม ใบรูปไข่ ขนาด 4-5.5 x 7-10 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบรูปลิ้น มนกลม หรือเบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาอวบน้ำ ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ก้านใบยาว 0.8-1 ซม. ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 2-5 มม. ก้านดอกยาว 1-2 มม. กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปประฆัง ยาว 1.5-2 มม. ปลายหลอดกลีบหยักคี่ ๆ 5 หยัก มีขนสั้นปกคลุมหนาแน่น กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอดยาว 5 มม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปแถบ ปลายแหลม ขนาด 0.1 x 1 ซม. ด้านนอกมีขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่น ด้านในมีขนรูปดาวปกคลุมห่าง ๆ เกสรเพศผู้มี 5 อัน ก้านชูอับเรณูยาวประมาณ 1.2 ซม. โคนก้านเชื่อมติดหลอดกลีบดอก ปลายก้านแยกเป็นอิสระ มีขนรูปดาวปกคลุมเรียงตรงข้ามกลีบดอก อับเรณูรูปขอบขนาน ยาวประมาณ 1.5 มม. เชื่อมติดด้านข้างปลายก้านทั้ง 2 ด้าน รังไข่รูปไข่ ขนาด 1.5 x 2 มม. มี 1 ช่อง 1 ออวูล placentation แบบ basal ตอนบนของรังไข่มีขนยาวปกคลุม ก้านเกสรเพศเมียยาวประมาณ 1.4 ซม. เกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียกลม ผลรูปไข่ ขนาด 3.5-4 x 5-7 มม. เจริญภายในหลอดกลีบเลี้ยง มีใบประดับ 1 ใบที่โคน กลีบเลี้ยงติดทน เมล็ด 1 เมล็ด รูปทรงกระบอก มีชั้นแห้งเป็นสีน้ำตาลเคลือบผิวเมล็ด(ภาพที่ 79)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วทุกภาคของประเทศ

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบนไม้ต้น กระจายทั่วไป ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงพฤศจิกายน

ชื่อพื้นเมือง.- กาฝากมะม่วง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 121, 319 (BCU).

2. *Macrosolen*

Blume in Schultes, Syst.veg. 7,2:1731.1830; Danser in Bull.Jard.Bot.Buitenzorg 3,16:4.1938; Backer & Bakh.f, Fl.Java 2:69.1965.

ช่อดอกแบบ raceme spicate หรือ umbel มีใบประดับย่อยที่ฐานกลีบเลี้ยง 1 คู่ ดอกสมบูรณ์เพศ มีทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอก อย่างละ 6 กลีบ กลีบดอกเชื่อมปลายแยกเป็น 6 กลีบ รูปแถบยาว ในดอกตูมโคนกลีบป่องออก เชื่อมหรือแยกออกเป็นแถบหรือปีก 6 อัน แล้วรวมเป็นคอคอดสั้น ปลายกลีบขยายออกเป็นรูปกระบอง หรือกลม ในดอกบานกลีบมักม้วนเป็นวง ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดที่ฐานอับเรณู ผลกลม หรือรูปรี

Macrosolen robinsonii (Gamble) Danser in Bull.Jard.Bot.Buitenzorg 3,10,3:345.1929; 3,16:7.1938.-
Elytranthe robinsonii Gamble in Kew Bull.:45.1913; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:161.1924.

ใบเดี่ยวเรียงสลับเกือบตรงข้าม ใบรูปรีหรือรูปไข่ ขนาด 2.5-4 x 7-9 ซม. ปลายใบแหลมและโค้ง ออกเล็กน้อย โคนใบรูปกลมถึงมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบประมาณ 5 คู่ เห็นไม่ชัดเจน เส้นกลางใบนูนทั้ง 2 ด้าน ก้านใบยาว 5-8 มม. ช่อดอกแบบ spike ยาว 2-3 ซม. ออกตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 4-8 มม. ก้านดอกไม่มี หรือสั้นมาก มีใบประดับ 1 คู่ ชิดหลอดกลีบเลี้ยง ดอกย่อยออกตรงข้าม สลับตั้งฉากกัน กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นรูปคนโท ขนาด 2-2.5 x 3-4 มม. ผิวเกลี้ยง กลีบดอกเชื่อมในดอกตูมเป็นรูปทรงกระบอก กลางกลีบป่องออกและมีสันนูน 6 แนว แล้วคอดลงที่ปลายกลีบดอกจะบวมกลม หลอดกลีบดอกยาว 1-1.2 ซม. ดอกบานหลอดกลีบดอกขนาดประมาณ 3 x 6 มม. ปลายแยกเป็น 6 กลีบ สีชมพู กลีบรูปใบพาย ปลายแหลม ขนาดประมาณ 1 x 7 มม. กลีบม้วนเป็นวง 1 รอบ ปลายชี้ขึ้น เกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เกสรเพศผู้ 6 อัน ก้านชูอับเรณูยาวประมาณ 3 มม. โคนก้านเชื่อมติดหลอดกลีบดอกแล้วแยกเป็นอิสระ อับเรณูรูปแถบ ปลายแหลม ยาว 1 มม. ก้านชูอับเรณูติดด้านหลังอับเรณู รังไข่รูปไข่ ขนาด 2 x 3 มม. รังไข่อยู่ได้

วงกลีบ มี 1 ช่อง 1 ออวูล placentation แบบ apical ก้านเกสรเพศเมียยาว 0.8-1 ซม. ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม สีแดง ผลรูปไข่ ขนาด 2.5 x 4 มม. เจริญภายในหลอดกลีบเลี้ยง มีใบประดับติดทน ก้านผลยาว 1 มม. เมล็ดรูปไข่ (ภาพที่ 78)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคใต้ :** นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- เวียดนาม ไทย มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบเกาะบนไม้ต้นริมทางชายป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง สิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ประทัดดอกเล็ก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 365 (BCU).

LYTHRACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ใบเดี่ยวออกตรงข้าม หรือเป็นวงรอบข้อ อาจพบเรียงสลับบ้าง ขอบใบเรียบ หูใบเล็กมาก หรือไม่มี ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ออกตามง่ามใบ หรือปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี มีฐานดอกรูปถ้วย (hypanthium) กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปถ้วย หรือรูปกรวย ผิวด้านนอกเกลี้ยงหรือมีขน และมักเป็นร่อง หรือเป็นสัน ปลายแยกเป็นกลีบ 4 หรือ 6 กลีบ กลีบดอก 6 กลีบ หรือมากกว่า ติดอยู่บนปากหลอดกลีบเลี้ยง กลีบดอกมักข่น และยับยู่ยี่ (crumple) ในดอกตูม เกสรเพศผู้จำนวนมากตั้งอยู่ในหลอดกลีบเลี้ยงที่ระดับต่าง ๆ กัน ก้านชูอับเรณูยาวโผล่พ้นกลีบดอก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ รูปเกือบกลม หรือรูปรี placentation แบบ axile มี 2-6 ช่อง ออวูลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมีย อันเดียว ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ผลแบบ capsule เมล็ดมีปีก

Lagerstroemia

L., Syst.ed.10:1076.1759; Furtado & M. Srisuko in Gard.Bull.Sing. 104:186.1969.

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม ใบเรียงตรงข้าม ระนาบเดียว อาจพบเรียงสลับเยื้องกันเล็กน้อยได้บ้าง ขอบใบเรียบ ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบ ดอกสวยเด่น กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นรูปกรวยหรือรูประฆัง ผิวเรียบ หรือมีขน เป็นร่องตามยาว หรือเป็นสันเหลี่ยม หรือเป็นรูปลิ้นแฉก ปลายแยก 6 กลีบ บางครั้งอาจพบ 7-9 กลีบ กลีบรูปไข่ ปลายหู่ เรียงจรดกันในดอกตูม กลีบดอกมี 6 กลีบ หรือมากกว่า ตั้งอยู่บนปากหลอดกลีบเลี้ยง กลีบข่น (wrinkle) มีก้านกลีบดอก (claw) เกสรเพศผู้จำนวนมาก ตั้งอยู่ใกล้ฐานหลอดกลีบเลี้ยง ก้านชูอับเรณูยาว เรียว โผล่พ้นดอก รังไข่เกือบกลม หรือรูปรี มี 3-6 ช่อง ออวุลจำนวนมาก placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมียยาวโค้ง ยอดเกสรเพศเมียเป็นกระจุก ผลแบบ capsule เชื่อมติดกับกลีบเลี้ยง รูปกลม หรือรูปรี เปลือกเรียบ หรือมีขน แตกเป็น 3-6 ซีก เมล็ดจำนวนมาก มีปีก

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ดอกตูมรูปกรวย ปลายดอกมีขนยาวเป็นกระจุก 6 เส้น รังไข่รูปกลม มีขนยาวปกคลุม เกือบทุกส่วนที่ยังอ่อนมีขนรูปดาวปกคลุม 1. *L. siamica*
1. ดอกตูมรูปไข่หรือกลม ปลายดอกมีต่อม 1 อันอยู่ด้านบน รังไข่รูปไข่เกลี้ยง ไม่มีขนรูปดาว 2. *L. speciosa*

1. *Lagerstroemia siamica* Gagnep. in Not.Syst. 3:361.1918; Fl.Gen.I.-C. 2:950. fig.102-3.1921; Craib, Fl.Siam.En. 1:726.1931; Furtado & Srisuko in Gard.Bull.Sing. 24:324. Fig.53.1969.- *L. cuspidata* (Clarke) Craib, Fl.Siam.En. 1:721.1931.- *L. floribunda* Jack sec. Griff., Posth.Pap. 4:509.1854; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:823.1922; Craib, Fl.Siam.En. 1:721.1931; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:256.1963.- *L. floribunda* Jack var.*cuspidata* Clarke in Fl.Br.Ind. 2:577.1879.

ไม้ต้น สูง 6-10 ม. กิ่งอ่อน ยอดอ่อนมีขนรูปดาวปกคลุม ใบรูปรีแกมขอบขนาน หรือรูปขอบขนาน ขนาด 4-7 x 12-20 ซม. ปลายใบแหลม หรือแหลมเป็นติ่งโค้ง โคนใบมน กลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ใบอ่อนมีขนรูปดาวทั้งสองด้าน ใบแก่เกลี้ยง เส้นแขนงใบ 10-12 คู่ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 4-5 มม. ช่อดอกแบบ panicle ออกปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 23-30 ซม. แขนงช่อดอกมักโค้งขึ้น ก้านช่อดอกยาว 3-5 ซม. มีใบ

ประดับรูปแถบ หรือรูปใบพาย ยาว 1-1.5 ซม. ออกตรงข้าม ทุกส่วนของช่อดอกมีขนรูปดาวปกคลุม ก้านดอกยาว 3 มม. ดอกตูมรูปกรวย หรือรูปถ้วย ขนาด 0.5-0.6 x 0.8-1.0 ซม. มีสันหรือครีบก 12 อัน มีขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่น กลีบเลี้ยงเรียงจรดกัน ส่วนบนดอกตูมมีรยางค์เป็นเส้นยาวออกมาเป็นกระจุก มี 6 เส้น ดอกบานกลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นรูปถ้วยปลายแยก 6 กลีบ กลีบดอกแยกมี 6 กลีบ สีม่วงแดง กลีบรูปเกือบกลม ขนาด 0.9 x 1.2 ซม. ขอบกลีบย่นเป็นคลื่น เกสรเพศผู้จำนวนมาก ติดที่หลอดกลีบเลี้ยงด้านในเป็นวงรอบ ก้านเกสรเพศเมียยาวใกล้เคียงก้านชูอับเรณู รังไข่กลม มีขนยาวปกคลุม ผลแบบ capsule แก่แล้วแตกเป็น 6 ซีก ผลรูปขอบขนาน ขนาด 1.0 x 1.5 ซม. มีขนที่ปลายผล

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร ตรัง ระนอง สงขลา สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- พม่า มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกลางเส้นทางกลางป่าด้านทิศเหนือ และชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ตะแบกนา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 58, 490 (BCU).

2. *Lagerstroemia speciosa* (L.) Pers., Synops. 2:72.1807; Funtado & Srisuko in Gard.Bull.Sing. 24:264.1969; Keng, Conc.Fl.Sing.:83.1990.- *L. flos-reginae* Retz., Obs. 5:25.1789; Kurz, Fl.Burm. 1:524.1877; Clarke in Fl.Br.Ind. 2:577.1879; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 2:941.1921; Craib, Fl.Siam.En. 1:723.1931; Kanjilal et al, Fl.Assam 2:311.1938; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:256.1963.

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง 8-10 ม. ใบรูปขอบขนาน หรือรูปรี ขนาด 4-8 x 10-19 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 12-15 คู่ ก้านใบยาว 0.4-1 ซม. ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ยาว 15-30 ซม. มีขนปกคลุม ดอกตูมกลม ปลายมีตุ่ม ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 ซม. ก้านดอกยาว 5-6 มม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมรูปถ้วย ยาว 6-7 มม. ปลายแยก 6 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ขนาด 4-5 x 5-6 มม. ปลายแหลมเป็นติ่งโค้ง ด้านนอกเป็นสันตามยาว 12 แนว หรือ 2 เท่าของกลีบดอก มีขนสั้นปกคลุม กลีบดอกแยกมี 6 กลีบ สีม่วง กลีบรูปเกือบกลม ขนาด 1.4-1.6 x 1.8-2.2 ซม. ก้านกลีบดอกยาว 3

มม. ดิดที่ปากหลอดกลีบเลี้ยง ขอบกลีบยื่นเป็นคลื่น เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียยาว 1.6 ซม. อับเรณูรูปขอบขนาน รั้งไข่อู่อัง ขนาด 2.5×3 ซม. เกลี้ยง มี 6 ช่อง แต่ละช่องมีอวุกจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียยาว 2 ซม. ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลับ ผลแบบ capsule แก่แล้วแตกตามยาว 6 ซีก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.2-2.6 ซม.

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : กำแพงเพชร ตาก ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคกลาง :** กรุงเทพฯ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** จันทบุรี ปราจีนบุรี ; **ภาคใต้ :** ตรัง ปัตตานี สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย อีสัม พม่า กัมพูชา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณด้านทิศใต้ใกล้ถนนถูกรังบรจรอบกับถนนลาดยาง ออกดอกระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- อินทนิลน้ำ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 409 (BCU).

MALVACEAE

ไม้ล้มลุก หรือ ไม้พุ่ม ไม้ต้นขนาดเล็กพบบนบก มีขนรูปดาว หรือเกล็ด ใบเดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบเรียบ หรือหยักเว้าลึก เส้นใบแบบนิ้วมือ มีหูใบ ดอกเดี่ยว หรือเป็นช่อดอกแบบ cyme ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง 3 หรือ 5 กลีบ โคนเชื่อมกัน เรียงแบบ valvate ในดอกตูม มักมีริ้วใบประดับ (involucre) รองรับกลีบเลี้ยง กลีบดอก 5 กลีบ แยกจากกัน โคนกลีบมักเชื่อมติดกับหลอดเกสรเพศผู้ เรียงแบบ contorted หรือ imbricate เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูเชื่อมเป็นหลอดยาว หรือเชื่อมติดเป็นกลุ่มเดียว ปลายแยกจากกัน อับเรณูมี 1 ช่อง แตกตามขวาง เกสรเพศเมียประกอบด้วยคาร์เพล 1-จำนวนมาก มักมี 5 คาร์เพล 2-5 ช่อง หรือมากกว่านี้ ออวุกจำนวนมาก placentation แบบ axile รั้งไข่อู่อังเหนือวงกลีบ ก้านเกสรเพศเมีย ปลายแยกเป็นกิ่ง ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ผลแบบ capsule หรือ schizocarp ผลแห้งแล้วแตกตามช่อง

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ปลายก้านเกสรเพศเมียแยกเป็นเส้น 5 เส้น ผลแบบ capsule 1. *Hibiscus*
 1. ปลายก้านเกสรเพศเมียแยกเป็นเส้น 10 เส้น ผลแบบ schizocarp 2. *Urena*

1. *Hibiscus*

L., Sp.Pl.:693.1753; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:429.1963; L. Phuphathanaphong et al in Thai For.Bull. 18:43.1989.

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้นขนาดเล็ก ลำต้นเกลี้ยงหรือมีขน บางครั้งพบว่ามีหนามโค้ง ใบเดี่ยว เรียงสลับ หรือเวียนสลับ ขอบใบเรียบ หรือเป็นแฉกรูปฝ่ามือ หรือแฉกแยกเป็นส่วน ๆ มีต่อมที่เส้นกลางใบ หรือเส้นใบ หูใบมีหลายแบบ ดอกเดี่ยว หรือช่อดอกแบบ raceme cyme หรือ panicle ดอกสมบูรณ์เพศ ก้านดอกเป็นข้อต่อ มีริ้วประดับ 5 อัน หรือจำนวนมาก แยกจากกัน หรือโคนเชื่อมกัน หรือติดที่โคนหลอดกลีบเลี้ยง ดอกมีหลายสี กลีบดอกมักมีขนาดใหญ่ สวยเด่น กลีบเลี้ยง 5 กลีบ โคนเชื่อมเป็นรูปถ้วย กลีบดอก 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมติดกับโคนหลอดเกสรเพศผู้ หลอดเกสรเพศผู้มักยาวหรือสั้นกว่ากลีบดอก มีอับเรณูทุกก้าน หรือมีเพียงส่วนบน หรือส่วนล่างรังไข่ มี 5 ช่อง แต่ละช่องมีออวุล 3 หรือจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียอันเดียวอยู่ภายในหลอดเกสรเพศผู้ ยอดเกสรเพศเมีย 5 อัน แผ่นบานออกคล้ายจาน หรือเป็นตุ่ม หรือรูปใบพาย ผลแบบ capsule แตกตามช่อง มักมี 5 หรือ 10 ช่อง เมล็ดรูปไต ผิวเกลี้ยง หรือมีขน

Hibiscus surattensis L., Sp.Pl.:696.1753; Roxb., Fl.Ind.:527.1874; Mast. in Fl.Br.Ind. 1:334.1875; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 1(4):423.1910; Craib in Fl.Siam.En. 1:160.1925; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:431.1963; Waalkes, Blumea 14.1:57.1966; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:258.1967; Phuphathanaphong in Thai For.Bull.(Bot.) 18:68, f.18. 1989.

ไม้ล้มลุก อายุ 1 ปี สูงประมาณ 0.5-1 ม. ลำต้น กิ่ง ก้าน มีหนามโค้งลง ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบรูปเกือบกลม ขนาด 3.5-6.5 x 3-5.5 ซม. มี 3-5 แฉก ปลายใบแหลม โคนใบตัด ขอบใบจักฟันเลื่อย เส้นโคนใบ 5 เส้น แผ่นใบบาง มีขนขาวเป็นมันวาวปกคลุมทั้งสองด้าน ก้านใบยาว 4-6.5 ซม. หูใบรูปไข่ โคนเป็นติ่งหู ดอกเดี่ยวออกตามง่ามใบ ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 7-8 ซม. สีเหลือง กลางดอกสีม่วงดำ ก้านดอกยาว 2.5-5 ซม. ริ้วประดับเป็นแฉกรูปพาย 10 แฉก ปลายแฉกมีรยางค์ตั้งขึ้น กลีบเลี้ยงเชื่อม ปลายแยก 5

กลีบ ปลายกลีบเรียวแหลม ทั้งรี้วประดับและกลีบเลี้ยงมีขนยาวปกคลุม เมื่อติดผลจะมีหนามเจริญตามขอบกลีบเลี้ยง กลีบดอกมี 5 กลีบ รูปไข่กลับ ขนาด 2.5 x 4.5 ซม. ปลายกลีบมน เกสรเพศผู้เป็นแบบก้านเกสรเชื่อมติดเป็นหลอดกลุ่มเดียว ยาวไม่เกิน 1-2 ซม. อับเรณูสีเหลือง รังไข่รูปกรวย สูง 0.3-0.4 ซม. มีขนปกคลุมหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียยาว 1.3-1.5 ซม. ปลายก้านแยกเป็น 5 เส้น ยอดเกสรเพศเมียกลมคล้ายจาน ผลรูปไข่ ปลายแหลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1.5 ซม. มีขนปกคลุมหนาแน่น เมล็ดมาก (4 เมล็ดต่อ 1 ช่อง) (ภาพที่ 80)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ พิชญโลก ดาก กำแพงเพชร ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** เลย อุดรธานี ; **ภาคตะวันออก :** นครราชสีมา บุรีรัมย์ ; **ภาคกลาง :** กรุงเทพฯ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ชลบุรี ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคใต้ :** สุราษฎร์ธานี สงขลา นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- พบในเขตร้อนของโลกเก่าทั่วไป

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านชายฝั่งทะเล และที่ทำการวนอุทยานฯ ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคมถึงมีนาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ชะมด กระทงหมาบ้า

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 412, 468 (BCU).

2. Urena

L., Gen.Pl.ed.5:764.1754; Sp.Pl.:692.1753; Waakes, Blumea 14(1):138.1966.

ไม้ล้มลุก หรือ ไม้พุ่ม อายุปีเดียว หรือหลายปี ใบเดี่ยว ขอบใบเป็นแฉกรูปนิ้วมือ เส้นใบแบบฝ่ามือ มีต่อมน้ำหวาน (nectary) บนเส้นใบด้านล่าง ดอกเดี่ยว หรือช่อดอกแบบกระจุก ออกตามง่ามใบ ก้านดอกไม่เป็นข้อต่อ รี้วประดับรูปประจิม หรือเป็นหลอด ปลายแยก 5 แฉก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมรูปประจิม ถึงเป็นหลอด มีต่อมน้ำหวานบนสันกลีบ กลีบดอกบานรูป rotate ขนาดเล็กสีชมพู หลอดเกสรเพศผู้ยาวใกล้เคียงกับกลีบดอก เกสรเพศเมียมี 5 คาร์เพล แต่ละคาร์เพลมี 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียด้านบนแยกเป็นกิ่ง ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม มีปุ่มเล็ก ผลแบบ schizocarp กลม แห้งไม่แตก

Urena lobata L., Sp.Pl.:692.1753; Mast. in Fl.Br.Ind. 1:329.1875; Gagnep. in Fl.Gen.L.-C. 1:413.1910; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:256.1922; Waalkes, Blumea 14(1):138.1966.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว สูงประมาณ 1 ม. ลำต้น กิ่ง ก้าน มีขนรูปดาวปกคลุม ใบรูปเกือบกลม ขนาด 3.5-7 x 4-5.5 ซม. ปลายใบมน โคนใบเว้ารูปหัวใจตื้น ๆ ขอบใบจักฟันเลื่อยไม่เท่ากัน หรือหยักเว้าเป็นแฉกลึก 3-7 แฉก แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนรูปดาวปกคลุมทั้งสองด้าน ด้านล่างหนาแน่นกว่าด้านบน เส้นใบแบบฝ่ามือ 7 เส้น ที่โคนเส้นกลางใบมีต่อมน้ำหวาน รูปรี 1 ต่อมทุกใบ ดอกเดี่ยวหรือช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบ หรือปลายยอด ก้านดอกยาวประมาณ 2 มม. รังไข่ประดับเชื่อมรูปถ้วย สูง 2.5 มม. ปลายแยกเป็นแฉกรูปสี่เหลี่ยม ปลายแหลม 5 แฉก ขนาดประมาณ 2 x 3.5 มม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมยาว 1.5 มม. ปลายแยกเป็นแฉกรูปสี่เหลี่ยม หรือรูปไข่ ขนาด 2 x 4.5 มม. ปลายแหลม มี 5 แฉก ด้านนอกทุกส่วนมีขนรูปดาวปกคลุม ดอกสีชมพู ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2-2.5 ซม. กลีบดอก 5 กลีบ รูปไข่กลับ ขนาด 1 x 1.2 ซม. มีเส้นกลีบดอก 5-7 เส้น เกสรเพศผู้ก้านชูอับเรณูเชื่อมเป็นหลอด ยาว 1 ซม. มีอับเรณูที่ปลายยอดจำนวนมาก รังไข่รูปกลม มี 5 พู ด้านนอกมีขนและขุยปกคลุม ผิวรังไข่เป็นตุ่มกลมจำนวนมาก มี 5 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียอยู่ภายในหลอดเกสรเพศผู้ ยาวประมาณ 1 ซม. ปลายก้านโผล่พ้นหลอดเกสรเพศผู้ออกมาเป็นเส้น 10 เส้น ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม ผลกลมแบบ schizocarp ขนาด 8 x 6 มม. อาจมี 1 ซีก หรือ 4 ซีก ส่วนมากเจริญเป็นผลมักมี 1-2 ช่องเท่านั้น มีหนามแข็งปลายรูปตะขอปกคลุมหนาแน่น ชั้นของรังไข่ประดับและกลีบเลี้ยงติดทน ผลแห้งไม่แตก เมล็ดรูปไต ขนาด 2.5 x 3.5 มม. เกตียง (ภาพที่ 81)

ประเทศไทย.- พบขึ้นกระจายทั่วทุกภาคของประเทศ

การกระจายพันธุ์.- ทั่วเอเชียเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายตามชายป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.- ขี้ครอก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 151 (BCU).

MELASTOMATACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น กิ่งอ่อน มักเป็นเหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก หรือเป็นวงรอบ เส้นใบรูปฝ่ามือ ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ cyme หรือ compound cyme ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง และกลีบดอก มีอย่างละ 3-6 กลีบ ติดอยู่บนฐานรองดอกรูปถ้วย กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมเป็นหลอดหรือรูประฆัง มักเชื่อมติดกับรังไข่ กลีบดอกแยกเป็นอิสระ เรียงตัวแบบ imbricate หรือ convolute ในดอกตูม จำนวนเกสรเพศผู้มักเป็นสองเท่าของกลีบดอก ลักษณะเหมือนกันหมด หรือมีสองชุดแตกต่างกัน ก้านชูอับเรณูมีหรือไม่มีรยางค์ อับเรณูแตกเป็นช่องที่ปลาย โคนแกนอับเรณูมักหนาปลายยื่นยาว รังไข่อยู่เหนือวงกลีบหรือใต้วงกลีบ มี 1-6 ช่อง แต่ละช่องมีออวูล 2-จำนวนมาก placentation แบบ axile หรือ basal ผลแบบ berry หรือแบบ capsule เมล็ดขนาดเล็กจำนวนมาก

Melastoma

L., Sp.Pl.:389.1753; C.B.Clarke in Fl.Br.Ind. 2:523.1879 ; K.Bremer in Dassan. & Fosberg, Fl.Ceyl. 6:159.1988.

ไม้พุ่ม ลำต้นและกิ่งมีขน ช่อดอกออกตามปลายกิ่ง ผิวด้านนอกของ hypanthium มีขนหนาแน่นระหว่างแฉกกลีบเลี้ยงมีรยางค์เล็ก ๆ หรือเป็นรูปใบหอก กลีบดอกเกลี้ยงหรือมีขนตามขอบกลีบ เกสรเพศผู้จำนวนสองเท่าของกลีบดอก มี 2 ชุด ขนาดแตกต่างกัน ในชุดที่ก้านชูอับเรณูยาว แกนอับเรณูจะยึดตัวเป็นเส้นโค้ง ปลายเป็น 2 แฉก ส่วนก้านชูอับเรณูชุดที่สั้น แกนอับเรณูเป็นตั้งสั้น ๆ ใต้อับเรณู รังไข่มี 4-5 ช่อง ปลายมีขน โคนรังไข่เชื่อมติดกับหลอดกลีบเลี้ยง หรือผนัง hypanthium ก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย ปลายโค้ง ผลแบบ capsule เปลือกเหนียว เมล็ดรูปก้นหอย ขนาดเล็กจำนวนมาก

Melastoma malabathricum L., Sp.Pl. 1:390.1753; Kurz, Fl.Burm. 1:503.1877; C.B.Clark in Fl.Br.Ind. 2:523.1879; Brandis, Ind.Trees:333.1906; Guillaumin in Fl.Gen.I.-C. 2:882. Fig.97.1920; Ridl., Fl. Mal.Pen. 1:764.1967; Backer et Bakh.f., Fl.Java 1:358.1963; Keng, Conc.Fl.Sing.:81.1990.

ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1-1.5 ม. ลำต้น กิ่ง ก้าน และก้านใบมีเกล็ดปกคลุม กิ่งแก่กลม กิ่งอ่อนเป็นสี่เหลี่ยมมีร่องตามยาว ใบรูปใบหอกหรือรูปขอบขนาน ขนาด 2-3 x 7-10 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบมนหรือแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนมีขนแข็งยาว ปลายเรียวแหลม เอนเนบแผ่นใบ ด้านล่าง

มีขนยาวสาทมือหนาแน่น เส้นใบที่โคนใบ 3-5 เส้น ก้านใบยาว 0.6-1 ซม. บริเวณข้อระหว่างโคนก้านใบมีเกล็ดยาวปลายแหลม 3-5 คู่ ดอกออกเป็นช่อกระจุกที่ปลายยอด ดอกย่อยจำนวน 2-5 ดอก ก้านช่อดอกยาว 0-3 มม. ก้านดอกย่อย 2-4 มม. มีใบประดับรูปไข่ 1-2 คู่ ขนาด 0.3-0.7 x 0.5-1.0 ซม. มีขนเกล็ดปกคลุมด้านนอกของช่อดอกทุกส่วน กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นรูปถ้วยขนาด 6-7 x 6-8 มม. ปลายแยกเป็น 5-6 กลีบ รูปกลมแบนขนาด 4x5 มม. ระหว่างกลีบเลี้ยงมีรยางค์เป็นติ่งแหลมสั้นมีขนปกคลุมด้านนอกหนาแน่น กลีบดอกสีม่วงแดง แยกจากกันมี 5 กลีบ รูปไข่ กลีบขนาดประมาณ 1.5 x 2.2 ซม. มีเส้นกลีบดอกตามยาวกลีบ 7 เส้น เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูชุดสั้น 5 อัน ยาวประมาณ 6-7 มม. มีต่อม 1 คู่ได้้อับเรณู ก้านชูอับเรณูชุดยาว 5 อัน ยาวประมาณ 2 ซม. มีต่อม 1 คู่ กลางก้าน ครึ่งบนโค้งเป็นรูปขอ อับเรณูยาว 5-7 มม. รั้งไข่รูปไข่ขนาด 5x8 มม. มีขนปกคลุมมี 5 ช่อง แต่ละช่องมีออวูลจำนวนมาก placentation แบบ axile ผลกลมหรือรูปไข่ขนาด 7 x 8 มม. เจริญภายในหลอดกลีบเลี้ยง เมล็ดจำนวนมาก (ภาพที่ 82)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แม่ฮ่องสอน ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : นครราชสีมา ; ภาคตะวันออก : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ตรัง ; ภาคใต้ : สตูล ปัตตานี ชุมพร ระนอง ตรัง นครศรีธรรมราช ยะลา นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนมีนาคม ถึงกรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- มังแคว โคลงเคลงขึ้นก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 3, 508 (BCU).

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MENISPERMACEAE

ไม้เลื้อย พบยากที่เป็นพืชลำต้นตรง ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ เส้นใบรูปฝ่ามือ โคนก้านใบมักบวมพอง ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ cyme panicle fascicle หรือพบยากที่เป็นดอกเดี่ยว ออกตามง่ามใบ ดอกขนาดเล็ก เพศเดียว อยู่บนเถาวัล สมมาตรตามรัศมี ดอกเพศผู้กลีบเลี้ยง มี 2-4 ชั้น ชั้นนอกมีขนาดเล็กกว่าชั้นใน เรียงแบบ imbricate ในดอกตูม กลีบดอกแยกหรือเชื่อม ขนาดเล็กกว่ากลีบเลี้ยง หรืออาจไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้ มี 6 หรือ 3 อัน หรือจำนวนมาก แยกหรือเชื่อมกัน มักเรียงตรงข้ามกลีบดอก อับเรณูสั้น ดอกเพศเมียมีหรือไม่มีเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ รังไข่มี 3 หรือ 6 คาร์เพล แยกจากกัน แต่ละคาร์เพลมี 2 ออวูล และลดรูปหรือเป็นหมันเหลือเพียง 1 ออวูล placentation แบบ apical ยอดเกสรเพศเมียเรียบ หรือเป็นแฉก ผลแบบ drupe มีรอยแผลก้านเกสรเพศเมีย (style-scar) ที่กิ่งปลายผล หรือใกล้ฐานผล ผังชั้นใน (endocarp) แข็ง คล้ายกระดูก มักขุ่นเป็นปุ่ม หรือเป็นสัน เมล็ดรูปเกือกม้า (horseshoe-shape)

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบแบบ peltate เส้น โคนใบ 8-10 เส้น 2. *Stephania*
1. ใบแบบอื่น ๆ เส้น โคนใบ 3-7 เส้น
 2. มีต่อม domatia ที่โคนใบ 1 คู่ ช่อดอกแบบ spike กลีบเลี้ยง 6 กลีบ เมื่อออกดอกจะทิ้งใบหมด 4. *Tinospora*
 2. ไม่มีต่อม domatia ที่โคนใบ ช่อดอกแบบ cymose กลีบเลี้ยง (6-) 9 (-12) กลีบ เมื่อออกดอกยังคงมีใบอยู่เสมอ
 3. ดอกเพศผู้สีขาว กลีบดอก 6 กลีบปลายกลีบดอกแยกเป็น 2 แฉก รูปสามเหลี่ยม หรือเว้าตื้น โคนกลีบดอกเป็นติ่งพับโอบก้านชูอับเรณู เกสรเพศผู้ 6 อัน 1. *Cocculus*
 3. ดอกเพศผู้สีเหลือง กลีบดอก 3-6 กลีบ ปลายกลีบดอกแหลม หรือหยักเว้าตื้น ๆ โคนกลีบดอกไม่เป็นติ่งโอบก้านชูอับเรณู เกสรเพศผู้ 3-9 อัน 3. *Tillacora*

1. *Cocculus*

DC., Syst. 1:515.1817, nom.cons.; Diels in Pflanzenr. Menisp.:227, f.78 & 79. 1910; Forman, Kew Bull. 15:479.1962; in Fl. Mal. 1.10:231.1986; in Flora of Thailand 5.3:352.1991.- *Nephroia* Lour., Fl. Cochinch.: 565.1790.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้นเล็กเรียว ไม้พุ่ม ลำต้นตรง หรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเดี่ยว เรียงสลับ ช่อดอกแบบ cymose หรือ thyrsoid ดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยง 6-9 กลีบ เรียงเป็นวง 2-3 วง วงละ 3 กลีบ กลีบเลี้ยงวงนอกสุดมีขนาดเล็กกว่าวงอื่น ๆ กลีบดอก 6 กลีบ ปลายแยก 2 แฉก หรือหยักเว้า โคนกลีบเป็นติ่งโค้งโอบก้านชูอับเรณูไว้ เกสรเพศผู้ 6 อัน แยกจากกัน เรียงตรงข้ามกลีบดอก ดอกเพศเมีย กลีบเลี้ยงและกลีบดอกคล้ายในดอกเพศผู้ เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ มี 0-6 อัน รังไข่มี 3 หรือ 6 คาร์เพล ก้านเกสรเพศเมียรูปกลมแคบ โคนฝังลงผลแบบ drupe รูปไข่กลับ หรือกลม มีรอยแผลก้านเกสรเพศเมียใกล้ฐานผล เปลือกชั้นในเป็นปุ่ม หรือเป็นสัน มีรูทั้งสองด้าน เมล็ดโค้งเป็นวงกว้าง

Cocculus orbiculatus (L.) DC., Syst. 1:523.1817; Forman in Flora of Thailand 5.3:352.1991.-
Menispermum orbiculatum L., Sp.Pl.:341.1753.- *C. ovalifolius* (Vahl ex Pers.) DC., Syst. 1:526.1817; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:110.1922.- *C. villosus* DC., Syst.1:525.1817; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 1:143.908.- *C. sarmentosus* (Lour.) Diels in Pflanzenr.Menisperm.:233.1910; Craib, Fl.Siam.En. 1:67.1925.- *C. elegans* (Ridl.) Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:111.1922.

ไม้เลื้อย ลำต้นเรียวยาว มีขนหนาแน่นถึงห่าง ๆ ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปรีหรือรูปรีแกมรูปไข่ขนาด 1.3-4.5 x 2.5-6.5 ซม. ปลายใบกลมหรือเว้าตื้น ๆ และมีติ่งสั้นเล็ก ๆ โคนใบกลม ตัดตรงหรือแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบค่อนข้างเกลี้ยง มีขนบ้างตามเส้นใบ เส้นโคนใบ 3-5 เส้น เส้นแขนงใบ 3-5 คู่ ดอกเพศผู้ ช่อดอกแบบ cymose ออกตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 0.3-1 ซม. มีขน ใบประดับรูปกลมขนาดเล็ก ดอกสีขาวถึงเหลืองอ่อน กลีบเลี้ยง 9 กลีบ เรียงเป็น 3 ชั้น ชั้นนอกสุดขนาดเล็กสุด กลีบรูปไข่ ชั้นกลาง กลีบรูปรี ขนาด 0.5 x 0.9 มม. ชั้นในสุดกลีบรูปไข่เกือบกลม ขนาด 1.2 x 1.8 มม. ดอกตูม กลีบเรียงซ้อนแบบ imbricate กลีบดอกมี 6 กลีบ รูปใบพาย ปลายแยกเป็น 2 แฉก เกสรเพศผู้มี 6 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 0-1 มม. ดอกเพศเมีย ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบและที่ยอด ยาวถึง 7 ซม. มีขนสีขาวที่ก้านช่อดอก มีจำนวนดอกมากกว่าดอกเพศผู้ ใบประดับรูปกลมแคบยาว 2 มม. ใบประดับย่อยขนาดเล็กมาก ก้านดอกยาว 3-4 มม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเหมือนในดอกเพศผู้ มีเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ 6 อันเรียงตรงข้ามกลีบดอก รังไข่แยก มี 6 คาร์เพล รังไข่ยาว 0.5 มม. ก้านเกสรเพศเมียโค้งออก เกือบถึง ผลแบบ drupe ผลสดมีเนื้อหุ้มเมล็ด เปลือกสีดำ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 มม. กลางผลหรือเมล็ดมีรู 1 รูทั้งสองด้าน (ภาพที่ 83)

ประเทศไทย.- ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ระยอง ตราด ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สงขลา

การกระจายพันธุ์.- เทือกเขาหิมาลัยตะวันออกถึงจีน ญี่ปุ่น ไต้หวัน มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์
 สวาวย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันออก(ชายฝั่งทะเล) ออกดอกและผลระหว่างเดือน
 กุมภาพันธ์ ถึงมีนาคม

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 285,485 (BCU).

2. *Stephania*

Lour., Fl.Chochinch. 2:608.1790; Diels in Pflanzenr.Menispl.:259.1910; Forman in Fl.Mal. 1.10:243.1986;
 Kew Bull. 43:376.1988; in Flora of Thailand 5.3:311.1991.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง หรือไม่มีเนื้อไม้ พบยากที่เป็นไม้ล้มลุก ลำต้นตรง บางครั้งมีหัวหรือเหง้า
 (rootstock) มักอยู่บนดิน ใบ peltate รูปไข่ หรือเกือบกลม (suborbicular) เส้นใบรูปฝ่ามือ ช่อดอกแบบ
 umbel ออกตามง่ามใบ ดอกเพศผู้สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยงแยกจากกัน มี 6 หรือ 8 กลีบ เรียงเป็น 2 วง
 กลีบรูปไข่กลับ กลีบดอกแยกจากกัน มี 3 หรือ 4 กลีบ รูปไข่กลับ ขอบกลีบม้วนขึ้น (involute) เกสรเพศผู้
 เชื่อม อับเรณูชิดกัน อับเรณูมี 4-8 ช่อง แยกตามขวาง ดอกเพศเมียสมมาตรตามรัศมี หรือไม่สมมาตร กลีบ
 เลี้ยงมี 1-8 กลีบ กลีบดอกมี 2-4 กลีบ คล้ายในดอกเพศผู้ รังไข่มี 1 คาร์เพล ก้านเกสรเพศเมียสั้นมาก หรือไม่มี
 ขอบเกสรเพศเมียเป็นแฉกสั้น ๆ หรือจักเป็นครุย ผลแบบ drupe รูปไข่กลับ มีรอยแผลก้านเกสรเพศเมีย
 ใกล้เคียงฐานผล ผิวเกลี้ยง ผันผลชั้นในแข็ง มีแถบรูปเกือกม้า 2 หรือ 4 แถวตามยาว หรือเป็นสันตามขวาง มักมี
 รูตรงกลางผล เมล็ดรูปเกือกม้า

Stephania japonica (Thunb.) Miers, Ann.Mag.Hist.Ser. 18:14.1866; Diels in Pflanzenr.Menispl.:277.
 1910; Forman in Flora of Thailand 5.3:315.1991.

var. *discolor* (Blume) Forman, Kew Bull. 11:49.1956; in Flora of Thailand 5.3:315.1991.- *Cissampelos*
hernandiifolia Willd., Sp.Pl. 4:861.1806 ("hernandiifolia").- *Cyclea discolor* Blume, Bijdr.:26.1825.

- *S. hernandiifolia* (Willd.) Walp., Repert. 1:96.1842; Hook.f. & Thoms in Fl.Br.Ind. 1:103.1872; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 1:147.1907; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:113.1922; Craib in Fl. Siam.En. 1:69.1925.

ไม้เลื้อย ลำต้นเรียว ใบรูปสามเหลี่ยม หรือรูปไข่ ขนาด 4.5-6.5 x 6-9 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนปกคลุมตามเส้นใบทั้งสองด้าน เส้นโคนใบออกจากปลายก้านใบ 8-10 เส้น ขาวไปยังขอบใบ ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียไม่พบ ผลแบบ drupe รูปกลมขนาด 4 x 4.5 มม. ผิวเกลี้ยง ผนังผลชั้นในแข็ง ผิวหักนูนแหลมเป็นปุ่มบริเวณขอบผล คล้ายรูปเกือกม้า ตรงกลางผลเป็นหลุมตื้น

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : กระจายตัวทุกจังหวัด ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เพชรบูรณ์ ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ นครราชสีมา ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ปราจีนบุรี จันทบุรี ตราด ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ อ่างทอง ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : กระจายตัวทุกจังหวัด

การกระจายพันธุ์.- จีนตอนใต้ อินเดีย เนปาล พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ออสเตรเลียตะวันออก

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณเส้นทางกลางป่า และชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกและผลตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.- ก้นปัด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 22 (BCU); Kerr 11912 (BK).

3. *Tillacora*

Colebr., Trans.L.Soc. 13:53.1821; Diels in Pflanzenr.Menispl.:59, f.20-22. 1910; Forman, Kew Bull. 30:89.1975; in Fl.Mal. 1.10.:185, f. i-m. 1986; in Flora of Thailand 5.3:345.1991.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กิ่งมีรอยแผลของก้านใบรูปคล้ายงาน ใบมีเส้นใบแบบขนนก เส้นแขนงใบคู่ต่างตั้งสูงชันเป็นเส้นใบกิ่งรูปฝ่ามือ ช่อดอกแบบ raceme cyme หรือดอกเดี่ยว ออกตามง่ามใบ หรือตามลำต้น ในดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยงมี 6-12 กลีบ วงนอกสุดกลีบมีขนาดเล็กที่สุด กลีบเลี้ยงวงใน 3 กลีบ ขนาดใหญ่ เรียงแบบ valvate กลีบดอกมี 3 หรือ 6 กลีบ ขนาดเล็ก เกสรเพศผู้ 3-9 อันแยกกัน อับเรณูแตกตามยาวหรือเฉียง

ดอกเพศเมีย กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเหมือนในดอกเพศผู้ ไม่มีเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ รังไข่มี (3-)8-12 คาร์เพล ตั้งอยู่บนก้านชูเกสรเพศเมีย ซึ่งโค้งลงหรือไม่มี ผลแบบ drupe มีก้านผล มีก้านเกสรเพศเมียติดทนที่ใกล้ฐานผล ผนังผลชั้นในกึ่งรูปไข่กลับ มีร่องตรง แบ่งครึ่งของแต่ละด้าน เมล็ดรูปเกือบม้วน

Tillacora triandra (Colebr.) Diels in Pflanzenr.Menispl.:62.1910; Craib in Fl.Siam.En. 1:65.1925; Gagnep. in Suppl.Fl.Gen.I.-C.:30.1938, Forman in Flora of Thailand 5.3:346.1991.

ไม้เลื้อย กิ่งอ่อนมีขน กิ่งแก่เกลี้ยง ใบรูปใบหอกขนาด 1.5-5 x 3.5-13.5 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบรูปกลม หรือกลม ขอบใบเรียบและข่นเป็นคลื่น แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 2-6 คู่ ก้านใบข่นเล็กน้อย (rugulose) ยาว 0.5-1.5 ซม. ช่อดอกแบบ cymose ออกตามง่ามใบ ยาวประมาณ 1.4 ซม. ก้านช่อดอกยาวประมาณ 2 มม. มีขนปกคลุมทุกส่วน ดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยงมี 9 กลีบ แยกกันเป็นวง 3 วง วงนอก 2 วง มี 6 กลีบ ขนาดเล็กมาก กลีบรูปสามเหลี่ยมหรือรูปไข่ ขอบกลีบมีขนครุย ด้านนอกมีขน กลีบเลี้ยงวงในมี 3 กลีบ รูปรีกว้าง ขนาด 0.8 x 1 มม. เรียงแบบ valvate มีขนด้านนอก กลีบดอกมี 6 กลีบ รูปรีแกมขอบขนาน กิ่งไข่กลับ ขนาดยาว 1 มม. ปลายแหลมหรือหยักเว้า เกสรเพศผู้มี 3 อัน รูปกระบอก ยาว 1.5-2 มม. ดอกเพศเมียไม่พบ ผลแบบ drupe รูปไข่กลับ ขนาด 6 x 7 มม. สุกมีสีแดง ผนังผลชั้นในมีสัน ขนาดไม่เท่ากัน เรียงตามขวาง ก้านผลยาว 3 มม. (ภาพที่84)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : นครราชสีมา ; ภาคตะวันออก : ตราด จันทบุรี ชลบุรี ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : อุทัยธานี กาญจนบุรี ราชบุรี ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา สตูล ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- อีสัม พม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายทั่วไปที่แสงส่องถึง ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคม ถึงกรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เถย่านาง เถววัลย์เขียว

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T, Jonganurak 330, 366 (BCU).

4. *Tinospora*

Miers, Ann.Mag.Nat.Hist.Ser. 2,7:35.1851; Diels in Pflanzenr.Menispl.:133, f.49.1910; Forman, Kew Bull. 36:379.1981; in Fl.Mal. 1.10:188.1986; Kew Bull. 43:402.1988; in Flora of Thailand 5.3:359.1991.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้นมีเปลือกบาง มักแยกหลุดเมื่อแห้ง ใบรูปเกือบกลม รูปไต (reniform) หรือรูปหัวใจ ขอบใบเรียบ เส้นใบรูปฝ่ามือ 3-5 เส้น บางครั้งมีต่อม domatia ที่โคนง่ามเส้นใบ ก้านใบบวมพอง และโคนก้านเป็นข้องอ (geniculate) ช่อดอกแบบ raceme ขณะที่ยังดอกไม่พบบlob ดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยงแยกจากกัน มี 6 กลีบ รูปรี และบาง วงกลีบนอก 3 กลีบ ขนาดเล็กกว่าวงกลีบใน กลีบดอก 3 หรือ 6 กลีบ รูปไข่กว้างแกมรูปกลม ขอบกลีบดอกม้วนเข้า เกสรเพศผู้ 6 อัน แยกจากกัน ดอกเพศเมีย กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเหมือนในดอกเพศผู้ แต่กลีบดอกจะแคบกว่า เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ มี 6 อัน รูปกลมแคบ รังไข่มี 3 คาร์เพล คาร์เพลรูปรี ยอดเกสรเพศเมียสั้นและโค้งออก ผลแบบ drupe มีรอยแผลก้านเกสรเพศเมียที่ปลายผล ผงัผลชั้นในแข็ง ด้านล่างโค้งและเป็นตุ่มเล็ก หรือมีปุ่ม (tuberculate) ด้านบน ตรงกลางมีรู หรือเป็นร่องสั้น ๆ ตามยาว

Tinospora baenzigeri Forman in Flora of Thailand 5.3:364.1991.- *T. rumphii* auct. non Boerl.; Craib in Fl.Siam.En. 1:64.1925.

ไม้เลื้อย ลำต้นและกิ่งก้านมีช่องอากาศกระจายทั่วไป เมื่อยอดดอกจะไม่มีใบ ใบรูปไต หรือเกือบกลม ขนาด 6.5-11 x 6.5-9 ซม. ปลายใบเรียวแหลมถึงเป็นติ่งแหลมอ่อน (apiculate) โคนใบหยักเว้ารูปไต ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ใบแห้งจะขุ่นและเป็นหลุมด้านล่างกระจายทั่วแผ่นใบ เส้นใบแบบฝ่ามือ 5-7 เส้น มีต่อม domatia ที่บริเวณโคนใบ 1 คู่ ก้านใบยาว 8-18 ซม. เกือบถึง ช่อดอกแบบ raceme หรือ spike ยาว 3.5-9 ซม. ขณะที่ยอดดอกจะทิ้งใบร่วงจนหมด ดอกมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ช่อดอกเพศผู้ออกเป็นกระจุก กระจุกละ 1-3 ดอก กลีบเลี้ยงมี 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ ชั้นนอกกลีบเชื่อมแล้วแยกเป็น 3 แฉก รูปไข่ขนาด 0.8 x 1.1 มม. ชั้นในมีขนาดใหญ่กว่าชั้นนอก กลีบแยกกัน มี 3 กลีบ รูปไข่กลีบ โคนกลีบมีก้านกลีบดอก ขนาด 2 x 3 มม. กลีบดอก 6 กลีบ รูปใบพายเชื่อมติดกับก้านเกสรเพศผู้ ขนาด 0.3 x 1.2 มม. เกสรเพศผู้ 6 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 2 มม. อับเรณูแตกตามยาว ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดที่ฐานอับเรณู ดอกเพศเมียไม่พบ ผลแบบ drupe รูปเกือบกลม รี ขนาด 5-6 x 8-9 มม. สีเขียวเหลือง เปลือกนอกบาง ผิวเกลี้ยง เปลือกในแข็ง (ภาพที่ 85)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : ดาก นครสวรรค์ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลย ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อาจเป็นพืชถิ่นเดียว (endemic) หรือเป็นไปได้ที่ถูกลำเลียงเข้ามาจากถิ่นอื่น พบที่เกาะคริสต์มาส (มหาสมุทรอินเดีย) ด้วย

นิเวศวิทยา.- พบเลื้อยพันไม้ต้นตามชายป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- ชิงช้าชาติ จุงจาลิง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 185, 284 (BCU).

MIMOSACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้เลื้อย ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น เรียงสลับ มีหูใบ ช่อดอกแบบ head spike spiciform raceme panicle (ช่อย่อยแบบ head) ออกตามง่ามใบ หรือที่ยอด ดอกสมบูรณ์เพศ หา ยกที่เป็นดอกเพศเดียว สมมาตรตามรัศมี มีใบประดับขนาดเล็กรองรับช่อดอก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ เรียงแบบ valvate หรือ imbricate ในดอกตูม กลีบมักเชื่อมกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็นแฉกหรือหยักซี่ฟัน กลีบดอก 5 กลีบ แยกหรือเชื่อมกันเป็นหลอด เรียงแบบ valvate ในดอกตูม เกสรเพศผู้มี 5 อันถึงจำนวนมาก แยกจากกัน หรือเชื่อมกันเป็นกลุ่มเดียว อับเรณูขนาดเล็ก ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดด้านหลังอับเรณู รังไข่ 1 คาร์เพล อยู่เหนือวงกลีบ มี 1 ช่อง placentation แบบ marginal ออวูลจำนวนมาก ผลแบบ legume ฝักแก่แล้วแตก หรือ ไม้แตก เมล็ดแบนรูปไข่ หรือกลม

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบประกอบมี ช่อใบย่อย(pinnae) 8-20 คู่ ใบย่อย 20-45 คู่ เกสรเพศผู้จำนวนมาก 2. *Albizia*
1. ใบประกอบมี ช่อใบย่อย 3-6 คู่ ใบย่อย 12-16 คู่ เกสรเพศผู้จำนวน 10 อัน
 2. ใบย่อยเรียงสลับ ใบย่อยขนาด 1-1.6 x 1.5-3 ซม. ไม่มีต่อมที่โคน ก้านใบช่อดอกแบบ spiciform raceme หรือ spike ฝักบิดเป็นวง..... 1. *Adenanthera*
 - 2 ใบย่อยเรียงตรงข้าม ใบย่อยขนาด 0.15-0.25 x 0.8-1.2 ซม. มีต่อมที่โคนก้านใบ ช่อดอกแบบ head ฝักแบนยาวตรงไม่บิดเป็นวง 3 *Leucaena*

1. *Adenanthera*

L., Sp.Pl.:384.1753; Gen.Pl.ed. 5:181. 1754; Hutchinson, Gen.Fl.Pl. 1:287.1964; Nielsen in Fl.C.L.V. 19:12.1981 ; in Flora of Thailand. 4.2:139.1985.

ไม้ต้น ลำต้นไม่มีหนาม มีหูใบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ใบย่อยเรียงสลับ ช่อดอกแบบ spiciform-raceme มักห้อยลง หรือตั้งขึ้น ออกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ เรียงแบบ valvate ในดอกตูม กลีบดอก 5 กลีบ แยกจากกัน เกสรเพศผู้ 10 อัน สมบูรณ์ทั้งหมด ก้านชูอับเรณูแยกจากกัน อับเรณูเกลี้ยง มีต่อมอยู่บนปลายแกนของอับเรณู ต่อมหลุดร่วงง่าย รังไข่มีก้าน เกสรเพศเมียสั้น ฝักรูปแถบ โค้ง หรือบิดเวียน แก่แล้วแตก เปลือกหรือฝา 2 ซีก หนาคัด้ายแผ่นหนัง เมล็ดรูปรี สีแดง เปลือกถั้มนอกแข็ง มีเยื่อบางสีแดงหุ้ม

Adenanthera pavonina L., Sp.Pl.:384.1753; Kurz, Fl.Burm. 1:417.1877; Bak. in Fl.Br.Ind. 2:287.1878; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 2:66.1913; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:653.1923; Craib in Fl.Siam.En. 1:543.1928. Whitmore, Tree Fl.Mal. 1:276.1972; Nielsen in Fl.C.L.V. 19:14.1981; in Flora of Thailand. 4.2:140.1985.

var. *microsperma* (Teijsm. & Binn.) Nielsen, Adansonia, ser.2, 19:341.1980; in Flora of Thailand. 4.2:140. 1985. *A. microsperma* Teijsm. & Binn. natuurk. Tijdschr.Ned.-Indie 27:58.1864; Gagnep. in Fl. Gen.I.-C. 2:68.1913; Craib in Fl.Siam.En. 1:543.1928. -*A. tamarindifolia* Pierre, Fl.For.Cochinch. 5:t.392 A. 1899; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 2:67.1913; Nielsen in Fl.C.L.V. 19:15, Pl.1, 13-18.1981.

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงกลาง สูง 10-15 ม. ใบประกอบ ขาว 14-23 ซม. ไม่มีต่อมที่ก้านใบ ก้านใบยาว 5-8 ซม. ช่อใบย่อย 3-5 คู่ ยาว 6.5-12 ซม. ใบย่อยเรียงสลับจำนวน 8-15 ใบต่อ ช่อใบย่อย ใบย่อยรูปรี รูปไข่ หรือ ไข่กลับ ใบย่อยที่โคนแกนจะเล็กกว่าใบย่อยที่ปลาย ขนาด 1-1.6 x 1.5-3 ซม. ปลายกลม หรือตัดตรง โคนกลมหรือรูปติ่ม ขอบใบเรียบ ใบอ่อนมีขนปกคลุมหนาแน่น แผ่นใบบาง ก้านใบย่อยสั้นมาก หรือไม่มี ช่อดอกแบบ spiciform raceme ออกตามง่ามใบ บริเวณปลายกิ่ง ยาว 7.5-14 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1-2.5 ซม. มีขนห่าง ๆ ดอกย่อยจำนวนมาก ก้านดอกยาว 1-3 มม. มีขนปกคลุม กลีบเลี้ยงโคนเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ยาว 0.5-0.8 มม. มีขนปกคลุมห่าง ๆ กลีบดอกแยก มี 5 กลีบ สีเหลือง รูปขอบขนานหรือรูปใบหอกขนาด 1 x 3 มม. ปลายแหลม เกลี้ยง เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 4 มม ไม่มีขน อับเรณูสมบูรณ์ทั้งหมด ปลายอับเรณูมีรยางค์ ปลายเป็นตุ่ม รังไข่มีขนสีขาวปกคลุม ก้านเกสรเพศเมียยาว 2 มม ฝักรูปขนาด 1.5 x 1.5 ซม. มักบิดเป็นวง เปลือกนอกสีดำ เมล็ดรูปกลมรี ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2 มม. สีแดงเป็นมัน เปลือกเมล็ดชั้นนอก (testa) แข็งหนา และมีเยื่อบางสีแดงหุ้ม (ภาพที่ 86)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ลำพูน น่าน แพร่ ; ภาคตะวันออก : ศรีสะเกษ ; ภาคกลาง : สระบุรี ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี จันทบุรี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี อุทัยธานี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง

การกระจายพันธุ์.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตกและออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- มะกั้ตาไก่ บนชี

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 351, 411, 501 (BCU).

2. Albizia

Durazzini., Mag.Tosc. 3(4):11.1772; Benth., Trans.L.Soc. 30:557.1875; Hutchinson, Gen.Fl.Pl. 1:294. 1964; Nielsen in Flora of Thailand 4.2:181.1985.- Serialbizzia Kosterm., Bull.Organ.Natuurw.Onderz. Indonesie 20:15.1954.

ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น มีดอ้มที่แกนกลางและที่ก้านใบ ใบย่อยเรียงตรงข้าม มีหูใบร่วงง่าย ช่อดอกแบบ head หรือ corymb หรือ panicle ออกตามง่ามใบ ดอกย่อยขนาดเล็ก ไม่มีหรือมีก้านใบสั้น ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยกเป็นหยักซี่ฟัน 5 ซี่ กลีบดอกเชื่อม ปลายแยก 5 แฉก เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูเชื่อมกันที่โคนเป็นหลอด อับเรณูขนาดเล็ก ไม่มีดอ้ม เกสรตัวเมีย ผลแบบ legume แห้งแตกหรือไม่แตก เมล็ดสีน้ำตาล

Albizia myriophylla Benth., J.Bot. 3:90.1844; Trans.L.Soc. 30:567.1875; Kurz, Fl.Burm. 1:426.1877; Bak. in Fl.Br.Ind. 2:300.1878; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 2:92.1913; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:658.1922; Craib in Fl.Siam.En. 1:555.1928; Whitmore, Tree Fl.Mal. 1:277.1972; Nielsen in Fl.C.L.V. 19:101.1981; in Flora of Thailand 4.2:198.1985.- A. myriophylla Benth.var.foliolosa Bak. in Fl.Br.Ind. 2:301.1878.- A. thorelii Pierre, Fl.For.Cochinch. 5:sub.t.399.1899; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 2:91.1913.

ไม้รอเลื้อย กิ่งก้านกลม มีขนหนานุ่มถึงขนละเอียดปกคลุม และพบช่องอากาศกลมกระจายทั่วกิ่ง มีหนามโค้งบริเวณด้านล่างรอยแผลใบ ใบประกอบยาว 7.5-12.5 ซม. แกนกลางยาว 6.5-11 ซม. มีขนปกคลุม

หนาแน่น ก้านใบยาว 1-1.5 ซม. โคนก้านใบมีต่อมเป็นหลุมรูปรี ขนาด 1 x 1.5 มม. ช่อใบย่อย 12-17 คู่ แกนกลางย่อย (rachilla) มีขนปกคลุมหนาแน่น ก้านใบย่อยไม่มี ใบย่อยบริเวณปลายและโคนแกนกลางย่อย ขนาดจะเล็กกว่าบริเวณตรงกลาง ใบย่อยเรียงตรงข้ามจำนวน 20-45 คู่ รูปขอบขนาน หรือรูปแถบแกมรูปเคียว ขนาด 0.5-0.75 x 2-4 มม. ปลายรูปกลมถึงแหลม โคนตัดตรงและเบี้ยว ขอบใบเรียบมีขนชายทรวง แผ่นใบบาง หูใบรูปเส้นด้าย ยาว 2 มม. ช่อดอกแบบ panicle ช่อดอกย่อยแบบ head ไม่มีก้านดอกย่อย ออกตามปลายยอดและง่ามใบบริเวณปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 3-10 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1.5-2.5 ซม. มีขนสั้นหนาแน่นปกคลุม ดอกย่อยจำนวน 10-13 ดอก ดอกตรงกลางจะใหญ่กว่าดอกบนช่อ กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปถ้วย ปลายแยก 5 แฉก รูปสามเหลี่ยม ยาว 0.5-0.7 มม. ด้านนอกมีขน กลีบดอกสีขาวถึงเหลืองอ่อน โคนกลีบเชื่อมเป็นรูปกรวย ปลายแยก 5 กลีบ กลีบดอกยาว 3.5 มม. มีขนด้านนอก เกสรเพศผู้จำนวน 12-19 อัน โคนก้านชูอับเรณูเชื่อมเป็นหลอด ปลายก้านแยกเป็นอิสระยาว 1-1.5 ซม. อับเรณูมีหัวเป็นตุ่มละเอียด รังไข่มีออวูล 5-7 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 1-1.5 ซม. ผลไม่พบ (ภาพที่ 87)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : ลำพูน ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** เลย ; **ภาคตะวันออก :** ชัยภูมิ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ชลบุรี จันทบุรี ตราด ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี ; **ภาคใต้ :** ชุมพร นครศรีธรรมราช สงขลา ระนอง พังงา ตรัง

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย หิมาลัยตะวันออก พม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกระหว่างเดือนเมษายน ถึง มิถุนายน

ชื่อพื้นเมือง.- ชะเฒ่าป่า ชะเฒ่าไทย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 347, 512 (BCU).

3. *Leucaena*

Benth., J.Bot.(Hooker) 4:416.1842; Hutchinson, Gen.Fl.Pl. 1:281.1964; Nielsen in Fl.C.L.V. 19:38.1981; in Flora of Thailand 1985.

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ใบย่อยเรียงตรงข้าม มีหูใบรูปสามเหลี่ยม ร่วงง่าย ช่อดอกกลมแบบ head ออกตามง่ามใบ หรือช่อดอกแบบ raceme ออกปลายยอด ก้านช่อ

ดอกตั้งตรง ดอกย่อยไม่มีก้าน ดอกสมบูรณ์เพศมีกลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 5 กลีบ กลีบเลี้ยงเชื่อม
ปลายแยก 5 แฉก แฉกเรียงแบบ valvate กลีบดอกแยกจากกัน กลีบเรียงแบบ valvate เกสรเพศผู้มี 10 อัน
ก้านชูอับเรณูแยกเป็นอิสระ และยาวเลยพ้นกลีบดอก อับเรณูไม่มีต่อม หรือขน ฝักแบนและบาง แก่แล้วแตก
เมล็ดสีน้ำตาล มีเยื่อบางหุ้ม

Leucaena leucocephala (Lamk.) De Wit, Taxon 10:53.1961; Neilsen in Fl.C.L.V. 19:38.1981; in Flora of
Thailand 4.2:155.1985.- *L. glauca* (Willd.) Benth., J.Bot.(Hooker) 4:416.1842; Bak. in Fl.Br.Ind.
2:290.1878; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 2:74.1913; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:655.1922; Craib in Fl.Siam.En.
1:546.1928.

ไม้พุ่มขนาดตึก สูง 1-1.5 ม. ไม่มีหนาม ใบประกอบยาว 8-13 ซม. ก้านใบยาว 2.5-3 ซม. ช่อใบย่อย
5-6 คู่ มีต่อมรูปรีที่โคนก้านใบ และที่ปลายแกนกลางย่อย ใบย่อย 12-16 คู่ เรียงตรงข้าม ใบย่อยรูปแถบหรือ
ขอบขนาน ขนาด 0.15-0.25 x 0.8-1.2 ซม. ปลายแหลมโคนเบี้ยว ขอบใบเรียบมีขนครุย แผ่นใบบาง เส้น
กลางใบย่อยเห็นชัดเจนด้านล่าง ไม่มีก้านใบย่อย ช่อดอกแบบ head ออกตามง่ามใบใกล้ปลายยอด ก้านช่อ
ดอกยาว 2-3 ซม. กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปถ้วย ยาว 1.5 มม. ปลายแยกเป็น 5 แฉก รูปสามเหลี่ยม หรือหยักคล้ายซี่
ฟัน กลีบดอกแยกมี 5 กลีบ รูปพาย ขนาดยาว 3 มม. เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูแยกเป็นอิสระ ยาว 5
มม. อับเรณูมีขนยาว รังไข่มีก้าน มีขนปกคลุมตอนบน ก้านเกสรเพศเมียยาว 8 มม. ฝักรูปขอบขนาน ขนาด 2
x 10.5-15 ซม. ปลายแหลม ผิวเกลี้ยง แก่แล้วแตก เมล็ดรูปไข่ ปลายแหลม โคนรูปติ่ม ขนาด 4 x 6 มม.
จำนวน 15-20 เมล็ด (ภาพที่ 88)

ประเทศไทย.- เป็นพืชนำมาจากถิ่นอื่น และมีการนำมาเพาะปลูกขยายทั่วประเทศ

การกระจายพันธุ์.- พบกระจายทั่วเขตร้อนตอนใต้ และอเมริกากลาง

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตก ออกดอกและผลตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.- กระดิน กระดินไทย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 320 (BCU).

MORACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้เถา ไม้รอเลื้อย ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น มีน้ำยางขาว ใบเดี่ยวหรือใบประกอบแบบขนนกหรือใบรูปฝ่ามือ เรียงสลับหรือออกตรงข้าม ไม้ผลัดใบหรือผลัดใบ มีหูใบ 2 อันหุ้มยอด ช่อดอกแบบ raceme spike umbel หรือ head หรือช่อดอกอยู่ในฐานดอกที่ขยงใหญ่หุ้มดอกทั้งหมดไว้ ดอกขนาดเล็กมีเพศเดียว อยู่บนต้นเดียวกันหรือต่างต้น ส่วนใหญ่มีกลีบรูป ไม้มีกลีบดอก วงกลีบรวม 1-6 กลีบ ส่วนมากพบ 4 กลีบ แยกหรือเชื่อมกัน เกสรเพศผู้จำนวนเท่ากับวงกลีบรวม เรียงตรงข้ามวงกลีบรวม หรือลดรูปเหลือ 3-1 อัน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 1 ช่อง 1 ออวูล placentation แบบ apical ผลแบบ drupe หรือ achene ผลกลุ่มหรือผลรวม (multiple fruit)

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้รอเลื้อย หรือ ไม้เถาเนื้อแข็ง ลำต้นพันเลื้อย
 2. ลำต้นและกิ่งมีหนาม ขอบใบเรียบ 3. *Maclura*
 2. ลำต้นและกิ่งไม่มีหนาม ขอบใบจักฟันเลื่อย 4. *Malaisia*
1. ไม้ต้น ลำต้นตั้งตรง
 3. ฐานรองช่อดอกเจริญหุ้มดอกย่อยไว้ทั้งหมด ผลแบบ syconium หรือแบบผลมะเดื่อ .. 2. *Ficus*
 3. ฐานรองช่อดอกไม่เจริญหุ้มดอก ผลแบบผลรวมหรือผลเดี่ยว
 4. ขอบใบเรียบ ผิวใบเกลี้ยง ผลรวม 1. *Artocarpus*
 4. ขอบใบจักฟันเลื่อย ผิวใบสากมือ ผลเดี่ยว 5. *Streblus*

1. *Artocarpus*

J.R. et G.Fort., Char.Gen.Pl. 101, t.51.1776; Corner in Fl.Ceyl. 3:215.1981.

ไม้ต้น มียางสีขาว ใบประกอบหรือใบเดี่ยว ดอกเพศเดียวอยู่บนต้นเดียวกัน ช่อดอกแบบ spicate อดแน่นเป็นรูปกระบอก หรือเป็นตุ่มกลม ประกอบด้วยดอกย่อยไม่มีก้านดอก ใบประดับย่อย ดอกเพศผู้ วงกลีบรวมรูปหลอด ปลายแยกเป็น 2-4 กลีบ มีเกสรเพศผู้ 1 อัน ดอกเพศเมียจำนวนมากและเชื่อมกัน วงกลีบรวมรูปหลอด ส่วนที่ล้อมรอบรังไข่เป็นผนังบาง ส่วนที่ล้อมรอบก้านเกสรเพศเมียหนา ผลแบบผลรวม มีเนื้ออวบน้ำ เมล็ดจำนวนมาก

Artocarpus lakoocha Roxb., Fl.Ind. 3:524.1855; Kurz, Fl.Burm. 2:355.1877; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:543. 1890; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:355.1967.

ไม้ต้นสูง 10-15 ม. ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบรูปไข่กลับ รูปรี หรือรูปขอบขนาน ขนาด 2.5-7 x 5-14 ซม. ปลายใบมนหรือเป็นติ่งสั้น โคนใบสอบแคบรูปกลม หรือมน หรือเบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยง หรือมีขน เส้นแขนงใบ 8-12 คู่ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 1-2 ซม. แห้งเป็นสีดำ ช่อดอกกลมออกตามกิ่ง หรือง่ามใบ ช่อดอกถี่เหลืองขนาด 1 x 2 ซม. ดอกในช่อแน่น เป็นดอกเพศเดียว ผลเป็นผลรวม รูปทรงกลม เกือบกลม หรือเบี้ยว ขนาด 1.5-4 x 2-4 ซม. สุกมีสีเหลืองส้ม (ภาพที่90)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออก : นครราชสีมา ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ; ภาคใต้ : นราธิวาส ตรัง

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตกและใต้ ออกดอกและผลระหว่างเดือนมกราคมถึง เมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- มะหาด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 235, 495 (BCU).

2. Ficus

L., Sp.Pl.:1059.1753; Hutch., Gen.Fl.Pl. 2:175.1967.

ไม้พุ่ม ไม้ต้น ไม้เลื้อย หรือเป็นพืชอิงอาศัย อาจมีหรือไม่มีรากอากาศ (aerial root) ใบเดี่ยวเรียงสลับ หรือเรียงตรงข้าม ขอบใบเรียบ หยัก หรือเป็นแฉก มักมีเส้นโคนใบ 3 เส้น มีหูใบหุ้มยอดอ่อน 1 คู่ ร่วงง่าย ช่อดอกออกตามง่ามใบหรือตามต้น ลักษณะคล้ายผล ดอกขนาดเล็กอยู่ภายในฐานดอกซึ่งขยายใหญ่และอวบน้ำหุ้มดอกไว้ทั้งหมด ปลายมีช่องเปิดขนาดเล็ก มีใบประดับขนาดเล็กจำนวนมากปิดคลุมไว้ โคนช่อมีหรือไม่มีก้านช่อดอก มีใบประดับขนาดเล็ก 3 ใบรองรับช่อดอก ภายในช่อดอกมีดอกจำนวนมาก มีหรือไม่มีก้านดอกย่อย ดอกแยกเพศประกอบด้วยดอก 4 ชนิด เป็นดอกเพศผู้ ดอกเพศเมีย ดอกกอด (gall) และดอกไม่มี

เพศ (neutral) มักมีขนและ scale รวมอยู่ในช่อดอก ดอกทั้ง 4 ชนิดอาจอยู่ในช่อเดียวกันหรือแยกช่อกัน วงกลีบรวมมี 2-6 กลีบแยกกันหรือโคนเชื่อมกันเล็กน้อย ดอกเพศผู้มักพบอยู่กระจายทั่วไปหรืออยู่รอบช่องเปิดที่ปลายช่อ ดอกเพศเมียมีก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศเมียมี 1 หรือ 2 แฉก ดอกกอลคล้ายดอกเพศเมียแต่รังไข่จะพองออกภายในมีไข่แมลง ก้านเกสรเพศเมียรูปกรวย ตัน ผลรวมแบบ synconium หรือ fig ภายในมีผลแบบ achene หรือ drupe ขนาดเล็กจำนวนมาก ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่มีได้หลายสี

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ช่อดอกและผลไม่มีก้าน

2. เส้นแขนงใบถี่ละเอียดจำนวนมาก เส้นขอบใบ 1 เส้น 1. *F. benjamina*
2. เส้นแขนงใบ 10-15 คู่ เส้นขอบใบ 2 เส้น 4. *F. strieta*

1. ช่อดอกและผลมีก้าน

3. ใบเรียงสลับ ผลรูปขอบขนาน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5-2 ซม. 3. *F. pruniformis*
3. ใบเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ผลรูปกลมหรือกลมแป้น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 ซม.
4. ขอบใบจักฟันเลื่อย ผิวใบมีขนทั้ง 2 ด้าน ผลสุกสีเหลือง 2. *F. hispida*
4. ขอบใบเรียบ ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน ผลสุกสีส้มแดง 4. *F. racemosa*

1. *Ficus benjamina* L., Mantissa:129.1767; Kurz, Fl.Burm. 2:446.1877; King in Pl.Monograph Rep.: 43.1969 ; Comer in Fl.Ceyl. 3:256.1981.- *Ficus nitida* Thumb., Diss.Ficus 5,11:15.1786.

ไม้ต้น ไม่มีรากอากาศ หรือมีบ้างเล็กน้อย ใบเรียงสลับ ใบรูปไข่กลับ รูปรี หรือรูปขอบขนานแกมรูปใบหอกกลับ ขนาด 3-3.5 x 6-10 ซม. ปลายใบแหลมเป็นหาง โคนใบสอบรูปกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบถี่ละเอียดจำนวนมาก มีเส้นขอบใบ 1 เส้น เส้นกลางใบนูนด้านล่าง เป็นร่องด้านบน ก้านใบยาว 1-1.5 ซม. หูใบหุ้มยอด 1 คู่ รูปใบหอก ร่วงง่าย ช่อดอกอาจมี 1-2 ช่อ ออกตามง่ามใบ ไม่มีก้าน ลักษณะกลมหรือรูปไข่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5-1 ซม. ช่อดอกสีเขียวอ่อน หรือขาว ภายในมีดอกเพศผู้ ดอกเพศเมียและดอก gall มีใบประดับเล็กมากอยู่ได้ช่อ ผลกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. ผลสุกสีเหลือง สีส้ม หรือสีแดง

ประเทศไทย. -ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ นครนายก ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ตราด ; ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา จีน ไทย พม่า หมู่เกาะโซโลมอน

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศเหนือ ออกดอกและผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- ไทรย้อย ไทรกระเบื้อง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 494 (BCU) ; Maxwell 72-399 (BK).

2. *Ficus hispida* L.f., Suppl.Pl.:422.1781; Kurz, Fl.Burm. 2:460.1877; King, Ann.R.Bot.Gard.Calcutta 1:116, pl.154,155.1888; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:522.1890; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 5:810.1928; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:28.1965; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:342.1967; King in Pl.Mono.Rep.:116, pl.154,155.1969; Corner in Fl.Ceylon 3:277. f.27. 1981.- *F. oppositifolia* Roxb., Pl.Corom. 24:14, pl.124.1798.- *F. daemonum* Koen. ap. Vahl, Enum.Pl. 2:198.1806.

ไม้ต้น ขนาดเล็กสูง 4-6 ม. ทุก ๆ ส่วน มีขนสาทคาย (hispid) ใบเรียงตรงข้าม สลับตั้งฉาก ใบรูปขอบขนาน รูปรีแกมขอบขนาน หรือรูปใบหอกกลับแกมขอบขนาน ขนาด 4-8 x 14-21 ซม.ปลายใบแหลม และเป็นติ่งแหลม โคนใบตัดหรือมน ขอบใบจักฟันเลื่อยตื้น ๆ แผ่นใบยาวถึงค่อนข้างหนา มีขนสาทคายปกคลุมทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 7-9 คู่ ฐานและเห็นชัดด้านต่าง ก้านใบยาว 1.5-4.5 ซม. มีขนหนาแน่น หูใบรูปใบหอก หรือรูปไข่ ด้านนอกมีขน หุ้มยอดอ่อน ร่วงง่าย ช่อดอกออกเป็นกระจุกหรือเป็นช่อยาวห้อยลง ออกตามลำต้นหรือกิ่งขนาดใหญ่ แต่ละช่อลักษณะกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5-2.5 ซม. ภายในมีทั้งดอกเพศผู้ ดอกเพศเมียและดอก gall ก้านช่อดอกยาว 1-2 ซม. โคนช่อดอก มีใบประดับ รูปสามเหลี่ยม ผลกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3-4 ซม. ผิวมีขนสั้นปกคลุม ทุกมีติเหลือง

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ สระบุรี ; ภาคใต้ : นราธิวาส นครศรีธรรมราช

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า จีน ไทย ลาว กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนมีนาคม ถึง กรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- มะเคื่อปล้อง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 383 , 514 (BCU).

3. *Ficus pruniformis* Blume, Bijdr.:451.1825; King in Pl.Monograph Rep.:24.1969.- *F. depressa* Blume, Bijdr.:450.1825; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:31.1965.

ไม้ต้น สูง 10-15 ม. เรือนยอดเป็นพุ่มกว้าง กิ่งโน้มลง มีรากอากาศ ใบเรียงเวียนสลับ ใบรูปขอบขนาน แกมรูปใบหอกกลับขนาด 4-6 x 14-20 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบรูปลิ้น ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 10-14 คู่ มีเส้นโคนใบ 3 เส้น เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 2.5-4 ซม. มีหูใบหุ้มยอดอ่อน 1 คู่ ด้านนอกมีขนยาวสีน้ำตาลปกคลุม ช่อดอกออกตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 1.5-2 ซม. มีขนละเอียดบริเวณปลายก้าน ช่อดอกรูปไข่ หรือรูปรี ขนาดประมาณ 1.4 x 2 ซม. ผิวเกลี้ยง ภายในมีดอกเพศผู้และดอกเพศเมียกระจายคละกันทั่วดอก ใบประดับที่โคนผลรูปไข่ปลายแหลมหรือรูปสามเหลี่ยม ผลรูปกลมรี หรือรูปขอบขนาน ขนาด 1.5-2 x 2.5-3 ซม. ก้านผลยาว 2 ซม. ผลสุกสีแดง (ภาพที่ 91)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบชายป่าด้านทิศตะวันตกใกล้ที่ทำกรวนอุทยาน ออกดอกและผลระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง กรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 332 (BCU).

4. *Ficus racemosa* L., Sp.Pl.:922.1753; King in Pl.Monograph Rep.:183.1969; Comer in Fl.Ceyl. 3:266. fig.21.1981.- *F. glomerata* Roxb., Pl.Corom. 2:13.f., Fl.Br.Ind. 5:535.1890; Gagnep. in Fl.Gen.J.-C. 5:1928.

ไม้ต้นสูง 15-25 ม. โคนต้นเป็นพุ่ม ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบรูปรี รูปขอบขนานหรือรูปใบหอก ขนาด 3-9 x 6-19 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน หรือสอบรูปลิ้น ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบ 4-8 คู่ เส้นโคนใบ 3 เส้น ก้านใบยาว 1.5-7 ซม. ช่อดอกออกเป็นกระจุกตามลำต้นหรือกิ่ง ก้านช่อดอกยาว 0.3-1.2 ซม. ช่อดอกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2-3 ซม. ใบประดับที่โคนรูปสามเหลี่ยมหรือรูปไข่ ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียอยู่ในช่อเดียวกัน ผลรูปกลมแป้น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 4-5 ซม. สุกสีแดง

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แม่ฮ่องสอน ลำปาง ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย กัมพูชา ลาว เวียดนาม มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนมีนาคม ถึง มิถุนายน

ชื่อพื้นเมือง.- มะเดื่อชุมพร

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 513 (BCU).

5. *Ficus stricta* Miq. in Ann.Mus.Lugd.Bat. 3:266; King in Pl.Monograph Rep.:44.1969.

ไม้ต้น กิ่งมีช่องอากาศสีขาวกระจายทั่วไป ใบเรียงเวียนสลับ ใบรูปขอบขนาน หรือรูปไข่แกมขอบขนาน ขนาด 3.5-5.5 x 8.5-13 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบประมาณ 10-15 คู่ เส้นขอบใบ 2 เส้น ก้านกลางใบนูนและเห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 1-1.5 ซม. หูใบหุ้มยอดอ่อน 1 คู่ รูปใบหอก ด้านนอกมีขนยาวคล้ายเส้นไหมปกคลุมหนาแน่น ช่อดอกออกตามง่ามใบ ไม่มีก้านช่อดอก ลักษณะกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6-8 มม. ด้านนอกเป็นตุ่มหรือจุดกระจายรอบฐานดอก ภายในมีดอกเพศผู้ ดอกเพศเมียและดอก gall ผลกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.2 ซม. (ภาพที่ 92)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตก ออกดอกและผลระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 467 (BCU).

3. *Maclura*

Nutt., Gen.Amer.Pl. 2:233.1818; Corner in Fl.Ceyl. 3:223.1981,

ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย มีหนามแข็งตามง่ามใบ ใบเรียงสลับหรือเวียนสลับไม่มีต่อมที่ใบ ดอกเพศเดียวอยู่คนละต้น ช่อดอกเพศผู้แบบ panicle spicate ช่อดอกเพศเมียเป็นตุ่มกลมแบบ spicate ต้น ๆ หรือแบบ capitate ไม่มีหรือมีใบประดับ ใบประดับและกลีบรวมมีต่อมสีเหลือง 2-7 ต่อม ดอกเพศผู้ กลีบรวม 4 กลีบ แยกเป็นอิสระ มีเกสรเพศเมียไม่สมบูรณ์ หรือไม่มี ดอกเพศเมีย กลีบรวม 4 กลีบ โคนกลีบแยกหรือเชื่อมกัน มักอวบน้ำ รังไข่แยกเป็นอิสระ หรือจมอยู่ภายในฐานดอกที่มีลักษณะเป็นตุ่มเล็ก ยอดเกสรเพศเมียเป็น 1-2 แฉก ผลย่อยแบบ drupe มีเนื้อนุ่มมาก มีชั้นวงกลีบรวมที่มีเนื้อหุ้มด้านต่างของผล

Maclura cochinchinensis (Lour.) Corner, Gard.Bull.Sing. 19:239.1962; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:17. 1965; Corner in Fl.Ceylon 3:224.1981; *Vaneria cochinchinensis* Lour., Fl.Cochinch.:564.1790.- *Cudrania javanensis* Trec. in Ann. Sc.Nat.Ser. 3,8:123.1847; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:538.1890; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 5:726.1928; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:356.1967.- *C. amboinensis* Kurz, Fl.Burm. 2:434.1877.

ไม้รอเลื้อย หนามยาวประมาณ 0.4-3.6 ซม. ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ ใบรูปรีแกมรูปไข่กลับ หรือรูปใบหอกกลับ ขนาด 1.8-4 x 2.5-8 ซม. ปลายใบแหลมเป็นติ่งสั้น หรือมนกลม โคนใบกลมหรือรูปกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 8-10 คู่ ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. มีหูใบรูปสามเหลี่ยม 1 คู่ เหนือโคนก้านใบ ดอกเพศผู้เป็นช่อกลมสีเหลืองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.5-5 มม. ก้านช่อดอกยาว 5 มม. ดอกย่อยอัดแน่นเป็นก้อนกลมมีวงกลีบรวม 4 กลีบ รูปขอบขนาน เกสรเพศผู้ 4 อัน เรียงตรงข้ามกลีบรวม ก้านชูอับเรณูสั้นเท่ากลีบรวม อับเรณูรูปขอบขนาน ดอกเพศเมียออกเป็นช่อกลมสีเหลืองอ่อน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. วงกลีบรวม 4 กลีบ กลีบรูปขอบขนาน รังไข่รูปไข่ ก้านเกสรเพศเมียยาวหุ้มวงกลีบรวม

ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ผลกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.5 ซม. สุกมีสีเหลืองส้ม เมล็ดรูปรี ขนาด 3 x 5 มม. (ภาพที่ 93)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แพร่ ลำปาง ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** นครราชสีมา ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคใต้ :** ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า จีน ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบกลางแจ้งทางกลางป่าและชายป่าด้านทิศตะวันออกเฉียง ออกดอกและผลระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึง สิงหาคม.

ชื่อพื้นเมือง.- แกแล หนามแข

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 53, 204, 344, 519 (BCU).

4. Malaisia

Blanco, Fl.Philip. 789, ed.2:543.1837; Hutch., Gen.Fl.Pl. 1:160.1967.- Caturus Lour.(1790)- Dumartroya Gaudich.(1844-52).- Cephalotrophis Blume(1852).

ไม้พุ่ม ไม้รอเลื้อย ใบเรียงสลับ ขอบใบเรียบ หรือจักฟันเลื่อย มีหูใบ ร่วงง่าย ดอกเพศเดี่ยว ต่างต้น ดอกเพศผู้เป็นช่อดอกแบบ spike ก้านช่อดอกสั้น กลีบเลี้ยงเชื่อมปลายแยก 3 กลีบ เรียงตัวแบบจรดกันในดอกตูม เกสรเพศผู้ 3 อัน มีไข่ม้วนสมบูรณ์ขนาดเล็ก ดอกเพศเมีย ช่อดอกกลม ขนาดเล็ก มีก้านช่อดอกยาว มีขนทั้งก้านช่อดอกและใบประดับ ใบประดับหุ้มช่อดอกไว้ทั้งหมด ภายในมีดอกเพศเมียที่สมบูรณ์เพียง 1-3 ดอกเท่านั้น ส่วนที่เหลือเป็นดอกเพศเมียไม่สมบูรณ์ กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปคนโท ปากหลอดกลีบหุ้มสั้น ปลายอาจหยักเป็นซี่ฟัน รังไข่ตั้งตรง ก้านเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก placentation แบบ basal ผลอยู่บนฐานดอกที่ขยายขนาด ผลเจริญอยู่ภายในหลอดกลีบเลี้ยงมีเนื้อบาง ๆ

Malaisia scandens (Lour.) Planch. in Ann.Sc.Nat.Ser. 6,3:293.1855; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:15.1965.- Caturus scandens Lour., Fl.Cochinch.:612.1790.- M. tortuosa Blanco, Filip.ed.1:789.1837.

ไม้เลื้อย ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ ใบรูปรี ขนาด 2-4 x 4-11 ซม. ปลายใบแหลมเป็นติ่ง หรือเรียวแหลม โคนใบมนหรือเบี้ยว ขอบใบจักฟันเลื่อยหรือหยักซี่ฟัน แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบ 10-15 คู่ ฐานและเห็นชัดด้านล่าง ปลายเส้นแขนงใบเชื่อมกันก่อนถึงขอบใบ ก้านใบยาว 3-5 มม. มีขน ดอกเพศเดี่ยวอยู่ต่างต้น ดอกเพศผู้ออกเป็นช่อกระจุก มี 2-3 ช่อ ตามง่ามใบ ดอกอัดแน่นเป็นก้อนกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-3 มม. ก้านชูอับเรณูยาวสีเหลือง ดอกเพศเมียออกเป็นช่อกระจุกเช่นกัน ช่อหนึ่งมีใบประดับรูปเดียวขนาดเล็กมาก รังไข่รูปไข่ มีขน ผลออกเป็นกระจุก 1-3 ผล ผลรูปไข่สี่เหลี่ยมขนาด 0.8-1 x 1-4 ซม. ปลายผลเป็นจุดมนแข็ง ภายในมี 1 เมล็ด เมล็ดรูปไข่ขนาด 0.5 x 0.6 ซม. (ภาพที่ 97)

ประเทศไทย.- ภาคกลาง : สระบุรี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนมีนาคมและกรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ข่อยข่าน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 251, 375 (BCU).

5 Streblus

Lour., Fl.Cochinch.:615.1790; Corner in Fl.Ceyl. 3:279.1981.

ไม้ต้น ไม่มีหนาม มีดอกเพศเดี่ยวอยู่ต่างต้น หรือร่วมต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีแกมขอบขนาน หรือรูปใบหอก ขอบหยักซี่ฟันหรือเรียบ มีก้านใบสั้น ช่อดอกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ หรือเพศเดี่ยวแบบ cyme raceme spicate เป็นตุ่มกลม หรือเป็นดอกเดี่ยวในดอกเพศเมีย ออกตามง่ามใบ ดอกเพศผู้กลีบรวม 4 กลีบ เรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม กลีบแยกหรือโคนเชื่อมกันเล็กน้อย ก้านชูอับเรณูมีวงงอในดอกตูม อับเรณูขนาดเล็ก รูปไต หันออกด้านนอก ดอกเพศเมียมีกลีบรวม 4 กลีบ เรียงเป็นคู่สลับตั้งฉาก ในดอกตูมกลีบเรียง

แบบ imbricate กลีบแยกหรือเชื่อมกัน รั้งไข้อยู่เหนือวงกลีบ ผลแบบ drupe มีเนื้ออวบน้ำ เมล็ดกลม ขนาดใหญ่

Streblus asper Lour., Fl.Cochinch.:615.1790; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:489.1890; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 5:712.1929; Ridl., Fl.Mal Pen. 3:323.1967; Comer in Fl.Ceyl. 3:281.1981.- *Trophis aspera* Retz., Obs. 5:30.1789.- *Streblus lactescens* Blume, Ann.Mus.Bot.Lugduno Batavum 2:80.1856.

ไม้ต้นสูง 4-8 ม. ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบรูปรี หรือรูปไข่กลับ ขนาด 1.5-5 x 3-10 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบแหลมหรือมน ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบบาง ผิวใบสากมือทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 6-8 คู่ ก้านใบ 1-6 มม. มีขนแข็งหนาแน่น ดอกแยกเพศ ดอกออกเป็นช่อตามง่ามใบ ช่อดอกเพศผู้ออกเป็นช่อกลม ขนาด 0.3-1 ซม. ก้านช่อดอกยาว 2-8 มม. มีขนสั้นแข็งปกคลุม ไม่มีก้านดอก มีใบประดับและใบประดับย่อย รูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก กลีบรวม 4 กลีบแยกจากกัน กลีบรูปขอบขนาน เกสรเพศผู้ 4 อัน เรียงตรงข้ามกลีบ ช่อดอกเพศเมีย ออกเป็นกระจุกมี 1-4 ดอก ก้านดอกยาว 0.3-2 ซม. มีใบประดับรูปสามเหลี่ยม และใบประดับย่อยคล้ายกลีบ กลีบรวม 4 กลีบ รูปไข่ ฐานใหญ่กว่าฐานอก รั้งไข่อู้ง่าย ก้านเกสรเพศเมียยาว กว่ากลีบรวมเล็กน้อย ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ผลกลมหรือเป็น 2 พู ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5-7 มม. กลีบรวมและใบประดับย่อยขยายใหญ่หุ้มผลไว้ ก้านผลยาว 1-2 ซม. (ภาพที่ 95)

ประเทศไทย.- พบขึ้นกระจายทั่วทุกภาคของประเทศ

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศเหนือและออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึง เมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- ข่อย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 164, 174 (BCU).

MYRISTICACEAE

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบเรียบ ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ raceme panicle cyme หรือ head ขนาดเล็ก ดอกเพศเดี่ยวอยู่ต่างต้น สมมาตรตามรัศมี ไม่มีกลีบดอก วงกลีบรวม 3 กลีบ เรียงจรดกัน ดอกเพศผู้มีเกสรเพศผู้ 2-30 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมเป็นแท่ง อับเรณูมี 2 ช่อง ไม่มีรังไข่ที่ไม่สมบูรณ์ ดอกเพศเมียไม่มีพบเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ รังไข่อยู่เหนือวงกลีบมี 1 ช่อง 1 ออวูล placentation แบบ basal ผลแบบ drupe ผลแตกเมื่อผลยังสดอยู่ เมล็ดมีเยื่อหุ้มติด

Knema

Lour., Fl. Cochinch.: 604. 1790; Hutch., Gen. Fl. Pl. 1: 152. 1964.

ไม้ต้น ผิวใบด้านล่างเป็นสีขาว หรือมีขนสีน้ำตาลแดง เส้นแขนงใบยาวจรดใกล้ขอบใบ เส้นใบย่อยเป็นเส้นขนานกัน เส้นใบบนเห็นชัดทั้งสองด้าน ดอกเพศเดี่ยวอยู่ต่างต้น ช่อดอกแบบ raceme หรือ umbel เป็นกระจุกออกตามง่ามใบแก่ ๆ ดอกรูปถ้วยตื้น ๆ หรือรูปคนโท มีก้านดอกย่อย ใบประดับร่วงง่าย ใบประดับย่อยติดทน วงกลีบรวมโคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 3 กลีบ ดอกเพศผู้ก้านชูอับเรณูเป็นแท่งปลายแผ่แบนคล้ายจาน อับเรณู 8-20 ติดตามขอบแผ่ปลายก้าน ดอกเพศเมียก้านเกสรเพศเมียสั้นและหนา ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก และหยักแบบซี่ฟัน หรือจักเป็นครุย ผลรูปขอบขนาน หรือรูปไข่ เปลือกหนา มีขนสีน้ำตาลแดงหนาแน่น ถึงเกลี้ยง เยื่อหุ้มเมล็ดปลายจักเป็นครุย

Knema globularis (Lamk.) Warb., Monog. Myrist.: 601. 1897; Sinclair, Gdns' Bull. Sing. 16: 325. 1958; Whitmore, Tree Fl. Malaya 1: 336. 1979; Keng, Conc. Fl. Sing.: 16. 1990.- *Myristica globularia* Lamk. in Mem. Acad. Sc. Par. 1788: 162. 1791.- **K. missionis** Warb.; Ridley, Fl. Mal. Pen. 3: 71. 1967.

ไม้ต้นไม่ผลัดใบ สูง 8-15 ม. ใบรูปขอบขนาน ขนาด 1.5-4.5 x 7.5-17 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบแหลมรูปติ่ม หรือมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบ 10-19 คู่ ก้านใบยาว 0.6-1.5 ซม. ดอกเพศเดี่ยวต่างต้น ช่อดอกเป็นช่อกระจุก ออกตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 1-3 มม. ดอกเพศผู้ช่อหนึ่งมีจำนวน 1-10 ดอก ก้านดอกยาว 4-6 มม. วงกลีบรวมโคนเชื่อมปลายแยก 3 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ขนาดประมาณ 3-4 มม. ด้านนอกมีขนรูปดาวปกคลุม ด้านในมีตุ่มเล็ก ๆ ก้านชูอับเรณูเป็นแท่ง ปลายเป็นแฉกแผ่บานออกโดยรอบ จำนวน 10-12 แฉก ด้านล่างแต่ละแฉกมีอับเรณู 1 คู่ ดอกเพศเมียช่อหนึ่งมีจำนวน 8 ดอก

ก้านดอกยาว 3-5 มม. วงกลีบรวมโคนเชื่อมเป็นรูปถ้วย สูงประมาณ 3 มม. ปลายแยกเป็น 3 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ขนาด 4 x 3 มม. กลีบหนา ด้านนอกมีขนรูปดาว หรือขนกระจุกปกคลุมหนาแน่น ด้านในเป็นตุ่มเล็กๆ สีน้ำตาลแดง รังไข่รูปไข่ด้านนอกมีขนยาวหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียอ้วนสั้น ยอดเกสรเพศเมียเป็นพู่แผ่บานออกเป็นแฉก ๆ ผลกลมหรือรูปไข่ ขนาด 1.2-1.5 x 1.5-2 ซม. ผลแก่สีเหลืองหรือส้ม แฉกเป็น 2 ซีก ก้านผลยาว 7 ซม. ด้านนอกผลและก้านมีขนยาวปกคลุม รมสีรูปไข่ แข็ง ขนาด 0.8-1 x 1.2-1.5 ซม. มีเนื้อหุ้มสีแดง (ภาพที่ 89)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : พินัญโลก พิจิตร ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : นครพนม อุดรธานี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : สระบุรี ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ฉะเชิงเทรา ระยอง ; ภาคใต้ : ชุมพร นครศรีธรรมราช สงขลา สตูล

การกระจายพันธุ์.- ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายทั่วไป ออกดอกและผลระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เลือดแรด หัน หันลัด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 15, 97, 130, 131 (BCU).

MYRSINACEAE

ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้น บางครั้งพบไม้เลื้อยเนื้อแข็ง หรือ ไม้กึ่งพุ่ม (undershrubs) พบน้อยที่เป็น ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยวเรียงสลับ มีน้อยที่ใบออกตรงข้าม หรือเป็นวงรอบข้อ มีจุดโปร่งแสง (glandular-punctate) หรือมีขนน้ำยางเป็นแนวเส้น (lineolate resin ducts) ช่อดอกเป็นกระจุก หรือเป็นช่อแบบ raceme corymb หรือ umbel ซึ่งอาจเป็นช่อเดี่ยว หรือช่อเชิงประกอบแบบ panicles ดอกสมบูรณ์เพศ หรือเพศเดียว สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมักมีอย่างละ 4 หรือ 5 กลีบ กลีบเลี้ยงอาจแยก หรือโคนเชื่อมกัน ติดทน มักมีต่อมใต้อกลีบดอกบานรูป rotate หรือ salver form โคนเชื่อม หรือแยก ในดอกตูมเรียงแบบ imbricate contorted หรือ valvate เกสรเพศผู้เชื่อมติดหลอดกลีบดอก และเรียงตรงข้ามกลีบดอก ก้านชูอับเรณูแยกเป็นอิสระ อับเรณูมี 2 ช่อง รังไข่เหนือวงกลีบมี 1 ช่อง ออวุล 1-จำนวนมาก placentation แบบ free central หรือ basal ผลแบบ drupe หรือ berry มีเมล็ด 1-จำนวนมาก

Ardisia

Sw., Prod. 3:48.1788; C.B.Clarke in Fl.Br.Ind. 3:518.1882; K.Larsen & Chi-Ming Hu in Flora of Thailand 6(2):82.1996.

ไม้พุ่ม ไม้ต้น หรือไม้กึ่งพุ่ม มีหรือไม่มีขน เกือบทุกส่วนมีจุดโปร่งแสง หรือต่อมสี (coloured glands) ใบเดี่ยวเรียงสลับ ขอบเรียบ หยักมน หรือจักฟันเลื่อย ช่อดอกแบบ racemose corymbose หรือ subsmbellate เป็นช่อเดี่ยวหรือช่อเชิงประกอบ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยงและกลีบดอก มักมีอย่างละ 5 กลีบ กลีบเลี้ยงเป็นแฉกลึก มักติดทนและขยายขนาดเมื่อเป็นผล กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอดสั้น ๆ ปลายแยกกัน กลีบเรียงแบบ contorted ในดอกตูม เกสรเพศผู้ติดที่โคนหลอดกลีบดอก ก้านชูอับเรณูสั้นมาก อับเรณูรูปหัวใจหรือรูปไข่ หรือรูปสามเหลี่ยม ก้านเกสรเพศเมียเรียวยาว ยอดเกสรเพศเมียเป็นจุดเล็ก โปร่งแสง (punctiform) ออวุล 1-จำนวนมาก ผลแบบ drupe กลม สุกสีแดง ม่วง หรือดำ เมล็ด 1 เมล็ด

Ardisia elliptica Thunb., Nov.Gen.Pl. 8:119.1798; Ling.Sci.J. 11:54.1932; Sleum., Blumea 33(1):134.1988; B.C.Stone in Tree Fl.Mal. 4:275.1989.- *A. littoralis* Andr., Bot.rep.t.630.1811; Ridl., Fl. Mal.Pen. 2:241.1923; Fletcher in Fl.Siam.En. 2:345.1938; Larsen & Hu in Flora of Thailand 6(2):128.1996.

ไม้พุ่ม สูงประมาณ 1-4 ม. ทุกส่วนเกลี้ยงไม่มีขน มีต่อมตามกิ่งก้าน ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปไข่กลับหรือรูปใบหอกกลับ ขนาด 2-3.7 x 5-12 ซม. ปลายแหลม หรือกลม โคนสอบเรียว ขอบเรียบ แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบเกลี้ยง และมีต่อมหรือจุดเล็กกระจายทั่วแผ่นใบทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบจำนวนมาก ช่อดอกแบบ umbel ออกตามง่ามใบใกล้ปลายยอด ก้านช่อดอกยาว 2.2 ซม. ก้านดอกยาว 0.9-1.1 ซม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเล็กน้อย ปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยมหรือเกือบกลม ขอบมีขนครุย ก้านดอกและกลีบเลี้ยงมีต่อมสีน้ำตาลแดงถึงดำกระจาย กลีบดอก เกสรเพศผู้และเพศเมียไม่พบ ผลกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3.5-5 มม. มีจุดสีน้ำตาลแดงกระจายทั่วผล ปลายผลมียอดเกสรเพศเมียเป็นดิ่งสั้นติดทน โคนผลมีกลีบเลี้ยงติดทน (ภาพที่ 99)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ตราด ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร ระนอง พังงา ภูเก็ต นครศรีธรรมราช พัทลุง สตูล สงขลา นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย นิวินี ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณกลางป่า ออกดอกระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงกรกฎาคม ติดผลระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง ตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง.- รามใหญ่

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 21 (BCU).

MYRTACEAE

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม ขอบใบเรียบ ใบหนาคล้ายหนัง มีจุดต่อม (glandular-dotted) ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ cymose ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกับรังไข่ ปลายแยก มี 4-5 กลีบ กลีบดอก 4-5 กลีบ เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูแยกหรือเชื่อมกันเป็นหลายกลุ่ม อับเรณูมี 2 ช่อง แยกตามยาว บางครั้งมีต่อมที่ขอดอ้อับเรณู ฐานดอกขยายใหญ่ขึ้น มักเป็นรูปถ้วย หรือรูปกรวย รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ มี 1-หลายช่อง placentation แบบ axile ออวูลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียเดี่ยว และยาว ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ผลแบบ berry แยกกลางพู (loculicidal) หรือไม่แตก เมล็ดมี 1-จำนวนมาก

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้พุ่ม มีเส้นใบแบบฝ่ามือ ด้านล่างแผ่นใบมีขนคล้ายเส้นไหมปกคลุม รังไข่มี 1 ช่อง ... 1. *Rhodamnia*
1. ไม้ต้น เส้นใบแบบขนนก ด้านล่างแผ่นใบไม่มีขน รังไข่มี 2 ช่อง 2. *Syzygium*

1. *Rhodamnia*

Jack in Malayan Misc. 2(7):48.1822; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:716.1922; Backer & Bakh.f, Fl.Java 1:334.1963.

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม มีเส้นใบแบบฝ่ามือ ดอกออกเป็นกระจุก หรือเป็นดอกเดี่ยว ออกตามง่ามใบ มีใบประดับย่อยร่วงง่าย อยู่บนก้านดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4 กลีบ กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอดรูปประฉิ่ง หรือกลม มักติดทนกับผล กลีบดอกแผ่บานออก เกสรเพศผู้จำนวนมาก มีหลายชั้น ก้านชูอับเรณูรูปเส้นด้าย เชื่อมติดด้านหลังอับเรณู รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ ประกอบด้วย 2 คาร์เพล มี 1 ช่อง ออวูล

จำนวนมาก placentation แบบ parietal ก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลมมนขนาดเล็ก หรือรูปโล่ ผลแบบ berry ทรงกลม เมล็ดรูปกลมหรือรูปไต มี 4-จำนวนมาก

Rhodamnia siamensis Craib in Kew Bull.:167.1926; Fl.Siam.En. 1:629.1931.- **R. trinervia** Gagnep. in Fl. Gen.I.-C. 2:844.1921.

ไม้พุ่ม สูง 0.5-1 ม. ใบรูปไข่ ขนาด 2-4 x 6-11 ซม. ปลายใบเรียวแหลม หรือยาวคล้ายหาง (caudate) โคนใบสอบ หรือแหลม หรือมนกลม ขอบเรียบ ด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนละเอียด สีขาวปกคลุม และมีต่อมกลมขนาดเล็กนูนและยาวแสงที่ผิวใบทั้งสองด้าน เส้นใบ 3 เส้น ยาวจรดปลายใบเห็นชัดด้านล่าง เส้นแขนงใบละเอียดจำนวนมาก เห็นไม่ชัดเจน ก้านใบยาว 4-5 มม. เกลี้ยงหรือมีขนละเอียด ช่อดอกออกตามง่ามใบ จำนวน 1-3 ดอก ก้านช่อดอกยาว 0-1 ซม. ก้านดอกยาว 4-5 มม. มีขนละเอียดปกคลุม ใบประดับรูปกลมแคบ ปลายแหลม ยาว 1-2 มม. เป็นคู่ อยู่ชิดก้านใบ ก้านใบ ก้านช่อดอก ก้านดอกแยก มี 4 ก้าน สีขาว รูปไข่กลับหรือรูปใบหอกกลับแกมรูปช้อน ขนาด 2-2.5 x 5-6 มม. ปลายมนถึงแหลม ขอบมีขนครุย ทั้งก้านใบและก้านช่อดอกมีขนยาวเอนสีขาวปกคลุมหนาแน่น เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูยาวถึง 5 มม. อับเรณูรูปรีรังไข่รูปไข่ ออวูลประมาณ 16 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 6 มม. ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลมเล็ก ผลไม่พบ

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น มหาสารคาม สกลนคร ; **ภาคตะวันออก :** สุรินทร์ ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** จันทบุรี ตราด ระยอง ชลบุรี ; **ภาคใต้ :** ชุมพร พังงา สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- กัมพูชา มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกลางป่าและบริเวณใกล้ที่ทำกรวนอุทยาน ออกดอกระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง สิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- พลองแก้มอัน พลองขี้ได้

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 11, 33(BCU); Koon Winit 508 (BKF).

2. Syzygium

Gaertn., Fruet.Sem.Pl. 1:166, t.33.1788; P.S.Ashton in Dassan. & Fosberg, Fl.Ceyl. 2:420.1981; P. Chantaranothai & J. Parn., Thai For.Bull.(Bot.) 21:24.1994.

ไม้ต้น หรือ ไม้พุ่ม ใบออกตรงข้าม มีก้านใบ มีเส้นขอบใบ 1(-3) เส้น หรือไม่มี ช่อดอกแบบ panicle raceme cyme หรือ umbel ออกตามปลายยอด ก้านใบ หรือลำต้น ดอกย่อยมีก้านดอก หรือ ไม่มี กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4-5 กลีบ ฐานดอกรูปกรวยกว้าง รูปกระบอก ไมโครพทที่เป็นรูปทรงกระบอก โคนฐานดอกมักกอดเป็นก้านเทียม (pseudostipe) กลีบดอกแยกกัน หรือเชื่อมเป็น pseudo-calyptrate ริงไข่ 2 คาร์เพล 2 ช่อง placentation แบบ axile ผลแบบ berry รูปกลม หรือคล้ายลูกแพร์ (pyriform) กลีบเลี้ยงติดทน

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ใบรูปใบหอกหรือรูปไข่ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกจำนวน 5 กลีบ เปลือกลำต้นสีน้ำตาลแดง 3. *S. gratum* var. *gratum*
1. ใบรูปรี ยาวรี รูปใบหอกกลับ รูปขอบขนาน หรือรูปรีแกมขอบขนาน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกจำนวน 4 กลีบ
เปลือกลำต้นสีเทา
 2. ปลายใบยาวคล้ายหาง บิดโค้งออก ดอกใหญ่ ฐานดอกกว้าง 8-11 มม. ผลกลมหรือรูปขอบขนาน ขนาด 1-1.5 x 1.2-2.3 ซม. เนื้อแข็ง สุกมีสีเขียวเหลือง 2. *S. grande* var. *grande*
 2. ปลายใบแหลม ดอกเล็ก ฐานดอกกว้าง 1.5-3 มม. ผลกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.8-1.0 ซม. เนื้อนุ่ม สุกมีสีแดงถึงดำ 1. *S. cinereum*

1. *Syzygium cinereum* (Kurz) P. Chantaranothai et J.Parn. in Kew Bull. 48:596.1993; in Thai For.Bull. (Bot.) 21;51.1994.- *Eugenia cinerea* Kurz, Fl.Burm. 1:483.1877; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:744.1922; Craib in Fl.Siam.En. 1:634.1931.- *E. pseudosubtilis* King in J.Asiat.Soc.Bengal 70:123.1901; Brand., Ind.Trees:324.1906; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:746.1922.

ไม้ต้น สูง 8-12 ม. เปลือกสีขาวหรือเทา ใบรูปรี ยาวรี รูปใบหอกกลับ หรือรูปรีแกมขอบขนาน (oblong-elliptic) ขนาด 3-5 x 7.5-16 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบเรียว หรือรูปกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบ

บางถึงหนา ด้านบนเขียวเข้ม ด้านล่างซีดด้าน ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นกลางใบด้านบนเป็นร่องยาว ด้านล่างเป็นสันนูน เส้นแขนงใบ 8-12 (-15) คู่ เส้นขอบใบมี 1 เส้น ก้านใบยาว 0.8-1 ซม. ช่อดอกแบบ panicle หรือ cymose มีช่อเดี่ยว หรือแตกแขนง ออกตามปลายยอด หรือง่ามใบ ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 2-5.5 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1-3.5 ซม. ใบประดับไม่พบ ใบประดับย่อยรูปสามเหลี่ยมยาว 0.8 มม. ปลายแหลม ดอกย่อยขนาดเล็ก ไม่มีก้านดอก ฐานดอกรูปกรวยยาว 2-2.5 มม. ถว้าง 1.5-3 มม. ก้านเทียมขายน้อยกว่า 1 มม. กลีบเลี้ยงรูปครึ่งวงกลม หรือสามเหลี่ยมขนาดเล็กมาก กลีบดอกสีขาว หรือเหลืองอ่อน รูปเกือบกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.8-2 มม. แต่ละกลีบมีต่อม 25-30 ต่อม เกสรเพศผู้จำนวนมาก (28 อัน) ก้านชูอับเรณูสั้นยาวไม่เท่ากัน รังไข่มี 2 ช่อง แต่ละช่องมี 15-18 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาวประมาณ 1.5 มม. ผลแบบ berry กลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.8-1.0 ซม. สุกมีสีแดง หรือดำ ผิวเกลี้ยง (ภาพที่ 94)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ น่าน ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** เลย อุตรธานี ; **ภาคตะวันออก :** นครราชสีมา ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคกลาง :** กรุงเทพฯ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ปราจีนบุรี ; **ภาคใต้ :** ชุมพร พังงา นครศรีธรรมราช ตรัง สตูล สงขลา ยะลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคม ถึงมิถุนายน

ชื่อพื้นเมือง.- แดง หว่านา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 168, 178, 207, 324, 436 (BCU).

2. *Syzygium grande* (Wight) Walp., Repent. 2:180.1843; Merr. & L.M.Perry in J.Arn.Arb. 19:112.1939; P. Chantaranothai & J. Parn., Thai For.Bull.(Bot.) 21:68.1994.- *Eugenia grandis* Wight, Ill.Ind.Bot. 2:17.1841; Kurz, Fl.Burm. 1:489.1877; Duthie in Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:475.1878; Brand., Ind.Trees:320.1906; Gagnep. in Lec., Fl.Gen.I.-C. 2:826.1920; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:729.1922; Craib in Fl. Siam.En. 1:643.1931.- *S. firmum* Thwaites & Hook.f., En.Pl.Zeyl.:417.1864; P.S.Ashton in Dassan. & Fosberg, Fl.Ceyl. 2:426.1981.

var.*grande* P. Chantaranothai et J. Parn., Thai.For.Bull.(Bot.) 21:69.1994.

ไม้ต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูง 15-20 ม. เปลือกเรียบสีน้ำตาลหรือเทา ใบรูปรี รูปรีแกมขอบขนาน หรือรูปขอบขนาน ขนาด 7-12.5 x 13-21 ซม. ปลายใบยาวคล้ายหาง หรือเรียวแหลม และบิดโค้งออก โคนใบสอบรูปกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ด้านบนเขียวเข้ม ด้านล่างซีดด้าน ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นกลางใบด้านบนเป็นร่อง ด้านล่างเป็นสันนูน เส้นแขนงใบ 11-20 คู่ เห็นชัดทั้งสองด้าน เส้นขอบใบมี 2 เส้น ก้านใบยาว 1.2-2 ซม. แห้งจะเป็นสีน้ำตาลดำ ช่อดอกแบบ panicle cyme หรือเป็นกระจุกตามปลายยอด หรือง่ามใบปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 4-10 ซม. ก้านช่อดอกยาว 0.5-4 ซม. ดอกย่อยจำนวนมาก มักออกเป็นกระจุก ๆ ละ 3 ดอก ไม่มีก้านดอก ฐานดอกรูปกรวยยาว 9-11 มม. ก้านเทียมยาว 4-5 มม. กลีบเลี้ยงเป็นคู่ คู่นอกหนารูปขอบขนาน กว้าง 8-11 มม. ยาว 4-5 มม. คู่ใหญ่กว่า บางกว่าคล้ายกลีบดอก รูปเกือบกลมยาว 5-6 มม. กลีบดอกสีขาว บาง รูปเกือบกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3.5-5 มม. แต่ละกลีบมีต่อมจำนวนมาก เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูยาวไม่เท่ากัน ยาวได้ถึง 1.3 ซม. รังไข่มี 2 ช่อง แต่ละช่องมี 15-20 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 0.9-2 ซม. โคนก้านใหญ่ ปลายสอบเล็กน้อยและโค้งงอ ผลกลมหรือรูปขอบขนาน ขนาด 1-1.5 x 1.2-2.3 ซม. เมล็ดจำนวนมาก (ภาพที่ 96)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ น่าน ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เพชรบุรี เลข ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ตราด ; ภาคใต้ : ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี กระบี่ ตรัง สตูล สงขลา ยะลา นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ บอร์เนียว
ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกระจายทั่วไป ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคม ถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- กะเมา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 224, 409, 430, 480, 481 (BCU).

3. Syzygium gratum (Wight) S.N.Mitra in Indian Fouster 99:108.1973; P. Chantaranothai & J. Parn., Thai For.Bull.(Bot.) 21:70.1994.- Eugenia grata Wight, Ill.Ind.Bot. 2:15.1841; Kurz, Fl.Burm. 1:480.1877; Duthie in Hook.f., Fl.Br.Ind. 2:486.1878; Brand., Ind.Trees:322.1906; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:739.1922; Craib in Fl.Siam.En. 1:644.1931.

var. gratum P. Chantaranothai et J. Parn., Thai for.Bull.(Bot.) 21:70.1994.

ไม้ต้นขนาดกลางถึงเล็ก สูง 8-10 ม. เปลือกแตกอ่อนเป็นแผ่นสีน้ำตาลแดง กิ่งกลม เปลือกแตกเป็นเส้นตามยาว ใบรูปไข่ หรือรูปใบหอก ขนาด 1.5-4 x 5-9.5 ซม. ปลายใบแหลมถึงเรียวแหลม โคนใบแหลม รูปกลม หรือมนกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบเกลี้ยงด้านบนเป็นร่อง ด้านล่างนูน เส้นแขนงใบ 10-15 คู่ เส้นขอบใบมี 1 เส้น ก้านใบยาว 4-5 มม. ช่อดอกแบบ raceme panicle หรือ spike ออกตามง่ามใบหรือปลายกิ่งยาว 3-5 ซม. ดอกย่อยจำนวนมาก ก้านดอกยาว 0-1 มม. ใบประดับรูปสามเหลี่ยม ยาว 1 มม. ฐานดอกรูปกรวย ยาว 5-6 มม. กว้าง 1.5-3 มม. กลีบเลี้ยงรูปครึ่งวงกลม ขนาดเล็กมาก ยาวไม่เกิน 1 มม. กลีบดอกสีขาว รูปเกือบกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2 มม. แต่ละกลีบดอกมีต่อมกลมภายใน จำนวน 20-30 อัน เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูยาวไม่เท่ากันแต่ยาวไม่เกิน 6 มม. รังไข่มี 2 ช่อง แต่ละช่องมี 12 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 6-8 มม. กลางก้านพองเล็กน้อย ปลายโค้ง ผลไม่พบ (ภาพที่ 98)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ลำพูน พะเยา พิษณุโลก ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลย อุดรธานี สกลนคร นครพนม ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ปราจีนบุรี ชลบุรี จันทบุรี ตราด ; ภาคใต้ : ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต กระบี่ นครศรีธรรมราช ตรัง สตูล สงขลา นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกลางป่าด้านหลังที่ทำการวนอุทยาน และด้านทิศใต้ของป่า ออกดอกระหว่างเดือนเมษายน ถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เสม็ดชุน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 487 (BCU); T. Smitinand 2178 (BKF); PS. 1588 (BKF).

OCHNACEAE

ไม้ต้น ไม้พุ่ม ใบเดี่ยวเรียงสลับ หรือเวียนสลับ มีหูใบ ช่อดอกแบบ cyme หรือ thyrse มีใบประดับ ดอกสมบูรณ์เพศ สม่ำเสมอตามรัศมี กลีบเลี้ยง 5 กลีบ แยก หรือโคนเชื่อมกันเล็กน้อย เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม และติดทนกับผล กลีบดอก 5-10 กลีบ แยกจากกัน เรียงตัวแบบ contorted หรือ imbricate ในดอกตูม ร่วงง่าย เกสรเพศผู้ 5, 10 หรือจำนวนมาก แยกเป็นอิสระ อับเรณูแตกตามยาว หรือแตกเป็นช่องที่ปลาย รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 12-15 พู และ 2-15 ช่อง แยกหรือเชื่อมกัน แต่ละช่องมีออวูล 1-จำนวนมาก placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมีย 1 อัน ผลแบบ drupe berry หรือ capsule

Ochna

L., Sp.Pl.:513.1753; Gen.Pl.ed.5:229.1754; Kanis, Blumea 16:22.1968; in Flora of Thailand 2.1:24.1970.

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก หูใบขนาดเล็ก ร่วงง่าย ใบบางหรือค่อนข้างหนา เส้นใบแบบขนนก ก้านใบสั้น ช่อดอกแบบ thyrse ออกตามง่ามใบ หรือปลายกิ่ง ใบประดับขนาดเล็ก ร่วงง่าย มีมากที่โคนก้าน ช่อดอก ก้านดอกเป็นข้อต่อ ฐานดอกนูนรูปครึ่งวงกลม ขยายขนาดและมีสีแดงเมื่อเป็นผล กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ขยายขนาด และเป็นสีแดงเมื่อเป็นผลเช่นกัน กลีบดอก สีเหลือง 5-10 กลีบ เรียงเป็นวง 1-2 วง เกสรเพศผู้ จำนวนมาก อับเรณูแตกที่ปลายเป็นรู 2 ช่อง รังไข่รูปไข่กลับมี 5-10 พู และ 5-10 ช่อง แต่ละช่องมีออวูล 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียมี 1 อยู่ตรงกลางระหว่างพูของรังไข่ ติดทนอยู่กับผล ยอดเกสรเพศเมียมีจำนวนเท่ากับพูของรังไข่ ผลแบบ drupe จำนวน 1-3 (-5) ติดอยู่บนฐานดอกที่ขยายตัว ผลแก่มีสีดำ ภายในมี 1 เมล็ด

Ochna integerrima (Lour.) Merr., Trans. Am. Phil. Soc. 2.24:265.1935, emend.; Kanis, Blumea 16:36.1968; in Flora of Thailand 2.1:25.1970; in Fl. Mal. 1.7:99. Fig. 1.1971; in Fl. C. L. V. 14:6. pl. 1, 1-6.1973.- Elaeocarpus integerrimus Lour., Fl. Cochinch.:338.1790.- O. wallichii Planch. in Hook., Lond. J. Bot. 5:650. 1846; Benn. in Fl. Br. Ind. 1:524.1875, incl. var. parviflora (Griff.) Benn.; Kurz, Fl. Burm. 1:205.1877; Craib, Fl. Siam. En. 1:244. 1926; Gagnep. in Fl. Gen. I.-C. Suppl. 1:674.1946.- O. grandis Ridl., Fl. Mal. Pen. 1:365. 1922.

ไม้ต้นขนาดเล็กผลัดใบ สูง 3 ม. ใบเรียงสลับ มักออกเป็นกลุ่มที่ปลายกิ่ง ใบรูปไข่หอกแกมไข่กลับ หรือขอบขนาน ขนาด 2.5-7 x 6-17 ซม. ปลายใบแหลม หรือมน โคนใบมน หรือสอบ ขอบใบจักฟันเลื่อยดี

แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นกลางใบขนุนและเส้นแขนงใบจำนวนมาก ก้านใบยาว 3-5 มม. มักมีใบอ่อนสีแดงทั้งต้น พร้อมช่วงออกดอก ช่อดอกยาว 5-6 ซม. ออกตามง่ามใบ ดอกย่อยประมาณ 3-8 ดอกต่อช่อ ก้านช่อดอกยาวประมาณ 1 ซม. ก้านดอกยาว 2-2.5 ซม. ฐานดอกขนุนขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5-2.5 มม. สูง 2.5-8 มม. กลีบเลี้ยงรูปไข่ ขนาด 0.7 x 1.6 ซม. เกลี้ยงทั้งสองด้าน ติดทน เมื่อเป็นผลจะโค้งและงอนออกเป็นตุ้งโค้ง กลีบดอกสีเหลือง 5 กลีบ รูปไข่กลับ ขนาดประมาณ 1 x 2 ซม. กลีบดอกยื่น มีก้านกลีบดอกร่วงง่าย เรียงแบบ imbricate ในดอกตูม เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูยาวไม่เท่ากัน ยาว 5-6 มม. อับเรณูรูปทรงกระบอกยาว 5 มม. รังไข่มี 10 ช่อง ก้านเกสรเพศเมียยาว 0.8 x 2 ซม. ผลรูปรี ขนาด 5 x 7 มม. ผลแก่สีดำ มีส่วนของก้านชูอับเรณูและก้านเกสรเพศเมียติดทนอยู่ด้วย (ภาพที่ 100)

ประเทศไทย.- พบขึ้นกระจายทั่วทุกภาค ยกเว้นจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ปากีสถาน พม่า หมู่เกาะอันดามัน ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย
ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- ช้างน้ำ ช้างโหม กระแจะ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 208, 491 (BCU).

OLEACEAE

ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ใบเดี่ยว หรือใบประกอบแบบขนนก เรียงตรงข้าม ขอบใบเรียบ ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ cyme raceme panicle มีใบประดับย่อย ส่วนมากเป็นดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี มักมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมปลายแยก 4-10 กลีบหรือแฉก เรียงแบบ valvate ในดอกตูม กลีบดอก โคนเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยก 4 กลีบ เรียงแบบ valvate หรือ imbricate ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 2 อัน พบน้อยที่มี 4 อัน ตั้งบนหลอดกลีบดอก ไม่มีจานฐานดอก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 2 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมียเดี่ยว ยอดเกสรเพศเมียเป็น 2 แฉก ผลแบบ berry drupe capsule หรือ schizocarp ภายในมี 1-4 เมล็ด

Jasminum

L., Sp.Pl. 1:7.1753; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:216.1965.

ไม้พุ่ม ไม้เถาหรือ ไม้ร่อเถา ใบเรียงตรงข้าม ก้านใบมักเป็นรอยข้อต่อ ช่อดอกแบบ cyme หรือ panicle ออกที่ปลายยอด หรือง่ามใบ กลีบเลี้ยง โคนเชื่อม ปลายตัดตรง หรือแยกเป็น 4-10 แฉก กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว ปลายแยกเป็น 4 กลีบถึงจำนวนมาก เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 2 อัน อยู่ภายในหลอดกลีบดอก รังไข่ 2 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมีย ยาวรูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศเมีย รูปขอบขนาน แยกเป็น 2 แฉก ผลแบบ berry มี 2 ช่อง มี 1-2 เมล็ด

Jasminum harmandianum Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 3:1045.1933; Kerr. in Fl.Siam.En. 25:400.1939.

ไม้เถาเนื้อแข็ง หรือ ไม้ร่อเถา ลำต้นและกิ่งกลม ใบรูปไข่ หรือรูปรี ขนาด 2-4.5 x 5-8 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 5-7 คู่ ก้านใบยาว 5-6 มม. ช่อดอกแบบ cyme หรือ panicle ออกตามปลายยอด ยาว 5-7 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1-18 ซม. มีใบประดับออกตรงข้าม รูปแถบปลายแหลม ยาว 4-5 มม. ก้านดอกยาว 2-5 มม. ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมเป็นรูปประจัน ยาว 2-3 มม. ปลายแยกเป็น 4 แฉก รูปแถบแคบปลายแหลมยาว 3-5 มม. กลีบดอกโคนเชื่อมเป็นหลอดยาว 1-2 ซม. ปลายแยกเป็น 6-8 กลีบ กลีบรูปขอบขนาน ปลายแหลม ขนาด 0.2-0.3 x 1-1.5 ซม. เกสรเพศผู้ 2 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 1 มม. ตั้งอยู่บนหลอดกลีบดอก อับเรณูรูปขอบขนาน ยาว 4 มม. รังไข่รูปเกือบกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 มม. ก้านเกสรเพศเมียยาว 2-2.5 ซม. ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอกยาว 2-3 มม. ผลไม่พบ (ภาพที่ 101)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออก : นครราชสีมา ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศเหนือ ออกดอกระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ไม้ไก่

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 376, 518 (BCU).

OPILIACEAE

ไม้ต้นขนาดเล็ก ไม้พุ่ม หรือไม้เถาเนื้อแข็ง ใบเดี่ยวเรียงสลับ ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ spike raceme หรือ panicle ดอกมีขนาดเล็ก เป็นดอกสมบูรณ์เพศ หรือเป็นดอกเพศเดี่ยว หรือดอกเพศเมียและดอกสมบูรณ์เพศอยู่ต่างต้น (gyno-dioecious) สมมาตรตามรัศมี วงกลีบชั้นเดียว เชื่อมหรือแยกกัน มี 4-5 กลีบ เรียงแบบ valvate ในดอกตูม เกสรเพศผู้จำนวนเท่ากับวงกลีบ เรียงตรงข้ามวงกลีบ อาจแยกเป็นอิสระ หรือเชื่อมที่โคน อับเรณูมี 2 ช่อง แยกตามยาว งานฐานดอกรูปถ้วย เป็นวง หรือเป็นพู รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 1 ช่อง ออวูล 1 ออวูล placentation แบบ apical ก้านเกสรเพศเมียยาวเรียว หรือไม่มี ผลแบบ drupe เมล็ด 1 เมล็ด

Cansjera

Juss., Gen.:448.1798.(nom.cons.); Hiepko in Fl.Mal. 1.10:48.1984; in Flora of Thailand 5.1:102.1987.-
Tsjeru-caniram Adans., Fam.2:80.1763.

ไม้เถาเนื้อแข็ง ไม้พุ่ม หรือเป็นพืชเบียนที่ราก (root parasites) กิ่งมักคดและมีขนโค้งขึ้นปกคลุมหนาแน่น ใบบาง เกือบหรือมีขน ช่อดอกแบบ spike ออกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ มีใบประดับขนาดเล็กติดทน แกนกลางช่อดอกและใบประดับมีขนหนาแน่น วงกลีบรวมมีขนยาวปกคลุม กลีบรวมเชื่อมกันรูปคนโท (urciolate) หรือรูประฆัง (campanulate) ปลายแยกเป็น 4 แฉก แฉกโค้งบานออก เกสรเพศผู้อยู่ภายในหลอดกลีบรวม ก้านชูอับเรณูคล้ายเส้นด้าย งานฐานดอกเป็นเกล็ด หรือต่อมเรียงสลับกับเกสรเพศผู้ รังไข่รูปไข่ หรือรูปทรงกระบอก ก้านเกสรเพศเมียสั้น ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม และมี 4 แฉกสั้น ๆ ผลแบบ drupe รูปรี มี 1-2 ผลต่อช่อผล (infructescence) เมล็ด 1 เมล็ด

Cansjera rheedii Gamel., Syst. 2:280.1791, ("Cansiera"); Wight, Icon: t.1861.1952; Mast. in Fl.Br.Ind. 1:582.1875; Kurz, Fl.Burm. 1:237.1877; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 1:809.1911; Hiepko, Nat.Hist.Bull.Siam. Soc. 27:117. F.2.1978; in Fl.Mal. 1.10:50. F.14a-c, 15-16.1984; in Flora of Thailand 5.1:102.1987; Keng, Conc.Fl.Sing.:128.1990; Turner in Gard.Bull.Sing. 45.1:150.1993.- C. zyziphiifolia Griff., Calc.J.Nat.Hist.

4:236.1843, "Cansiera zyziphifolia"; Not.Pl.As. 4:360.1854; Kurz, Fl.Burm. 1:237.1877; Ridl., Fl.Mal. Pen. 3:172.1924.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ รูปไข่ รูปใบหอก หรือรูปรี ขนาด 2-3.5 x 5.5-10 ซม. ปลายเรียวแหลม โคนรูปกลม หรือแหลม ขอบเรียบ แผ่นใบบางเกลี้ยง หรือมีขนเล็กน้อยที่เส้นกลางใบ เส้นแขนงใบ 4-6 คู่ ก้านใบยาว 3-5 ซม. มีขนสั้น ช่อดอกออกเป็นกระจุก 3-5 ช่อ มีใบประดับรองดอก 1 อัน รูปไข่ กว้าง ปลายแหลม หรือรูปสามเหลี่ยม ขนาด 0.5 x 1 มม. มีขนด้านนอก วงกลีบรวมสีเหลืองอมเขียว โคนเชื่อมเป็นรูปคนโทยาว 2-3 มม. ปลายแยกเป็น 4 แฉกรูปสามเหลี่ยม ขนาด 0.8 x 1 มม. บานตั้งฉากกับหลอดกลีบรวม ด้านนอกมีขนสั้น เกสรเพศผู้ 5 อัน เรียงตรงข้ามแฉกกลีบรวม อยู่ในหลอดกลีบรวม ก้านชูอับเรณูยาว 1.5 มม. อับเรณูรูปขอบขนาน มีจานฐานดอกรูปต่อมสีเหลี่ยม หรือรูปไข่ ขนาดประมาณ 0.5 มม. จำนวน 4 อัน ปลายต่อมมี 3-5 แฉก เรียงสลับเกสรเพศผู้ หรือแฉกหลอดกลีบรวม ล้อมรอบรังไข่ รังไข่รูปรี ถึงรูปทรงกระบอก ขนาด 1 มม. ก้านเกสรเพศเมียยาว 1 มม. ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม มี 4 พู ผลแบบ drupe กลมรี ขนาด 5-6 x 7-8 มม. ผิวด้านนอกเป็นตุ่มนูนห่างๆ สุกมีสีแดง เมล็ดแข็ง 1 เมล็ด (ภาพที่ 103)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ลำพูน ดาก ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** หนองคาย สกลนคร นครพนม ขอนแก่น ; **ภาคตะวันออก :** ชัยภูมิ อุบลราชธานี นครราชสีมา ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคกลาง :** สระบุรี ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ชลบุรี ระยอง ; **ภาคใต้ :** สุราษฎร์ธานี สตูล

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย เนปาล อินดามัน นิโคบา พม่า จีน มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบชายป่าด้านทิศตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคม ถึงมกราคม

ชื่อพื้นเมือง.- นางจุ่ม ผักหวานคง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 197, 408 (BCU).

PASSIFLORACEAE

ไม้ต้น ไม้พุ่มหรือไม้เลื้อย มีมือพัน (tendrils) ออกตรงข้ามกับใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับ ขอบใบเรียบ หรือหยัก มักมีต่อมที่ก้านใบ หูใบเล็กกว้างง่าย ดอกสมบูรณ์เพศ หรือดอกเพศเดียว สมมาตรตามรัศมี มีใบประดับที่ก้านดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 5 กลีบ แยกกันหรือเชื่อมกันที่โคนเล็กน้อย เรียงซ้อนแบบ imbricate ในดอกตูม หรืออาจไม่มีกลีบดอก มี corona 1-หลายแถว ลักษณะเป็นเส้น เป็นแผ่นหรือเป็นวง เกสรเพศผู้ 5 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมกันเล็กน้อยที่โคน เกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียมักอยู่บนก้านชูเกสรส่วนร่วม รังไข่อยู่เหนือวงกลีบมี 1 ช่อง ออกลูกจำนวนมาก placentation แบบ parietal ก้านเกสรเพศเมียแยกหรือเชื่อมกัน ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มหรือรูปจาน ผลแบบ berry หรือ capsule

Passiflora

L., Sp.Pl. 2:955.1753; Hutch., Gen.Fl.Pl. 2:370.1964.

ไม้เลื้อย มีมือพัน ใบเรียงสลับ ขอบใบเรียบหรือหยักเป็นแฉก ก้านใบมักมีต่อม มีหูใบคล้ายใบหรือเป็นแฉกคล้ายขนนก ปลายเป็นต่อม ดอกค่อนข้างใหญ่ ดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ ก้านดอกเป็นข้อต่อ มีใบประดับ 3 ใบ กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมเป็นรูปคนโท หรือเป็นหลอดยาว ปลายแยก 4-5 กลีบ กลีบดอก 4-5 กลีบ หรือไม่มี ขนาดใกล้เคียงกับกลีบเลี้ยง แต่มีสีส้มมากกว่า corona มีหลายแบบ มักจะเป็นริ้ว ๆ หรือเป็นเส้นฝอย เรียงเป็นวง เกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียอยู่บนก้านชูเกสรส่วนร่วม เกสรเพศผู้ 4-5 อัน โคนก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกับก้านชูเกสรส่วนร่วม แต่ปลายก้านแยกเป็นอิสระ อับเรณูรูปขอบขนานแกมรูปแถบ รังไข่มีก้าน ก้านเกสรเพศเมียมี 3 อัน รูปทรงกระบอก ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม ออกลูกจำนวนมาก ผลแบบ berry คล้ายเชือกกระชาย บางครั้งอาจพบว่าเป็นผลแบบ capsule แก่แล้วแตกเป็น 3 ซีก เมล็ดจำนวนมาก

Passiflora foetida L., Sp.Pl. 2:959.1753, Harms in Naturl.Pflanzenfam. 3(6a):69. ; Cusset in Fl.C.L.V. 5:111.1990.

ไม้เลื้อย มีมือพัน มีขนยาวปกคลุม ใบรูปหัวใจ หรือสามเหลี่ยม ขนาด 5-7.5 x 6.5-7 ซม. ปลายเป็น 3 แฉก ปลายแฉกแหลม หรือเป็นติ่งสั้นถึงยาว โคนใบเว้ารูปหัวใจ ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนปกคลุมทั้ง 2 ด้าน ก้านใบยาว 3 ซม. มีขนยาวตรงหนาแน่น และมีขนต่อมด้วย หูใบรูปแถบโค้งหรือรูป

เดี่ยว ปลายแยกเป็นแฉกหรือเป็นเส้นมีตุ่มกลมที่ปลาย ดอกเดี่ยวออกตามง่ามใบหรือที่ข้อ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-3.5 ซม. ก้านดอกยาว 4 ซม. ใบประดับ 3 ใบ รูปรีแกม อยู่โคนกลีบเลี้ยง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปไข่แกมรูปขอบขนาน กลีบดอก 5 กลีบ กลีบรูปขอบขนาน ด้านนอกสีเขียวอ่อน ด้านในสีขาว ขนาดสั้นกว่ากลีบเลี้ยง มี corona ลักษณะเป็นเส้นแบนยาว 1 ซม. สีขาวโคนสีม่วง เรียงเป็นวง เกสรเพศผู้ 5 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 3.5 มม. อับเรณูรูปขอบขนานยาว 4 มม. รังไข่รูปรีขนาด 2 x 3 มม. ปลายรังไข่แยกเป็นก้านเกสรเพศเมีย 3 อัน ยาว 4 มม. ผลรูปกลมรี ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 ซม. ทุกมีสีเหลือง หุ้มด้วยใบประดับเป็นตาข่ายหลวม ๆ (ภาพที่ 105)

ประเทศไทย.- พบขึ้นกระจายทั่วทุกภาค

การกระจายพันธุ์.- พบขึ้นกระจายทั่วเขตร้อน

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศเหนือ ออกดอกและผลระหว่างเดือนกันยายน ถึง ตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง.- กะทกรก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 91. (BCU).

RANUNCULACEAE

ไม้ล้มลุกอายุปีเดียวหรือหลายปี บางครั้งพบว่าเป็นไม้พุ่มหรือไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ใบเดี่ยวมักเป็นรูปฝ่ามือ เรียงสลับ (สกุล *Ranunculus* และ *Clematis* ใบเรียงตรงข้าม) โคนก้านใบแผ่เป็นกาบ ไม่มีหูใบ ดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อดอกแบบ panicle raceme หรือ cyme ออกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี หรือสมมาตรด้านข้าง กลีบเลี้ยง 3-จำนวนมาก กลีบดอก 5-จำนวนมาก หรือไม่มี มักมีต่อมน้ำหวาน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกลักษณะเหมือนกัน เกสรเพศผู้ 5-จำนวนมาก แยกเป็นอิสระ เกสรเพศเมียจำนวนมากแยกกัน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ 3-จำนวนมาก แยกจากกัน แต่ละรังไข่มี 1 คาร์เพล 1 ช่อง ออวูล 1-จำนวนมาก placentation แบบ marginal ก้านเกสรเพศเมีย 1 ยอดเกสรเพศเมีย 1 ผลกลุ่ม ผลย่อยแบบ follicle achene หรือ berry

Naravella

DC., Prodr. 1:1-66.1824; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:1. m 1922; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:45.1963.

ไม้เถาเนื้อแข็ง ลำต้นเรียวยาว ใบเรียงตรงข้าม. ใบประกอบแบบมีสามใบย่อย ใบย่อยบนเปลี่ยนเป็นมือเกาะ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบ กลีบเลี้ยงสีเขียวหรือชมพู มี 4 กลีบ ปลายกลีบมักเชื่อมกันและหลุดร่วงขณะที่ยังเป็นดอกอยู่ กลีบดอก 9-14 กลีบ รูปแถบหรือรูปกระบองยาว เกสรเพศผู้จำนวนมาก รังไข่มี 1 ช่อง 1 ออวูล ผลย่อยแบบ achene มีก้านผลและก้านเกสรเพศเมียติดทน มีขนยาวปกคลุมผลหนาแน่น

Naravella laurifolia Wall. ex Hook.f. et Thoms., Fl.Ind. 1:3.1855; Hook.f. & Thoms. in Fl.Br.Ind. 1:7.1872; Kurz, Fl.Burm. 1:18.1877; Brandis, Ind.Trees:2.1906; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:2.1922; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:145.1963.- Clematis smilacifolia Ridl., Journ.F.M.S. Mus. 5:158.1915.

ไม้เถาเนื้อแข็ง ใบย่อยรูปไข่ป้อม ขนาด 3.5-8 x 6-13 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบกลมหรือเป็นรูปติ่ม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นโคนใบ 5 เส้น ก้านใบยาว 3.5-6 ซม. ก้านใบย่อยยาว 1.5-2 ซม. ช่อดอกแบบ panicle หรือ simple dichasium มีใบประดับและใบประดับย่อยรูปสามเหลี่ยม ขนาด 1 x 2 มม. ก้านช่อดอกยาว 2-5 ซม. ก้านดอกยาว 1-2.5 ซม. กลีบเลี้ยง 4 กลีบ รูปไข่ ขนาด 3-4 x 5.8 มม. มีขนทั้งสองด้าน กลีบดอกสีเหลือง 12 กลีบ รูปกระบองยาว 1-1.5 ซม. เกือบ เกสรเพศผู้ 21-28 อัน เรียงเป็นวง 2 ชั้น อับเรณูสีเหลือง ก้านชูอับเรณูไม่มี เกสรเพศเมีย ประกอบด้วย 13-18 คาร์เพล รังไข่รูปทรงกระบอก ยาว 3 มม. มีขนยาวปกคลุมหนาแน่นมี 1 ช่อง 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียไม่มีหรือมีแต่สั้นมาก ยอดเกสรเพศเมียเป็นรูปช้อนและโค้งออก ผลแบบ achene รูปยาวเรียว ยาวประมาณ 6 ซม. มีก้านเกสรเพศเมียติดทนและเจริญขยายยาวออกไป ปลายมีวงอ มีขนสีขาวปกคลุมหนาแน่น (ภาพที่ 107)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี ; ใต้ : สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์

นิเวศวิทยา.- พบกลางเส้นทางกลางป่า และชายป่าด้านทิศเหนือ ออกดอกและผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- กวางตุ๊ก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 203, 253 (BCU).

RHAMNACEAE

ไม้เลื้อยไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้น อาจมีขอเกี่ยว (hook) หรือหนาม ใบเดี่ยว เรียงสลับ หรือเรียงตรงข้าม มีหูใบ ช่อดอกแบบ cymose หรือ corymb ดอกเดี่ยวสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยงเชื่อมกันตอนโคน ปลายแยกเป็น 4-5 กลีบ เรียงแบบ valvate ในดอกตูม กลีบดอก 4-5 กลีบ แยกจากกัน หรือไม่มีกลีบดอก กลีบดอกขนาดเล็ก มักเว้าเข้าข้างในหรือเป็นอู่โค้ง มีก้านกลีบดอก เกสรเพศผู้ 4-5 อัน เรียงตรงข้ามกับกลีบดอก และสลับกับกลีบเลี้ยง อับเรณูมี 2 ช่อง มีจานฐานดอก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ แยกหรือเชื่อมกับจานฐานดอก มี 2-3 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล placentation แบบ basal ก้านเกสรเพศเมียเดี่ยวหรือแยกเป็น 2 แฉก ผลแบบ drupe nut berry หรือแบบ samaroid

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้นขนาดเล็ก ลำต้น กิ่งก้านมีหนาม ใบมีเส้น โคนใบ 3 เส้น ผลกลม ไม่มีปีก .. 2. *Zizyphus*
1. ไม้รอเลื้อย ลำต้นกิ่งก้าน ไม่มีหนาม ใบมีเส้นกลางใบ 1 เส้น ผลกลม มีปีกยาวรูปขอบขนาน 1 ปีก .. 1. *Ventilago*

1. *Ventilago*

Gaertn., Fruct. 1:223.1791; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:81.1965.

ไม้เถาเนื้อแข็ง หรือ ไม้รอเลื้อย ไม่มีหนาม หรือ ไม้พุ่ม กิ่งอ่อนมีขนสั้น ใบเรียงสลับระนาบเดียว เส้นใบแบบขนนก ดอกสมบูรณ์เพศ ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นรูปกรวย ปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ปลายแหลม กลีบดอกแยก 5 กลีบ กลีบรูปไข่กลับ ปลายมักหักเว้าตื้น ๆ โคนดอกเป็นก้านกลีบดอก จานฐานดอกเต็มหลอดกลีบเลี้ยง เกสรเพศผู้ 5 อัน มีก้านชูอับเรณู อับเรณูรูปไข่ รังไข่

อยู่กิ่งได้วงกลีบ มี 2 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล placentation แบบ basal ก้านเกสรเพศเมีย 1 ต้นมาก ยอดเกสรเพศเมียเป็น 2 แฉก ผลแบบ nut มีปีกยาวที่ปลายผล เมล็ด 1-2 เมล็ด

Ventilago calyculata Tul. in Ann.Sc.Nat.Ser. 4, VIII.:124.1857; Lawson. in Fl.Br.Ind. 1:631.1875 ; Kurz, Fl.Burm. 1:262.1877; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 1:913.1912; Craib in Fl.Siam.En 1:294.1931.

ไม้รอเลื้อย สูง 5-8 ม. กิ่งอ่อนมีขนสั้นปกคลุม ใบรูปขอบขนาน ขนาด 4-6 x 7-14 ซม. ปลายใบแหลม หรือเป็นติ่งหู โคนใบกลมหรือเบี้ยว ขอบใบจักฟันเลื่อยหรือหยักบน แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสั้นห่าง ๆ พบมากตามเส้นใบ เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ก้านใบยาว 3 มม. ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบและปลายกิ่ง ช่อดอกยาวถึง 12 ซม. ก้านช่อดอกยาว 0.5-1.5 ซม. ใบประดับขนาดเล็ก ทุกส่วนบนช่อดอกมีขนสีเหลืองปกคลุมหนาแน่น ก้านดอกยาวประมาณ 3 มม. ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 มม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ปลายแหลม กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน กลีบบาง รูปช้อน เป็นอู่โค้ง เกสรเพศผู้ 5 อัน เรียงตรงข้ามกับกลีบดอก รังไข่จมอยู่ในจานฐานดอกที่มีขนยาวปกคลุมหนาแน่น ผลกลมหรือรูปไข่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 มม. หลอดกลีบเลี้ยงคลุมโคนผลประมาณครึ่งหนึ่ง ปลายผลเป็นปีกยาว รูปขอบขนาน ปลายแหลม ขนาด 0.5-0.8 x 3.5-4.5 ซม. มียอดเกสรเพศเมียติดทน (ภาพที่ 102)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** เลย ; **ภาคตะวันออก :** บุรีรัมย์ สุรินทร์ ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ชลบุรี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านฝั่งทะเล ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง มีนาคม

ชื่อพื้นเมือง.- แสงอาทิตย์ รวงแดง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 157, 229 (BCU).

2. Zizyphus

Tourn. rx L., Syst.ed. 1.1735; Adans.Fam. 2:304.1703.

ไม้ต้นขนาดเล็ก ไม้พุ่ม หรือไม้เลื้อยเนื้อแข็ง ลำต้น กิ่งก้านมีหนาม ใบเรียงสลับระนาบเดียว หรือเรียงตรงข้าม เส้นใบแบบขนนก มีเส้นโคนใบ 3 เส้น เนื้อใบหนาและเหนียว ช่อดอกแบบ cyme หรือเป็นช่อกระจุก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูประฆัง ปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม หรือรูปไข่ ด้านนอกมีขน กลีบดอกแยกกัน 5 กลีบ รูปไข่ก้นหรือรูปไข่ มีจานฐานดอก ปลายแยกเป็นพูเดี่ยว ๆ เกสรเพศผู้ 5 อัน อับเรณูรูปไข่ รังไข่กึ่งได้วงกลีบ เกสรเพศเมีย มี 2 ช่อง ก้านเกสรเพศเมียอาจเชื่อมกันที่ฐาน ผลรูปกลมหรือรูปไข่ มีเนื้อ และมีเมล็ดแข็ง

Zizyphus mauritiana Lamk., Encyc. 3:319.1789; Keng, Conc.Fl.Sing.:117.1990.

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก ลำต้น กิ่ง ก้านมีหนาม ใบรูปไข่ ขนาด 2-3 x 3-4 ซม. ปลายใบมน โคนใบเบี้ยว ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสั้นละเอียดปกคลุมหนาแน่น เส้นใบแบบขนนก เส้นโคนใบ 3 เส้น ยาวถึงปลายใบ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 0.7-1.0 ซม. มีขนละเอียดสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ดอกออกเป็นช่อกระจุกตามง่ามใบและปลายยอด ทุกส่วนของช่อดอกมีขนสั้นปกคลุมหนาแน่น ก้านดอกยาว 5-6 มม. ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 มม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม กลีบดอกแยกจากกันมี 5 กลีบ กลีบรูปไข่ก้นเป็นช่อกึ่งโค้งโอบรับอับเรณู เกสรเพศผู้ 5 อัน เรียงตรงข้ามกับกลีบดอก รังไข่จมอยู่ในจานฐานดอกที่แบนกลมและเกลี้ยง มี 2 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียเกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ผลกลม มีเนื้อหุ้มเมล็ด ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-2 ซม. ผลสุกสีเหลือง เมล็ดกลมแข็ง มี 1 เมล็ด (ภาพที่ 104)

ประเทศไทย.- พบขึ้นกระจายทั่วทุกภาค

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตก ออกดอกและผลระหว่างเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน

ชื่อพื้นเมือง.- พุทรา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 95, 114 (BCU).

RHIZOPHORACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น พืชบก หรือพืชป่าชายเลน ใบเดี่ยวออกตรงข้ามสลับตั้งฉาก (decussate) มีหูใบอยู่ระหว่างก้านใบ (interpetiolar stipule) หตุกร่วงง่าย ดอกช่อแบบ cyme ออกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง 4-14 กลีบ เรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม และติดทนกับผล กลีบดอกแยกมีจำนวนเท่ากับกลีบเลี้ยง เกสรเพศผู้จำนวนเป็นสองเท่าของกลีบดอก รังไข่อยู่เหนือหรือใต้วงกลีบ placentation แบบ axile มี 1-10 ช่อง แต่ละช่องมีออวูล 2-จำนวนมาก ผลแบบ berry มักมี 1 เมล็ด

Carallia

Roxb., Pl.Crom. 3:8. t.211.1811, nom.cons.; Ding Hou in Fl.Mal. 1.5:481.1985; Vu Van Cuong in Fl.C.L. V. 4:174.1965; Ding Hou in Flora of Thailand 2.1:13.1970.

ไม้ต้น ใบเดี่ยว ขอบใบเรียบ หรือจักฟันเลื่อย ช่อดอกแบบ cyme มีใบประดับ กลีบเลี้ยงเชื่อมต่อน โคน ปลายแยก 5-8 กลีบ กลีบดอกแยกจากกัน 5-8 กลีบ มีก้านกลีบดอก เรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม กลีบดอกกร่วงง่าย เกสรเพศผู้มีจำนวนเป็นสองเท่าของกลีบดอก ก้านชูอับเรณูยาวไม่เท่ากัน ก้านสันติคตรงข้ามกลีบดอก ก้านยาวติดตรงข้ามกลีบดอกและติดทน งานฐานดอกรูปร่างแหวน (annular) รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ มี 3-8 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศเมียรูปไข่ มี 3-8 พู ผลกลม เมล็ดรูปรี หรือรูปไต มักมี 1 เมล็ด

Carallia brachlata (Lour.) Merr., Philipp.J.Sci. 15:249.1919; Craib, Fl.Siam.En. 1:597.1931; Ding Hou in Fl.Mal. 1.5:485. fig.31, 32.1958; Backer & Bakh.f. Fl.Java 1:380.1963; Vu Van Cuong in Fl.C.L.V. 4:178.1965. Ding Hou in Flora of Thailand 2.1:13.1970.-**Diatoma brachiata** Lour., Fl.Cochinch.:296. 1790.- **C. lucida** Roxb., Pl.Corom. 3:8. t.211.1811; Kurz, Fl.Burm. 1:447.1877; Guillaumin in Fl.Gen.I.-C. 2:732. fig.75, 23-25.1920; Craib, Fl.Siam.En. 1:599. 1931.- **C. integerrima** DC., Prod. 3:33.1828; Henslow in Fl.Br.Ind. 2:439.1878; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:696. 1922.

ไม้ต้นไม่ผลัดใบ สูง 5-7 ม. ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปรี รูปไข่กลับ หรือรูปไข่ ขนาด 3-5 x 7-11 ซม. ปลายใบแหลมถึงเป็นติ่งแหลมสั้น (shortly cuspidate) โคนใบรูปลิ้ม ขอบใบเรียบ หรือจักฟันเลื่อย แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 10-12 คู่ ก้านใบยาว 0.3-1 ซม. มีหูใบ ยาว 0.5-1.5 ซม. ปลายแหลม หูดร่วงง่าย ช่อดอกแบบกระจุก ออกตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 5-9 มม. ก้านดอกสั้นมาก หรือไม่มี กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นรูปถ้วย ยาว 1.5 มม. ปลายแยก 6-7 แฉก แฉกรูปสามเหลี่ยม ยาว 1.5 มม. กลีบดอกแยก จำนวน 6-7 กลีบ รูปกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 มม. โคนกลีบเล็กเรียวเป็นก้านกลีบตั้งบนหลอดกลีบเลี้ยง เรียงสลับกับแฉกกลีบเลี้ยง เกสรเพศผู้จำนวนเป็นสองเท่าของกลีบดอก หรือน้อยกว่า ตั้งอยู่บนฐานดอก โคนก้านชูอับเรณูรวมพอง ปลายก้านเล็กและเรียว ยาว 1.5 มม. มีต่อมหรือขนสั้นปกคลุม รังไข่รูปไข่ขนาด 0.8 x 1 มม. มี 3-4 ช่อง ๆ ละ 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาวโค้ง ยอดเกสรเพศเมียรูปโล่ ผลกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 7 มม. สุกมีสีแดง (ภาพที่ 106)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ แพร่ ลำปาง อุตรดิตถ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลย อุดรธานี ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ปราจีนบุรี ชลบุรี จันทบุรี ตราด ; ภาคใต้ : ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สตูล.

การกระจายพันธุ์.- มาดากัสการ์ ศรีลังกา พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ไทย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบกลางป่าและหน้าบริเวณที่ทำกรวนอุทยาน ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เลียงพ้านางแอ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 166, 172 (BCU).

RUBIACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้เลื้อย ไม้พุ่ม และ ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หรือเป็นวงรอบ ขอบใบเรียบ มีหูใบ อยู่ระหว่างก้านใบ ช่อดอกแบบ cyme หรือ head ส่วนมากเป็นดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ หรือแฉก เชื่อมติดกับรังไข่ กลีบดอก 4-5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมกันเป็นหลอดยาว หรือสั้น ปลายแยกเป็น 4-10 กลีบ เกสรเพศผู้ 4-5(-10) อัน ตั้งอยู่บนหลอดกลีบดอก เรียงสลับกับกลีบดอก เกสรเพศเมียประกอบด้วย 2 คาร์เพล รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ มี 2 ช่อง แต่ละช่องมีออวูล 1- จำนวนมาก placentation แบบ axile apical หรือ basal ก้านเกสรเพศเมียเรียวยาว ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม หรือเป็นแฉก ผลแบบ capsule berry หรือ drupe

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ลำต้นเลื้อย หรือพาดพัน
 2. ลำต้นและกิ่งมีหนาม รังไข่แต่ละช่องมีออวูลจำนวนมาก 10. *Randia*
 2. ลำต้นและกิ่งไม่มีหนาม รังไข่แต่ละช่องมีออวูล 1 ออวูล 7. *Paederia*
1. ลำต้นตั้งตรง
 3. ไม้ล้มลุก
 4. สูงประมาณ 30 ซม. ใบรูปแถบ หรือรูปขอบขนาน รังไข่แต่ละช่องมีออวูล 1 ออวูล
..... 1. *Borreria*
 4. สูงประมาณ 2-3.5 ซม. ใบรูปไข่ รังไข่แต่ละช่องมีออวูลจำนวนมาก 6. *Oldenlandia*
 3. ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้น
 5. ไม้ต้น
 6. ใบรูปไข่ขนาด 10-14 x 16-20 ซม. ด้านล่างมีขนหนาแน่น 4. *Mitragyna*
 6. ใบรูปใบหอกกลับ ขนาด 2-5 x 7.5-12.5 ซม. เกือบทั้ง 2 ด้าน หรือมีขนห่าง ๆ
 7. ช่อดอกเป็นแบบ head ดอกรูป salver form กลีบดอกรูปแถบปลายแหลม 5. *Morinda*
 7. ช่อดอกแบบ cyme หรือเป็นดอกเดี่ยว ดอกรูปกรวย หรือรูปประจักษ์ กลีบดอกรูปไข่
..... 11. *Rothmannia*
 5. ไม้พุ่ม
 8. ช่อดอกมีดอกย่อย 5-6 ดอก ดอกเพศเดี่ยว 9. *Prismatomeris*
 8. ช่อดอกมีดอกย่อยจำนวนมาก ดอกสมบูรณ์เพศ
 9. กลีบดอกหนา อวบน้ำ เรียงแบบ valvate ในดอกตูม 2. *Chassalia*

9. กลีบดอกไม่อวบน้ำ เรียงแบบ convolute ในดอกตูม

10. ใบบนขนาดใหญ่ ก้านเกสรเพศเมียยาวขึ้นพื้นหลอดกลีบดอกออกมาประมาณสามเท่า
ของกลีบดอก 8. *Pavetta*
10. ใบบนเล็กกว่า ก้านเกสรเพศเมียขึ้นพื้นหลอดกลีบดอกออกมายาวใกล้เคียงกับความยาว
ของกลีบดอก 3. *Ixora*

1. *Borreria*

G.F.W.Mey nom. cons., Prim. Fl.Esseq.:79,t.1. 1818; Bakh.f., Thai For.Bull.(Bot.) 9:24.1975.

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง ทอดนอนหรือเลื้อยพัน ลำต้นมักเป็นที่เลื้อย ใบบนเชื่อมติดกับก้านใบ ปลายแยกเป็นแฉกแคบ ๆ ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม สลับตั้งฉาก ช่อดอกออกเป็นกระจุก (clusters) ตามปลายยอด หรือง่ามใบ ดอกสีขาว หรือชมพู ขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกันปลายแยกเป็น 2-8 แฉก เล็ก ๆ มักติดทนกับผล กลีบดอกเชื่อมกันเป็นรูปกรวย รูประฆังหรือรูปคนโท มีขนด้านใน ปลายแยก 4 กลีบ เรียงตัวแบบจรดกันในดอกตูม เกสรเพศผู้ 4 อัน ตั้งอยู่บนหลอดกลีบดอก หรือปากหลอดกลีบดอก สลับกับกลีบดอก อยู่ภายในหรือยาวเลยพื้นหลอดกลีบดอก รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ มี 2 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก อาจอยู่ภายใน หรือยาวเลยพื้นหลอดกลีบดอก ผลแบบ drupe เมล็ดมักกลมแบน

Borreria articularis (L.f.) Williams in Bull.Herb.Boiss.,Ser.2, 5:956.1905; Craib, Fl.Siam.En. 2(1):230.1932; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:355.1965; Keng, Conc.Fl.Sing.:152.1990.- ***B. hispida*** K.Schum. in Engler et Prantl, Nat.Pflanzenfam.,iv.4:144.1891; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:175.1923 non Spruce ex K.Schum. 1888.- ***Spermaceae hispida*** L., Sp.Pl. 1:102.1753; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:200.1882; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 3:439. fig.35.1922.- ***S. articularis*** L.f., Suppl.:119.1781.

ไม้ล้มลุก สูงประมาณ 30 ซม. ใบรูปแถบหรือรูปขอบขนาน ขนาด 0.5-1 x 3-4.5 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบแคบรูปลิ้ม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสั้นห่าง ๆ เส้นแขนงใบ 3-4 คู่ ไม่มีก้านใบ ใบบนโคนเชื่อมกันเป็นรูปถ้วย ปลายใบบนแยกเป็นแฉก 8-10 แฉก ช่อดอกออกเป็นกระจุกตามง่ามใบและรอบข้อ ดอกขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงรูปคนโท โคนเชื่อมปลายแยก 4 แฉก รูปแถบ ปลายแหลม ด้านนอกมีขน กลีบดอกสีขาว หรือม่วงอ่อน โคนเชื่อมเป็นหลอดปลายแยก 4 กลีบ รูปขอบ

ขนาน ปลายรั่มและมีเคียวแหลม ก้านชูอับเรณูยาว รั้งไข่อูปร่างกลมหรือรูปกระบอก ผลแบบ capsule รูปไข่ ขนาด 1-1.5 x 2-3 มม. ภายในมี 1-2 เมล็ด เมล็ดรูปรี แข็ง มีกติบเลี้ยงติดทน (ภาพที่ 109)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ตราด ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี สตูล สงขลา ยะลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย จีน กัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตก ออกดอกและผลระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง สิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 44, 321 (BCU); C. Promsakha 95 (BCU).

2. Chassalia

Comm. ex Poir. in Dict.Sc.Nat. 8:198.1817; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:141.1923.

ไม้พุ่มขนาดเล็ก แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยง หูใบ รูปไข่แนบกับกิ่ง ช่อดอกแบบ cyme head หรือออกเป็นกระจุก ที่ปลายยอด ก้านช่อดอกสั้น ดอกขนาดเล็ก สีขาว หรือชมพู กติบเลี้ยงขนาดเล็ก รูประฆัง ปลายแยก 5 กติบ กติบดอกเชื่อมกันโคนโคนเป็นหลอดยาว ปลายมักโค้งและแยกเป็นกติบสั้น ๆ 5 กติบ เกสรเพศผู้ 5 อัน รั้งไข่อมี 2 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล placentation แบบ basal ก้านเกสรเพศเมียปลายแยกเป็น 2 แฉก ผลคล้ายผลแบบ drupe ขนาดเล็ก มี 2 เมล็ด

Chassalia curviflora. Thw., Enum.Pl.Zeyl.:150.1859; Kurz, Fl.Burm.2:14.1877; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:176.1880; Brandis, Ind.Trees.:395.1906; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:142.1923; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 3:365.1922; Craib in Fl.Siam.En. 2,1:203.1932.

ไม้พุ่ม สูง 1-2 ม. ใบรูปรี หรือรูปไข่หอกกลับ หรือรูปขอบขนาน ขนาด 2-5.5 x 6-20 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบรูปติ่ม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 7-12 ใบ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 2-4 ซม. หูใบรูปสามเหลี่ยมปลายแหลม ช่อดอกแบบ cyme ออกที่ปลายยอด ช่อยาว 3.5-6 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1.5-2.5 ซม. มีใบประดับรูปสามเหลี่ยม กลีบเลี้ยงรูปคนโท ขนาดเล็ก ยาว 1.5 มม. ปลายแยกเป็นแฉกสั้น ๆ 5 แฉก หรือไม่มี กลีบดอกเชื่อมเป็นรูปกรวย สีขาว ยาว 0.7-1.2 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบรูปสามเหลี่ยมหนา ปลายแหลมโค้งเข้า กลีบสีขาว ปลายกลีบสีชมพูอ่อน ปากหลอดกลีบสีเหลือง ขนาด 1.5-2 x 2.5-3 มม. เกสรเพศผู้ 5 อัน เรียงสลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูยาว 1-5 มม. อับเรณูอยู่ในหลอดกลีบดอก รังไข่มี 2 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล ยอดเกสรเพศเมียแยก 2 แฉก ผลสดมีเนื้อหุ้มเมล็ด ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5-8 มม. ก้านผลอวบน้ำ ผลสุกสีดำ ภายในมี 2 เมล็ด เมล็ดรูปครึ่งวงกลม ขนาดยาว 3-4 มม. แข็ง (ภาพที่ 108)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : พิชณุโลก ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** กาญจนบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ชลบุรี ; **ภาคใต้ :** ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ปัตตานี ภูเก็ต พังงา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายตามพื้นที่ล่างทั่วไป ออกดอกและผลระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง ตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เข็มพระราม

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 13, 107, 149, 328 (BCU); Maxwell 74-498(BK).

3. *Ixora*

L., Syst.ed. 1.1735; Cornen in Gard.Bull.Str.Settl. 11:177.-235.1941; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:324. 1965.

ไม้พุ่ม หรือไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ช่อดอกแบบ compound cyme หรือ panicle ออกที่ปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 4 กลีบ กลีบดอกแบบ salver form โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว ปลายแยก 4 กลีบ เรียงตัวแบบ convolute ในดอกตูม เกสรเพศผู้มี 4 อัน ติดที่ปากหรือคอหลอดกลีบ เรียงสลับกับกลีบดอก อับเรณูรูปแถบ ปลายแหลม โคนแยกเป็นแฉกรูปหัวใจ ๓ หลังจากอับเรณูแตกแล้วอาจจะบิดหรือไม่บิด รังไข่มี 2 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล placentation แบบ apical axile ก้านเกสรเพศเมียยาวเรียว ขาวใกล้เคียงกับหลอดกลีบดอก อาจยื่นพ้นหลอดกลีบดอกออกมาเล็กน้อย ไม่เกินความยาวของกลีบดอก ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอง ปลายแยกเป็น 2 แฉก ผลแบบ drupe กลมหรือเป็นพืดัน ๆ 2 พู

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ใบใหญ่ ยาวประมาณ (5)-9-16.5 ซม. เส้นแขนงใบ 10-15 คู่ ช่อดอกมีดอกย่อยหนาแน่น กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน ขาวไม่เท่ากัน ขาว 2-4 มม. ปลายแหลม ก้านเกสรเพศเมียยาวเลขพื้นหลอดกลีบดอก 1. *I. finlaysoniana*
1. ใบเล็กกว่า ยาวประมาณ 4.5-7.5 ซม. เส้นแขนงใบ 20-25 คู่ ช่อดอกมีดอกย่อยจำนวนน้อย กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยม ขาว 1 มม. ก้านเกสรเพศเมียยาวเท่ากับหลอดกลีบดอก 2. *I. nigricans*

1. *Ixora finlaysoniana* Wall. ex G.Don, Gen.Syst. 3:572.1834; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 3:312, fig.25.1922. proparte; Craib, Fl.Siam.En 2(1):156.1934; Backer & Bakh.f., Fl.Java. 2:326.1965.- *I. merguensis* Hook.f. var.*parvifolia* William in Bull.Herb.Bioss., Ser.2, 5:954.1905.

ไม้พุ่ม สูง 2-3 ม. ใบรูปขอบขนาน รูปใบหอกกลับแกมขอบขนานหรือยาวรี ขนาด 2-6.5 x 5-16.5 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบรูปกลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 10-15 คู่ เห็นไม่ชัดเจน ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. หูใบรูปสามเหลี่ยมปลายเรียวแหลม ช่อดอกแบบ compound cyme ยาวถึง 9 ซม. ก้านช่อดอกยาวถึง 2 ซม. มีใบประดับและใบประดับย่อยรูปแถบ ยาวประมาณ 2 มม. ดอกสีขาว กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมยาว 1 มม. ปลายแยก 4 กลีบ รูปขอบขนาน ปลายแหลม ขนาดยาวไม่เท่ากัน ยาวประมาณ 2-4 มม. กลีบ

ดอกเชื่อมเป็นหลอดยาว 2-3 ซม. ปลายแยก 4 กลีบ รูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ ปลายกลีบมน ขนาด 3 x 6 มม. ก้านชูอับเรณูยาว 1 มม. อับเรณูยาว 3 มม. ก้านเกสรเพศเมียยาวเลยพื้นหลอดกลีบดอก ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอง ปลายแยก 2 แฉก ผลกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6-8 ซม. สีเขียว แห้งเป็นสีดำ ผลหยักเป็น 2 พูคั้น ๆ ภายในมีเมล็ด 2 เมล็ด (ภาพที่ 111)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : นครพนม ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ; ภาคกลาง : ชัยนาท กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- เวียดนาม ลาว กัมพูชา อินโดนีเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกระจายทั่วไป ออกดอกและผลตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.- เข็มพวงขาว

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.. T. Jonganurak 306, 339, 406 (BCU); Collins 1836 (BK).

2. *Ixora nigricans* Wight et Arn., Prodr.Fl.Ind. 1:428.1834; Hook.f. in Fl.Br.India 3:148.1880; Brandis Ind.Trees 389.1921; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 3:321.1924; Backer et Bakh.f., Fl.Java 2:326.1963.- *I. affinis* Wall. ex G.Don, Gen.Syst. 3:571.1834; Craib, Fl.Siam.En. 2:147.1934.- *I. lucida* R.Br. ex Hook.f. in Fl.Br.Ind. 3:148.1880; Craib, Fl.Siam.En. 2:160.1934. Smitinand, Thai Plant Names:192.1980.

ไม้พุ่ม สูง 2-3 ม. ใบรูปรี หรือรูปไข่ขนาด 2-3.5 x 4.5-7.5 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบแหลมหรือมนกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน ใบแห้งมีสีดำ เส้นแขนงใบ 20-22 คู่ เห็นชัดทั้ง 2 ด้าน ก้านใบยาว 3-5 มม. หูใบรูปสามเหลี่ยม ปลายเรียวแหลมเป็นหางยาว ช่อดอกแบบ compound cyme ออกตามปลายยอด ช่อดอกยาวถึง 6 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1-3 ซม. ใบประดับและใบประดับย่อยรูปรีแกม ปลายเรียวแหลมรองช่อดอก ช่อดอกย่อย และดอกย่อย กลีบเลี้ยงเชื่อมรูประฆังยาว 1 มม. ปลายแยกเป็น 4 กลีบ รูปสามเหลี่ยมยาว 1 มม. ด้านนอกมีขนสั้น กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว ยาว 1.5-2.5 ซม. ปลายแยกเป็น 4 กลีบ กลีบรูปใบหอก ขนาด 1.5-1.6 x 5-6 มม. ปลายกลีบแหลม โคนกลีบมีขนยาว ก้านชูอับเรณูยาวประมาณ 1 มม. อับเรณูรูปแถบยาวรี ยาว 3-4 มม. ก้านเกสรเพศเมียยาวเท่ากันกับหลอดกลีบดอก ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอง หรือกระสวย ปลายแยกเป็น 2 แฉก ผลไม้พบ (ภาพที่ 113)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี ชุมพร พัทลุง ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย มาเลเซีย ไทย.

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณกลางป่า ออกดอกระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเมษายน.

ชื่อพื้นเมือง.- เข็มน้ำ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 257, 379 (BCU).

4. *Mitragyna*

Korth., Obs.Naucl.Ind.:19.1839; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:299.1965.

ไม้ต้น ใบเดี่ยวออกตรงข้าม มีต่อม domatia หูใบขนาดใหญ่ อยู่ระหว่างก้านใบ ช่อดอกแบบ head ออกเป็นช่อกลมตามปลายยอด ก้านช่อดอกสั้น มีใบประดับหตุร่วงง่าย ไม่มีก้านดอก ดอกขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอดรูปกรวยคว่ำ ปลายจักซี่ฟันสั้น ๆ กลีบดอกรูปกรวย โคนเชื่อมกันกับหลอด ปากหลอดมีขนยาว ปลายหลอดแยกเป็น 5 กลีบ แบบ valvate ในดอกตูม เกสรเพศผู้มี 5 อัน สั้นเท่าปากหลอดกลีบดอกเล็กน้อย ก้านชูอับเรณูสั้น อับเรณูรูปแถบ ปลายแหลม เชื่อมกับก้านชูอับเรณูแบบ basifix รังไข่มี 2 คาร์เพล 2 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศเมียส่วนใหญ่จะยาวพันหลอดกลีบดอก ผลแบบ capsule มีเมล็ดจำนวนมาก

Mitragyna brunonis Craib, Fl.Siam.En. 2,1:11.1932.- *Nauclea brononis* Wall. ex. G.Don, Gen.Syst. 3:467.1834.- *N. rotundifolia* Kurz, Fl.Burm. 2:67.1877.- *Stephegyne diversifolia* Hook.f. in Fl.Br.Ind. 3:26.1882; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 3:43.1922.

ไม้ต้นขนาดกลาง สูงประมาณ 10-15 เมตร กิ่งใหญ่ตั้งฉากกับลำต้น เรือนยอดแผ่แบนรูปร่ม ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม รูปไข่ขนาด 10-14 x 16-20 ซม. ปลายมนกลม โคนกลม ตัดตรง หรือเว้าเล็กน้อย ขอบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยง หรือมีขนทั้ง 2 ด้าน โดยเฉพาะด้านล่างขนหนาแน่นกว่า และมีต่อม domatia เส้น

แขนงใบ จำนวน 8-12 คู่ เส้นใบขนุนและเห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาวประมาณ 2.5 ซม. มีขน มีหูใบรูปไข่ ขนาดใหญ่ ประมาณ 1.6 x 2.5 ซม. หุ้มปลายยอด 1 คู่ ดอกไม่พบ ผลรูปยาวรี ยาวประมาณ 0.8 ซม. เรียงชิด และอัดกันแน่นเป็นก้อนกลม หรือบิดเบี้ยว ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2.5-5 ซม. ผิวด้านนอกขรุขระ ก้านช่อผลยาว 3-5 ซม. มีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุมหนาแน่น ภายในผลมีเมล็ดรูปรีจำนวนมาก ขนาดยาว ประมาณ 1 มม. มีปีก (ภาพที่ 110)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านชายฝั่งทะเล(ทิศตะวันออก) ออกดอกและผลระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- กระต้อมหนู

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 381, 423 (BCU) ; C. Phengkhai et al 4055 (BKK).

5. Morinda

L., Gen.ed.1:57.1737; Bakh.f., Thai For.Bull.(Bot.) 9:36.1975.

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก หรือไม้เถาเถี้ยยเนื้อแข็ง ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก หูใบโคน เชื่อมกันเป็นกาบ ปลายอาจแยกเป็น 2 แฉก ร่วงง่าย ช่อดอกแบบ head ออกตามปลายยอด หรือง่ามใบ ดอก สมบูรณ์เพศ หรือดอกเพศเดียว ดอกสีขาว มักมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมกัน ปลายตัดตรงหรือแยกเป็น แฉกสั้น ๆ หรือหยักซี่ฟัน 4-7 ซี่ ร่วงง่าย กลีบดอก โคนเชื่อมเป็นหลอดสั้นหรือยาว มีขนด้านใน ปลายแยก 4-7 กลีบ เกสรเพศผู้เท่ากันกับจำนวนกลีบดอก เรียงสลับกับกลีบดอก อยู่ภายในหลอดกลีบดอก หรือบริเวณ ปากหลอด อับเรณูเชื่อมติดกันชูอับเรณูที่ด้านหลัง รังไข่มี 2 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล placentation แบบ basal ก้านเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก อยู่ภายในหลอดกลีบดอก หรือยาวพ้นหลอดกลีบดอก ผลเป็นผลรวม ผลย่อยแบบ drupe มีตั้งแต่ 2 ผลถึงจำนวนมาก ซึ่งจะเชื่อมกันเป็นก้อนกลมหรือรูปรี ภายในแต่ละผลมี 1 เมล็ด

Morinda elliptica Ridl. in Journ.Str.Br.Roy.As.Soc. 79:86.1918; Fl.Msl.Pen. 2:118.1923; Craib in Fl. Siam.En. 2.1:177.1932.- *M. citrifolia* L. var.*elliptica* Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:156.1882.

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 4-8 ม. ใบรูปใบหอกกลับ ขนาด 2-5 x 7.5-12.5 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบ แฉก รูปรี ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยง ทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 4-6 คู่ ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. มีหูใบรูปสามเหลี่ยมปลายเรียวแหลม ดอกออกเป็นช่อกลม ตามง่ามใบปลายกิ่ง ก้านช่อดอกยาวถึง 3 ซม. ไม่มี ก้านดอก กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปถ้วยหรือเกือบกลม ปลายตัดตรง กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว ปลาย แยกเป็น 4 กลีบ รูปแถบปลายแหลม เกือบ มีเส้นกลีบดอกตามยาว 3 เส้น เกสรเพศผู้ 4 อัน เรียงสลับกับแฉก กลีบดอก ก้านชูเกสรเพศเมียยาวเท่ากับกลีบดอก ยอดเกสรเพศเมียปลายแยก 2 แฉก แฉกเป็นรูปเส้นด้าย ผลกลมหรือรูปไข่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5-2.5 มม. มีผลย่อย ๆ เรียงอัดแน่นเป็นก้อนกลม (ภาพที่ 120)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี ระนอง กระบี่ ตรัง สตูล สงขลา ยะลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย มาเลเซีย พม่า กัมพูชา ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตกและด้านทิศเหนือ ออกดอกและผลระหว่างเดือน พฤษภาคมถึงสิงหาคม.

ชื่อพื้นเมือง.- ขอเดือน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 180 (BCU).

6. Oldenlandia

L., Gen.ed.1:362.1737; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:52.1923.

ไม้ล้มลุก ลำต้นบางตั้งตรง หรือแตกแขนง หูใบแหลมหรือเป็นขนแข็ง ดอกขนาดเล็กสีขาว ม่วง หรือชมพู ช่อดอก panicle แตกแขนงเป็น 2 ง่าม ช่อย่อยแบบ cyme หรือเป็นดอกเดี่ยว ออกตามง่ามใบ หรือ ปลายยอด กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมกัน ปลายแยก 4 กลีบ กลีบดอกรูปกรวย หรือ salver form โคนกลีบเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 4 กลีบ เกสรเพศผู้มี 4 อัน ติดที่หลอดกลีบดอก สลับกับกลีบดอก รังไข่มี 2 ช่อง ออวุลจำนวนมาก

มาก ก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศเมีย 2 แฉก รูปแถบ placentation แบบ axile ผลแบบ capsule เมล็ดขนาดเล็ก จำนวนมาก

Oldenlandia ovatifolia DC., Prodr. 4:427.1830.- *O. nudicaulis* Roth., Nov.Pl.Sp.:95.1821; Hook.f., Fl.Br. Ind. 3:70.1882; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:53.1923; Patard in Fl.Gen.I.-C. 3:150.1922; Craib, Fl.Siam.En. 2(1):57.1932.- *Hedyotis ovatifolia* Cav., Ic., 6:573.fig.1.1801; *H. nudicaulis* Wight et Arn., Prodr. 1:416.1834.

ไม้ล้มลุก สูง 2-3.5 ซม. ลำต้นตั้งตรง มีขนยาว ใบเดี่ยวเรียงตรงข้าม อยู่ชิดกัน คล้ายเรียงเป็นวงรอบ ใบรูปไข่ ขนาด 1-3 x 1.5-5 ซม. ปลายใบมน โคนใบตัดตรง ขอบใบเรียบ มีขน แผ่นใบบางมาก ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขน เส้นแขนงใบ 6-7 คู่ ก้านใบยาว 2-5 มม. หูใบเชื่อมกับโคนก้านใบ ช่อดอกออกที่ปลายยอด ใบประดับรูปกลมแคบ ดอกขนาดเล็ก ยาว 3 มม. กลีบเลี้ยงเชื่อมรูประฆัง ปลายแยก 4 กลีบ รูปสามเหลี่ยมปลายแหลม ด้านนอกมีขน กลีบดอกบาง สีขาว โคนเชื่อมเป็นวงแหวน ปลายแยก 4 กลีบ รูปขอบขนาน ด้านในมีขนยาวจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียยาวเท่ากันกับกลีบดอก ยอดเกสรเพศเมียปลายแยก 2 แฉก ผลรูปถ้วยขนาด 1 x 3 มม. หักเป็นพู 2 พู แห้งแล้วแตกที่ปลายผล ภายในมีเมล็ดสีดำ จำนวนมาก (ภาพที่ 115)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงราย พะเยา เชียงใหม่ ตาก ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี สงขลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณพื้นที่รกร้างกลางเส้นทางกลางป่า . ออกดอกและผลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ผักค่างคาว

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 78 (BCU); Kerr. 4622, 19633(BK).

7. *Paederia*

L., Mant. 1:7,52.1767; Bakh.f., Thai For.Bull.(Bot.) 9:41.1975.

ไม้เลื้อย ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก หรือเรียงเป็นวงรอบ มักมีต่อม domatia หูใบรูปสามเหลี่ยม ขอบเรียบ ร่วงง่าย ช่อดอกแบบ panicle ใบประดับขนาดเล็ก หรือไม่มี ดอกสีขาว หรือชมพู กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4-5 กลีบ กลีบเลี้ยงตอนโคนเชื่อมกัน ปลายตัดตรง หรือเป็นแฉกสั้น ๆ ติดทนจนเป็นผล กลีบดอกเชื่อมกันตอนโคนเป็นรูปทรงกระบอก มีขนด้านใน ปลายแยกเป็นกลีบสั้น ๆ เกสรเพศผู้ 4-5 อัน ติดกับหลอดกลีบดอกในระดับต่างๆกัน อยู่ภายในหลอดกลีบดอก รังไข่ มี 2 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก แฉกมักบิดเวียน ผลแบบ drupe กลมหรือแบน สีเหลืองหรือส้ม เมล็ดมักแบน

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. กิ่งก้านกลม มีขน ใบรูปหัวใจ หรือรูปไข่แกมหัวใจ ขนาด 4-8 x 6-11 ซม. ผิวใบมีขนหนาแน่นทั้งสองด้าน 1. *P. calycina*
1. กิ่งก้านแบนเกลี้ยง ใบรูปขอบขนาน รูปขอบขนานแกมรูปใบหอก หรือรูปใบหอก ขนาด 1-3 x 3-9.5 ซม. ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน 2. *P. tomentosa*

1. *Paederia calycina* Kurz in Journ.As.Soc.Beng. xlii. 2:74.1873; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:196.1882; Craib, Fl.Siam.En. 2(2):224.1934.

ไม้เถาเลื้อย กิ่งมีขนยาวตรงปกคลุม ใบรูปหัวใจ หรือรูปไข่แกมรูปหัวใจ หรือรูปใบหอก ขนาด 4-8 x 6-11 ซม. ปลายใบเรียวแหลม หรือแหลม โคนใบเว้ารูปหัวใจ ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนมีขนแข็งเอน ปลายแหลมปกคลุมห่าง ๆ ด้านล่างมีขนยาวปกคลุมหนาแน่น เส้นแขนงใบ 6-8 คู่ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 2-6 ซม. มีขนยาว หูใบรูปสามเหลี่ยม ช่อดอกแบบ cyme หรือ panicle หรือ helicoid cyme ออกตามง่ามใบ หรือปลายยอด ช่อดอกยาวถึง 30 ซม. มีใบประดับรูปแถบยาว 2-3 มม. ก้านช่อดอกยาว 2-3 ซม. ใบประดับย่อยปลายแยกเป็น 3 แฉก แฉกรูปสามเหลี่ยม ก้านดอกไม่มีหรือมีแต่สั้นมาก กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมรูปประฉิ่ง ยาว 2-2.5 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปขอบขนาน ปลายแหลม ขนาด 0.8-1 x 2-3 มม. ขอบกลีบมี

ขนห่างๆ กลีบดอกไม่พบ ผลกลม ค่อนข้างแบน สีดำ ขนาด 6 x 7 มม. เกือบ มีกลีบเลี้ยงและยอดเกสรเพศเมียติดทน เมล็ด 1 เมล็ด (ภาพที่ 119)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบริเวณชายป่าด้านตะวันตก ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคมถึงมกราคม

ชื่อพื้นเมือง.- กระวังดั่งกวาง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 186 (BCU) , Kerr 16190 (BK), Put 2453.

2. Paederia tomentosa Blume, Bigdr. 968.1827; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:197.1882; As.Soc.Beng. xlvii. 2:139.1877; Mat., Fl.Mal.Pen. 15:97(171)1889; Craib, Fl.Siam.En. 2(2):228.1934.- P. foetida L., Mant. 1:52.1767; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:173.1923.

ไม้เถาเลื้อย กิ่งแบน ใบรูปขอบขนาน หรือรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ขนาด 1-3 x 3-9.5 ซม. ปลายใบแหลมโคนใบมน หรือแหลม ขอบใบเรียบ มีขน แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยง ทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 1-4 ซม. ใบรูปสามเหลี่ยมปลายเรียวแหลม ขนาด 3 x 3 มม. ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบ หรือปลายยอด ช่อดอกยาวถึง 13 ซม. ก้านช่อดอกยาว 2.5-6 ซม. มีใบประดับเป็นชู่โค้ง ปลายแยกเป็น 3 แฉก เรียวยาวขนาดเล็ก ก้านดอกเรียวยาว กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมรูประฆังยาว 2 มม. ปลายแยก 5 กลีบ กลีบรูปสามเหลี่ยม ยาวประมาณ 1 มม. เกือบ กลีบดอกสีม่วง โคนเชื่อมเป็นหลอดรูปกรวย ยาวประมาณ 1 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยมยาว 3 มม. ขอบกลีบข้างและยื่น ด้านนอกหลอดกลีบดอกเป็นตุ่มเล็กละเอียด ด้านในมีขนยาวหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียสั้น ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็นเส้น 2 เส้น มีต่อมใตตามเส้นจำนวนมาก ผลกลมหรือรูปไข่ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5-6 มม. มีกลีบเลี้ยงติดทน สุกมีสีแดง เมล็ด 2 เมล็ด (ภาพที่ 112)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี สงขลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศเหนือ ออกดอกและผลระหว่างเดือนตุลาคม ถึง พฤศจิกายน

ชื่อพื้นเมือง.- ย่านพาโหม

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 138(BCU); Collins 1998(BK).

8. Pavetta

L., Diss.Dass.:4.1747; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:149.1880; Bakh.f., Thai For.Bull.(Bot.) 9:47.1975.

ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ช่อดอกแบบ compound cyme ออกที่ง่ามใบและปลายยอด ดอกสีขาวหรือชมพู สมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 4 กลีบ หรือหยักซี่ฟัน มักติดทน กลีบดอกแบบ salver form โคนเชื่อมเป็นหลอด ด้านในมีขน หรือเกลี้ยง ปลายแยกเป็น 4 กลีบ เรียงตัวแบบ convolute ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 4 อัน ติดที่ปากหลอดหรือที่คอหลอดกลีบดอก อับเรณูรูปขอบขนาน หรือรูปแถบ มักบิดหลังจากแตกหรือถ่ายละอองเรณูแล้ว รังไข่มี 2 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาวเลยพื้นหลอดกลีบดอกมากประมาณ 3 เท่าของกลีบดอก ยอดเกสรเพศเมียรูปกระสวย ปลายแยกเป็นแฉกสั้น ผลแบบ drupe กลม หรือหยักเป็น 2 พู สีดำ ภายในมี 2 เมล็ด เมล็ดมักกลมแบน

Pavetta indica L., Sp.Pl. 1:110.1753; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:150.1882; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 3:331.1922; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:100.1923; Craib, Fl.Siam.En. 2(1):168.1932; Keng, Conc.Fl.Sing.:159.1990.- *Ixora pavetta* Roxb., Hort.Beng.:10.1814; Kurz, Fl.Burm. 2:18.1877.

ไม้พุ่ม สูง 2-3 ม. ใบรูปใบหอกกลับ ขนาด 2.5-5 x 9-14.5 ซม. ปลายแหลม โคนสอบแคบรูปลิ้น ขอบเรียบมีขนห่าง ๆ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน หรือมีขนตามเส้นใบ เส้นแขนงใบ 10-12 คู่ เส้นใบนูนเห็นชัดด้านต่าง ก้านใบยาว 1-2 ซม. มีหูใบขนาดใหญ่ เชื่อมติดกับโคนก้านใบ รูปสามเหลี่ยมปลายแหลมถึงเรียวแหลม หรือรูปครึ่งวงกลม บาง มีขนด้านนอกเล็กน้อย ดอกช่อแบบ compound cyme ออกตามปลายยอด หรือปลายกิ่ง ช่อดอกใหญ่ 3-8 ซม. มีดอกย่อยจำนวนมาก ก้านช่อดอกยาว 1.2-2.5 ซม. มีขนห่าง ๆ ก้านดอกยาว 3-4 มม. กลีบเลี้ยงเชื่อมรูปถ้วย ยาวประมาณ 1 มม. ปลายหยักเว้าเป็นแฉกสั้น ๆ 4 แฉก ปลายแฉก

แหลมเป็นดิ่งสั้น สีเขียว กลีบดอกสีขาว เชื่อมเป็นหลอด ยาว 1.2-1.5 ซม. ปลายแยกเป็น 4 กลีบ รูปขอบขนาน ขนาด 2 x 4 มม. อับเรณูรูปแถบ ปลายแหลม โคนรูปหัวลูกศร ยาว 4-5 มม. รังไข่มี 2 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล placentation แบบ apical ก้านเกสรเพศเมียยาวถึง 3 ซม. ยอดเกสรเพศเมียรูปกระสวย (fusiform) ผลกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.4-0.5 ซม (ภาพที่ 114)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ; ภาคกลาง : กรุงเทพมหานคร นนทบุรี สระบุรี ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร พัทลุง ปัตตานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า จีน ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบชายป่าด้านทิศเหนือใกล้ป่าโกงกาง ออกดอกช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน

ชื่อพื้นเมือง.- เข็มป่า

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 517 (BCU); Collins 1598 (BK).

9. Prismatic

Thwaites in Hook., Kew Journ. 8:268, t.7A.1856; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:15.1880; Bakh.f., Thai For.Bull. (Bot.) 9:44, 45.1975.

ไม้พุ่ม กิ่งมักเป็นสี่เหลี่ยม ฟูใบอยู่ระหว่างก้านใบ ปลายแหลมเป็นดิ่ง หรือแยกเป็น 2 แฉก ร่วงง่าย ช่อดอกออกเป็นกระจุก หรือช่อคล้าย umbel ออกตามง่ามใบ หรือปลายกิ่ง ดอกสีขาว มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ดอกเพศเดียว กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอดรูปประฆังปลายตัดตรงหรือหักซี่ฟัน มักติดทนจนเป็นผล กลีบดอก โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว ด้านในเกลี้ยง ปลายแยกเป็น 4-5 กลีบ กลีบเรียงแบบ contorted ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 4-5 อัน อยู่ติดที่หลอดกลีบดอก ต่ำกว่าปลายหลอดกลีบดอกเล็กน้อย รังไข่มี 2 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมียยาวพ้นหลอดกลีบดอก ปลายแยก 2 แฉก ผลแบบ drupe กลมเป็นผลแก่เป็นสีดำ ภายในมี 1-2 เมล็ด เมล็ดกลม

Prismatomeris malayana Ridl. in Journ. F.M.S.Mus. 10:142.1920; Fl.Mal.Pen. 2:116.1923.- P. tetrandra K.Schu.; Keng, Conc.Fl.Sing.:159.1990.- P. tetrandra (Roxb.) K.Schu. ssp.malayana (Ridl.) J.T.Johanson. in Kerr 17411 (BK).

ไม้พุ่ม สูง 2-3 ม. ใบรูปรี หรือรูปรีแกมขอบขนาน ขนาด 1.8-6.5 x 5-15 ซม. ปลายใบแหลมถึงเรียวแหลม โคนใบรูปกลมหรือมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 6-10 คู่ ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. หูใบขนาดเล็กปลายแยกเป็น 2 แฉก ช่อดอกออกเป็นกระจุกที่ปลายยอด ดอกย่อยจำนวน 5-6 ดอก ก้านดอกยาวประมาณ 1 ซม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมรูปกรวย หรือรูประฆังปลายเว้าตื้น ๆ หรือเป็นติ่งสั้น 5 แฉก กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว 1.9-2.3 ซม. ปลายแยกเป็น 4-6 กลีบ กลีบรูปขอบขนาน ปลายแหลม ขนาดประมาณ 0.5 x 1 ซม. เกสรเพศผู้ 5 อัน อับเรณูรูปแถบ ยาว 3-4 มม. รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ มี 2 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมียยาว 4-5 มม. ผดกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 6-8 มม. ผิวเกลี้ยง ก้านผลยาว 4-5 มม. ภายในมี 1 เมล็ด เมล็ดรูปกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5-6 มม. (ภาพที่ 116)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : พิชณุโลก ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : นครพนม เลข ; ภาคตะวันออก : อุบลราชธานี นครราชสีมา สุรินทร์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี จันทบุรี ; ภาคกลาง : นครนายก ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี กระบี่ สงขลา สตูล ยะลา

การกระจายพันธุ์.- พม่า มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นทั่วไปบริเวณกลางป่า ออกดอกระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม และออกผลช่วงระหว่างเดือนเมษายนถึงกรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- กรัก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 23, 199, 295, 332, 476 (BCU); Kerr 17411 (BK).

10. *Randia*

Houst. ex L., Gen.ed.1:376.1737; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:309.1965. Bakh.f., Thai For.Bull.(Bot.) 9:32.1975.

ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้เถียง มีหนาม หรือไม่มีหนาม มีหูใบ ใบเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก หรือมี 3 ใบเรียงเป็นวงรอบ ช่อดอกออกเป็นกระจุก หรือเป็นช่อแบบ cymose corymbose หรืออาจเป็นดอกเดี่ยว ออกตามปลายยอด หรือง่ามใบ ดอกสีขาว หรือเหลืองอ่อน ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นหลอดขนาดเล็ก ปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบดอกโคนเชื่อมเป็นหลอดยาว หรือสั้น ปลายแยก 5 กลีบ กลีบเรียงตัวแบบ contorted ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 5 อัน ตั้งอยู่บนคอหลอดดอกสลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูไม่มีหรือมีแต่สั้นมาก เกสรตัวเมีย อับเรณูรูปใบหอกแกมรูปแถบ รังไข่มี 2 ช่อง ออวุลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียรูปทรงกระบอก ยอดเกสรเพศเมียรูปกระสวย หรือปลายแยก 2 แฉก ผลแบบ berry มี 2 ช่อง เมล็ดจำนวนมาก

Randia slamensis Craib in Kew Bull.:390.1911; Fl.Siam.En. 2(1):111.1932.- *R. longiflora* Lamk. Dict. 3.26; Hook.f., Fl.Br.Ind. 3:111.1882; Pitard in Fl.Gen.I.-C. 3:234. pro parte, non Lamk.- *Webera siamensis* Kurz, Fl.Burm. 2:48.1877.

ไม้เถียงเนื้อแข็ง หรือไม้พุ่ม สูง 2-3 ม. ลำต้นและกิ่งมีหนามโค้งปลายแหลม ใบรูปขอบขนาน หรือรูปรีแกมรูปขอบขนาน ขนาด 2-4.5 x 5.5-12 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบรูปกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ก้านใบยาว 0.7-1 ซม. หูใบรูปสามเหลี่ยม ปลายเรียวแหลม หลุดร่วงง่าย ช่อใบมีขนยาวตรงจำนวนมาก ช่อดอกแบบ cymose ออกตามง่ามใบปลายกิ่ง ช่อดอกยาวประมาณ 3 ซม. ก้านช่อดอกยาวประมาณ 5-8 มม. ก้านดอกยาว 5 มม. มีใบประดับเชื่อมกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยก 2 แฉก กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นรูปถ้วยยาว 4 มม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ยาว 1 มม. กลีบดอกสีขาว และเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอ่อน โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว 8 มม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปขอบขนาน ขนาด 3.5-4 x 7-8 มม. ปลายกลีบมนหรือแหลม ปากหลอดกลีบดอกมีขนยาวสีขาวหนาแน่น ก้านชูอับเรณูสั้นมาก ยาวประมาณ 1 มม. โคนก้านตั้งบนปากหลอดกลีบดอก อับเรณูรูปแถบยาว 5-6 มม. ปลายแหลม ก้านเกสรเพศเมียยาว 1-1.2 ซม. ยอดเกสรเพศเมียรูปกระสวยยาว 5 มม. ผลกลมสีเขียวขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.8-1 ซม. แห้งมีสีดำ ก้านผลยาว 2-4 มม. เมล็ดจำนวนมาก รูปรีขนาด 3 x 4 มม. (ภาพที่ 118)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ลำพูน ; ภาคตะวันออก : นครราชสีมา ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ อ่างทอง สระบุรี นครปฐม ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม

นิเวศวิทยา.- พบกระจายทั่วไป พบมากบริเวณกลางป่า ออกดอกและผลช่วงระหว่างเดือนธันวาคมถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- กัดเค้าเครือ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 171, 225, 266 (BCU); Maxwell 71-135 (BK).

11. Rothmannia

Thunb., in Vet.Acad.Handl.Stockh.:63.1776.- Gardenia Ellis, in Phil.Trans.li. 2:935.1761; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:313.1965.

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก มีหูใบเป็นคู่ โคนอาจเชื่อมกันเป็นกาบหุ้ม หรือรูปถ้วย ช่อดอกแบบ cyme ออกตามง่ามใบ หรือปลายยอด ดอกสีขาว มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นรูปถ้วย ปลายแยกเป็น 5 กลีบ มักติดทนกับผล กลีบดอกรูปกรวย ปลายหลอดกว้างกว่าโคนหลอด มีขนที่คอหลอด ปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบเรียงตัวแบบ contorted ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 5 อัน ตั้งอยู่บนคอหลอดดอก ไม่มีก้านชู อับเรณู อับเรณูรูปแถบปลายโผล่พ้นดอก รังไข่ 2 ช่อง แต่ละช่องมีออวูลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียหนา ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอก ปลายแยกเป็น 2 แฉก ผลหนาคัล้ายแผ่นหนังหรือแข็งเหมือนเนื้อไม้ แห้งแตก ไม้แน่นอน เมล็ดจำนวนมาก

Rothmannia schoemanii (Teijsm et Binn.) Tirveng.- ***Gardenia schoemannii*** Teijsm. et Binn. in Nedrel. Kruidk.Arch. 3:403.1855; Backer et Bakh.f., Fl.Java 2:310.1965.- ***Randia schoemannii*** (Teijsm. et Binn.) Bakh.f.; Backer et Bakh.f., Fl.Java 2:310.1965.

ไม้ต้น สูง 4-6 ม. กิ่งอ่อน ยอดอ่อนมีขน ใบรูปใบหอกกลับ ขนาด 2.5-4 x 8.5-10 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบแหลม หรือสอบเรียว (attenuate) รูปกลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบน มีขนตามเส้นใบ ด้านล่างมีขนห่าง ๆ เส้นแขนงใบ 6-7 คู่ ก้านใบสั้น ยาว 3-4 มม. มีขนยาวสีน้ำตาลเอนแนบผิวปกคลุมหนาแน่น ใบรูปไข่หรือรูปสามเหลี่ยม ขนาดเล็กมีขนยาว ช่อดอกแบบ cyme ออกตามง่ามใบ มีดอกย่อยจำนวน 3-5 ดอก ก้านช่อดอกยาว 3-5 มม. ก้านดอกย่อยยาว 3-4 มม. ใบประดับรูปสามเหลี่ยม เล็ก ๆ ขนาด 1 x 1 มม. ทุกส่วนของช่อดอกมีขนยาวปกคลุม ดอกสีขาว กลิ่นหอม กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกันเป็นรูปถ้วยยาว 4 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยมปลายแหลมยาว 1 มม. กลีบดอกสีขาวโคนเชื่อมเป็นรูปกรวย ยาวประมาณ 3.5 ซม. ปลายแยก 5 กลีบ กลีบรูปไข่ ขนาด 0.6-0.7 x 1.2-1.3 ซม. ด้านนอกมีขน ด้านในมีตุ่มละเอียด กลางหลอดกลีบดอกด้านในมีขนยาวปกคลุมหนาแน่น เกสรเพศผู้ 5 อัน เรียงสลับกับกลีบดอก ไม่มีก้านชูอับเรณู อับเรณูรูปแถบ ยาว 1 ซม. ปลายและโคนแหลม ก้านเกสรเพศเมียยาว 2.8-3 ซม. ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอกขนาด 2 x 8 มม. ปลายแยกเป็น 2 แฉก ผลไม้พบ (ภาพที่ 117)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์; **ภาคใต้:** ระนอง พังงา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณด้านทิศเหนือของป่า ออกดอกระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- --

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 498 (BCU); C.F.van Beusekom et al 2757 (BKF).

RUTACEAE

ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้น มีกลิ่นหอม (aromatic) ใบเดี่ยวหรือใบประกอบ เรียงสลับหรือเรียงตรงข้าม มีต่อมน้ำมัน ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ cyme ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ แยกหรือเชื่อมกัน กลีบดอก 4-5 กลีบ แยกเป็นอิสระ เกสรเพศผู้ 4-5 หรือ 8-10 อัน หรือมากกว่า ก้านชูอับเรณูแยกกันหรือเชื่อมกัน อาจยาวไม่เท่ากัน อาจพบเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ มีจานฐานดอก เกสรเพศเมียประกอบด้วย 4-5 คาร์เพล ถึงจำนวนมากเชื่อมกัน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มีหลายช่อง แต่ละช่องมี 1-2 ออวูล placentation แบบ axile ผลแบบ capsule hesperidium drupe หรือ samara

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบเดี่ยว

- 2. ลำต้นและกิ่งมีหนาม ใบเรียงสลับ 2. *Atalantia*
- 2. ลำต้นและกิ่งไม่มีหนาม ใบเรียงตรงข้าม 1. *Acronychia*

1. ใบประกอบ

- 3. ใบย่อย 9-25 ใบ ใบย่อยขนาดเล็ก ยาวประมาณ 2-7 ซม. 3. *Clausena*
- 3. ใบย่อย 1-5 ใบ ใบย่อยขนาดใหญ่ ยาวประมาณ 9-21 ซม. 4. *Glycosmis*

1. *Acronychia*

Forst. Char. Gen.:53, t.27.1776 ; Stone in Fl.Ceyl. 5:412.1985.

ไม้ต้น หรือ ไม้พุ่ม กิ่งกลมหรือเป็นเหลี่ยม มีขน ใบเดี่ยวหรือใบประกอบ มีใบย่อย 3 ใบ เรียงตรงข้าม ช่อดอกแบบ panicle หรือ corymb ออกตามง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกแยก มืออย่างละ 4 กลีบ ใบดอกตูม กลีบเลี้ยงเรียงตัวแบบ imbricate กลีบดอกเรียงตัวแบบ valvate เกสรเพศผู้ 8 อัน ก้านชูอับเรณูยาวเท่ากับกลีบดอก โคนก้านมีขนครุย อับเรณูรูปไข่หรือรูปรี placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมียเป็นแฉก ผลแบบ drupe เมล็ดรูปรีหรือรูปไต

Acronychia laurifolia Blume, Bijdr.:245.1825; Hook.f., Fl.Br.Ind. 1:498.1875; Kurz, Fl.Burm. 1:187.1877; Ridl., Fl.Mal.Pen. I :347.1922; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:101.1965; Whitmore, Tree Fl. Mal. 1:371.1972.

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 3-4 ม. ใบเดี่ยว ใบรูปรี หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ขนาด 3-9 x 6-21 ซม. ปลายแหลม โคนใบรูปกลม หรือมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบขาว ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 8-13 คู่ ก้านใบยาว 1-4 ซม. มีขนขาวแนบผิว ช่อดอกแบบ cyme หรือ panicle ออกตามง่ามใบ ช่อดอกยาวถึง 19 ซม. มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ก้านช่อดอกยาวถึง 10 ซม. ก้านดอกยาวประมาณ 5 มม. มีใบประดับรูปสามเหลี่ยมรองรับช่อดอก 1 คู่ มีใบประดับย่อยขนาดเล็กที่ก้านดอก 2-3 อัน ดอกสีขาว ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1.2 ซม. กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยมหรือเกือบกลม ขนาด 1 x 1 มม. ด้านนอกมีขน กลีบดอกรูปแถบปลายมน ขนาด 1.5 x 6-7 ซม. ด้านในมีขนขาวสีขาวหนาแน่น เกสรเพศผู้ 8 อัน ก้านชูอับเรณูสั้น 4 ยาว 4 เรียงสลับกัน มีขนที่โคนก้านด้านใน รังไข่รูปกรวย มีขนขาวปกคลุมหนาแน่น ตั้งอยู่บนจานฐานดอกที่เป็นสันโดยรอบ 8 แนว ก้านเกสรเพศเมียสั้น ยอดเกสรเพศเมียปลายหยักเป็น 4 แฉก ผลไม่พบ (ภาพที่ 123)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : นครราชสีมา ; ภาคตะวันออก : ระยอง ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี ปราจีนบุรี จันทบุรี ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี ยะลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ซิลอน พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนมีนาคม ถึง สิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- กะอวม ทองฟ้า ไพรสามกอ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 251, 356, 530 (BCU).

2. *Atalantia*

Correa, Ann.Mus.Nat.Hist.Nat. 6:383.1805; Stone in Fl.Ceyl. 5:415.1985.

ไม้ต้นขนาดเล็ก หรือไม้พุ่ม มีหนามเป็นแท่งเดี่ยว ๆ หรือไม่มีหนาม กิ่งอ่อนมักเป็นเหลี่ยม กิ่งแก่กลม ใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ช่อดอกออกเป็นกระจุกแบบ fascicle หรือแบบ raceme

panicle corymb ออกตามง่ามใบ กติบเลี้ยงแยก 3-5 กติบ หรือเชื่อมกันตอนโคนปลายแยกเป็น 2 กติบ ขนาดไม่แน่นอน กติบดอกแยก 4-5 หรือ 6 กติบ เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 6-10 อัน แยกหรือเชื่อมกันเป็นหลอดที่ฐาน อับเรณูรูปไข่ งานฐานคอกรูปวงแหวน รังไข่รูปไข่หรือเกือบกลม มี 3-5 ช่อง แต่ละช่องมี 1 หรือ 2 ออวูล ผลแบบ hesperidium ขนาดเล็ก รูปกลม สีเขียว หรือเหลือง เมล็ดรูปขอบขนาน จำนวนน้อย

Atalantia monophylla (Roxb.) DC., Prod. 1:535.1824; Correa, Ann.Mus.Nat.Hist.Nat. 6:383.1804; Hook.f., Fl.Br.Ind. 1:511.1875; Kurz, Fl.Brum. 1:195.1877; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:356.1922; Craib in Fl. Siam.En. 1:236.1931; Guillaumin in Supp.Fl.Gen.I.-C. 1:646.1945; Whitmore, Tree Fl.Mal. 1:373.1972; Stone in Fl.Ceyl. 5:418.1985.- *Limonia monophylla* Roxb., Pl.Corom. 1:59.1795.

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 1-3 ม. ลำต้นและกิ่งมีหนามเป็นทู่โค้งเล็กน้อย ใบรูปขอบขนาน หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาด 2-3.5 x 3.5-8 ซม. ปลายใบหยักเว้าเล็กน้อย โคนใบมนหรือแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา เกือบแข็ง เส้นแขนงใบจำนวนมาก และสานเป็นร่างแห ก้านใบยาว 5-7 มม. ช่อดอกแบบกระจุกตามง่ามใบ ก้านดอกยาว 5-6 มม. มีขนสั้นตรง กติบเลี้ยงแยก 3-4 กติบ กติบรูปสามเหลี่ยม กติบดอกแยก 4-5 กติบ กติบรูปขอบขนานยาว 0.6-1 ซม. สีขาว เกสรเพศผู้ 8-10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาว ปลายแยกเป็นแฉก 8-10 แฉก รังไข่รูปไข่เกือบกลม ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม ผลกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-2 ซม. เมล็ด 2-4 เมล็ด (ภาพที่ 122)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศเหนือ ออกดอกและผลระหว่างเดือน มกราคมถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- มะนาวผี

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 503 , 520 (BCU).

3. Clausena

Burm.f., Ind.:243.1768; Stone in Fl.Ceyl. 5:434.1985.- *Cookia* Sonnerat, Voy.Ind.Or. 2:231.1782.- *Polycyema* Voigt, Hort.Suburb.Calcutt.:141.1845.

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก ไม่มีหนาม ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ เรียงสลับ ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด ดอกตูมรูปกลมถึงขอบขนาน กลีบเลี้ยงเชื่อมกันตอนโคนปลายแยกเป็น 4-5 กลีบ กลีบดอกแยกกัน 4-5 กลีบ เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม เกสรเพศผู้ 8-10 อัน รังไข่ตั้งอยู่บนก้านชูเกสรเพศเมียสั้น ๆ เหนือจานฐานดอก มีขนหรือต่อมปกคลุม มี 2-5 ช่อง ช่องละ 1-2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว สั้นกว่า หรือเท่ากับรังไข่ยอดเกสรเพศเมียเป็นคุ่ม ผลแบบ berry รูปกลม หรือรูปไข่ มี 2-5 ช่อง แต่ละช่องมีเมล็ด 1 เมล็ด

Clausena excavata Burm.f., Ind.:87, t.29, fig.2.1768; Hook.f., Fl.Br.Ind. 1:504.1875; Kurz, Fl.Burm. 1:188.1877; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:352.1922; Craib in Fl.Siam.En. 1:231.1925; Guillaumin in Supp.Fl.Gen. I-C. 1:633.1945; Backer & Bakh.f., Fl.Java. 2:104.1965; Whitmore, Tree Fl.Mal. 1:375.1972; Keng, Conc.Fl.Sing.:97.1990.

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 2-4 ม. กิ่งและก้านมีขนสีขาวปกคลุม ใบยาวถึง 35 ซม. ใบย่อย 9-25 ใบ ใบรูปขอบขนานหรือรูปไข่ ใบขนาด 1-3.5 x 2-7 ซม. ปลายใบมนหรือแหลม โคนใบเบี้ยวขอบใบเรียบหรือหยักมน แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนทั้ง 2 ด้าน โดยเฉพาะบริเวณเส้นใบ เส้นแขนงใบ 6-10 คู่ ก้านใบยาวได้ถึง 36 ซม. ก้านใบย่อยยาว 1-4 มม. มีขน ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle ออกตามง่ามใบ หรือปลายยอด ช่อดอกยาวถึง 20 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1-2.5 ซม. ก้านดอกย่อยยาว 1 มม. ใบประดับรูปไข่ขนาดเล็ก ช่อดอกมีขนโค้งปกคลุมทุกส่วน ดอกสีขาว ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. กลีบเลี้ยงขนาดเล็ก โคนเชื่อมปลายแยก 4 กลีบ กลีบรูปสามเหลี่ยม กลีบดอก 4 กลีบ รูปไข่หรือเกือบกลม ขนาด 3x4 มม. มีต่อมน้ำมันกระจายทั่วกลีบ 15-20 ต่อม มีก้านกลีบสั้น ๆ เกสรเพศผู้ 8 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 1.5 ซม. โคนกว้าง อับเรณูรูปขอบขนานยาว 1 มม. รังไข่รูปไข่หรือรูปขอบขนาน มีขนยาวสีขาวปกคลุมหนาแน่น ตั้งบนจานฐานดอก มี 4 ช่อง ช่องละ 1-2 ออวูล placentation แบบ apical ผลกลมรี ขนาด 0.8-1 x 1-1.2 ซม. ผิวเรียบ ไม่มีขน มีต่อมน้ำมันกระจายทั้งผล ผลสุกสีส้มอมชมพู เมล็ดกลมรีขนาด 6 x 9 มม. มี 1-2 เมล็ด (ภาพที่ 121)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : หนองคาย อุดรธานี
อุบลราชธานี; ภาคตะวันออก : นครราชสีมา; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี กาญจนบุรี;
ภาคกลาง : สระบุรี; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี ชลบุรี; ภาคใต้ : สตูล สุราษฎร์ธานี ชุมพร ยะลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า จีน ไทย อินโดจีน มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

นิเวศวิทยา.- พบตามเส้นทางกลางป่า และชายป่าด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ ออกดอกระหว่าง
เดือน กุมภาพันธ์ถึงมีนาคม ผลออกระหว่างเดือนเมษายนถึงมิถุนายน

ชื่อพื้นเมือง.- หวดหม่อน หัสคุณ

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 24, 200, 305, 460 (BCU).

4. Glycosmis

Correa, Ann.Mus.Natl.Hist.Nat. 6:384.1805; Stone in Fl.Ceyl. 5:441.1985.- Sclerostylis Blume, Bijdr.
1:133.1825.

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ไม่มีหนาม มีกลิ่น มีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุมยอดอ่อนและช่อดอกหนาแน่น ใบ
เรียงสลับ เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อยเรียงสลับ บางครั้งเรียงตรงข้าม ขอบใบเรียบ หรือหยัก
มน ผิวใบมีต่อมน้ำมัน ช่อดอกแบบ raceme หรือ cyme ออกตามง่ามใบ หรือปลายยอด กลีบเลี้ยงและกลีบ
ดอกมีอย่างละ 4-5 กลีบ เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูมมักมีต่อม กลีบดอกสีขาว หรือเขียวอ่อน เกสร
หรือมีขนที่ปลายกลีบ เกสรเพศผู้ 8 หรือ 10 อัน งานฐานดอกรูปวงแหวน รังไข่อยู่บนงานฐานดอก มี 2-5
ช่อง แต่ละช่องมี 1-2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียสั้น ฉิดทน ยอดเกสรเพศเมียรูปจานหรือเป็นแฉก 3-5 แฉก ผล
แบบ berry รูปกลม หรือรูปรีแกมขอบขนาน เปลือกผลมีต่อมกลม ภายในมี 1-2 เมล็ด

Glycosmis pentaphylla (Retz.) Corn. in Ann.Mus.Par. 6:386.1805; Kurz, Fl.Burm. 1:186.1877; Craib in Fl.Siam.En. 1: 24.1925; Guillaumin in Supp.Fl.Gen.I.-C. 1:624.1945; Backer. & Bakh. f., Fl.Java 2:102.1965; Whitmore, Tree Fl.Mal. 1:382.1972.- Limonia pentaphylla Retz., Obs.5:24.1789; Roxb., Cor.Pl. 1:60, t.84.1795.- G. rupestris Ridl., Journ.Roy.As.Soc.Br. 58:81.1911; Fl.Mal.Pen. 1:350.1922.- G. pentaphylla (Retz.) A.DC., Prod. 1:538.1824, quoad comb.nom.; Dassan. & Fosberg, Fl.Ceyl. 5:449.1985.

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 1-3 ม. ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อย 1-5 ใบ ใบย่อยรูปรีหรือรูปขอบขนานแกมรูปรี ขนาด 3.5-8 x 9-21 ซม. ปลายใบแหลมหรือมน โคนใบสอบรูปติ่ม ขอบใบเรียบหรือจักฟันเลื่อยห่าง ๆ แผ่นใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนห่าง ๆ ตามเส้นกลางใบ เส้นแขนงใบ 6-12 คู่ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 2.5-4 ซม. ก้านใบย่อยสั้น ช่อดอกแบบ panicle มีขนสั้นสีน้ำตาลแดงปกคลุม ออกตามปลายยอดหรือง่ามใบ ช่อดอกยาวได้ถึง 15 ซม. มีใบประดับรูปขอบขนานยาว 1.5 มม. ก้านดอกสั้นมาก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ยาว 1.5 ซม. กลีบดอก 5 กลีบ รูปไข่ป้อมหรือเกือบกลม ขนาด 2-3 x 3-4.5 มม. สีขาว เกือบขาว ผิวด้านในมีจุดต่อม เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูปลายเล็กเรียวยาวรูปไข่หรือทรงกระบอก เกือบขาว 5 ช่อ ช่อละ 1 ออกลูก ก้านเกสรเพศเมียสั้นมากหรือไม่มี ผลกลมสีเขียวอ่อน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. ผิวด้านนอกเป็นตุ่มนูนกลมทั่วผิว เมล็ดกลมเป็น เมล็ดจำนวน 1-2 เมล็ด (ภาพที่ 124)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : สุโขทัย; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี; ภาคใต้ : ตรัง พังงา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบกลางแจ้ง ออกดอกและผลระหว่างเดือน มิถุนายนถึงธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เขยตาย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 88, 139, 338, 439, (BCU).

SANTALACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น บางชนิดเป็นพืชเบียน ใบเรียงสลับ หรือเรียงตรงข้าม ขอบใบเรียบ บางครั้งใบลดรูปเป็นเกล็ด ไม่มีหูใบ ดอกสมบูรณ์เพศ หรือ เพศเดียว สม่ำเสมอตามรัศมี ไม่มีกลีบดอก วงกลีบรวมเชื่อมกันตอนโคน ปลายแยก 3-6 แฉก ดอกดูมกลีบเรียงแบบ valvate หรือ imbricate เล็กน้อย เกสรเพศผู้จำนวนเท่ากับแฉกกลีบรวม จำนวนดอกอยู่เหนือรังไข่ รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ มี 1 ช่อง 1-3 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียมี 1 หรือมากกว่า placentation แบบ basal ผลแบบ nut หรือ drupe มีเมล็ด 1 เมล็ด

Scleropyrum

Am., Mag.Zool. & Bot. 2:549.1838; Hook.f. in Fl.Br.Ind. 5:234.1886; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:170.1922; Whitmore, Tree Fl.Mal. 2:343.1972.

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม เปลือกสีขาว ลำต้นและกิ่งมีหนามแข็ง ใบเรียงสลับ แผ่นใบหนาค่อนข้างแผ่นหนัง ดอกเป็นดอกเดี่ยว หรือเป็นช่อดอกแบบ spike ออกตามกิ่งแก่ หรือลำต้น ดอกสมบูรณ์เพศ หรือ เพศเดียว และดอกเพศผู้ ดอกเพศเมีย อยู่ต่างต้นกัน วงกลีบรวมมี 4 หรือ 5 กลีบ ในดอกเพศผู้มีเกสรเพศเมียไม่สมบูรณ์ เกสรเพศผู้มีก้านชูอับเรณูสั้น และมีจำนวนดอกในดอกเพศเมีย รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ มีออวูล 3 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียสั้นและหนา ยอดเกสรเพศเมียรูปไข่ หรือรูปจาน ผล เป็นแบบ drupe ขนาดใหญ่ รูปไข่ หรือ รูปลูกแพร์ มีเนื้อผลหนา ภายในมีเมล็ดแข็ง

Scleropyrum wallichianum (Wight et Arn.) Arn., Mag.Zool. & Bot. 2:550.1858; Hook.f. in Fl.Br.Ind. 5:234.1886; Brandis, Ind.Trees:554.1906; Lecomte in Fl.Gen.I-C. 5:221.1915; Gambel, Fl.Madras: 1262.1925; B. Hansen & K. Larsen, Dansk Bot.Arkiv 27:23.1969; Whitmore in Tree Fl. Malaya 2:343, fig.1.1972; Gandhi in C.J. Saldanha & Dan H. Nicolson, Fl.Hass.Distr.:304, fig.C, Ca.1978.- Sphaerocarpa wallichiana Wight & Arn., Ed.Phil.Journ. 15:180.1832.

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูงประมาณ 3-6 ม. กิ่งอ่อนมีขนสั้นปกคลุม ใบรูปรี หรือรูปไข่ ขนาด 4.5-8 x 10.5-18 ซม. ปลายแหลม หรือเรียวแหลม โคนแหลม ขอบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบเกลี้ยง มีขนห่าง ๆ ตามเส้นใบ ด้านล่าง เส้นแขนงใบ 3-5 คู่ ยาวโค้งตามแผ่นใบ เห็นชัดเจนด้านข้าง ด้านใบยาว 0.5-0.8 ซม. ช่อดอกแบบ spike ออกตามข้อใบที่ใบร่วงแล้ว มักออกเป็นกระจุกหลาย ๆ ช่อ ช่อดอกยาว 3-4 ซม. ก้านช่อดอกมีขนหนาแน่น

ใบประดับรูปกลมแคบ ยาว 1 มม. มีขนด้านนอก ดอกย่อยจำนวนมากหนาแน่น กลีบรวมเชื่อมเป็นรูปถ้วยยาว 1 มม. ปลายแยกเป็น 4-5 แฉก ๆ รูปสามเหลี่ยมปลายแหลมยาว 1 มม. สีเหลือง ด้านในมีขนยาวชิดกันชูอับเรณู ด้านนอกมีขนสั้นปกคลุม เกสรเพศผู้จำนวนเท่าแฉกกลีบรวม และเรียงตรงข้าม ก้านชูอับเรณูยาวประมาณ 1 มม. มีจานฐานดอกทรงกลมแบน ขอบเป็นสัน และเว้าเป็นมุมแหลม 4-5 มุม มี 1 คาร์เพล 1 ช่อง 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียสั้น ยอดเกสรเพศเมียรูปจาน ผล รูปลูกแพร์ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.5-3 ซม. ก้านผลอ้วนสั้น ยาวประมาณ 1.5 ซม. ภายในมี 1 เมล็ด เมล็ดทรงกลมขนาด 1.5-2 ซม. (ภาพที่ 125)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ: เชียงใหม่ กำแพงเพชร; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ:** เพชรบูรณ์ เลย สกลนคร; **ภาคตะวันออก:** ชัยภูมิ นครราชสีมา สุรินทร์ อุบลราชธานี; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้:** ปราจีนบุรี สระแก้ว ระยอง จันทบุรี; **ภาคกลาง:** สระบุรี; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้:** กาญจนบุรี อุทัยธานี ประจวบคีรีขันธ์; **ภาคใต้:** สงขลา

การกระจายพันธุ์.- ศรีลังกา อินเดีย พม่า ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา นิวินี ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณกลางป่า ออกดอกระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายน ติดผลระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เหมือดคน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 262, 488 (BCU); S. Suddee 252 (BCU).

SAPINDACEAE

ไม้เถียงเนื้อแข็ง ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น มีขนเดี่ยวหรือขนรูปดาว หรือมีเกล็ดต่อม (glandular scale) ใบเดี่ยว หรือใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ หรือเรียงเวียนสลับ ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ panicle racemose หรือ cymose ดอกสมบูรณ์เพศ หรือดอกเพศเดียว สมมาตรตามรัศมี หรือสมมาตรด้านข้าง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบแยกหรือเชื่อมกัน ในดอกตูม เรียงแบบ imbricate กลีบดอก 3-5 กลีบ หรือไม่มีกลีบดอก เรียงแบบ imbricate ในดอกตูม มีจานฐานดอกเป็นวง เกสรเพศผู้ 8 อัน ก้านชูอับเรณู แยกเป็นอิสระ มีขนปกคลุม รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ placentation แบบ parietal มี 1-4 ช่อง แต่ละช่องมี 1-2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียอยู่ที่ยอดรังไข่ ยอดเกสรเพศเมียเป็นแฉกหรือไม่มีแฉก ผลแบบ capsule nut berry drupe schizocarp หรือ samara เมล็ดมีเชื้อหุ้มเมล็ด

Lepisanthes

Blume, Bijdr.:237.1825; Brandis, Ind.Tree:189.1906; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:134.1695.

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงสลับ ไม่มีหูใบ ใบย่อยเรียงเกือบตรงข้าม ช่อดอกแบบ raceme panicle ออกตามง่ามใบ มีใบประดับ ดอกสมบูรณ์เพศและดอกเพศเดียวอยู่ร่วมต้น (polygamous) กลีบเลี้ยงและกลีบดอก มีอย่างละ 4-5 กลีบ กลีบเลี้ยงเป็นรู้งอโค้ง ขนาดใหญ่ กลีบดอกขนาดเท่ากัน โคนกลีบด้านในแต่ละกลีบมีเกล็ดหรือเดือย 1 หรือ 2 อัน มีขนปกคลุมหนาแน่น มีจานฐานดอกเป็นวงหรือรูปถ้วยปลายหยักเป็น 5 เหลี่ยม เกสรตัวผู้ 8 อัน ก้านเกสรตัวผู้มีขนยาวปกคลุมหนาแน่น รังไข่ไม่สมบูรณ์ในดอกเพศผู้ ในดอกเพศเมีย และดอกสมบูรณ์เพศ รังไข่เป็นเหลี่ยม 3 เหลี่ยม มี 3 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียสั้น ติดทน ยอดเกสรเพศเมียเป็น 3 แฉก ผลและผนังไม่แตก ลักษณะเป็น 3 พู ผนังผิวชั้นนอกแข็ง ชั้นกลางเป็นเนื้อนุ่ม

Lepisanthes rubiginosa (Roxb.) Leenh., Blumea 17:82.1969; Yap, Tree Fl.Malaya 4:446.1989; Keng, Conc.Fl.Sing.:120.1990; Turner in Gardens' Bull.Sing. 45.1:208.1993.- *Sapindus rubiginosus* Roxb., Pl. Corom. 1:44. t.62.- *Erioglossum edule* Blume; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:492.1922.- *L. hirta* Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:494.1992.

ไม้พุ่ม ไม้ผลัดใบ สูง 4-7 ม. กิ่งก้านมีขนยาวสีน้ำตาลแดงปกคลุมหนาแน่น ใบประกอบยาว 30-45 ซม. ใบย่อย 5-6 คู่ ใบย่อยที่โคนก้านขนาดเล็กเท่าใบที่ปลาย ใบย่อยรูปไข่ หรือรูปขอบขนาน หรือรูปใบหอก กลีบ ขนาด 3-5 x 6-13.5 ซม. ปลายใบแหลมหรือมน โคนเบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง มีขนยาวห่าง ๆ ทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบจำนวน 7-9 คู่ ช่อดอกแบบ panicle ออกตามง่ามใบที่ปลายยอด ช่อดอกยาว 10-18 ซม. ดอกย่อยขนาดเล็ก จำนวนมาก สีขาว กลิ่นหอม มีทั้งดอกสมบูรณ์เพศและเพศเดียว ใบประดับ รูปกลมแคบ ยาว 1-3 มม. มีขนยาวปกคลุมหนาแน่น ก้านดอกย่อยยาว 4-5 มม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปเกือบกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 มม. ด้านนอกมีขนสีน้ำตาลละเอียดปกคลุม กลีบดอก 4 กลีบ รูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ สีขาว ขนาด 1-2 x 4-5 มม. ก้านกลีบดอกสั้น มีเกล็ด 2 อัน มีขนยาวสีขาวปกคลุมหนาแน่น จานฐานดอกเป็นวง เกสรตัวผู้ 8 อัน ก้านชูอับเรณู มีขนยาว สีขาว รังไข่มีขนยาวสีขาวปกคลุมหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียมีขนห่าง ๆ ยอดเกสรเพศเมีย รูปกระบอก ผลแบบ drupe รูปไข่ขนาด 0.6-0.8 x 1-1.2 ซม. ผิวมีขนสั้นปกคลุม ผลสุกสีแดงหรือดำ ภายในมี 1 เมล็ด (ภาพที่ 126)

ประเทศไทย:- ภาคเหนือ: แพร่ สุโขทัย ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ขอนแก่น นครพนม เพชรบูรณ์ ; ภาคตะวันออก: ศรีสะเกษ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้: กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง: กรุงเทพฯ นครนายก สระบุรี ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้: จันทบุรี ตราด ; ภาคใต้: ชุมพร ตรัง พังงา สงขลา สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายทั้งป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- มะหวด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 170, 264, 455 (BCU); Kerr. 10540 (BKF).

SAPOTACEAE

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น มียางขาว ใบเดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง หูใบเล็ก ร่วงง่าย ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง 4-8 กลีบ กลีบดอก 4-8 กลีบ เรียงเป็นวง 1-2 ชั้น เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม เกสรเพศผู้ติดกับกลีบดอกที่สมบูรณ์ มีจำนวนเท่ากับกลีบดอก และเรียงตรงข้ามกับกลีบดอก หรือมีจำนวนมาก เรียงเป็นวง 2 ชั้น หรือหลายชั้น อับเรณูแตกตามยาว รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มีจำนวนหลายช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมียเดี่ยว ผลแบบ berry มี 1 ช่องถึงจำนวนมาก เมล็ดแข็ง

Manilkara

Adanson, Fam.Pl. 2:166.1763 (nom.cons.); Aubreville in Fl.C.L.V. 3:3.1963; Backer et Bakh.f., Fl.Java 2:190.1965.

ไม้ต้น ใบมักเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง มีรอยแผลใบตามกิ่ง หูใบร่วงเร็ว ดอกออกตามง่ามใบ และลำต้น กลีบเลี้ยง 6 กลีบ เรียงเป็นวง 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ มีขนปกคลุมด้านนอก กลีบดอกมีโคนกลีบเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 6 กลีบ ด้านนอกมีรยางค์ลักษณะคล้ายกลีบดอก 12 อัน ดอกคล้ายมีกลีบดอก 18 กลีบ เกสรเพศผู้

สมบูรณ และไมสมบูรณ อย่างละ 6 อัน เรียงสลับกัน รั้งไข่ 6 หรือ 12 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออกล ก้านเกสรเพศเมียเป็นรูปกลมแคบ ผลกลม

Manilkara hexandra (Roxb.) Dubard, Ann.Mus.Col.Mars. 23:9.1915; Lecompte in Fl.Gen.I.-C. 3:12.1963.- **Mimusops hexandra** Roxb., Pl.Conom. 1. t.15.1975.; Clarke in Fl.Br.Ind. 3:549.1882; Brandis, Ind.Trees:427.1906.

ไม้ต้น สูง 10-15 ม. ปลายยอดมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น ใบรูปไข่กลับ ขนาด 2.5-6 x 5.5-12 ซม. ปลายหยักเว้า โคนรูปกลมหรือสอบเรียว ขอบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นกลางใบนูนด้านล่าง และเป็นร่องด้านบน เส้นแขนงใบจำนวนมากเห็นไม่ชัดเจน ก้านใบยาว 1-2 ซม. ดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อดอกแบบกระจุก ออกตามง่ามใบ และเหนือรอยแผลใบปลายกิ่ง ปลายดอกโค้งลง ก้านดอกยาว 6-8 มม. กลีบเลี้ยง วงนอกรูปไข่ ปลายแหลม ขนาดประมาณ 2 x 3.5 มม. วงในรูปขอบขนาน ปลายแหลม ขนาดประมาณ 1.5 x 3.5 มม. กลีบดอกโคนเชื่อมกันปลายแยกเป็น 6 กลีบ รูปใบหอก ร่วงง่าย ด้านนอกของกลีบดอกเป็นรยางค์รูปขอบขนาน จำนวน 12 อัน เรียงเป็นวงอีกชั้นหนึ่ง ก้านชูอับเรณูสั้นมาก หรือไม่มี อับเรณูรูปหัวตุ๊กตาร เกสรเพศผู้ไมสมบูรณ เป็นแผ่นรูปขอบขนานปลายแยกเป็นแฉก 2-3 แฉก รั้งไข่รูปกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 มม. มีขนยาวเอนแนบผิวปกคลุมหนาแน่น ก้านเกสรเพศเมียยาว 3-3.5 มม. ยอดเกสรเพศเมีย เป็นตุ่มกลมขนาดเล็ก ผลสุกสีเหลืองหรือครีม เนื้อนุ่ม มี 1-2 เมล็ด เมล็ดแข็ง สีน้ำตาลแดงเป็นมัน รูปไข่ ยาว 1-1.5 ซม. (ภาพที่ 127)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ: เชียงราย; ภาคตะวันออก: นครราชสีมา; ภาคตะวันออกเฉียงใต้: ประจวบคีรีขันธ์; ภาคกลาง: กรุงเทพฯ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้: ปราจีนบุรี ชลบุรี; ภาคใต้: สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย กัมพูชา เวียดนาม

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นชายป่าด้านทิศเหนือ ชิดป่าโกงกาง ออกดอกระหว่างเดือน เมษายนถึง พฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เกด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 302 (BCU).

SCROPHULARIACEAE

ไม้ล้มลุก หรือไม้กึ่งพุ่ม บางชนิดเป็นพืชเบียน ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับ หรือออกตรงข้าม ไม่มีหูใบ ดอกเดี่ยว หรือดอกช่อแบบ spike raceme หรือ thyrse ดอกสมบูรณ์เพศ ส่วนมากสมมาตรด้านข้าง กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ เรียงตัวแบบ imbricate หรือ valvate ในดอกตูม กลีบดอกเชื่อมกันตรงโคน ปลายแยก 4-5 กลีบ ส่วนมากรูปร่างแบบ bilabiate เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม เกสรเพศผู้ติดที่หลอดกลีบดอก มี 4 อัน แบบสั้น 2 อัน ยาว 2 อัน หรือมี 2 อัน หรือมี 5 อัน โดยอันที่ 5 มีขนาดเล็กไม่สมบูรณ์ มีฐานฐานดอก รังไข่เหนือวงกลีบ มี 2 ช่อง แต่ละช่องมีออวูลจำนวนมาก placentation แบบ axile ผลแบบ capsule เมล็ดขนาด เล็กจำนวนมาก

Lindernia

Allioni, Melang.Philos.Math.Soc.Roy.Turin.(Misc. Taur.) 3:178. t.5.1.1766; Benth. in DC., Prod. 10:418.1846; Wettst. in Pflanzenfam. 4(3b):79.1891; Bonati in Fl.Gen.I.-C. 4:408.1927; Yamazaki in Flora of Thailand 5(2):178.1990.- Bonnaya Link et Otto, Ic. Pl. Select.:25.1821; Botati in Fl.Gen.I.-C. 4:431.1927.- Ilysanthes Rafin., Ann.Nat.:13.1820; Botati in Fl.Gen.I.-C. 4:427.1927; Barnett in Fl. Siam.En. 3(3):181.1962.- Geoffraya Bonati in Lec., Notul.Syst. 1:334.1991; in Fl.Gen.I.-C. 4:385.1927.

ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว หรือหลายปี ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยมตั้งตรงหรือทอดนอน ใบเดี่ยวออกตรงข้าม เส้น ใบแบบขนนก หรือแบบฝ่ามือ ดอกเดี่ยว หรือดอกช่อแบบ raceme หรือออกเป็นกระจุกคล้ายช่อ umbel กลีบเลี้ยงเป็นแฉกลึกหรือตื้น 5 แฉก มีเส้นเป็นสันนูนหรือไม่เป็นแฉกละ 1 เส้น หรือเป็นปีกแคบ กลีบดอก แบบ bilabiate ปากบน รูปไข่หรือรูปขอบขนาน ปลายเว้าหรือเป็น 2 แฉกตื้น ๆ ปากล่างมี 3 แฉก แผ่กางออก เกสรเพศผู้มี 2 อัน หรือ 4 อันซึ่งกึ่งหลังมักสมบูรณ์ กุหลาบอาจสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ หรือลดรูปเป็น staminode ก้านชูอับเรณูด้านหน้ามีเดือย หรือช่องอ่ ดั้งขึ้นที่โคนก้าน อับเรณูชิดกันเป็นคู่ รังไข่รูปไข่ รูปขอบขนาน หรือรูปทรงกระบอก เกตียง ก้านเกสรเพศเมีย รูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศเมีย แยกเป็น 2 แฉก ผลแบบ capsule แตกเป็น 2 ซีก เมล็ดจำนวนมาก รูปรี หรือ ทรงกระบอกสั้น ๆ ขนาดเล็ก

Lindernia crustacea (L.) F.v.M., Syst.Census Austral.Pl. 1:97.1882; Botani in Fl.Gen.1.-C. 4:413.1927; Kerr in Fl.Siam.En. 3(2):74.1954; Yamazaki in Fl.C.L.V. 21:107.1985; in Flora of Thailand 5(2):193. fig.48. 1990.- Capararia crustacea L., Mant.Pl. 1:87.1767.- Lindernia gracilis (Bonati) Botnati in Fl.Gen. I.-C. 4:416.1927.

var.crustacea

พืชล้มลุก สูงประมาณ 5-20 ซม. ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยม ใบรูปไข่ หรือรูปไข่กว้าง ขนาด 3-14 x 14-17 มม. ปลายแหลม หรือมน โคนตัดตรงหรือกลม ขอบจักกรฟันเลื่อย แผ่นใบบาง ด้านล่างเกลี้ยง และมีขนสั้นห่าง ๆ ที่เส้นใบ เส้นแขนงใบ 3-5 คู่ เห็นชัดด้านต่าง ก้านใบสั้น ยาว 1-5 มม. มีขนเล็กน้อย ดอกเดี่ยว ออกตามง่ามใบ ก้านดอกยาว 0.5-1.2(-2.5) ซม. มีขน กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอด ยาว 3-4 มม. ปลายแยกเป็น 2 แฉกสั้น ๆ ปากล่างปลายแยก 3 แฉก แฉกรูปกลม เกสรเพศผู้มี 4 อัน แยกเป็นคู่ อับเรณูอยู่ชิดกัน คู่ต่างก้านชู อับเรณูโค้งสั้น กุ๋บนโค้งยาว และมีเดือยปลายเป็นตุ่มกลมหรือรูปทรงกระบอก ก้านละ 1 อัน รังไข่ รูปไข่ เกลี้ยง รูปรีหรือเกือบกลม ขนาด 2.5-4 ซม. กลีบเลี้ยงติดทน

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ: แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ พะเยา โลก ดาก; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ชัยภูมิ ภาคกลาง: สระบุรี; ภาคตะวันออก: ปราจีนบุรี ชลบุรี ตราด; ภาคตะวันตก: กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์; ภาคใต้: สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช นราธิวาส ระนอง ตรัง สตูล

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย เนปาล ชิลอน พม่า จีน ญี่ปุ่น อินโดจีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย ไนโครนีเชีย โพลินีเชีย

นิเวศวิทยา.- บนพื้นที่รกร้างทางเดินกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง.- หญ้ากาบหอยตัวเมีย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 78 (BCU).

SIMAROUBACEAE

ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้น ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ มีหูใบหรือไม่มี ดอกขนาดเล็ก ดอกเพศเดียว อยู่ต่างต้น หรือเป็นดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยงเชื่อมต่อนโคน ปลายแยก 3-5 กลีบ กลีบดอก แยกจากกัน มี 3-5 กลีบ ในดอกตูมเรียงแบบ imbricate หรือ valvate เกสรเพศผู้จำนวนเท่ากับกลีบดอก หรือเป็นตองเท่าของกลีบดอก ตั้งอยู่ที่ฐานของจานฐานดอก เรียงสลับกับกลีบดอก โคนก้านชูอับเรณูเป็นเกสรหรือมีรยางค์ อับเรณูมี 2 ช่อง แตกตามยาว รังไข่มี 2-5 อัน มีก้านชู โคนรังไข่อาจเชื่อมกัน และมี placentation แบบ axile หรืออาจจะเชื่อมกันเฉพาะก้านเกสรเพศเมีย ส่วนรังไข่แยก มี placentation แบบ basal หรือ apical รังไข่แต่ละอันมี 1 ช่อง แต่ละช่องมี 1-2 ออวูล ผลแบบ capsule schizocarp samara

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบย่อยขอบใบจักฟันเลื่อย ไม่มีหูใบ ดอกสีม่วงแดง 1. Brucea
1. ใบย่อยขอบใบเรียบ มีหูใบหลุดร่วงง่าย ดอกสีขาว 2. Picrasma

1. Brucea

J.E.Mill., Icon.:t.25.1779, nom.gen.cons.; Nootboom in Fl.Mal. 1.6:209. t.12.1962; H.P. Nootboom in Flora of Thailand 2.4:439.1981

ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้นขนาดเล็ก กิ่งอ่อนยออ่อนมีขนปกคลุม ไม่มีหูใบ ใบประกอบแบบขนนกปลายถี่ เรียงเวียนสลับ ใบย่อย 3-5 ใบ ขอบใบเรียบหรือไม่เรียบ ช่อดอกแบบช่อเชิงประกอบ raceme ช่อย่อย ๆ เป็นช่อแบบ cyme ออกตามง่ามใบ ปลายยอด ดอกเพศเดียวหรือเป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกัน ปลายแยก 4 กลีบ เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม กลีบดอก 4 กลีบแยกจากกัน เรียงซ้อนแบบ imbricate ในดอกตูมเช่นกัน จานฐานดอกหน้า มี 4 พู เกสรเพศผู้ 4 อัน ก้านชูอับเรณูสั้น เรียงระหว่างพูของจานฐานดอก เกสรเพศผู้ลดรูปหรือไม่มีในดอกเพศเมีย รังไข่/4 อันแยกกัน แต่ละอันมี 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียสั้น แยกหรือเชื่อมที่ฐาน ยอดเกสรเพศเมียรูปถ้วย ผลแบบ drupe รูปไข่ มีเมล็ดรูปไข่

Brucea javanica (L.) Merr., J.Arn.Arb. 9:3.1928; Nootboom in Fl.Mal. 1.6:211. t.12 a-d.1962; in Flora of Thailand 2.4:442.1981.- Rhus javanica L., Sp.Pl.:265.1753.- B. amarissima Desv. ex Gomes, Merr. Acad.Sc.Lisb.n.s.4. pars 1:30.1872; Craib in Fl.Siam.En. 1:241.1926.

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 1-5 ม. ใบประกอบ ขาวประมาณ 30 ซม. ก้านใบยาว 5-15 ซม. ใบย่อย 4-5 คู่ รูปขอบขนานหรือรูปไข่ ขนาด 1.5 x 6-9.5 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเบี้ยว ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบบาง มีขนทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 9-13 คู่ ก้านใบย่อยยาว 2-5 มม. ก้านใบย่อยที่ปลายใบยาว 1 ซม. ช่อดอกออกตามง่ามใบ บริเวณปลายยอด ยาว 7-60 ซม. ดอกสีม่วงแดง ขนาดเล็กมาก มีใบประดับรูปสามเหลี่ยม ดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4 กลีบ กลีบเลี้ยงขนาด 0.5 x 1 มม. กลีบดอกขนาด 0.5 x 1.5 มม. ก้านช่อบเรณูยาว 0.5 มม. ดอกเพศเมีย ลักษณะกลีบเลี้ยงและกลีบดอกคล้ายในดอกเพศผู้ เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ ยาวคล้ายกระบอง เรียงสลับกลีบดอก ผลแบบ drupe ยาวประมาณ 4-7 มม. (ภาพที่ 128)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ: เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ ; ภาคตะวันออก: ชัยภูมิ ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้: ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง: สระบุรี; ภาคตะวันออกเฉียงใต้: ชลบุรี จันทบุรี ตราด ; ภาคใต้: พุมพร นครศรีธรรมราช ระนอง พังงา ตรัง สตูล

การกระจายพันธุ์.- ศรีลังกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีน ไต้หวัน ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายตามชายป่าโคยรอบ ออกดอกระหว่างเดือนกันยายนถึงกุมภาพันธ์ และออกผลระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนสิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ราชคืด คืด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jomganurak 2, 49, 98, 177, 210, 283, 444 (BCU).

2. Picrasma

Blume, Bijdr. 5:247.1825; Nootboom in Fl.Mal. 1.6:212. t.15.1962; in Flora of Thailand 2.4:446.1981.

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม ดอกเพศเดียวอยู่รวมต้น หรือต่างต้น กิ่งเกลี้ยง ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ โคนก้าน ช่อแกนกลาง บวมพอง หดเล็กลงเมื่อแห้ง ใบย่อยเรียงตรงข้าม หูใบร่วงง่าย ช่อดอกเป็นช่อเชิง

ประกอบแบบ cymose มีใบประดับขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4 หรือ 5 กลีบ ดอกเพศเดียว ดอกเพศเมียขนาดจะใหญ่เป็นสองเท่าของดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ แยกกันหรือเชื่อมกันที่โคน ติดทนกับผล กลีบดอก 4-5 กลีบ แยกกัน ขนาดใหญ่กว่ากลีบเลี้ยง ดอกตูมเรียงแบบ valvate เกสรเพศผู้ 4 หรือ 5 ไม่มีเกสรด้านหลัง ตั้งอยู่ที่ฐานของจานฐานดอก จานฐานดอกค่อนข้างหนา บางครั้งขยายขนาดเมื่อเป็นผล รังไข่ มีได้ถึง 7 อัน แยกจากกัน แต่ละอันมี 1 ออวูล placentation แบบ basal ในดอกเพศผู้ไม่พบรังไข่หรืออาจลดรูป ก้านเกสรเพศเมีย เชื่อมกันตอนปลาย โคนก้านแยกจากกัน บางครั้งแยกเป็นอิสระ 1 หรือ 2 อัน ผลแบบ drupe มี 1-4 ผล เปลือกชั้นเมื่อแห้ง

Picrasma javanica Blume, Bijdr. 5:248.1825; Craib, Fl.Siam.En. 1:240.1926; Nooteboom in Fl.Mal. 1.6:214. t.15.1962; in Flora of Thailand 2.4:447.1981.

ไม้ต้นสูง 4-6 ม. ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม เรียงเวียนสลับ ก้านใบยาว 2-4.5 ซม. ใบย่อย 1-3 คู่ เรียงตรงข้าม ใบย่อยรูปรีแกมรูปขอบขนาน หรือรูปไข่ ขนาด 1.5-6 x 3.5-17 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบแหลม ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย แผ่นใบบาง เกลี้ยง เส้นใบขนานด้านล่าง เส้นแขนงใบ 8 คู่ หูใบขนาดใหญ่ เป็นแผ่นกลม ขนาด 0.5-2 x 0.7-2.5 ซม. ร่วงง่าย ช่อดอกออกตามง่ามใบ ยาวประมาณ 5-20 ซม. ดอกเพศเดียว สีขาว หรือ เขียวอมเหลือง ดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยง 4 กลีบ แยกกันรูปสามเหลี่ยม ขนาดยาวประมาณ 1 มม. กลีบดอก 4 กลีบ แยกกัน กลีบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 5 มม. ด้านในมีขนเป็นแนวยาวกลางกลีบ เกสรเพศผู้ 4 อัน เรียงสลับกลีบดอก ตั้งอยู่บนจานฐานดอกที่มีขนปกคลุมหนาแน่น โคนก้านชูอับเรณูมีขนปกคลุม ก้านชูอับเรณูยาว 4 มม. รังไข่ไม่มี ดอกเพศเมียไม่พบ ผลแบบ drupe มี 1-4 ผล ผลรูปไข่ หรือกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 8 x 9 มม. กลีบดอกติดทน ก้านผลยาว 1.3 ซม. (ภาพที่ 129)

ประเทศไทย.-ภาคเหนือ : เชียงใหม่ น่าน แพร่ ลำปาง ดาก พิชญ์โลก ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เพชรบูรณ์ เลย ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออก : ชลบุรี จันทบุรี ; ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช ตรัง

การกระจายพันธุ์.- สิกิมิ อัสสัม พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกลางเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ถึงกรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- กอมขม

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 213, 272, 532 (BCU).

SOLANACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ใบเดี่ยวเรียงสลับ ช่อดอกแบบ cyme ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี กลีบเลี้ยง 5 กลีบเชื่อมกัน ดิดทน กลีบดอก 5 กลีบเชื่อมกัน ดอกบานรูป rotate form หรือ โคนเชื่อมกัน เป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 กลีบ เกสรเพศผู้ 5 อัน อยู่บนหลอดกลีบดอก เรียงสลับกับกลีบดอก อับเรณูแตกตามยาว หรือแตกเป็นช่องที่ปลาย เกสรเพศเมียประกอบด้วย 5 คาร์เพล รังไข่อยู่เหนือวงกลีบมี 2 ช่อง แต่ละช่องมีออวุลจำนวนมาก placentation แบบ axile ผลแบบ berry หรือ capsule

Physalis

L., Sp.Pl. 1:182.1753; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:467.1965.

ไม้ล้มลุกอายุปีเดียวหรือหลายปี ลำต้นตั้งตรง มักเป็นเหลี่ยม ไม่มีหนาม ใบเรียงเวียนสลับ ขอบใบเรียบหรือหยักเป็นซี่ฟันแกมเว้าเป็นคลื่นสั้น ๆ ดอกเดี่ยว ออกตามปลายยอดหรือง่ามใบ กลีบเลี้ยงเชื่อมกัน ตอนโคน ปลายแยก 5 กลีบ ขยายขนาดใหญ่มากเมื่อเป็นผล กลีบดอกเชื่อมตรงโคนเป็นรูประฆังกว้าง ปลายแยกเป็น 5 กลีบสั้น ๆ เกสรเพศผู้ 5 อัน อับเรณูรูปขอบขนาน มี 2 ช่องแตกตามยาว รังไข่เกลี้ยง มี 2 ช่อง ออวุลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียรูปเส้นด้าย ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม ผลแบบ berry กลมหรือรูปรี ห้อยลง หุ้มด้วยกลีบเลี้ยงที่ขยายขนาดพองคล้ายโคมไฟ ปลายกลีบเป็นปากแคบ ก้านผลสั้น เมล็ดจำนวนมาก

Physalis minima L., Sp.Pl. 1:183.1753; Clarke in Fl.Br.Ind. 4:238.1885; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:470.1923. Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:468,1965.

พืชล้มลุก ลำต้นตั้งตรง สูง 50-75 ซม. ลำต้นเกลี้ยง ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่หรือรูปรี ขนาด 3-6 x 5.5-13 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบสอบรูปกลมหรือเบี้ยว ขอบใบหยักฟันเลื่อยห่าง ๆ หรือหยักเป็นแฉกแหลม ขนาดไม่แน่นอน แผ่นใบบางมาก ผิวใบเกลี้ยงหรือมีขนเอนแนบผิวใบห่าง ๆ ตามเส้นใบและขอบใบ เส้นแขนงใบ 6-7 คู่ ก้านใบยาว 2-6.5 ซม. มีขน ดอกเดี่ยวออกตามง่ามใบ ก้านดอกยาว 0.6-1 ซม. กลีบเลี้ยงเชื่อม

เป็นรูปด้วยยาว 2 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยมปลายแหลมขนาด 1 x 2 มม. กลีบดอกสีขาวอมเหลืองมีจุดสีน้ำตาลตรงโคนกลีบ โคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็นแฉกสั้น ๆ 5 แฉก ด้านนอกมีขน ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6-8 มม. เกสรเพศผู้ 5 อัน โคนก้านชูอับเรณูเชื่อมติดที่โคนหลอดกลีบดอก เรียงสลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูยาว 3 มม. อับเรณูรูปขอบขนานยาว 2.5 มม. รั้งไข่อู่อันยาว 1 มม. เกสรตัวเมียตั้งบนจานฐานดอก ก้านเกสรเพศเมียยาว 4 มม. ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม ผลรูปกลมรี ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7-8 มม. เปลือกบาง ผิวเรียบเป็นมัน หุ้มด้วยกลีบเลี้ยงที่ขยายพองออกคล้ายโคมไฟมีเส้นตามยาวประมาณ 10 แนว เมล็ดจำนวนมาก (ภาพที่ 130)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์; **ภาคกลาง :** อ่างทอง; **ภาคใต้ :** นครศรีธรรมราช

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณกลางเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- หญ้าด้อมด็อก โทงเทง

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 256 (BCU).

STERCULIACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้น มักจะมีขนรูปดาว ใบเดี่ยว หรือใบประกอบแบบนิ้วมือ มีหูใบ หูดร่วงง่าย ช่อดอกแบบ cyme panicle หรือเป็นช่อเดี่ยว ๆ ดอกเพศเดียว หรือ สมบูรณ์เพศ สมมาตรด้านข้างหรือตามรัศมี กลีบเลี้ยง 5 กลีบ แยกกันหรือเชื่อมกันโคนโคน กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน เรียงสลับกับกลีบเลี้ยงหรือ ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียอยู่บนก้านชูเกสรเพศผู้และเพศเมีย (gynandrophere) เกสรเพศผู้มี 5 อัน-จำนวนมาก มักเรียงเป็น 2 วง ก้านชูอับเรณูแยกกันหรือเชื่อมกันเป็น 1 กลุ่ม เกสรเพศผู้วงนอกลดรูปเป็นเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ หรือไม่มีเลย อับเรณูมี 2 ช่อง แฉกตามยาว รั้งไข่อู่อันหนึ่งวงกลีบ 4-5 คาร์เพล 4-5 ช่อง placentation แบบ axile ผลแบบ schizocarp capsule หรือ follicle

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้คั้น ขอบใบเรียบ ปลายใบเป็นแฉกหลายแฉก ผลรูปขอบขนาน หรือรูปรี ขนาด 5 x 8 ซม. เปลือกเป็นต้น หรือครีบ เมล็ดรูปรี มีปีกเป็นแถบยาว 3 ซม. 2. *Pterospermum*
1. ไม้พุ่ม ขอบใบจักฟันเลื่อย ปลายใบแหลมถึงเรียวแหลม.ผลรูปขอบขนาน ขนาด 1 x 4 ซม. เปลือกมีขนยาว และขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่นมาก เมล็ดรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ไม่มีปีก 1. *Helicteres*

1. *Helicteres*

L., Sp.Pl.:963.1753; Benth. & Hook.f., Gen.Pl. 1:220.1867; C. Phengklai in Thai For.Bull.(Bot.) 23:85.1995.- *Alicteres* Neck., Elem. 2:304.1790.- *Methorium* Schott & Endl., Melet.Bot.:29. t.5.1832.- *Anisora* Rafin., Sylva Tellur.:74.1838.- *Ondemansia* Mig., Pl.Jungh. 1:295.1854.

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงสลับ หรือออกเป็นกระจุก ดอกเดี่ยว ออกตามง่ามใบ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยก 3-5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ แยกเป็นอิสระ ยาวไม่เท่ากัน มักมีก้านกลีบ โคนก้านมีรยางค์รูปติ่งหู เกสรเพศผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมกันเป็นหลอด เกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ 5 อัน ติดอยู่ที่โคนก้านชูอับเรณู ทั้งเกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียมีก้านชูรังไข่มี 5 ช่อง แต่ละช่องมีออวุลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียยาวเรียว ยอดเกสรเพศเมียมี 5 แฉก ผลแบบ capsule บิดเวียน หรือตรง แก่แล้วแตก เมล็ดกลม จำนวนมาก

Helicteres hirsuta Lour., Fl.Cochinch. 2:530.1790; Kurz, Fl.Burm. 1:143.1877; Gagnep. in Fl.Gen.I-C. 1:490.1911; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:281.1922; Craib in Fl.Siam.En. 1:171.1925; Phengklai in Thai For.Bull. (Bot.) 23:86.1995.- *H. spicata* Colebr. ex Mast. in Fl.Br.Ind. 1:366.1874.- *H. hirsuta* Lour. var.*oblonga* King, J.As.Soc.Bengal. 60.2:82.1891; Craib in Fl.Siam.En. 1:172.1925.- *H. vinosa* Craib, Kew Bull. 1924.90; Fl.Siam.En. 1:175.1925.

ไม้พุ่ม สูงประมาณ 1-2 ม. ลำต้น กิ่ง มีขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่น ใบรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ขนาด 3-5 x 9-22 ซม. ปลายแหลม หรือเรียวแหลม เป็นหางยาว โคนเว้ารูปหัวใจเล็กน้อย หรือกลม ขอบจักฟันเลื่อยชั้นเดียว หรือซ้อนถี่ ๆ แผ่นใบบาง ด้านล่างมีขนรูปดาวหนาแน่นกว่าด้านบน เส้นแขนงใบ 6-8 คู่ ก้านใบยาว 5-6 มม. มีขนหนาแน่น มีหูใบรูปแถบยาวประมาณ 1 ซม. ดอก ออกเป็นช่อกระจุกตามง่ามใบ และปลายยอด ยาว 2-3 ซม. มีใบประดับรูปแถบ ยาว 4-5 มม. มีขน ก้านดอกชั้นสั้น ยาวไม่เกิน 2 มม. มีขน

รูปดาวหนาแน่น โคนก้านดอกทุกดอกมีต่อมกลมแบนสีดำ กลีบเลี้ยงยาว 2 ซม. โคนเชื่อมเป็นหลอดปลายแยก 5 กลีบ ยาวไม่เท่ากัน ด้านนอกมีขนรูปดาวหนาแน่น กลีบดอก 5 กลีบ สีม่วง ชมพู ปลายกลีบกว้างโคนสอบ ก้านยาว ขนาดไม่เท่ากัน 3 กลีบขนาดใกล้เคียงกัน ส่วนอีก 2 กลีบ ขนาดจะใหญ่กว่า ด้านนอกมีขนสั้นปกคลุม ก้านชูเกสรเพศผู้และเพศเมียยาว 1.5 ซม. เกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ติดอยู่บนหลอดก้านชูอับเรณูด้านใน รังไข่อยู่ภายในหลอดก้านอับเรณู รูปไข่ มีขนหนาแน่น ก้านชูเกสรเพศเมีย เรียวยาว ไม่มีขน ปลายแหลมขนาด 1 x 4 ซม. ด้านนอกมีขนยาวแข็ง และขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่นมาก ผลแก่แล้วแตกเป็น 5 ซีก ตามยาว ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก เมล็ดรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ผิวเกลี้ยง แข็ง มีสีดำ (ภาพที่ 131)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ: กำแพงเพชร; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ:** ตกลนคร; **ภาคตะวันออก:** นครราชสีมา สุรินทร์ ร้อยเอ็ด; **ภาคกลาง:** ลพบุรี นครนายก; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้:** ปราจีนบุรี ชลบุรี จันทบุรี ตราด; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้:** กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์; **ภาคใต้:** ชุมพร สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลา

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย จีน มาเลเซีย เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าฝั่งตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือน กรกฎาคมถึงกันยายน

ชื่อพื้นเมือง.- ปอเต่าไห้ หรือ ขี้ตุน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 12, 70, 370 (BCU).

2. Pterospermum

Schreber, Gen. 2:461.1791; Benth. & Hook.f., Gen.Pl. 1:220.1867; C. Phengklai in Thai For.Bull.(Bot.) 23:78.1995.- *Velaga* Adans., Fam. 2.398.1763.- *Szegleewia* Trucz., Bull.Soc.Nat.Mose. 31.1:233.1858.

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ หรือ เวียนสลับดอกเดี่ยว ออกตามง่ามใบ หรือเหนือรอยแผลใบ ดอกบานขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ แยก หรือเชื่อมเล็กน้อย เกสรเพศผู้ (12-)15 เชื่อมเป็นหลอดล้อมรังไข่ และตั้งอยู่บนก้านชูเกสรเพศผู้และเพศเมีย อับเรณูมี 2 ช่อง ก้านชูอับเรณูติดที่ฐาน เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ มี 5 อัน รังไข่อยู่บนก้านชูเกสรเพศเมีย มี 5 ช่อง แต่ละช่องมี

ออกดอกจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียยาวเรียว ยอดเกสรเพศเมียมีแฉกรูปแถบ 5 แฉก บานออกหรือบิด ผลแบบ capsule แข็งคล้ายเนื้อไม้ เปลือกเรียบหรือเป็นเหลี่ยม 5 เหลี่ยม ผลแก่แล้วแตก เมล็ดมีปีก

Pterospermum grandifolium Craib, Kew Bull.:67.1913; in Fl.Siam.En. 1:176.1925; C Phengkklai in For.Bull.(Bot.) 23:81.1995.

ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูง 10-15 ม. กิ่งและก้านมีขนรูปดาว และขนเดี่ยวปกคลุม ใบรูปไข่กลับแกมรูปขอบขนาน ขนาด 8-10 x 15-18 ซม. ปลายใบหยัก หรือเป็นแฉกหลายอัน ปลายแฉกแหลม โคนใบตัดตรงหรือเว้าเล็กน้อย ขอบใบเรียบ ใบจะค่อย ๆ กว้างขึ้นจากโคนใบถึงปลายใบ แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนมีสีเขียวเข้มค่อนข้างเกลี้ยง มีผงเป็นคราบติดที่ผิว ด้านล่างสีเขียวซีดด้าน มีขนสั้น และขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่น เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. ดอกไม่พบ ผลแก่แล้วแตกเป็น 5 ซีก ผิวมีขนรูปดาวปกคลุมหนาแน่น เมล็ดรูปรีขนาด 0.7-1.5 ซม. มีปีกบางเป็นแถบยาว 3 ซม. (ภาพที่ 132)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ: เชียงใหม่; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: เลย; ภาคตะวันตกเฉียงใต้: อุทัยธานี
ประจวบคีรีขันธ์

การกระจายพันธุ์.- เป็นพันธุ์ไม้ถิ่นเดียวพบในประเทศไทยเท่านั้น

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าทิศเหนือใกล้ป่าโกงกาง ออกดอกระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมิถุนายน ออกผลระหว่างเดือน มีนาคมถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- สะเต้า

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 102 (BCU); T. Smitinand 1176 (BKF).

STILAGINACEAE

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเดี่ยว เรียงสลับ ก้านใบสั้น มีหูใบ ดอกเพศเดียวอยู่ต่างต้นหรืออยู่ร่วมต้น ดอกขนาดเล็ก ช่อดอกแบบ spike raceme หรือ panicle ออกตามง่ามใบ กลีบเลี้ยง 3-5(-8) กลีบ เรียงตัวแบบ imbricate ในดอกตูม กลีบดอกไม่มี มีฐานดอกใหญ่เห็นชัดเจน มีหลายลักษณะ อาจแยกเป็นพู หรือเชื่อมกัน เกสรเพศผู้ (2-)3-5(-6) อัน เรียงตรงข้ามกลีบเลี้ยง ก้านชูอับเรณูยาวคล้ายเส้นด้าย มักโค้งงอในดอกตูม อับเรณูมี 2 พู รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 1-2 ออวูล มักห้อยลง ก้านเกสรเพศเมีย แยกเป็นแฉก 2-4 แฉก ต้น ๆ ผลแบบ drupe รูปไข่ มีก้านเกสรเพศเมียติดทน เมล็ด 1 เมล็ด

Antidesma

L., Sp.Pl. 2:1027.1753; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:457.1963.

ไม้พุ่มหรือไม้ต้น ใบเรียงสลับระนาบเดียว เส้นใบแบบขนนก พูใบขนาดเล็กหรือใหญ่ ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงในดอกเพศเมียติดทน ไม่มีกลีบดอก ดอกเพศผู้มีเกสรเพศผู้ 2-7 อัน เรียงตรงข้ามกลีบเลี้ยง ก้านชูอับเรณูแยกเป็นอิสระ มักตั้งอยู่ระหว่างแฉกหรือพูของจานฐานดอก อับเรณูแตกตามยาว รังไข่ไม่สมบูรณ์ มีหรือไม่มีขน จานฐานดอกรูปถ้วยหรือแยกเป็นพู ดอกเพศเมีย จานฐานดอกเป็นรูปวงแหวน หรือรูปถ้วย รังไข่มี 1 ช่อง 2 ออวูล ยอดเกสรเพศเมียมี 2-4 แฉก ผลมักเปี้ยว ขนาดเล็ก

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ปลายใบกลม โคนใบหยักเว้ารูปหัวใจตื้นๆ กลีบเลี้ยง 5-6 กลีบ จานฐานรองดอกแยกเป็นพู มีขนยาว ...
..... 1. *A. ghaesembilla*
1. ปลายใบแหลมหรือเรียวแหลมเป็นคี่งออ่อน โคนใบรูปกลมหรือมนกลม กลีบเลี้ยง 3-5 กลีบ จานฐานดอกเรียบ
 2. ผิวใบด้านล่าง มีขนทั่วแผ่นใบ รังไข่ไม่สมบูรณ์ ในดอกเพศผู้มีขน 3. *A. velutinosum*
 2. ผิวใบด้านล่าง กลีบเลี้ยงเป็นมัน มีขนเฉพาะตามเส้นใบ รังไข่ไม่สมบูรณ์ ในดอกเพศผู้ไม่มีขน
..... 2. *A. montanum*

1. *Antidesma ghaesembilla* Garrtn., Fruct. 1:189.1788; Kurz, Fl.Burm. 2:358.1877; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:357.1887; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:230.1924; Gagnep. in Fl.Gen.l.-C. 5:505.1926; Bakh.f.- *A. pubescens* Roxb., Pl.Corom. 2:35, t.167.1798.

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 2-3 ม. กิ่งอ่อนมีขน ใบรูปรี รูปไข่ รูปไข่กลับ หรือรูปขอบขนาน ขนาด 2-4 x 2.5-7 ซม. ปลายใบกลม มีติ่งอ่อน โคนใบหยักเว้ารูปหัวใจตื้น ๆ ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนตามเส้นใบทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 5-6 คู่ เห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 0.3-1 ซม. มีขนยาวเอน ช่อดอกมีดอกเพศเดียว ออกตามง่ามใบหรือปลายกิ่ง มีขนยาวสีขาวปกคลุมหนาแน่น ช่อดอกเพศผู้แบบ spike หรือ raceme มี 1-4 ช่อ แต่ละช่อยาว 3-4 ซม. มีใบประดับรูปกลมแคบรองช่อดอก กลีบเลี้ยง 5-6 กลีบ รูปไข่หรือรูปสามเหลี่ยม เรียงแบบ imbricate ด้านนอกมีขนยาวปกคลุม เกสรเพศผู้ 5 อัน ก้านชูอับเรณูค่อนข้างสั้น มีจานฐานดอกแยกเป็น 5 พู มีขนยาวปกคลุม รังไข่ไม่สมบูรณ์ มีขนยาวปกคลุม ช่อดอกเพศเมียและผลไม่พบ (ภาพที่ 133)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ: ดาก แม่ฮ่องสอน ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้: ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี; ภาคกลาง: อ่างทอง ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้: ชลบุรี; ภาคใต้: กระบี่ ปัตตานี สงขลา สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ศรีลังกา ออสเตรเลีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย จีน

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นด้านหลังที่ทำการ ออกดอกและผลระหว่างเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม

ชื่อพื้นเมือง.- เม่าไข่ปลา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 263 (BCU).

2. *Antidesma montanum* Blume, Bijdr.:1124.1825; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:231.1923; Gagnep. in Fl.Gen. I.-C. 5:515.1926; Backer & Bakh.f., Fl.Java 1:458.1963; Ainy Shaw in Kew Bull. 26(2):358.1972.- *A. moritzii* Muell., Arg. in Linnæa 34:67.1865.

ไม้พุ่มขนาดเล็กสูง 1-3 ม. กิ่งอ่อนมีขนสั้นปกคลุมหนาแน่น ใบรูปขอบขนานหรือรูปขอบขนานแกมรูปรี หรือรูปไข่กลับ ขนาด 2-6 x 5-16 ซม. ปลายใบแหลมมีติ่งอ่อน โคนใบรูปกลม แหลม หรือมนกลม

ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง มีขนตามเส้นใบทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 9-10 คู่ ก้านใบสั้น ยาว 3-7 มม. มีขนปกคลุม ใบรูปรีถึงแกมรูปแถบ ปลายแหลม ยาว 3-6 มม. มีขน ช่อดอกเพศผู้เป็นแบบ raceme ยาวถึง 7 ซม. มีขน ใบประดับรูปรีถึงแกม ก้านดอกสั้นมาก มีใบประดับย่อยรูปสามเหลี่ยม กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นรูปถ้วย ปลายแยกเป็นแฉกเดี่ยว ๆ 3-4 แฉก ด้านนอกมีขน มีจานฐานดอก เกสรเพศผู้ 3-4 อัน ก้านชูอับเรณูยาว อับเรณูมี 2 พู มีหรือไม่มีรังไข่ไม่สมบูรณ์ และไม่มีขนปกคลุม ช่อดอกเพศเมียส่วนใหญ่จะยาวกว่าช่อดอกเพศผู้ ช่อดอกยาวถึง 9.5 ซม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมปลายแยก 4 แฉก รูปสามเหลี่ยม ด้านนอกมีขน ยอดเกสรเพศเมียมี 4 แฉก ลักษณะอื่น ๆ คล้ายในช่อดอกเพศผู้ ผลกลมรีขนาด 3.5 x 4 มม. ผิวเกลี้ยง สุกมีสีแดง เมล็ด มี 1 เมล็ด เปลือกแข็ง (ภาพที่ 134)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ : ภาคใต้ : ชุมพร
สุราษฎร์ธานี ตรัง สตูล

การกระจายพันธุ์.- พม่า จีน ลาว กัมพูชา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย.

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนมีนาคมถึงกรกฎาคม

ชื่อพื้นเมือง.- มะเฒ่าขน

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 250, 541. (BCU).

3. *Antidesma velutinosum* Blume, Bijdr.:1125.1825; Kurz, Fl.Burm. 2:359.1877; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:356.1887; Ridl., Fl.Mal.Pen. 3:231.1924; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 5:506.1926; Bakh.f, Fl.Java 1:459. 1990.- *A. attenuatum* Wall. ex Tul. in Ann.Sci.Nat.Ser. 3,15:235.1851.- *A. molle* Wall. ex Muell. Arg. in Linnaea.

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 3-5 ม. กิ่งก้านมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุม ใบรูปขอบขนาน หรือรูปใบหอกกลับแกมขอบขนาน ขนาด 2-5 x 5-14 ซม. ปลายใบแหลมเป็นติ่งอ่อน โคนใบรูปรีถึงแกม หรือมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนมีขนตามเส้นใบ ด้านล่างมีขนปกคลุมทั่วแผ่นใบ เส้นแขนงใบ 8-10 คู่ ก้านใบยาว 3-6 มม. มีขนปกคลุมหนาแน่น ใบรูปรีถึงแกม ยาว 6-8 ซม. ดอกเพศเดี่ยว ต่างช่อ แต่ร่วมต้น เดี่ยวกัน ช่อดอกเพศผู้แบบ spike ยาว 5 ซม. ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด มีขนปกคลุม ใบประดับรูปรีถึงแกม ดอกย่อยจำนวนมาก ไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยง 3-5 กลีบ รูปไข่หรือรูปสามเหลี่ยม ด้านนอกมีขน เกสร

เพศผู้ 3-5 อัน ก้านช่อบเรณูยาว 1-1.5 มม. มีจานฐานดอกและรังไข่ไม่สมบูรณ์ มีขนปกคลุม ช่อดอกเพศเมียแบบ raceme ยาวถึง 4 ซม. กลีบช่อดอกเพศผู้ ก้านดอกสั้น กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมปลายแยก 3-4 แฉก รูปสามเหลี่ยม ด้านนอกมีขน รังไข่รูปไข่ เกือบ ขอดเกสรเพศเมียแยกเป็นแฉกปลายแหลม มี 6-8 แฉก ยาวไม่เท่ากัน ผล กลมรี ค่อนข้างแบน ขนาด 3-4 x 5-6 มม. ผลสุกมีสีส้มแดง ผิวเกลี้ยง มีรสเปรี้ยว ภายในมี 1-2 เมล็ด

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ: พิชณุโลก ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้: ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคใต้: สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นกระจายทั่วไป ออกดอกและผลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงสิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- มะเฒ่าควาย

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 27, 202, 276, 363 (BCU).

THUNBERGIACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม หรือไม้เลื้อย ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ขอบใบเรียบหรือรูปเงี่ยงใบหอก (hastate) ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ raceme ออกตามง่ามใบหรือปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามรัศมี มีใบประดับย่อยรูปใบพาย รูปช้อนขนาดใหญ่จำนวน 1 คู่ กลีบเลี้ยงกลรูป ปลายตัดตรงหรือเป็นแฉกลิ้นๆ หรือหยักซี่ฟัน 5-16 ซี่ กลีบดอกโคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบเรียงแบบ convolute เกสรเพศผู้ 4 อัน แบบสั้น 2 คู่ ยาว 2 คู่ มีจานฐานดอกรูปวงแหวน เกสรเพศเมียประกอบด้วย 2 คาร์เพล เชื่อมกัน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 2 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล placentation แบบ axile ขอดเกสรเพศเมียรูปกรวย หรือเป็น 2 แฉก ผลแบบ capsule เกือบกลม มี 2 ช่อง แดกกลางพู เมล็ดค่อนข้างกลมไม่มี hook

Thunbergia

Retz., Phys.Saellsk.Handl. 1:163.1776; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:551.1965.

ไม้พุ่ม หรือ ไม้เลื้อย ขอบใบเรียบหรือหยักเว้า เส้นใบแบบขนนก หรือแบบฝ่ามือ มีเส้นโคนใบ 3-5 เส้น ดอกเดี่ยวหรือดอกช่อแบบ raceme ใบประดับขนาดใหญ่ 2 ใบ หุ้มดอกตูมไว้ กลีบเลี้ยงขนาดเล็ก โคนเชื่อมเป็นวงแหวน ปลายจักเป็นแฉกหรือริ้วเล็ก ๆ กลีบดอกเชื่อมกันตอนโคน หลอดกลีบดอกโค้งเล็กน้อย โคนหลอดดอกเป็นท่อสั้น ปลายหลอดแผ่บานออกเป็นรูปกรวยหรือรูประฆัง ปลายสุดแยก 5 กลีบ ขนาดเกือบเท่ากัน เกสรเพศผู้ 2 คู่ไม่เท่ากัน ติดอยู่ใกล้โคนหลอดกลีบดอก อับเรณูมี 2 ช่อง ก้านเกสรเพศเมียยาวหรือโค้งเล็กน้อย ยอดเกสรเพศเมียขนาดใหญ่ ผลแบบ capsule กลมแป้น ปลายผลเป็นงอวยรูปกรวยคว่ำขนาดใหญ่ ผลแตกตามยาวจากปลายมาโคนผล เมล็ดกลมหรือเกือบกลม

Thunbergia fragrans Roxb., Cor.Pl. 1:47, t.67.1975; Ridl., Fl.Mal.Pen. 2:557.1923; C.B.Clarke in Fl.Br. Ind. 4:390.1884; Benoist in Fl.Gen.I.-C. 4:616.1935; M.R.Hend., Mal.Wild Fl.Dic.:366.1959; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:552.1965; Keng, Conc.Fl.Sing.:191.1990.

ไม้เถาเลื้อยขนาดเล็ก ลำต้นมีขนเอนปกคลุม ใบรูปไข่ขนาด 1.5-3 x 3.5-6.5 ซม. ปลายใบมน หรือแหลม โคนใบตัดตรงหรือกลมหรือหยักแหลมทั้ง 2 ข้าง ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนห่าง ๆ ทั้ง 2 ด้าน เส้นโคนใบ 3-5 เส้น เส้นแขนงใบ 2-4 คู่ ก้านใบยาว 6-8 มม. มีขนปกคลุม ดอกเดี่ยวสีขาว ออกตามง่ามใบ ก้านดอกยาว 1.5-2 ซม. ใบประดับที่โคนดอก 1 คู่ รูปสามเหลี่ยมขนาดยาวประมาณ 1 ซม. มีขนยาวปกคลุมด้านนอก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นหลอดสั้นปลายแยกเป็นแฉกยาวจำนวน 12-15 แฉก กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอดรูปกรวยป่องพองด้านหนึ่ง ยาวประมาณ 2 ซม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ขนาดยาวประมาณ 2 ซม. ดอกบานเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3.5 ซม. เกสรเพศผู้ 4 อัน ก้านชูอับเรณูคู่สั้นยาว 2 มม. คู่ยาวยาว 4 มม. อับเรณูรูปขอบขนาน หรือรูปหัวใจยาว 2-3 มม. รังไข่กลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.5 มม. ตั้งอยู่บนจานฐานดอก ก้านเกสรเพศเมียยาวประมาณ 1.5 ซม. ยอดเกสรเพศเมียรูปกรวย แยกเป็น 2 แฉก ผลรูปกลมแป้น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.8-1 ซม. ยาว 1.5 ซม. ปลายยื่นเป็นกรวยแหลม มีขนสั้นปกคลุม ภายในมีเมล็ดรูปกลม 4 เมล็ด (ภาพที่ 135)

ประเทศไทย- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลย ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ นครราชสีมา ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี อุทัยธานี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : นครนายก สระบุรี ; ภาคใต้ : ชุมพร สุราษฎร์ธานี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์
ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบกระจายตามพื้นที่เส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนมิถุนายนถึง
กันยายน

ชื่อพื้นเมือง.- หูปากกา นามแน่ขาว

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 35 335 (BCU).

TILIACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น มีขนรูปดาว หรือเกล็ด ใบเดี่ยว เรียงสลับ หรือเรียงเวียนสลับ มีหูใบ
หตุคว้งง่าย ช่อดอกแบบ cymose หรือเป็นดอกเดี่ยว ๆ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงและกลีบดอก มีอย่างละ 5
กลีบ กลีบดอกเรียงสลับกับกลีบเลี้ยง สมมาตรตามรัศมี เกสรเพศผู้จำนวนมาก แยกเป็นอิสระหรือเป็นกลุ่ม 5
กลุ่ม ตั้งบนฐานดอกที่นูน (torus) เป็นก้านชูเกสรเพศผู้ อับเรณูมี 2 พู เชื่อมติดก้านชูอับเรณูแบบ basifixed
หรือ dorsifixed แตกตามยาว มีเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์หรือไม่มี รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 2-10 ช่อง ๆ ละ 2
ออวุลถึงจำนวนมาก placentation แบบ axile ก้านเกสรเพศเมีย รูปกลมแคบหรือแตกแขนง ยอดเกสรเพศเมีย
เป็นแฉกหรือเป็นจุด ผลมีหลายแบบ มีทั้งผลแห้งและผลมีเนื้อ มีปีกหรือไม่มี เมล็ดจำนวนมาก

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม ช่อดอกออกตามง่ามใบ หรือที่ยอดใกล้ ๆ ปลายกิ่ง ผลแบบ drupe เปลือกผลเรียบหรือ
ขุ่น มีขนรูปดาว 2. *Microcos*
1. ไม้ล้มลุก ช่อดอกออกตรงข้ามกับใบ ผลแบบ capsule เปลือกผลเป็นสันตามยาว หรือเป็นหนาม
 2. โคนใบมีรยางค์รูปเส้นด้าย 1 คู่ ขอบใบจักฟันเลื่อยถี่ โคนกลีบดอกไม่มีต่อม ผลรูปทรงกระบอก
เป็นสัน หรือคียบตามยาว 6-8 แนว 1. *Corchorus*
 2. โคนใบไม่มีรยางค์ ขอบใบจักไม่เป็นระเบียบ หรือเป็นแฉก 3 แฉก โคนกลีบดอกมีต่อม ผลกลม
มีหนามยาวปลายโค้งงอเป็นขอรอบผล 3. *Triumfetta*

1. *Corchorus*

L., Sp.Pl.ed.1:529.1753; Gen.Pl.ed.5:234.1754; Burret, Notizbl.Bot.Gart.Berlin 9:864.1926; C. Phengkklai in Flora of Thailand 6,1:28.1993.- *Antichorus* L., Mant. 1:9, n.1257.1767.- *Coricheria* Scopol.; Introd.: 104.1777.- *Palladia* Lam., Illustr.:t.285.1792.- *Maerlensia* Vell., Fl.Flum. 5:t112.1827.

ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับมีเส้นโคนใบ 3 เส้น ขอบใบจักฟันเลื่อย ช่อดอกเดี่ยว หรือเป็นช่อ ออกตรงข้ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ กลีบเลี้ยงแยกกัน กลีบด้านนอกมีขน ด้านในเกลี้ยง กลีบดอกแยกกัน มีขนตามขอบกลีบ ที่โคนกลีบไม่มีต่อม เกสรเพศผู้แยกเป็นอิสระ อับเรณูติดกับก้านชู แบบ dorsifixed รูปเกือบกลม แตกตามยาว รังไข่มี 3-5 ช่อง แต่ละช่องมีออวูลจำนวนมาก ก้านเกสรเพศเมียรูปกลมแคบ ยอดเกสรเพศเมียเป็นจุด ผลแบบ capsule ไม่มีปีก มีสันตามยาว จำนวน 3-12 แนว ผลแก่แล้วแตก เมล็ดจำนวนมาก

Corchorus aestuans L., Syst.ed. 10:1079.1759; Craib in Fl.Siam.En. 1:192.1925; C. Phengkklai in Flora of Thailand 6,1:30. fig.19.1993.- *C. acutangulus* Lamk., Enycl. 2:104.1786; Mast. in Fl.Br.Ind. 1:398.1874; Gagnep. in Fl.Gen.I-C. 1:558. f.57.1911.; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:306.1922.- *C. aesticans* Hill, Veg.Syst. 14:23.1769.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว สูง 0.5-1 ม. ใบรูปไข่ หรือรูปไข่กว้าง ขนาด 1-4 x 2-5 ซม. ปลายแหลม ถึงเรียวแหลม โคนมนหรือกลม มีรยางค์รูปเส้นด้าย 1 คู่ ขอบจักฟันเลื่อยถึงจักฟันเลื่อยซ้อน แผ่นใบบาง 4-7 คู่ ผิวใบด้านบนมีขนห่าง ๆ ด้านล่างมีขนตามเส้นใบ เส้นแขนงใบ 4-7 คู่ หนาและเห็นชัดด้านล่าง ก้านใบยาว 0.5-5 ซม. มีขนปกคลุม มีหูใบที่โคนก้านใบ 1 คู่ รูปแถบแคบยาว 2-8 มม. กลีบดอกรูปช้อน ยาว 4 มม. สีเหลือง โคนกลีบมีขน เกสรเพศผู้จำนวนมาก เกี้ยง รังไข่ มี 4 คาร์เพล 4 ช่อง แต่ละช่องมีออวูลจำนวนมาก ผลรูปทรงกระบอก ขนาด 0.3 x 2 ซม. มีครีบตามยาว 6-8 ครีบ ปลายผลเป็นแฉก 3-4 แฉก (ภาพที่ 136)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : หนองคาย ขอนแก่น ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : อุทัยธานี สระบุรี กรุงเทพฯ ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ชลบุรี จันทบุรี ; ภาคใต้ : สุราษฎร์ธานี นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- จีน อินเดีย พม่า เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณเส้นทางกลางป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือนตุลาคมถึงมีนาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ขั้คมอญตัวผู้

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 124, 258 (BCU).

2. *Microcos*

L., Sp.Pl.:514.1753; Burret, Notizbl.Bot.Gart.Berlin 9:756.1926; C. Phengklai in Flora of Thailand 6,1:33. 1993.

ไม้รอเลื้อย หรือ ไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเรียงสลับระนาบเดียว มีเส้นโคนใบ 3 เส้น ขอบใบจักฟันเลื่อย หรือเรียบ ช่อดอกแบบ cyme ออกตามปลายยอด หรือง่ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 5 กลีบ กลีบเลี้ยงแยก ด้านนอกมีขน ด้านในเกลี้ยง กลีบดอกแยกกัน ขนาดเล็กกว่ากลีบเลี้ยงประมาณครึ่งหนึ่ง เกือบ มีต่อมที่โคนกลีบ ร่วงง่าย เกสรเพศผู้แยกเป็นอิสระ อับเรณูติดกับก้านชูแบบ dorsifixed โคง และแตกตามยาว ไม่มีเกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ รังไข่มี 2-4 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียรูปลิ้ม แฉก ยอดเกสรเพศเมียเป็นจุด ผลแบบ drupe กลม หรือรูปผลแพร์ ไม่มีปีก

Microcos tomentosa Smith in Rees, Cycl. 23 sect.2.1813; Burret, Notizbl.Bot.Gart.Berlin. 9:776.1926; C. Phengklai in Flora of Thailand 6,1:37. fig.23.1993.- *Grewia paniculata* (Roxb., Hort.Bengal:93.1814; nom.nud.); DC., Prod. 1:510.1824; Mast. in Fl.Br.Ind. 1:993.1874.; Pierre, Fl.For.Cochinch. 10:t.53.1885; Gagnep., Nat.Syst. 1:131.1910; in Fl.Gen.I.-C. 1:544.1911; Ridl., Fl.Mal.Pen. 1:300.1922; Craib in Fl. Siam.En. 1:185.1925.

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดเล็ก สูง 5-8 ม. ใบรูปใบหอกกลับหรือรูปไข่กลับ ขนาด 2-5 x 7-15 ซม. ปลายแหลมหรือเรียวแหลม โคนมนหรือกลม ขอบจักฟันเลื่อยหรือเป็นคลื่นถึงเรียบ บริเวณครึ่งใบตอนล่าง แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนรูปดาวปกคลุมทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 4-6 คู่ เส้นใบย่อยเรียงแบบขั้นบันได (scalariform) เห็นชัดทางด้านล่าง ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. มีขนหนาแน่น ช่อดอกยาวประมาณ 5 ซม. และมีขนปกคลุมทั้งช่อ ก้านช่อดอกมีใบประดับเป็นคู่ กลีบเลี้ยงรูปช้อนขนาดยาว 5-6 มม. มีขนทั้งสองด้าน กลีบดอกสีเหลืองรูปสามเหลี่ยมยาว 2 มม. ที่โคนกลีบมีต่อม และมีขนปกคลุมหนาแน่น เกสรเพศผู้จำนวนมาก รังไข่

รูปไข่ มีขนหนาแน่น มี 3 ช่อง แต่ละช่องมีออวูลจำนวนมาก ก้านชูเกสรเพศเมียมีขนห่าง ๆ ยอดเกสรเพศเมีย
 สีส้มเป็นจุด ผลแบบ drupe กลมหรือรี ขนาด 0.5 x 1 ซม. เปลือกหนาค่อนข้างย่นและมีขนรูปดาว
 กระจายห่าง ๆ (ภาพที่ 137)

ประเทศไทย.- พบกระจายทั่วทุกภาค

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย จีน เวียดนาม ลาว กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

นิเวศวิทยา.- พบกระจายทั่วไป ออกดอกและผลระหว่างเดือน มีนาคม ถึง กันยายน

ชื่อพื้นเมือง.- พลับพลา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 10, 56, 259, 334 (BCU).

3. *Triumfetta*

L., Sp.Pl.ed. 1:444.1753; Gen.Pl.ed. 5:203.1754; Burret, Notizbl.Bot.Gart.Berlin 9:861.1926; C. Phengkklai
 in Flora of Thailand. 6,1:44.1993.

ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว หรือกึ่งไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ มีเส้นโคนใบ 3-5 เส้น ขอบใบจักฟันเลื่อย
 ถึง เรียบ หรือเป็นแฉก ช่อดอกแบบ cyme ออกตรงข้ามใบ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง กลีบดอก มีอย่างละ 5
 กลีบ กลีบเลี้ยงแยก ด้านนอกมีขน ด้านในเกลี้ยง กลีบดอกแยก มักเชื่อมเป็นหลอดในดอกตูม กลีบเลี้ยงมี
 ต่อมที่โคนกลีบ เกสรเพศผู้แยกเป็นอิสระ อับเรณูติดกับก้านชูแบบ dorsifixed รูปเกือบกลม แฉกตามยาว ไม่มี
 เกสรเพศผู้ไม่สมบูรณ์ รังไข่มี 2-5 ช่อง ช่องละ 2 ออวูล ก้านชูเกสรเพศเมียรูปลิ้นแฉก ยอดเกสรเพศเมียเป็น
 จุด ผลแบบ capsule ไม้เป็นแฉก ไม่มีปีก ผนังผล (pericarp) เป็นหนาม แก่แล้วไม่แตก

Triumfetta bartramia L., Syst.ed. 10:1044.1759; Craib in Fl.Siam.En. 1:190.1925; C. Phengkklai in Flora of Thailand. 6,1:49. fig.32.1993.- *T. rhomboidea* Jacq., En.Pl.Craib:22.1760; Mast. in Fl.Br.Ind. 1:395. 1874; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 1:553.1911.

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว สูงประมาณ 1.5 ม. ลำต้น กิ่งก้านมีขนยาวและขนรูปดาวปกคลุม ใบรูปไข่กว้างหรือรูปใบหอก ใบที่โคนมักเป็น 3 แฉก ขนาด 0.5-3 x 2-3.5 ซม. ปลายแหลม เรียวแหลม หรือเป็นติ่งยาว โคนมนกลมหรือตัดตรง ขอบจักฟันเลื่อยซี่อ่อน แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนรูปดาวปกคลุมทั้งสองด้าน เส้นโคนใบ 3-5 เส้น ก้านใบยาว 0.5-1.8 ซม. มีขนหนาแน่น หูใบ 1 คู่ รูปใบหอกยาว 3-4 มม. มีขนยาวปกคลุม ก้านช่อดอกยาว 1-2 มม. กลีบเลี้ยงรูปแถบขนาด 0.8-1 x 4-5 มม. กลีบดอกสีเหลือง รูปช้อน ขนาด 0.5-0.8 x 4-5 มม. ขนาดจะเล็กกว่ากลีบเลี้ยง โคนกลีบด้านข้างมีขนยาว เกสรเพศผู้มี 9-10 อัน ก้านชูอับเรณูยาว 3-4 มม. อับเรณูรูปไข่ รังไข่รูปกลมมีขนหนาแน่นมี 4 คาร์เพล 4 ช่อง ช่องละ 4 ออวูล ผลรูปกลมกึ่งรี ขนาด 2 x 3 มม. มีหนามปลายแหลมโค้งงอรูปช่อปกคลุมหนาแน่น โคนหนามมีขนเล็กน้อย ที่เปลือกผลมีขนรูปดาวหนาแน่น ภายในมีเมล็ด 2-3 เมล็ด (ภาพที่ 138)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ เชียงราย สุโขทัย ตาก นครสวรรค์ ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** เลย ; **ภาคตะวันออก :** นครราชสีมา ; **ภาคกลาง :** ชัยนาท ; **ภาคตะวันออกเฉียงใต้ :** ระยอง ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** อุทัยธานี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคใต้ :** ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลา นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- จีน อินเดีย เนปาล ศรีลังกา มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน ญี่ปุ่น แปซิฟิกตอนใต้ ออสเตรเลีย แอฟริกา ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าหน้าที่ทำการอุทยาน . ออกดอกและผลระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.- ปอหุ้มอยู่ เต็ง จีครอกเล็ก

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 136 (BCU).

ULMACEAE

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ โคนใบเบี้ยว มีหูใบเป็นคู่ ร่วงง่าย ช่อดอกแบบ cyme หรือออกเป็นกระจุก หรือเป็นดอกเดี่ยว ดอกสมบูรณ์เพศ หรือมีเพศเดียว ไม่มีกลีบดอก วงกลีบรวมโคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 4-8 กลีบ เรียงแบบ imbricate ในดอกตูม ติดทนกับผล เกสรเพศผู้มี 4-8 อัน อยู่บนโคนหลอดกลีบรวม เรียงสลับกับกลีบรวม ก้านชูอับเรณูแยกเป็นอิสระ อับเรณูมี 2 พู แฉกตามยาว รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 2 คาร์เพล 1-2 ช่อง แต่ละช่องมี 1 ออวูล placentation แบบ apical ก้านเกสรเพศเมียมี 2 อัน ผลแบบ samara หรือ drupe

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้ต้นขนาดใหญ่ ขอบใบเรียบ ผลแบบ samara มีปีกบางรอบผล 1. *Holoptelea*
1. ไม้ต้นขนาดเล็ก ขอบใบจักฟันเลื่อยถี่ ผลแบบ drupe 2. *Trema*

1. *Holoptelea*

Planch., Ann.Sci.Nat.Ser. 3,10:259.1848; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:481.1890.

ไม้ต้น ผลัดใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ขอบใบเรียบ เส้นใบแบบขนนก หูใบขนาดเล็ก บาง และแห้ง ร่วงง่าย ดอกส่วนมากสมบูรณ์เพศ ออกเป็นกระจุกตามง่ามใบ หรือเหนือรอยแผลใบ วงกลีบรวมมี 4-8 กลีบ เรียงซ้อนแบบ imbricate ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้จำนวนเท่ากับจำนวนกลีบรวม ก้านชูอับเรณูตั้งตรง อับเรณูมีขนประปราย รังไข่ค่อนข้างแบน มีก้านชู ออวูลห้อยลง ก้านเกสรเพศเมียสั้น ปลายแยกเป็น 3 แฉก ผลแบน แห้ง รูปรีหรือรูปไข่เบี้ยว มีปีกบางล้อมรอบผล เส้นบนปีกประสานเป็นร่างแห

Holoptelea integrifolia (Roxb.) Planch. in Ann.Sc.Nat.Ser. 3,10:269.1848; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:481. 1890; Brandis; Ind.Trees:595.1906; Gagnep. in Fl.Gen.I.-C. 5:675.1927.- *Ulmus integrifolia* Roxb., Corom.Pl., t.78; Kurz, Fl.Burm. 2:473.1877.

ไม้ต้นขนาดใหญ่สูง 15-20 ม. ใบรูปไข่ขนาด 3.5-7 x 6-10.5 ซม. ปลายใบแหลมเป็นติ่งสั้น โคนใบกลม หรือเว้าตื้น ขอบใบเรียบ แผ่นใบบาง ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนสั้นห่าง ๆ เส้นแขนงใบ 6-8 คู่ ก้านใบยาว 0.8-1 ซม. มีขนสั้นปกคลุม มีหูใบรูปใบหอกขนาดเล็ก 2 อัน ร่วงง่าย ช่อดอกออกเป็นกระจุกตามง่ามใบ ช่อยาว 0.8-1.5 ซม. มีขน ดอกเพศเดียวและดอกสมบูรณ์อยู่บนช่อเดียวกัน วงกลีบรวมมี 5-6 กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน กลีบแยกจากกัน มีขนทั้งสองด้าน เกสรเพศผู้ 3-9 อัน อับเรณูมีขนประปราย รังไข่มีก้านสั้น ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ผลแบบ samara รูปรี และแบน ขนาด 0.6-0.8 x 1-1.2 ซม. ปลายผลจะเบี้ยว มีปีกบางล้อมรอบผล ปลายปีกด้านบนมียอดเกสรเพศเมียติดทน (ภาพที่ 139)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แม่ฮ่องสอน แพร่ เชียงราย ; **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ :** นครพนม อุดรธานี ; **ภาคตะวันออก :** ชัยภูมิ นครราชสีมา ; **ภาคตะวันตกเฉียงใต้ :** กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; **ภาคกลาง :** กรุงเทพฯ

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ไทย

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศใต้ ออกดอกและผลระหว่างเดือนธันวาคมถึงกุมภาพันธ์

ชื่อพื้นเมือง.- กระเขา

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 245 (BCU).

2. Trema

Lour., Fl.Coch. 2:562.1790; Hutch., Gen.Fl.Pl. 2:168.1967; Soepadmo in Tree Fl.Mal. 2:420.1973; in Fl. Mal.1,8:47.1977.- *Sponia* Commers. ex Lamk.

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม ดอกแยกเพศอยู่ร่วมต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ มีเส้นโคนใบ 3 เส้น หูใบร่วงง่าย ช่อดอกแบบ panicle หรือ thyrsoid ออกตามง่ามใบ ดอกย่อยจำนวนมาก มีขนปกคลุม ใบประดับขนาดเล็ก ร่วงง่าย ดอกเพศผู้รูปทรงกลม วงกลีบรวมโคนเชื่อม ปลายแยก 4-5 กลีบ ดอกตุ้มกลีบเรียงแบบ valvate ก้านชูอับเรณูรูปกลม และโค้งเข้าไปในดอกตุ้ม เกสรเพศเมียไม่สมบูรณ์ มีขนหยาบแข็ง (hirsute) ดอกเพศเมียรูปไข่ วงกลีบรวมโคนเชื่อม ปลายแยก 4-5 กลีบ ไม่มีเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ รังไข่รูปไข่ เกลี้ยง ไม่มีก้านชู ก้านเกสรเพศเมียสั้น ผลแบบ drupe รูปไข่ หรือเกือบกลม

Trema orientalis (L.) Blume, Mus.Bot. 2:62.1856; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:484.1888; Backer & Bakh.f., Fl. Java 2:12.1965; Soepadmo in Tree Fl.Mal. 2:421.1973; in Fl.Mal.1,8:51, fig.13.1977.- Celtis orientalis L., Sp.Pl. 2:1044.1753.

ไม้ต้นขนาดเตี้ยสูง 3-6 ม. กิ่งอ่อนมีขนสั้นปกคลุม ใบรูปใบหอก รูปไข่ หรือรูปขอบขนาน ขนาด 2.5-5.5 x 5-15 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเว้ารูปหัวใจเบี้ยว ขอบใบจักฟันเลื่อยถี่ แผ่นใบบาง ผิวใบมีขนตาคมมือทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 3-4 คู่ ก้านใบยาว 5-8 มม. มีขน หูใบรูปใบหอก ยาว 3-4 มม. ร่วงง่าย ช่อดอกออกเป็นกระจุกแน่นตามซอกใบ ยาว 1-2 ซม. มีขนสั้นปกคลุม ดอกขนาดเล็กจำนวนมาก ดอกเพศผู้ วงกลีบรวมโคนเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบ กลีบรูปไข่เป็นช่ียงโค้ง ปลายแหลม เกสรเพศผู้ 5 อัน เรียงตรงข้ามกับกลีบรวม มีรังไข่ไม่สมบูรณ์รูปขอบขนาน ด้านบนเป็นช่อง 2 ช่อง มีฝาปิดสีแดงทั้งสองช่อง ดอกเพศเมีย วงกลีบรวมโคนเชื่อม ปลายแยก 5 กลีบคล้ายดอกเพศผู้ ไม่มีเกสรเพศผู้ที่ไม่สมบูรณ์ รังไข่รูปกรวยแกมรูปไข่ ก้านเกสรเพศเมียเป็นกึ่งคล้ายหนาม ผลแบบ drupe กลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2-2.5 มม. ผลอ่อนสีเขียว สุกมีสีดำ เมล็ด 1 เมล็ด กลมแบน แข็ง

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำปาง ดาก แพร่ พะเยา ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เพชรบูรณ์ ขอนแก่น ; ภาคตะวันออก : ชัยภูมิ นครราชสีมา ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : สระบุรี นครนายก ; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : ปราจีนบุรี จันทบุรี ตราด ; ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช พังงา สตูล สงขลา ตรัง ยะลา นราธิวาส

การกระจายพันธุ์.- อาฟริกา อินเดีย พม่า จีน ญี่ปุ่นตอนใต้ เวียดนาม ลาว กัมพูชา ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.- พบชายป่าด้านทิศตะวันตก ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- พังแหรใหญ่

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T.Jonganurak 48, 533 (BCU).

VERBENACEAE

ไม้ล้มลุก ไม้พุ่ม ไม้ต้น และไม้เถาเนื้อแข็ง ลำต้นหรือกิ่งมักเป็นเหลี่ยม ใบเดี่ยว พบบ้างที่เป็นใบประกอบ เรียงตรงข้าม พบน้อยที่เรียงเป็นวงรอบหรือเรียงสลับ ขอบใบเรียบหรือเว้าเป็นแฉก ไม่มีหูใบ ช่อดอกแบบ raceme หรือ cyme อาจมีวงใบประดับ ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรด้านข้าง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อม ปลายแยกเป็นแฉก หรือหยักเป็นซี่ฟัน ติดทน กลีบดอก 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ไม่เท่ากัน หรือเป็นรูป bilabiate เกสรเพศผู้ 4 อัน แบบยาว 2 คู่ สั้น 2 คู่ ติดที่หลอดกลีบดอก เกสรเพศเมียประกอบด้วย 2 คาร์เพล รังไข่อยู่เหนือวงกลีบมี 2-4 ช่อง แต่ละช่องมี 1-2 ออวูล placentation แบบ axile หรือรังไข่มี 1 ช่อง parietal placentation ก้านเกสรเพศเมียอยู่ที่ยอดของรังไข่ ผลแบบ drupe หรือ berry

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว ดอกสีส้ม ชมพู หรือขาว 1. *Clerodendrum*
 1. ไม้ต้น ใบประกอบแบบนิ้วมือ มีใบย่อย 3-5 ใบ ดอกสีขาวถึงเหลืองอ่อน 2. *Vitex*

1. *Clerodendrum*

Burm. ex L., Gen.Pl.ed. 1:186.1737; L., Sp.Pl., ed.1, 1:109.1753; L., Gen.Pl., ed.5:285.1754; Moldenke & A.L. Moldenke in Fl.Ceyl. 4:407.1983.- *Clerodendron* Burm., Thes.Zeyl.:66-67, Pl.29.1737.

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ช่อดอกแบบ cyme panicle corymb หรือ head ออกตามปลายยอด หรือเหนือง่ามใบ ดอกสมมาตรด้านข้าง กลีบเลี้ยงติดกันหรือติดกันกับกลีบดอก โคนเชื่อมเป็นรูปถ้วย ปลายตัดหรือแยกเป็น 5 กลีบ มักขยายใหญ่เมื่อเป็นผล อาจหุ้มหรือไม่หุ้มผล เกสรเพศผู้หรือมีขน กลีบดอกสีขาว ม่วง หรือแดง โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอดแคบ ตรงหรือโค้ง ปากหลอดดอกมักขยาย ปลายแยก 5 กลีบ ยาวใกล้เคียงกันหรือไม่เท่ากัน เกสรเพศผู้ 4 อัน ตั้งอยู่บนหลอดดอก ก้านชูอับเรณูมักยาว หันหลอดดอก เรียงสลับกับกลีบดอก อับเรณูรูปไข่หรือรูปขอบขนาน แฉกตามยาว รังไข่เป็น 4 พู มี 4 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล placentation แบบ axile หรือมี 1 ช่อง placentation แบบ parietal ผลแบบ drupe รูปกลมหรือรูปไข่กลับ มี 4 พู เมล็ดรูปขอบขนาน

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. ใบมักเป็นแฉกใหญ่ 3-6 แฉก ผิวใบด้านล่างมีเกล็ดกลมกระจายทั่วแผ่นใบ กติบเลี้ยงและกติบดอก สีส้มแดง 1. *C. paniculatum*
1. ใบไม่เป็นแฉกใหญ่ ผิวใบมีขนห่างปกคลุมทั้ง 2 ด้าน กติบเลี้ยงสีแดง กติบดอกสีขาว- ชมพู
..... 2. *C. viscosum*

1. *Clerodendrum paniculatum* L., Mant. 1:90.1767; C.B.Clarke in Fl.Br.Ind. 4:593.1885; Dop in Fl. Gen.I.-C. 4:864.1935; Backer. & Bakh.f., Fl.Java 2:609.1965; Moldenke in Fl.Ceyl. 4:412.1983.- *C. paniculatum* Retz., Nom.Bot.:155.1772.- *Volkameria angulata* Lour., Fl.Cochinch., ed.1,2:389.1790.- *Caprifolium paniculatum* Noronha, Verh.Batav.Genootsch.Kunsten 5:9.1780.

ไม้พุ่มขนาดเล็ก ใบรูปสามเหลี่ยม หรือเกือบกลมหรือรูปฝ่ามือ ขนาด 9-16 x 12-17 ซม. ปลายใบแหลม ถึงเรียวแหลม โคนใบเว้ารูปหัวใจ ขอบใบหยักเป็นแฉก 3-6 แฉก และหยักซี่ฟัน แผ่นใบบาง ผิวใบด้านล่างมีเกล็ดกลมกระจายทั่วแผ่นใบ เส้นแขนงใบ 4-5 คู่ เส้นโคนใบ 5-7 เส้น ก้านใบยาว 7-11 ซม. รอบข้อและโคนก้านใบมีขนยาวปกคลุมหนาแน่น ช่อดอกแบบ panicle ออกตามปลายยอด ช่อดอกยาว 8-42 ซม. สีส้ม ใบประดับรูปไข่แคบ ยาว 1.5 มม. ก้านดอกยาว 0.6-1 ซม. กติบเลี้ยงยาว 6 มม. โคนเชื่อมรูประฆัง ปลายแยก 5 กติบ รูปไข่ ปลายแหลม ด้านนอกและก้านดอกมีขนสั้น กติบดอกสีแดงอมส้ม โคนเชื่อมเป็นหลอดยาว 1.5 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กติบ กติบรูปขอบขนาน ขนาดไม่เท่ากัน ประมาณ 4 x 10 มม. ด้านนอกมีขนสั้น ก้านชูอับเรณูยาว 4 ซม. ยาวพ้นกติบดอก อับเรณูรูปขอบขนาน ยาว 2 มม. รังไข่เกลี้ยง มี 1 ช่อง ช่องละ 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 4.5 ซม. ยอดเกสรเพศเมีย แยกเป็น 2 แฉก ผลกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 มม. ด้านนอกหยักเป็น 4 พู กติบเลี้ยงติดทน ภายในมี 4 เมล็ด เมล็ดรูปครึ่งวงกลม เปลือกแข็ง (ภาพที่ 140)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลย ; ภาคตะวันออก : นครราชสีมา ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคกลาง : สระบุรี

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย บังคลาเทศ หมู่เกาะอันดามัน จีน ไต้หวัน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบริเวณชายป่าโดยรอบพื้นที่ ออกดอกและผลระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคม

ชื่อพื้นเมือง.- พนมสวรรค์

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 61, 315, 512 (BCU).

2. Clerodendrum viscosum Vent., Jard.Malm. 1:25, pl.25.1803; Backer. & Bakh.f., Fl.Java 2:611.1965; Moldenke in Fl.Ceyl. 4:473.1983.- Marurang Rumpf, Herb.Amboin. 4:108.1750.- Petasites agrestis Rumpf, Herb.Amboin. 4:108.1750;- C. infortunatum Lour., Fl.Cochinch., ed.1,2:387- 88.1790.

ไม้พุ่ม สูง 1-2 ม. ทุกส่วนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ใบรูปสามเหลี่ยมหรือกลม หรือรูปไข่ ขนาด 8-16 x 11-18 ซม. ปลายใบแหลมเป็นติ่ง โคนใบเว้า หรือกลม ขอบใบหยักซี่ฟัน แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบมีขนห่าง ๆ ทั้ง 2 ด้าน เส้นแขนงใบ 6-8 คู่ ก้านใบยาว 2.5-7 ซม. ช่อดอกแบบ panicle ยาวถึง 22 ซม. ก้านดอกยาว 0.7-1.5 ซม. กลีบเลี้ยงสีแดง เรียวแหลม กลีบดอกสีขาว กลางกลีบสีชมพู โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอดยาว 1.5 ซม. ปลายแยก 5 กลีบ รูปขอบขนานแกมรูปรี ขนาดประมาณ 0.5-1.5 ซม. ขอบกลีบย่นเป็นคลื่น เกสรเพศผู้ 4 อัน ก้านชูอับเรณูยาวถึง 3 ซม. อับเรณูยาว 2 มม. รังไข่รูปขอบขนาน ขนาด 1 x 1.5 มม. เกสรตัวเมีย มี 4 ช่อง ช่องละ 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาว 4 ซม. ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ผลกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 8 มม. ผิวเกลี้ยง มีกลีบเลี้ยงติดทนสีแดง ขยายขนาดหุ้มผลไว้ ภายในผลมี 4 เมล็ด (ภาพที่ 141)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : เชียงใหม่ พิชญโลก ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น เลข ; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ; ภาคตะวันออก : จันทบุรี

การกระจายพันธุ์.- ปากีสถาน เนปาล อินเดีย จีน พม่า ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บราซิล

นิเวศวิทยา.- พบขึ้นบริเวณชายฝั่งด้านทิศตะวันออก ออกดอกและผลระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- นางแย้มป่า

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 184, 273, 442 (BCU).

2. Vitex

Tourn. ex L., Sp.Pl., ed.1:635.1753; L., Gen.Pl., ed.5:285.1754; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:604.1965.

ไม้ต้น หรือไม้พุ่ม ใบประกอบแบบนิ้วมือ มี 1-7 ใบย่อย ขอบใบเรียบ ช่อดอกแบบ cyme panicle หรือ raceme ออกตามง่ามใบ เรียงตรงข้าม หรือปลายยอด ดอกสีขาว ม่วง หรือเหลือง กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นรูปถ้วย ปลายแยก 5 กลีบ กลีบดอกแบบ bilabiate ปากบนสั้นปลายแยก 2 แฉก ปากล่างขนาดใหญ่ ปลายแยก 3 แฉก เกสรเพศผู้ 4 อัน แบบยาว 2 อัน สั้น 2 อัน ตั้งอยู่กลางหลอดดอก ก้านชูอับเรณูยาวพันกลีบดอก รังไข่มี 1-2 ช่อง แต่ละช่องมี 2 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียยาวรูปเส้นด้าย ปลายแยกเป็น 2 แฉกสั้น ๆ ผลแบบ drupe ไม่มีก้านผล มักตั้งอยู่บนกลีบเลี้ยงที่ขยายขนาด

Vitex canescens Kurz in Journ.As.Soc. 2:101.1873; Kurz, Fl.Burm. 2:270.1877; C.B.Clarke in Fl.Br.Ind. 4:586.1885; Dop in Fl.Gen.I-C. 4:837.1935.

ไม้ต้น สูง 8-10 ม. กิ่งอ่อนมีขนสั้นสีเหลืองปกคลุมหนาแน่น ใบประกอบแบบนิ้วมือ เรียงตรงข้าม สลับตั้งฉาก ใบย่อย (3-)5 ใบ ใบรูปไข่แกมขอบขนาน หรือกลม ขนาด 1.5-6 x 2-10.5 ซม. ปลายใบแหลมหรือกลม โคนใบสอบรูปติ่ม หรือเบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบค่อนข้างหนา ผิวใบมีขนทั้ง 2 ด้าน ด้านล่างมีเกล็ดกลมสีเหลืองกระจายทั่วแผ่นใบ เส้นแขนงใบ 9-10 คู่ ก้านใบยาว 6-11 ซม. ก้านใบย่อยยาว 0.2-2 ซม. ช่อดอกแบบ panicle มีดอกย่อยออกเป็นกระจุกรอบข้อ เรียงเป็นชั้น ๆ ช่อดอกออกที่ปลายยอด หรือง่ามใบ ยาว 10-15 ซม. ก้านดอกยาว 2 มม. มีใบประดับขนาดเล็ก ร่วงง่าย กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นรูปถ้วย ยาว 2.5 มม. ปลายแยกเป็นแฉกสามเหลี่ยมสั้น ๆ 5 แฉก มีขนสั้นสีเหลืองปกคลุม กลีบดอกสีขาว กลีบดอกขนาด 6 x 8 มม. ด้านนอกมีขน ก้านชูอับเรณูมีขนยาว รังไข่ รูปขอบขนาน มีตุ่มกลมเล็ก ๆ สีเหลืองปกคลุมจำนวนมาก ผลรูปกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6-8 มม. สุกมีสีดำ ผิวเกลี้ยง เมล็ดแข็งรูปไข่กลับ ขนาด 4-5 x 6-9 มม. มี 1 เมล็ด (ภาพที่ 142)

ประเทศไทย.- ภาคเหนือ : แม่ฮ่องสอน อุตรดิตถ์; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : เลย; ภาคตะวันตกเฉียงใต้ : ประจวบคีรีขันธ์; ภาคกลาง : สระบุรี; ภาคตะวันออกเฉียงใต้ : จันทบุรี; ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช พัทลุง

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า จีน ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม

นิเวศวิทยา.- พบบริเวณชายป่าด้านทิศตะวันตก ออกดอกและผลระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- ผ่าเถียน สมอตีนเป็ด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 191, 242, 509 (BCU).

VISCACEAE

พืชเบียน เกาะอาศัยบนไม้ดอกชนิดอื่น ลำต้นมักจะแตกแขนงเป็นสองง่าม ตามข้อมักบวมและเป็นข้อต่อ ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม ขอบใบเรียบ ใบอาจลดรูปเป็นเกล็ดขนาดเล็ก ไม่มีหูใบ ดอกสมมาตรตามรัศมี ดอกเดี่ยว หรือดอกช่อ แบบ spike cyme หรือออกเป็นกระจุก ดอกเพศเดี่ยว อยู่บนต้นไม้ต้นเดียวกัน หรือต่างต้น มีแต่กลีบเลี้ยงไม่มีกลีบดอก วงกลีบรวม 3-4 กลีบ เรียงตัวแบบ valvate ในดอกตูม ดอกเพศผู้ เกสรเพศผู้จำนวนเท่ากับจำนวนกลีบของวงกลีบรวม เรียงตรงข้ามกับกลีบ มักจะเชื่อมติดกับวงกลีบ อับเรณูแตกตามยาว หรือแตกตามขวาง มีรูเปิดที่ปลาย ดอกเพศเมีย รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ ประกอบด้วย 3-4 คาร์เพล มี 1 ช่อง placentation แบบ parietal ผลแบบ berry เมล็ด มีเนื้อเยื่อเหนียว ๆ หุ้ม

Viscum

L., Sp.Pl., ed.1,1:1023.1753; Gen.Pl., ed. 5:448.1754; Backer & Bakh.f., Fl.Java 2:75.1965.; Wiens in Fl. Ceyl. 6:415.1988.

ไม้พุ่มขนาดเล็ก ลำต้นเกลี้ยง กิ่งแตกแขนงมาก ปล้องอาจกลมมน หรือแบน ตามข้อมักขยายใหญ่ ใบเดี่ยว อาจลดรูปเป็นเกล็ด หรือไม่มี ก้านใบสั้นมาก หรือไม่มี ดอกออกเป็นช่อกระจุกตามข้อ ดอกเพศเดี่ยว อยู่บนต้นเดียวกัน ดอกเพศผู้ วงกลีบรวม โคนเชื่อมกันสั้น ๆ ปลายแยกเป็น 4 กลีบ แต่ละกลีบมีเกสรเพศผู้ ซึ่งมีแต่อับเรณูติดอยู่ด้านใน อับเรณูแบน หรือกลม ไม่มีก้านชูอับเรณู มีหลายช่อง แดกออกเป็นรูกลมขนาดเล็ก ดอกเพศเมียวงกลีบรวมเชื่อมกันตรงโคน ปลายแยกเป็น 4 กลีบ มักหลุดร่วงเมื่อดอกบานแล้ว ก้านเกสรเพศเมียรูปกรวย หรือรูปเต้านม (mamiliiform)

Viscum ovalifolium Wall. ex DC., Prodr. 4:278.1830; Kurz, Fl.Burm. 2:325.1877; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:225.1886; Brandis, Ind.Trees:552.1906; Danser in Bull.Jard.Bot.Buiterzorg 3,16:48.1938.- V. orientale Blume, Catalogus:112.1823; Hook.f., Fl.Br.Ind. 5:224.1886; Brandis, Ind.Trees:552.1906; Ridl., Fl. Mal.Pen. 3:164.1924.

ใบรูปไข่ หรือรูปไข่กลับ ขนาด 2-4 x 4-7.5 ซม. ปลายใบมนกลม โคนใบแหลม หรือรูปติ่ม ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา อวบน้ำ ผิวใบเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นโคนใบ 3-5 เส้น ก้านใบยาวประมาณ 3 มม. หรือไม่มี ดอกออกเป็นกระจุกตามง่ามใบ ช่อหนึ่งอาจมี 1-3 ดอก ดอกขนาดเล็ก ใบประดับขนาดเล็ก รูปไข่ เป็นอู่โค้ง ดอกเพศผู้มักจะอยู่ด้านข้างของช่อ ส่วนดอกเพศเมียมักอยู่กลางช่อ โคนกลีบเชื่อมกันเป็นรูประฆัง รังไข่มี 1 ออวูล ก้านเกสรเพศเมียช้วนสั้นมาก ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่มกลม ดอกเพศผู้โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอด ยาวประมาณ 1 มม. กลีบรูปไข่ขนาดประมาณ 0.8 x 1.2 มม. ด้านนอกเกลี้ยง ด้านในมีอับเรณูกลมแบนติดที่กลีบ ดอกเพศเมียโคนกลีบเชื่อมเป็นหลอด ยาวประมาณ 1.5-2 มม. กลีบรูปสามเหลี่ยมหนา ขนาดสั้นกว่าหลอด ผลกลม หรือรูปไข่กว้างขนาดประมาณ 4 x 7 มม. ผิวเป็นปุ่มเล็ก ๆ กระจายรอบ ๆ ผล ผลแก่ผิวเรียบ สีเขียวอมเหลือง หรือเขียวอมน้ำตาล ใบประดับติดทน 1 คู่ เมล็ด 1 เมล็ดรูปไข่ มีเยื่อเหนียวหุ้ม (ภาพที่ 143)

ประเทศไทย.- ภาคตะวันออกเฉียงใต้: ประจวบคีรีขันธ์; ภาคใต้: ชุมพร นครศรีธรรมราช

การกระจายพันธุ์.- อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย ฟิลิปปินส์

นิเวศวิทยา.- พบเกาะอยู่บนต้นดินเปิด ริมหาด้านทิศตะวันตกของป่า ออกดอกและผลระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ถึงเมษายน

ชื่อพื้นเมือง.- กาฝากไม้ดาตุ่ม กาฝากไม้มะขวิด

ตัวอย่างพันธุ์ไม้.- T. Jonganurak 287 (BCU).

0.	5.
1.	6.
2.	7.
3.	
4.	

- 0-1. บริเวณที่ทำการ และลานพักผ่อน
 2-3. สภาพกลางป่า
 4. สภาพบริเวณชายป่า
 5. สภาพเส้นทางกลางป่า
 6. พันธุ์ไม้เด่น (ยางนา)
 7. ชายทะเล อ่าวบางสะพาน

สภาพพื้นที่บริเวณต่าง ๆ
 ในวนอุทยานป่ากลางอ่าว
 อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

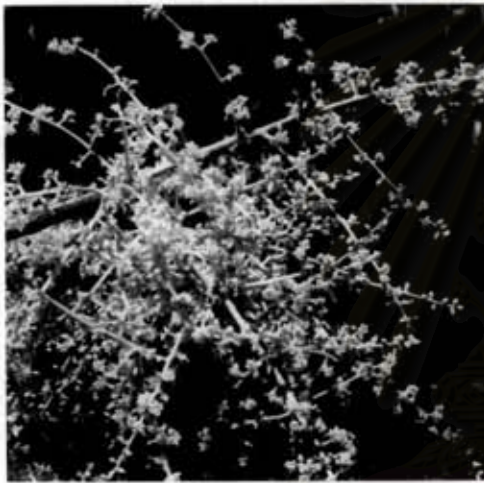
8. *Andrographis paniculata*
Wall. ex Nees.

9. *Hemigraphis serpens*
(Nees) Boerl.

10. *Pseuderanthemum latifolium*
(Vahl.) B.Hansen

11. *Mangifera duperreana* Pierre

12. *Alangium salvifolium* (L.f.) Wang
ssp. *hexapetalum* (Lam.) Wang

13. *Lannea coromandelica*
(Houtt.) Merr.

14. *Ancistrocladus tectorius*
(Lour.) Merr.

15. *Artabotrys hexapetalus*
(L. f.) Bhandari

16. *Polyalthia evecta*
(Pierre) Finet et Gagnep.

17. *Uvaria grandiflora*
Roxb. ex Homen.

18. *Aganosma marginata*
(Roxb.) G.Don.

19. *Alstonia scholaris* R.Br.

20. *Ichnocarpus frutescens*
(L.) Ait.

21. *Ervatamia celastoides*
Kerr.

22. *Aristolochia kerrii* Craib

23. *Ceropogia lucida* Wall.

24. *Dischidia bengalensis*

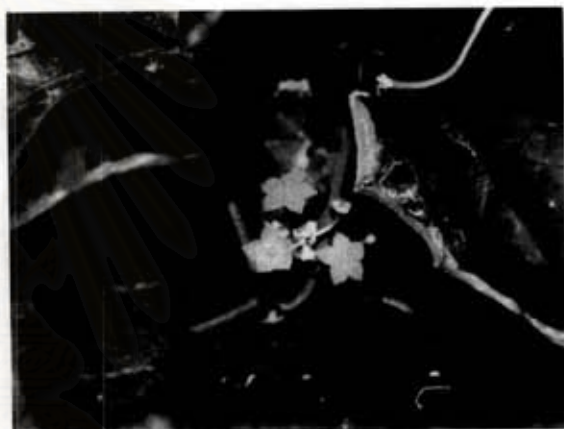
Colebr.

25. *Hoya parasitica* (Roxb.)

Wall. ex Wight

26. *Hoya micrantha* Hook. f.27. *Toxocarpus villosus*

(Blume) Decne.

28. *Heterostemma piperifolium*

King et Gamble

29. *Tridax procumbens* L.30. *Vernonia elliptica* DC.31. *Erigeron sumatrensis*

Retz.

32. *Vernonia cinerea*
(L.) Less.

33. *Mikania cordata* (Burm.f.) B.L. Robinson

34. *Careya sphaerica*
Roxb.

35. *Oroxylum indicum*
(L.) Kurz

36. *Cassia timoriensis* DC.

37. *Caesalpinia digyna* Rottler

38. *Capparis micracantha* DC.

39. *Euonymus javanicus*
Blume

40. *Bhesa robusta* (Roxb.) Horr

41. *Garcinia speciosa* Wall.

42. *Cnestis palala* (Lour.) Merr.

43. *Garcinia cowa* Roxb.

44. *Combretum latifolium* Blume

45. *Connarus cochinchinensis* (Baill.) Pierre

46. *Xenostegia tridentata*
(L.) Austin et Staples

47. *Hewittia scandens*
(Milne) Mabberley

48. *Ipomoea quamoclit* L.

49. *Zehneria marginata* (Blume) Keraudren

50. *Dillenia obovata*
(Blume) Hoogl.

51. *Dipterocarpus alatus*
Roxb. ex G.Don

52. *Tetracera scandens*
(L.) Merr.

53. *Vatica cinerea* King

54. *Hopea odorata* Roxb.

55. *Diospyros malabarica* (Desv.) Kostel.
var. *siamensis* (Hochr.) Phengklai

56. *Shorea farinosa* Fischer

57. *Diospyros montana* Roxb.

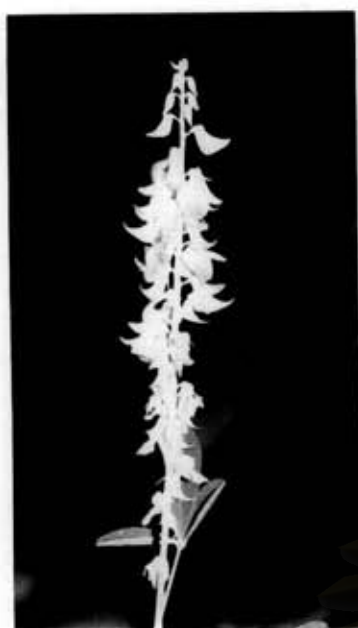
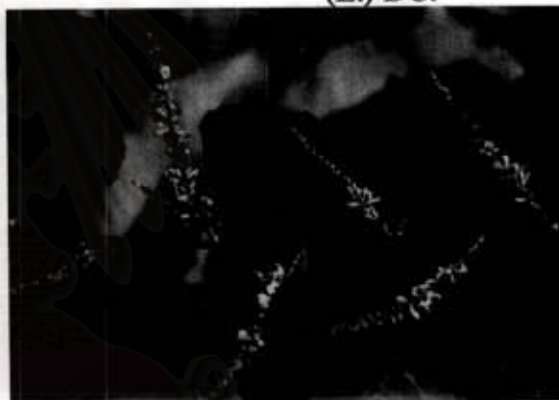
58. *Abrus precatorius* L.

59. *Clitoria ternatea* L.

60. *Crotalaria retusa* L.

61. *Crotalaria pallida* Ait.62. *Crotalaria verrucosa* L.63. *Desmodium gangeticum*
(L.) DC.64. *Pueraria phaseoloides* (Roxb.) Benth.
var. *phaseoloides*65. *Desmodium velutinum* (Willd.) DC.
subsp. *velutinum*66. *Vigna minima* (Roxb.)
Ohwiet Ohashi67. *Centrosema pubescens*
Benth.68. *Flemingia macrophylla*
(Willd.) Prain

69. *Uraria macrostachya* Wall.

72. *Hydnocarpus kurzii* (King) Warb.

70. *Phaseolus lathyroides* L.f.

73. *Hippocratea indica* Willd.

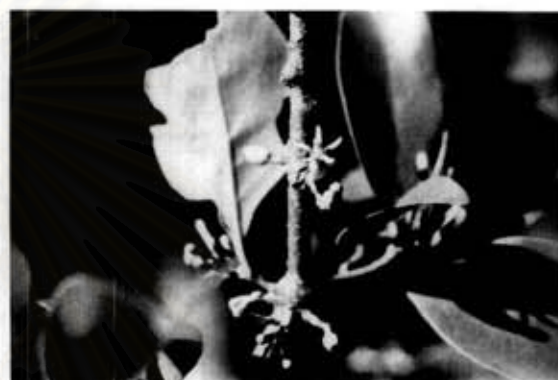
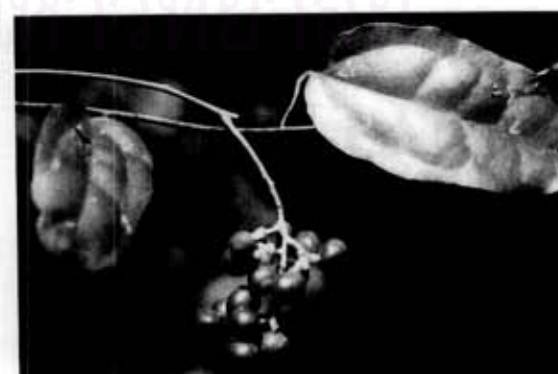
74. *Dehaasia cuneata* Blume

71. *Casearia grewiaefolia* Vent.

75. *Cinnamomum iners* Reinw. ex Blume

76. *Neolitsea zeylanica* (Nees) Merr.77. *Litsea glutinosa* (Lour.) C.B. Rob.78. *Macrosolen robinsonii* (Gambel) Danser79. *Dendrophthoe pentandra* (L.) Miq.80. *Hibiscus surattensis* L.81. *Urena lobata* L.82. *Melastoma malabathricum* L.83. *Cocculus orbiculatus* (L.) DC.84. *Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels

85. *Tinospora baenzigeri* Forman

86. *Adenanthera pavonina* L.
var. *microsperma* (Teijsm et Binn.) Nielsen

87. *Albizia myriophylla* Benth.

88. *Leucaena leucocephala*
(Lamk.) De Wit

89. *Knema globularia* (Lamk.) Warb.

90. *Artocarpus lakoocha* Roxb.

91. *Ficus pruniformis* Blume

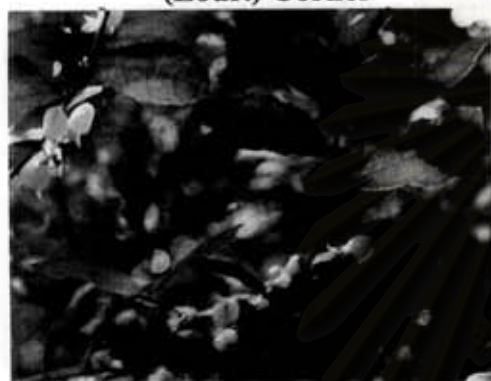
92. *Ficus stricta* Miq.

93. *Maclura cochinchinensis*
(Lour.) Corner

94. *Syzygium cinereum* (Kurz)
P. Chantaranothai et J. Parnel

95. *Streblus asper* Lour.

96. *Syzygium grande* (Wight) Walp.
var. *grande* P. Chantaranothai et J. Parnel

97. *Malaisia scandens* (Lour.)
Planch.

98. *Syzygium gratum* (Wight) S.N. Mitra
var. *gratum* P. Chantaranothai et J. Parnel

99. *Ardisia elliptica* Thunb.

100. *Ochna integerrima* (Lour.) Merr.

101. *Jasminum harmandianum* Gagnep.

102. *Ventilago calyculata* Tul.

103. *Cansjera rheedii* Gamel.

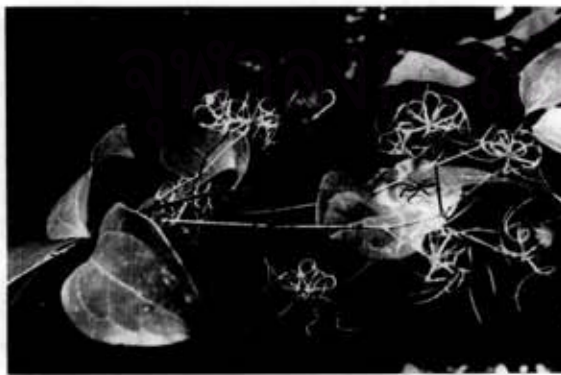
104. *Zizyphus mauritiana* Lamk.

105. *Passiflora foetida* L.

106. *Carallia brachiata* (Lour.) Merr.

107. *Naravelia laurifolia*
Wall. ex Hook.f. et Thoms.

108. *Chassalia curviflora* Thw.

109. *Borreria articularis* (L.f.) William

110. *Mitragyna brunonis* Craib

111. *Ixora finlaysoniana*
Wall. ex G. Don

112. *Paederia tomentosa*
Blume var. *glabra* Kurz

113. *Ixora nigricans* Wight et Arn.

114. *Pavetta indica* L.

115. *Oldenlandia ovatifolia* DC.

116. *Pristomeris malayana* Ridl.

117. *Rothmannia schoemanii*
(Teijsm et Binn.)Tirveng

120. *Morinda elliptica* Ridl.

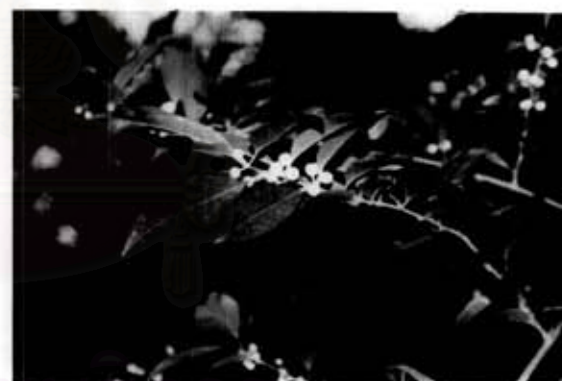
121. *Clausena excavata* Burm.f.

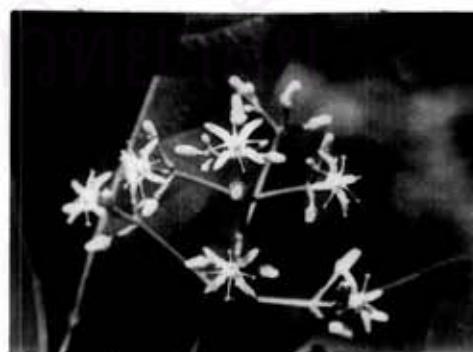
118. *Randia siamensis* Craib

119. *Paederia calycina* Kurz

122. *Atalantia monophylla* (Roxb.)DC.

123. *Acronychia laurifolia* Blume

124. *Glycosmis pentaphylla* (Retz.) A.DC.

128. *Brucea javanica* (L.) Merr.

125. *Scleropyrum wallichianum*
(Wight. et Arn.) Arn.

129. *Picrasma javanica* Blume

126. *Lepisanthes rubiginosa* (Roxb.) Leenh.

127. *Manilkara hexandra*
(Roxb.) Dubard

130. *Physalis minima* L.

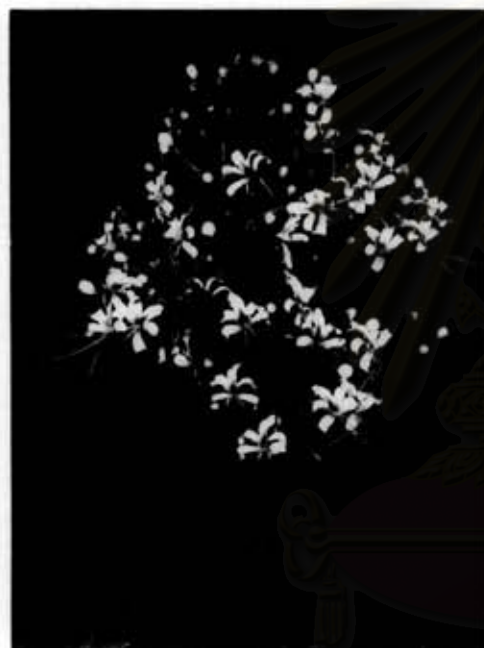
131. *Helicteres hirsuta* Lour.132. *Pterospermum grandiflorum* Craib133. *Antidesma ghaesembilla* Gaertn.134. *Antidesma montanum* Blume135. *Thunbergia fragrans* Roxb.136. *Corchorus aestuans* L.137. *Microcos tomentosa* Smith138. *Triumfetta bartramia* L.

139. *Holoptelea integrifolia* (Roxb.) Planch.

140. *Clerodendrum paniculatum* L.

141. *Clerodendrum viscosum* Vent.

142. *Vitex canescens* Kurz

143. *Viscum ovalifolium* Wall. ex DC.